

Årsredovisning

2017

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbild

Kalvmärkning i Fjällsta. Foto: Ewa Ljungdahl.

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län
Februari 2018

Beställningsadress

Länsstyrelsen Jämtlands län
831 86 Östersund
Telefon 010-225 30 00

Ansvarig

Ulf P Johansson

Löpnummer

2018:6

Diarienummer

106-1070-2018

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Länsstyrelsen – en samlande kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Innehåll

Landshövdingen har ordet.....	1
Länsstyrelsen i korthet	9
Organisation	11
Resultatredovisning.....	14
Övergripande samordningsuppdrag	15
Övrig förvaltning	21
Trafikföreskrifter	23
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.....	24
Regional tillväxt.....	29
Infrastrukturplanering	40
Hållbar samhällsplanering och boende.....	42
Energi och klimat	45
Kulturmiljö	50
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	56
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd.....	63
Lantbruk och landsbygd	92
Rennäring och fjällförvaltning	101
Fiske	110
Folkhälsa	113
Jämställdhet.....	119
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter	125
Integration.....	131
Organisationsstyrning.....	137
Personaluppgifter	140
Året i siffror	142
Finansiell redovisning	157
Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen	174
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2017	177

Landshövdingen har ordet

Jämtlands län har även under 2017 fortsatt att utvecklas väl i en orolig omvärld. Vi har sedan 2013 vänt en flerårig befolkningsminskning till en svag befolkningsökning och befolkningen uppgick 31 december 2017 till 129 806 personer efter att ha varit nere på cirka 126 000 invånare 2012. Även födelseöverskottet var positivt 2017, för andra året i rad. Sysselsättningsläget är generellt gott i länet med en arbetslöshet i november 2017 på 5,4 procent. Den ligger därmed under rikssnittet, 6,2 procent¹. Detta indikerar att många jobb har skapats, inte minst inom besöksnäringen, som är sysselsättningsintensiv och växer kontinuerligt.

Efter att ha varit landshövding i länet under drygt 3½ år vill jag framhålla några synpunkter som jag fått i kontakter med kommuner, myndigheter, företag och idéburna organisationer i och utanför länet. Det framstår allt tydligare att Länsstyrelsen har en viktig roll för länets utveckling i att verka enande, samlande och pådrivande. Samordningen gäller naturligtvis statlig verksamhet men även i relation till region, kommuner, näringsliv, organisationer och andra aktörer på regional nivå är Länsstyrelsen en viktig och uppskattad samlande kraft. Länsstyrelsen har etablerat ett arbetssätt som samlar alla länets företrädare och gagnar länets utveckling. Jag har under året, tillsammans med länsrådet, besökt länets åtta kommuner. Syftet med träffarna har varit att ha en dialog om bostadsbyggandet, med de förutsättningar och utmaningar som kommunen har. Vi har träffat investerare, exploatörer och byggbolag som verkar i kommunen. Diskussioner har förts runt statligt stöd för att stimulera byggandet och olika åtgärder inom boende. Vid besöken har kommunerna även lyft andra angelägna frågor för kommunerna som tex. strandskyddet, kalkning, bredband, vägar, nedläggning av bussgods, landsbygdsprogrammet, klimatklivet, skoterleder, utlokalisering av statliga jobb. Dessa kommunträffar har ytterligare bekräftat min bild av att Länsstyrelsen är en respekterad och värdefull partner för kommunerna i länet.

Länsstyrelsen har i olika former samarbetat med ett stort antal intressenter och i ett stort antal frågor under året. Några exempel från året som gått är samverkan med Naturvårdsverket i fråga om miljömålsarbete, Livsmedelsverket och Jordbruksverket i fråga om livsmedelskedjan, Jordbruksverket i fråga om jordbrukarstöd och stöd inom landsbygdsprogrammet, Skogsstyrelsen i fråga om skogliga näringar och områdesskydd, Polismyndigheten i fråga om till exempel arbetet mot hedersrelaterat våld, Arbetsförmedlingen i fråga om bland annat insatser för nyanlända, Sametinget och samebyarna i nationalparksutredningen, arrangörsorganisationer och kommuner i fråga om planering inför VM 2019 i skidskytte och alpint.

Enligt min bedömning är de viktigaste frågorna för länets fortsatta utveckling; tillgången till kapital, att stimulera en fortsatt befolkningsökning, att bidra till klimatomställningen och att främja utbyggnaden av infrastruktur, inte minst för besöksnäringens behov.

Kommunikationer

Snabba och pålitliga tågförbindelser mellan Jämtlands län och södra Sverige är fundamentala i detta sammanhang, liksom flygförbindelser med en rimlig kostnadsbild. Oroande signaler är:

- SJ:s aviseringar om att de i framtiden vill dra tågen via Sundsvall, det vill säga på Ostkustbanan och Mittbanan, med ökande restider som följd. Sedan den 2 april 2016 har SJ slutat att bedriva regelbunden nattågstrafik mellan Östersund och södra Sverige förutom under turistsäsong.

¹ Statistikuppgifter från SCB, statistikdatabasen.

- Ett initiativ som utvecklas väl är det nya ”Snötåget” som under turistsäsong trafikerar Inlandsbanan mellan Mora och Östersund. I Röjan finns transfer till och från destination Vemdalens skidorter. Snötåget passar också bra med anslutande tåg till och från Stockholm. Inlandsbanan har potential att utvecklas avsevärt både för person- och godstrafik.
- Den nya flygskatten oroar eftersom vårt län behöver god tillgänglighet inom alla trafikslag. Även flyget och flygplatserna utgör en väsentlig del av vår infrastruktur och bidrar till vår tillgänglighet. Det regionala näringslivet är beroende av flyget för att nå viktiga marknader och flyget är avgörande för besöksnäringen som verkligen är en basnäring som fortsätter skapa tillväxt. Därför är det viktigt att utveckla andra metoder än enbart skattebelastning för att minska miljöeffekterna av flyget, såsom nya miljövänliga flygbränslen. Här ser jag en mycket viktig uppgift för Länsstyrelsen, att nyanserat och väl avvägt stimulera lösningar för en långsiktigt hållbar utveckling för det framtida flyget som tillgodoser alla dimensioner av hållbarhetsbegreppet.

Utvecklad bredbandsinfrastruktur är en annan avgörande framtidsfråga liksom förutsättningarna för de gröna näringarna. Mitt samlade intryck är även detta år att det finns en osedvanligt stark utvecklingskraft och framtidstro i Jämtlands län. Jag sammanfattar här några av de områden som är viktiga att lyfta fram.

Besöksnäringen – en stabil motor i länets tillväxt

Länets besöksnäring är en stark tillväxtmotor. Omsättningen ökar stadigt, liksom antalet gästnätter och antalet sysselsatta. Turismen omsatte 4,94 miljarder kr 2016, varav liftkortsförsäljningen svarade för en tiondel. De kommersiella gästnätterna uppgick till 10,7 miljoner och totalt genererades cirka 7000 årsarbeten av turismen och skatteintäkter till kommuner och landsting på cirka 650 miljoner kr.

Fortsatt destinationsutveckling är viktig och Jämtland Härjedalen Turism är, med finansiellt stöd från Regionala strukturfondsprogrammet för mellersta Norrland, en strategisk aktör i utvecklingen. Tillsammans med ETOUR vid Mittuniversitetet jobbar man också för att bättre kunna mäta, beskriva och åskådliggöra turismens effekter i ekonomiska och andra termer.

Stora evenemang – en viktig del i länets utvecklingsarbete

Med stark koppling till besöksnäringen gör länet stora satsningar på värdskap för stora evenemang inom sport, kultur, musik och konferens. Några exempel från året som gått är:

- Fortsatt planering av VM i skidskytte som ska arrangeras i Östersund och alpina VM i Åre, med några veckors mellanrum under första kvartalet 2019. Här har Länsstyrelsen speciellt jobbat för att i samråd med berörda kommuner och VM-bolag ta fram underlag för samsyn kring tillstånd, miljökonsekvenser, sociala aspekter med mera – allt i syfte att kunna genomföra dessa stora evenemang på ett hållbart sätt.
- Öppningstävlingen i World Cup i skidskytte i slutet av november för herrar och damer i Östersund med hela världseliten i startfältet.
- Åre Business Forum² i mars för kapital och finansiering som syftar till att sammanföra utvalda företag med potentiella investerare och finansiärer.

² Fram till november 2016 Åre kapitalmarknadsdagar.

- Storsjöcupen i fotboll arrangerades i juli i Östersund. Storsjöcupen är en av Sveriges större ungdomsturneringar med över 500 lag från hela världen. Cupen har haft deltagande lag från Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Litauen, Ryssland, Polen, England, Malta, Spanien, USA, Mexico, Guatemala, Peru, Argentina, Brasilien, Indien, Thailand och Mongoliet. Storsjöcupen har mer än fördubblat antalet deltagare på bara några år.
- Åre Bike Festival, Norra Europas största cykelfestival, med flera olika tävlingsgrenar är ett återkommande välbesökt evenemang som skapade köer i skidliftarna under fem dygn mitt i sommaren.
- Storsjöyran i Östersund – Sveriges äldsta gatumusikfestival med anor från 1960-talet hölls mitt i stadscentrum med artister av världsklass, konstutställningar, filmvisningar, restaurangstråk, uteserveringar, med mera i slutet av juli.
- St. Olavsloppet, en löparfest under fyra dagar med cirka 6000 deltagande löpare, arrangeras varje sommar sedan 1988 mellan Östersund och Trondheim. Loppet gick för 30:e gången 2017.
- Jämtland Game Fair på Frösön, Västgård Game Fair i Kall och Bruksvallarna Game Fair i Härjedalen är stora folkfester och mässor med inriktning på jakt, fiske, hundar, hästar, friluftsliv, skog och motor som lockade tusentals besökare i somras.
- Årefjällsloppet, Sveriges snabbast växande längdskidtävling, för elit och motionärer. Tävlingsklasserna för damer och herrar direktsändes i tv.
- Fjällmaraton, ett 44 km långt årligt återkommande maratonlopp i fjällmiljö, från Vålådalen till Trillevallen. Loppet startades 2005 med 60 löpare och har på senare år utvecklats till en hel vecka med totalt åtta lopp och cirka 3000 deltagare i år.
- Östersunds fotbollsklubbs stora framgångar i Europaleague 2017.

Dessa och många andra liknande evenemang lockar årligen tiotusentals besökare till länet och landet, gör oss kända och är oerhört viktiga för såväl den lokala, regionala som nationella ekonomin. Länsstyrelsen medverkar på olika sätt till att dessa evenemang kommer till stånd; som vägledare, kampanjdeltagare, tillståndsprövare, medverkande, kontaktskapare, ”dörröppnare”, officiell värd, ansvarig för kringarrangemang, med mera.

Länsstyrelsen har tagit fram och publicerat en ”Vägledning vid stora event³” som samlat tar upp vad arrangörer av stora event bör tänka på, till exempel vilka dispenser/tillstånd som kan krävas och som hanteras av Länsstyrelsen.

Integrationsuppdraget

Länsstyrelsens arbete inom integrationsuppdraget under 2017 har i stor utsträckning präglats av en anpassning och nedtrappning av insatserna från det extremt ansträngda läget under hösten 2015. Under året har fokus legat på samverkan med kommuner och myndigheter om denna anpassning. Jag har vid flera tillfällen kallat till möten med kommunalråden och myndighetscheferna i länet för att bland annat lyfta flyktingfrågan.

Trots att mottagandet på det stora hela har fungerat väl under året ser Länsstyrelsen att det finns hinder för ytterligare utveckling av mottagandet. Det finns en önskan att Migrationsverket skulle ha större möjlighet att ta hänsyn till regionala förutsättningar i sitt uppdrag. Det är svårt att bygga upp etableringsfrämjande insatser redan under asyltiden om det inte tas hänsyn till dessa vid omflyttning och avveckling av boenden eller vid anvisning av personer som fått uppehållstillstånd. Det handlar också om att kommuner som vill och har kapacitet för ett mottagande utöver läns- och kommunalt inte tillåts göra detta. Länstalet har

³ Länsstyrelsens diariernr 100–5122–2016. Löpnr 2016 - 7

under både 2016 och 2017 varit lägre än antalet platser i de tidigare överenskommelserna vilket innebär att det finns kapacitet för mottagande av anvisade i länet som inte nyttjas för tillfället.

Praktik och Moderna beredskapsjobb vid statliga myndigheter

En etableringskoordinator har anställts vid Länsstyrelsen för att samordna uppdraget i länet om att de statliga myndigheterna i Jämtlands län ska tillhandahålla praktikplatser för nyanlända arbetssökande under 2016 – 2018

Minskat antal betesdjur påverkar möjlighet till måluppfyllelser

Det jämtländska jordbruket har av tradition och politisk vilja byggt på mjölkproduktion. Men jordbruksnäringen omstruktureras kraftigt. Under de senaste tio åren har var femte mjölkko försvunnit. Det finns närmare 2000 mjölkkor färre idag jämfört med 2007. Samtidigt har am- och dikor ökat, dock inte fler än att det blivit en nettominskning på ungefär 1000 moderdjur av nöt i länet under 10-årsperioden. Av länets knappt 12 000 kor är 60 procent mjölkkor och 40 procent am- och dikor. Får och getter är även de betydande betesdjur i länet. Utvecklingen för dessa djurslag har varierat över åren men 2017 finns det samma antal moderdjur som 2007. Det är lätt att förstå att detta leder till minskad betning av våra betesmarker och brukning av jordbruksmark för livsmedel. Mjolkproduktionen är drivkraften i det jämtländska jordbruket. Det är bland mjölkproducenter vi finner heltidsarbetande lantbrukare, ofta i kombination med andra verksamheter kopplade till gården. Länet har mjölkproducenter över hela ytan och de bidrar till den aktiva landsbygd som Jämtlands län uppvisar. Minskning av antal betesdjur signalerar att lönsamheten inte varit tillräckligt god, att landsbygden tappar viktiga företag för att landsbygden ska göras attraktiv och att länet har svårt att uppnå fastlagda miljömål inom ett rikt odlingslandskap.

Mjolkproduktion upplever ljuspunkter

Under året har dock flera positiva händelser skett. Länet har sedan några år tillbaka två starka och aktiva mejeriföreningar, Arla och Norrmejerier. Arla har de senaste åren dels upprustat Östersundsmejeriet och producerar nu utöver familjefavorit-sortimentet på ost även Hushållskosten från Jämtland. Arla har också tagit fram konsumtionsmjölken Jämtlandsmjolk som paketeras i Sundsvall men innehåller mjölk från länet. Till Arla levererar tre av fyra mjölkproducenter från länet. Resterande fjärdedel av mjölkproducenterna levererar till Norrmejerier. Det har skett en ökning av leverantörer även under 2017 till Norrmejerier och det ger en signal om att mjölk från jämtländska producenter är attraktiv. Norrmejeriers produkter finns allmänt i länets butiker. Utöver de stora mejeriföreningarna har några gårdsmejerier startat och levererar lokal mjölk och andra mjölkprodukter till lokala handlare. Detta sammantaget gör att mjölk från länet fått en större marknadsföring både inom och utom länet och jämtländskt jordbruk har ökat i framförallt jämtarnas medvetenhet. Det går att skönja att detta ger mental effekt även till produktionen.

Stabilare förhållanden nödvändiga

För mjölkproduktionen behövs dock stabilare förhållanden. Det nationella stödet till mjölkproduktionen är mycket viktig för länet. Vi närmar oss tiden då övergångsområdena inom nationella stödet för mjölk är slut och förändringen för ett stort antal av våra producenter återigen får en sänkning av ersättningen. Årets tillskott i budget i nationella stödet är välkommet och gör situationen mindre orolig. Dock är en fortsatt höjning av budgeten nödvändig och en styrning så att den produktionspotential som finns i länet kan nyttjas till livsmedelsproduktion.

De nya stödområdesgränserna för kompensationsstöd och nationella stödet för mjölk har för många av länets mjölkproducenter ytterligare försvårat situationen samtidigt som andra fått

bättre förutsättningar. Denna fråga har engagerat Länsstyrelsen. I arbetet att revidera områdesgränserna efter 2018 företräder Länsstyrelsen i Jämtlands län norrlandsläna i Näringsdepartementets referensgrupp. Under 2017 har fokus varit att hitta underlag till kartor och gränsdragningar som skapar kartor som bättre överensstämmer med verkligheten. Problemet att använda församlingar/distrikt som administrativ gräns försvårar detta arbete. Församlingar/distrikt i Jämtlands län och övriga Norrland är ofta stora enheter med klimatmässigt och geografiska stora skillnader inom området som med detta sätt får gemensamma värden för området. Ett GIS-baserat synsätt med koppling till blockdatas och brukningscentrum skulle göra arbetet mer effektivt och träffsäkert.

Om möjligt har utbetalningar gjorts i tid

Administrationen av jordbrukarstöden har fortsatt haft stora problem för hela landet och givetvis även i Jämtlands län, med sena utbetalningar som följd. Länsstyrelsen har dock klarat att genomföra de moment som Länsstyrelsen rör över för att mildra effekterna på länets jordbruk i möjligaste mån och har, där det varit möjligt kunnat utbetala medel i tid. Länsstyrelsen upplever det frustrerande att vara så högradigt beroende av Jordbruksverkets system och rutiner och samtidigt sakna reella möjligheter att åtgärda de omfattande förseningar, problem och andra brister i system och teknik som i slutänden drabbar länets lantbrukare.

Arbete med regional livsmedelsstrategi pågår

Arbetet att ta fram en regional livsmedelsstrategi för länet har pågått under året och pågår fortsatt. Länsstyrelsens roll har varit att bevaka att den nationella livsmedelsstrategin får genomslag i länet via det regionala arbetet.

Region Jämtland Härjedalen har nu funnits i tre år

Landstinget i Jämtlands län övertog verksamheten med de regionalpolitiska företagsstöden från Länsstyrelsen den 1 januari 2015 samt den verksamhet som drevs inom Regionförbundet Jämtlands län. Region Jämtland Härjedalen bildades och Länsstyrelsen har med regionen tecknat en överenskommelse för att tydliggöra respektive parts roll i olika utvecklingsfrågor samt peka ut ett antal samarbetsområden. Samarbetet utvecklas i huvudsak bra och jag har regelbundna avstämningsmöten med regionledningen, där även våra respektive chefer deltar.

Eldrimner

Eldrimner, nationellt resurscentrum för mathantverk, har fortsatt omfattande verksamhet i hela landet. Kurser, seminarier, studieresor, rådgivning och aktiviteter för att inspirera och öka kunskapen om mathantverk och vägar till utveckling, av såväl företag som produkter genomförs för att bevara och utveckla mathantverket. Länsstyrelsen tilldelades 2016 ett femårigt regeringsuppdrag för centrumet vilket ytterligare kommer stärka möjligheten till tillväxt och utveckling på landsbygden, småskalig livsmedelsförädling och främjandet av det immateriella kulturarvet som mathantverk utgör.

Finansieringsformerna för Eldrimner, vilka diskuterats med regeringskansliet under lång tid, är säkrade på kort sikt genom projektfinansiering men fortfarande finns ingen långsiktig sammanhållen finansieringslösning som säkrar att verksamheten kan bedrivas efter år 2020.

Vind- och vattenbruk

Intresset för att bygga ut vindbruk och vattenbruk i form av fiskodlingar i länet fortsätter men har mattats av något. Inom vindbrukssidan mycket på grund av låga elpriser och svårt att få lönsamhet i dessa. Samtidigt har även allmänhetens klagomål och invändningar mot etableringarna och påverkan från vindkraft och fiskodlingar ökat. De upplevs störande eller hindrande för annan verksamhet eller ger effekter som riskerar att komma i konflikt med andra nationella mål och krav. Flera tillståndsansökningar för nyanläggning eller utökning

av befintliga fiskodlingar har begränsats eller avgränsats på grund av sådana konflikter. Även vid exploatering av nya områden för turism ställs Länsstyrelsen inför svåra, känsliga och konfliktfyllda avvägningar när olika intressen står emot varandra. Vår bedömning är att Länsstyrelsens roll i sådana avvägningsfrågor är viktig för samhället och att vi genom mångårig erfarenhet har särskilt goda förutsättningar för att hantera dessa frågor professionellt.

Vattenbruk

Utvecklingen mot landbaserade anläggningar i recirkulerande aquakultur system, RAS, för produktion av matfisk fortsätter i allt snabbare takt. En ansökan har kommit in om en sådan anläggning om 4000 ton röding på Kallsjöns strand i Åre kommun. Som upplysning kan nämnas att en större anläggning om 3000 ton röding har tagits i drift i Lierne kommun i Norge. RAS framstår alltmer som den bästa tillgängliga tekniken av bland annat miljömässiga skäl för odling av matfisk, främst röding. Utsläppen av näringsämnen går i en RAS-anläggning, till skillnad mot storskalig kassodling, att begränsa.

Miljöprövningar tar för lång tid

Koncentrationen av miljöprövningsdelegationerna till tolv orter i landet har för Jämtlands län inneburit att hanteringen medfört stora problem för länets näringsidkare då handläggningstiderna blivit orimligt långa. Utvärdering som skett av näringslivets parter har visat på kraftigt ökade handläggningstider för vissa miljöprövningsdelegationer. Detta innebär även problem för samhället och samhällsutvecklingen när ärenden kring grundläggande samhällsfunktioner som till exempel avloppsreningsverk inte provas inom rimlig tid. Länsstyrelsen i Jämtlands län har ingått avtal med Länsstyrelsen i Västernorrlands län om att bistå med beredningen av ett antal tillståndsansökningar för att avlasta miljöprövningsdelegationen där.

Statliga ledsystemet i fjällen

Länsstyrelsen sköter och förvaltar drygt 200 mil statliga vinter- och sommarleder i fjällen, med tillhörande rastskydd, broar, spångsträckor och informationsskyltning. En riktad satsning på drygt 2 mnkr har under året gjorts framförallt på de statliga lederna i området runt Storulvån-Sylarna-Helags. 104 kilometer vinterled har fått ny kryssmarkering och 20 kilometer sommarled har fått ny ledmarkering. 4,9 kilometer spång har bytts ut mot ny spång, varav 1,7 kilometer cykelanpassad spång längs leder med högt tryck från cykling. 450 meter statlig sommarled har grusats i Vålådalen. Röjning av 3,3 kilometer sommarled har genomförts under året.

En fortsatt satsning på rastskydd har gjorts genom grusning framför sex rastskydd med stort markslitage i Storulvån-Sylarnaområdet. Brandinspektion har genomförts i 15 rastskydd samt påbörjande av förbättringsåtgärder. Åtgärdsarbetet fortsätter under vårvintern 2018.

Tre större broar har renoverats i Offerdals-, Helags- och Frostviksfjällen längs det statliga ledsystemet och flera mindre broar i länets fjällområden har renoverats.

Sophanteringen vid rastskydden längs länets fjälleder har avvecklats under vårvintern 2017, då hanteringen varit alltför kostsam.

Utbyte till ny vägvisning längs lederna enligt den nya nationella standard som tagits fram har genomförts i Oviksfjällen. Här har 110 stycken nya vägvisare satts upp längs 120 kilometer led. Under hösten har 360 stycken nya vägvisare tagits fram till 320 kilometer led i Härjedalsfjällen och Skäckerfjällen. Dessa sätts upp vårvintern 2018.

Insatserna innebär att besökare på lederna kan färdas säkrare och därmed tryggt kan uppleva vår storslagna fjällmiljö.

Uppdrag Linbana som alternativ till bro längs statliga ledsystemet i fjällen

Under hösten har Länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket byggt en testanläggning för linbana som alternativ till bro längs statliga ledsystemet. En linbana i stället för en bro kan på rätt platser vara ett kostnadseffektivt alternativ utan att försämra ledsystemets funktion.

Testanläggningen har anlagts intill befintlig bro över Vålån, längs led Z 62 inom Vålådalens naturreservat. Arbetet har utförts under hösten 2017. Testanläggningen kommer att tas i bruk för allmänheten och utvärderas under sommaren 2018.

Ärendehandläggning

Länsstyrelsen har 2017 fattat beslut i nästan 17 600 ärenden. Antalet inkomna och upprättade ärenden uppgår till cirka 14 300. I dessa ingår i år även ansökningar och beslut om jordbrukarstöden men ännu inte alla stödformer. Antal och ålder på obeslutade ärenden och andra för styrningen relevanta handläggningssiffror följs löpande under året.

Finansieringen

Finansieringsproblematiken för Länsstyrelsen, där cirka 57 procent av verksamhetens finansiering tilldelas i form av bidrag från nationella myndigheter eller projektfinansiering, kvarstår. Detta medför stora problem för Länsstyrelsens interna planering och resursanvändning. Sedan 2017 års budget har förvisso små steg tagits i rätt riktning genom att länsstyrelserna getts dispositionsrätt till några sakanslag, som kanaliseras via Länsstyrelsen i Örebro. Denna rutin löser dock inte frågan om att varje länsstyrelse tilldelas sina medel direkt, utan mellanhänder.

Jag vill därför återigen poängtera nödvändigheten av att regeringen låter göra en översyn och förenkling av länsstyrelsernas finansiering i syfte att åstadkomma en mer förutsägbar, långsiktig och mindre resurskrävande budgetprocess.

Jöran Hägglund
Landshövding Jämtlands län

Länsstyrelsen i korthet

Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet*	2017	2016	2015
Inkomna och initiativärenden (st)	14 275	9 693	9 175
Beslutade ärenden (st)	17 597	9 532	8 911
Utgående ärendebalans (st)	4 723	2 812	2 741
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	666	194	278

* Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, miljöersättning för betesmarker och slätterängar samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (622) eller för landsbygdsstöden (602) avseende åren 2015–2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015–2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden enligt ovan från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Kommentar till tabellen verksamhet

Den stora skillnaden i ärendemängd beror på att jordbrukarärenden tidigare inte har räknats med, se not ovan. Den största delen av Ej beslutade ärenden äldre än två år (st) hör till jordbrukarstöden. Av de 666 ärenden som är äldre än två år så hör 579 ärenden till Lantbruk och landsbygd (60*). Av dessa är 510 att hänföra till stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601). I Länsstyrelsens egna system Platina är antalet ärenden äldre än två år totalt 156 vilket är en siffra som då kan jämföras med siffrorna för 2016 och 2015 ovan. Varför det är så många ärenden äldre än två år att hänföra till stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601) beskrivs närmare under sakområde Lantbruk och landsbygd.

För mer information om ärenden se Tabell F, G och H samt under kommentar till tabellen volymer och kostnader i respektive sakområde.

Medarbetare	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter (st)	229,1	211,8	193,0
– varav kvinnor	120,6	105,5	96,0
– varav män	108,4	106,3	97,1
Total sjukfrånvaro (%)	4,8	3,8	4,3
– varav kvinnor	4,9	4,0	3,7
– varav män	4,8	3,7	4,8
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	9,3	15,2	9,9
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	9,7	8,4	7,1

Kommentar till tabellen medarbetare

För mer information om antal årsarbetskrafter se Tabell C och kommentar till tabellen volymer och kostnader i respektive sakområde. För mer om sjukfrånvaro se vidare under Personalluppgifter.

Ekonomi	2017	2016	2015
Verksamhetsintäkter (tkr)	226 723	213 806	180 722
- varav anslag (tkr)	97 905	88 016	88 940
- varav bidrag (tkr)	111 030	110 228	78 405
- varav avgifter och övrigt (tkr)	17 789	15 563	13 377
Verksamhetskostnader (tkr)	226 324	206 468	194 258
- varav kostnader för personal (tkr)	151 159	135 409	125 845
- varav kostnader för lokaler (tkr)	9 782	11 314	11 033
- varav övriga kostnader (tkr)	65 382	59 745	57 380
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	108 996	74 873	122 510
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	43	42	49
OH-kostnad av total kostnad (%)	22,19	22,83	22,12
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	25,0	25,3	29,3

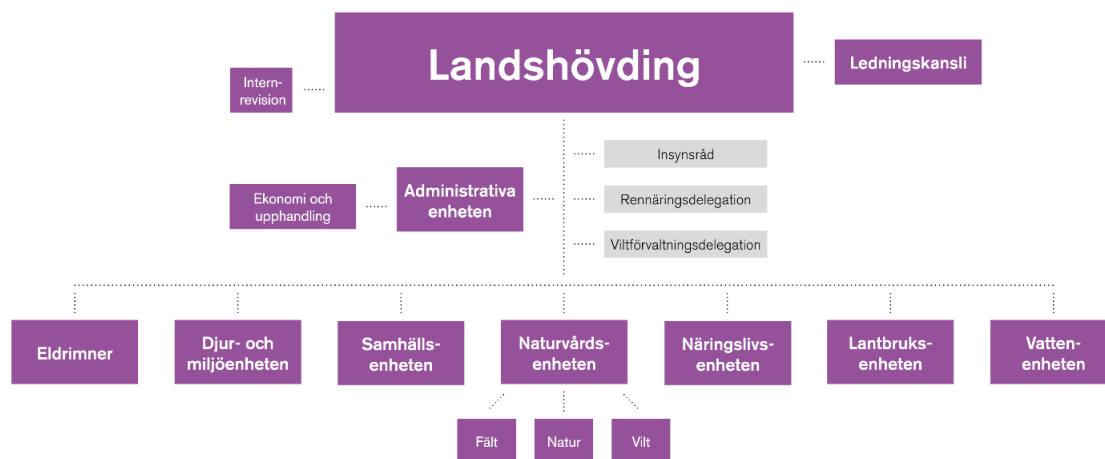
Kommentar till tabellen ekonomi

Se mer om verksamhetskostnader och lämnade bidrag under kommentar till tabellen Volymer och kostnader i respektive sakområde. Se mer om lokaler i Tabell E.

Förvaltningsanslagets andel av totala intäkter är nu 43 procent och har ökat marginellt. Se mer om konsekvenser av hög finansiering av annat slag än förvaltningsanslag under kapitlet Organisationsstyrning, stycke Omfattande verksamhet och splittrad finansiering.

Organisation

Länsstyrelsens organisationsplan

Organisationen per 31 december 2017.

Landshövding

Länsstyrelsen är en enrådgivningsmyndighet vilket innebär att landshövdingen är myndighetschef och svarar ensam direkt inför regeringen. Myndigheten har ett Insynsråd istället för styrelse. Landshövdingen ansvarar bland annat för att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel.

Ledningskansliet

Länsrådet leder det dagliga arbetet på Länsstyrelsen och är ställföreträdare för landshövdingen. Biträdande länsrådet är chef för ledningskansliet samt avlastar och stödjer landshövdingen och länsrådet i det dagliga arbetet och är länsrådets ställföreträdare.

Ledningskansliet arbetar med stöd och service till länsledningen och ledningsgruppen och har samordningsansvaret för hela myndigheten. Kansliet arbetar med övergripande strategiska utvecklingsfrågor, både för Länsstyrelsen som myndighet och för länet. Vid kansliet finns också Länsstyrelsens juridiska och förvaltningsrättsliga kompetens samt verksamhetscontroller.

Internrevision

Internrevisionschefen delar sitt arbete mellan Länsstyrelsen i Västerbotten och Länsstyrelsen i Jämtlands län och är av Länsstyrelsen Jämtlands län anställd på 40 procent. Internrevisionen är formellt direkt underställd landshövdingen och fristående från den övriga organisationen.

Insynsråd

Vid Länsstyrelsen ska det finnas ett Insynsråd med högst åtta ledamöter. Ledamöterna utses av regeringen efter anmälan av landshövdingen. Landshövdingen ska vara ordförande i insynsrådet och hålla rådet informerat om verksamheten. Insynsrådet ska stödja landshövdingen i dennes ledning av Länsstyrelsen. Insynsrådet sammanträder i den omfattning som rådet och landshövdingen bestämmer.

Rennäringsdelegation

Rennäringsdelegationen består av sju ledamöter. Landshövdingen är ordförande. Länsstyrelsen utser ledamöter och ersättare i delegationen. Tre ledamöter och deras ersättare ska vara rennäringsutövare och utses efter samråd med Sametinget. Rennäringsdelegationen prövar ärenden om friköp och upplåtelse av mark, jakt och fiske på statens mark samt är ett samrådsforum i frågor som rör rennäringen.

Viltförvaltningsdelegation

Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom Länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör viltförvaltningen inom länet. Landshövdingen är ordförande och övriga ledamöter representerar politiken, Polisen, jakt- och viltvårdsintresset, naturvårdsintresset, friluftsintrasset, jordbruket, ägare av jordbruksmark, lokalt näringsliv och besöksnäring, skogsnäringen, rennäringen, samerna och fåbodbruket. Viltförvaltningsdelegationen beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet.

Enheter

Administrativa enheten (stab): Ekonomi, Human Resources, kommunikationsfrågor, upphandling, arkiv, diarium, reception, lokalvård och vaktmästeri.

Eldrimner: Nationellt centrum för mathantverk. Ger kunskap, stöd och inspiration till mathantverkare i hela Sverige. Eldrimner hjälper företagare genom rådgivning, seminarier, studieresor, utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte samt med utbildningar, allt för att mathantverket ska utvecklas.

Lantbruksenheten: Jordbrukarstöd omfattande direktstöd samt miljöersättningar inom Landsbygdsprogrammet, kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet samt tillsyn av registrering av lantbruksdjur och av växtskyddsfrågor. Förvarvsärenden av jordbruksfastigheter samt tillsyn av dödsboägda jordbruksfastigheter.

Djur- och miljöenheten: Tillstånds-, tillsyns- och kontrollfrågor kopplade till skyddet av djur och människors hälsa och miljö. Verksamheter och områden som enheten arbetar med är djurskydd, kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen, smittskydd, allmänna veterinära frågor, större industrier, vind- och vattenkraft, täkter, vattenverksamhet, efterbehandling av förorenade områden, vattenskydd, dammsäkerhet med mera.

Naturvårdsenheten: Skydd och förvaltning av värdefull natur, inklusive information/kommunikation. Åtgärdsprogram för bevarande av hotade arter, miljöövervakning, Naturum, vilt- och rovdjursförvaltning samt upplåtelse av jakt på renbetesfjäll, handläggning av ansökningar om terrängkörning, upphävande av strandskydd, om artskydd och om markavvattning med mera, nationalparksprocess, friluftsliv, samt en fältarbetsgrupp.

Näringslivsenheten: Förvaltningsmyndighet och beredningssekretariat för Interreg Sverige-Norgeprogrammet, projekt- och företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet, regionalpolitiska projektstöd, bygdeavgiftsmedel samt landsbygds- och lantbruksutvecklingsfrågor.

Samhällsenheten: Enheten inrymmer sju olika politikområden. Det är Kulturmiljö, Samhällsplanering- och boende, Samhällsberedskap, Integration, Jämställdhet inklusive förebyggande arbete inom våld i nära relationer, hedersrelaterat våld samt prostitution. Miljömålsarbetet vilket inkluderar energi och klimat. Vidare folkhälsa, med särskilt fokus på delmålet alkohol, narkotika, doping och tobak.

Enheten har ett samordningsansvar för de sektorövergripande uppdragen enligt länsstyrelseinstruktionens 5§ punkterna 1 - 6 samt 8. Enheten hanterar även statligt stöd till kommunernas personliga ombud för psykiskt funktionshindrade samt uppdraget inom Nationella minoriteter.

Vattenenheten: Fisketurismutveckling, förvaltning av fisket på renbetesfjällen, kalkning, miljöövervakning, vattenmiljömålsarbete, vattenförvaltning, beredningssekretariat och ett vattenlaboratorium som utför vattenanalyser åt fjorton länsstyrelser.

Rådgivande organ och andra grupperingar

Samverkansråd: Samverkansrådet är ett organ för samverkan om rovdjursförvaltning mellan länsstyrelserna i norra samverkansområdet, som omfattar Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län samt Sametinget.

Övervakningskommitté och tre styrkommittéer för Interreg Sverige-Norge: Förordar urval av ansökningar om projektstöd till de projekt som kommittén anser ska stödjas, innan Länsstyrelsen fattar beslut om stöd. Övervakningskommittén ska dessutom säkerställa kvalitén och effektiviteten i programgenomförandet.

Beredningssekretariat för Vattenmyndigheten: Länsstyrelsen i Västernorrlands län är vattenmyndighet i Bottenhavets vattendistrikt, där Jämtlands län ingår. Vid Länsstyrelsen i Jämtlands län finns ett beredningssekretariat som ska biträda myndigheten i samordningen av arbetet med förvaltningen av kvalitén på vattenmiljön.

Fjälldelegationen: Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samverkar i fjällfrågor med inriktning mot en hållbar utveckling i landets fjällområden. Delegationen består av de fyra landshövdingarna med var sin beredande tjänsteman på chefsnivå.

Resultatredovisning

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS) som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med tabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Vissa verksamhetsområden är sammanslagna då de har ett tydligt samband. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena, en sammanfattande bedömning av verksamhetsområdets sammantagna resultat, samt kommentarer till andra väsentliga prestationer och resultat inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de uppdrag som följer av länsstyrelseinstruktionen samt av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser. Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. I årsredovisningar från år 2014 och tidigare är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar.

Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Årsredovisningsmallgruppen har haft en dialog med Finansdepartementet och enats om att regleringsbrevsuppdrag som rapporterats direkt till ett specifikt departement eller verk inte ska redovisas i årsredovisningen för att undvika dubbelrapportering.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2017 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

”Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.”

Ny länsstyrelseinstruktion

Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion upphävdes 2017-11-01 och ersattes av Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Årsredovisningen för år 2017 utgår likafullt från den upphävda förordningen (2007:825) inklusive de upphävda tilläggen 5 § p. 9 (Förordning (2017:222)) samt 6 § p. 13 (Förordning (2017:250)). Skälen härför är att länsstyrelserna har arbetat utifrån den upphävda förordningen större delen av året, samt att den nya förordningen enligt Finansdepartementets ambition inte skall innebära någon ändring i sak. Slutligen hänvisas också till den upphävda förordningen i gällande Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna (ändringsbeslut 2017-06-29).

Övergripande samordningsuppdrag

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Förordning (2008:1346).

Arbetet med de nationella målen

Nationella mål för livsmedelskedjan

Den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan syftar till att skydda människors och djurs hälsa och värna konsumenternas intressen. Arbetet har även bäring på uppdrag 2.4 i Agenda 2030 om att uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion. I Länsstyrelsens uppdrag ingår att samordna kommunernas verksamhet. Under 2017 har Länsstyrelsen utfört två ordinarie revisioner. Genom Länsstyrelsens möte för beslutsfattare inom livsmedelskontrollen har tre kommuner beslutat att samverka i två olika konstellationer för att skapa en effektiv och likvärdig kontroll. Länsstyrelsens bedömning är att revisioner och Länsstyrelsens insatser i form av länsmöten för samordning och i beslutsfattarmöten för samverkan har en effekt på kommunernas offentliga kontroll och i de flesta fall sker en förbättring, åtminstone på enskilda områden. Dock är många kommuner hårt pressade av den generella glesbygdsproblematiken vilket medför att det är svårt att upprätthålla kontinuitet vad gäller personalresurser. Det är svårt att bedriva en verksamhet med kontinuerligt hög nivå under omständigheter där kompetent och erfaren personal har en hög rörlighet.

Samordning av kommunernas livsmedelskontroll

Länsstyrelsen har under året arrangerat två länsmöten och där samlat livsmedelsinspektörer från kommuner och Länsstyrelsen, personal från landstingets smittskyddsenhet, Livsmedelsverkets officiella veterinärer, samt statsinspektörer från Livsmedelsverket. Genom länsmötena har Länsstyrelsen strävat efter att höja kunskapsnivån inom kontrollverksamheten bland annat genom att goda exempel lyfts, presentationer av aktuella frågeställningar har hållits och kontakter har förmedlats.

Länsstyrelsen har under året även arrangerat ett möte för beslutsfattare inom livsmedelskontrollen. Resultatet är hittills att tre kommuner i länet nu beslutat om att samverka med en annan kommun inom livsmedelskontrollen och därmed få upp den kritiska massan och en robust och välfungerande organisation som ger en likvärdig kontroll.

Nationellt resurscentrumet för mathantverk

Det nationella resurscentrumet för mathantverk, Eldrimner, är av stor betydelse för utvecklingen av landsbygden. Bland annat kan jordbruksföretag genom förädling av sina råvaror finna nya försörjningsmöjligheter, befintliga mathantverkare kan få kompetensstöd för att utveckla sin verksamhet och skapa förutsättningar att växa och därmed anställa personal.

Jämställdhetspolitiken

Länsstyrelsen noterar att det under året varit hög delaktighet och engagemang hos aktörerna i referensgruppen (REJÄL) som är kopplad till arbetet med länets jämställdhetsstrategi. Deltagarna i gruppen har varit aktiva i arbetet med en ny jämställdhetsstrategi vilket även borgar för ökat genomslag av jämställdhetspolitiken i länet. Det externa arbetet har stärkts ytterligare i och med att jämställdhetsintegrering fått genomslag i flera sakområden internt vid Länsstyrelsen.

Fortsatt ökat intresse för aktiviteter inom fjällområdet

Fjällturismen i Jämtlands län är väl utvecklad. Det leder till behov av att samråda angående påverkan på naturmiljön och renskötseln. Under 2016 ser vi fortfarande ett stort intresse hos privata aktörer att genomföra större friluftsbaserade aktiviteter i fjällmiljö, vilket kräver en samrådsinsats med aktörer, samebyar och andra berörda. Idag sker samrådsprocesserna med stöd av rennäringslagen, dispenser för områdesskydd och artskyddsförordningen.

Markkonflikt mellan renskötsel och rörligt friluftsliv upplevdes även 2017. Då hölls återigen vägen till Storulvån över Handölsdalens samebys kalvningsland öppen efter beslut av Trafikverket. Maj månad bjöd på många fina dagar med fortsatt mycket snö i området vilket lockade skidåkare från närområdet och från Norge. Följden blev ett stort besöksstryck på området då kalvningen hade satt igång. Länsstyrelsen gick då ut med en vädjan genom media och egen hemsida att undvika störning på renarna vilket rönt uppmärksamhet. Vidare bedrevs tillsyn de helger som befarades få många besökare.

Se mer under Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd, redovisningen av regleringsbidrag 1.23.

Länsstyrelsens sektorsövergripande arbete, samordning av samhällsintressen och statliga myndigheters insatser

Länsstyrelsen/landshövdingen har under året samordnat, arrangerat och bjudit in till ett flertal aktiviteter riktade till statliga myndigheter i länet. Några exempel är:

- *Mässan Praktikplatsen* - som arrangerades tillsammans med Arbetsförmedlingen och där tolv statliga myndigheter deltog som utställare. Mässan var en mötesplats mellan nyanlända och statliga myndigheter. Där informerade de deltagande myndigheterna om sina respektive yrken, möjlighet till praktikplatser och om sin verksamhet.
- *Två lunchseminarier* har arrangerats i länsresidenset för att diskutera aktuella och angelägna frågor mellan statliga myndigheter i länet och i Östersund. Några programpunkter har varit:
 - *Läget i länet?* Hur går det för Jämtlands län och hur klarar vi framtidens utmaningar? En lägesrapportering om länets utvecklingsarbete och arbetet med att ta fram och följa upp den regionala utvecklingsstrategin.
 - *Läget i länets näringsliv* – Utmaningar som näringslivet står inför, vilka utvecklingsinsatser behövs och vad pågår? Presentationer och samtal med representanter från länets näringsliv och näringslivsorganisationer.

- *Praktikplatser för nyanlända och moderna beredskapsjobb* – Hur utvecklar sig de statliga myndigheternas gemensamma projekt och hur är resultatet så här långt?
- *Chefsnätverk för statliga myndigheter* – Lägesrapport om samverkan och erfarenhetsutbyte statliga chefer emellan.
- *Utmaningar och möjligheter när klimatet förändras* - Hur ser det ut i länet? Vilka utmaningar står länet inför med ett förändrat klimat? Hur samordnar Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen klimatarbetet i länet? Vad gör länets Klimatråd?

Arbetet för länets utveckling och status i länets tillstånd

Detta rapporteras under Landshövdingen har ordet, under kapitlet om Regional tillväxt samt under respektive sakområde.

Länsstyrelsens ansvar för tillsynsuppgifter

Tillsyn enligt kameraövervakningslagen

Enligt 39 § kameraövervakningslagen utövar Länsstyrelsen tillsyn över kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Länsstyrelsen ska också se till att tillståndskravet och anmälningsskyldigheten för uppsatta övervakningskameror följs. Under 2017 har Länsstyrelsen följt den nationella tillsynsplanen som avser kameraövervakning som bedrivs på hotell. Tillsyn har gjorts på sju hotell i centrala Östersund. Av tillsynen framgick att endast två hotell har tillstånd till kameraövervakning och att ingen av de övriga hotellen använder sig av kameraövervakning. Tillsynen föranledde inga anmärkningar förutom att ett tillstånd återkallades eftersom hotellet numera inte använder sig av kameraövervakning.

Samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Under året har Länsstyrelsens arbete inom området djursjukdomar framförallt varit operativt inriktat. Länsstyrelsen har arbetat med en sammanställning av gemensam lägesbild och informationsspridning kring exempelvis Chronic wasting disease⁴, fågelinfluensa, salmonella, smittsam leversjukdom hos hund, kvarka hos häst och renibacterios hos odlad laxfisk.

Kontroll djurskydd

Länsstyrelsen har under 2017 utfört djurskyddskontroll av såväl inkomna anmälningar som uppföljning av tidigare kontroller och djurförbudsärenden. Den största andelen kontroller utförs dock som normalkontroller. Mycket tid har i år använts till utlämnande av handlingar till allmänheten.

Tillsynsuppgifter miljöskydd

Länsstyrelsen har en förhållandevis hög andel egna tillsynsobjekt inom miljöfarlig verksamhet. Därtill tillkommer en hög andel tillsynsobjekt inom vattenverksamheter då det finns mycket vattenkraft, regleringsdammar och snötillverkning i länet.

Länsstyrelsen har utfört tillsyn och kontroll utifrån de resurser som funnits tillgängliga och de risker och behov som förevarit. Den egeninitierade tillsynen är emellertid hårt prioriterad

⁴ Chronic Wasting Disease CWD är en anmälningsskyldig prionsjukdom som varit känd hos olika hjortdjur i Nordamerika sen 1960-talet.

och får ofta stå tillbaka för den händelsestyrda tillsynen. Mycket tid har lagts på ett antal ärenden i domstol avseende främst vattenbruk men även vattenverksamheter.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen gör årligen tillsyn eller tillsynsvägledning av kommuner och kommunal verksamhet. I samband med detta ger Länsstyrelsen en samlad återrapportering av all tillsyn vid ett tillfälle till den kommunala ledningen utöver rapporteringen till respektive nämnd och verksamhet. Detta sker årligen i två av länets åtta kommuner enligt ett rullande schema. Varje kommun får därmed en samlad återrapportering vart fjärde år. Återrapporteringen sker såväl genom en samlad rapport som genom ett möte där återrapportering sker. Under 2017 skedde en koncentrerad tillsyn av Strömsund och Åre kommuner.

Under året har även återrapportering skett av den tillsyn som gjordes under 2016 av Berg och Härjedalens kommuner.

Länsstyrelsen har även arbetat i samverkan med kommunerna gällande små/enskilda avlopp.

Länsöverskridande samarbeten kring tillsyn inom miljöskydd

Länsstyrelsen har ett samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrlands län, vilket bland annat omfattar tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad och som är placerade vid och över länsgränsen.

Den långa handläggningstiden hos Miljöprövningsdelegationen är fortfarande ett stort problem för Länsstyrelsens möjlighet att kunna planera sin verksamhet och tillsyn. Detta gäller också länets näringsliv och samhällets möjligheter att planera och utföra sin verksamhet och investeringar. Länsstyrelsen har under 2017 gjort avtal med Länsstyrelsen i Västernorrlands län om att bistå miljöprövningsdelegationen genom att ta över beredningen av vissa tillståndsärenden.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.1

Länsstyrelserna ska bidra till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige och den offentliga förvaltningen.

Se mer om hur Länsstyrelsens bidrag till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige samt och den offentliga förvaltningen i återrapporteringen under Övergripande samordning och där Länsstyrelseinstruktion 2 § och i redovisningar av övriga uppdrag och sakområden.

Regleringsbrevsuppdrag 1.2

Länsstyrelserna ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. Länsstyrelserna ska också bistå regeringen (Finansdepartementet) i arbetet med Agenda 2030.

Agenda 2030

År 2016 genomfördes en nationell analys över vilka av länsstyrelsernas uppdrag som har bäring på målen inom Agenda 2030. Utifrån det underlaget, samt med kompletterande analyser, upprättades ett internt arbetsdokument vilket presenterades vid Länsstyrelsens så kallade Samrådsforum där enhets- och biträdande chefer deltar. Vid mötet togs beslut om vilka insatser, kopplade till Agenda 2030:s delmål, som skulle genomföras under 2017. Dessutom

beslutades om vilka enheter som har huvudansvaret för de olika målen. En statusuppdatering genomfördes i december av styrdokumentet i samma forum. Där framkom att samtliga beslutade mål kunde återredovisas. Det innebär att under 2017 har Länsstyrelsen explicit bidragit till 16 olika delmål fördelat inom 11 målområden inom Agenda 2030.

Inför 2018 års arbete med Agenda 2030 genomfördes en kunskapshöjande insats i samband med personaldagen 2017. En människorättsjurist inledde dagen med en föreläsning om Agenda 2030 samt med praktiska exempel på förändringsarbete. Därefter genomfördes grupparbeten med fokus på sociala frågor. Uppgiften som skulle lösas var att koppla samman delmål inom Agenda 2030 med länsstyrelseinstruktionens sektorövergripande uppdrag, med avgränsning till punkterna 3, 4 och 5 i Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion⁵. Tjugofyra grupper lyckades på ett utmärkt sätt att läsa, diskutera och foga samman delmål från Agenda 2030, olika artiklar från barn- och funktionshinderskonventionen samt lagtexten från Lag (2009:724) om Nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Regleringsbrevsuppdrag 1.3

Länsstyrelserna ska arbeta för att inom sina verksamhetsområden bidra till att uppfylla regeringens mål för digitalisering om en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Länsstyrelsen arbetar för att uppfylla regeringens mål för digitalisering om en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Det pågår ett antal länsstyrelsegemensamma projekt inom digitaliseringsområdet såsom kontinuerlig utveckling och tillgängliggörande av GIS-tjänster och geodata samt utveckling av en effektiv, ensad, kvalitetssäkrad och driftsäker dokument- och ärendehantering. Utveckling av nya e-tjänster fortgår och driftsatt kontinuerligt. Kommande projekt inom Öppna data, digitalisering tillsammans, ny länsstyrelsegemensam webb samt Mina meddelanden kommer stärka digitaliseringsarbetet för medborgare och företag ytterligare.

Under året har länsstyrelserna bland annat vidareutvecklat och tillgänglighetsanpassat vårt externa webbdarium, vidareutvecklat digital granskning samt utvecklat funktioner för godkännande och internremissfunktioner i digitala ärendehanteringssystemet.

Länsstyrelserna har sedan några år etablerat en förvaltningsmodell för att i samverkan säkerställa att verksamheten får ett ändamålsenligt stöd för att fullgöra sina uppdrag och uppsätta mål på ett effektivt sätt. Inom de tolv olika förvaltningsobjekten pågår flertalet aktiviteter för att främja digitaliseringens möjligheter.

För att förenkla samt effektivisera processen med vissa anmälningar har e-anmälan via webb införts sedan tidigare för bland annat; besiktning av djurstallar, tillstånd till hantering

⁵ Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Punkt 3. vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och då ta särskild hänsyn till barns bästa,

Punkt 4. vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,

Punkt 5. integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,

av farliga kemikalier, anmälan om transport av farligt avfall, kontroll av avfallstransportörer, registrering av livsmedelsanläggningar för primärproduktion, anmälan för 12:6 samråd, anmälan om transport eller hantering av farligt avfall och ansökan om veterinär till offentlig tävling. Webbregistret ”Kontrollera avfallstransportörer” offentliggjordes under våren. Ett omfattande arbete har utförts för att registrera tidigare fattade beslut angående avfallstransporter. Registret underlättar för företag som behöver anlita transportörer av avfall.

Vattenrelaterad information blir systematisk digitaliserad och tillgängliggjord via olika datasystem till exempel Länsstyrelsens geodatakatalog, VISS, Åtgärder i Vatten samt NatureIT. Digitalisering har genomförts av flera blanketter till exempel redovisning av fiskekort som länets fiskevårdsorganisationer använder. Arbetet med det nationella fiskekartan.se kommer innebära att redovisningar, blanketter för ansökningar och möjlighet att se vilka fisketillsyningsmän som finns inom respektive fiskeområde samlas på en plats.

Genom att tillhandahålla information om upplåtelseerna av fiske på renbetesfjällen i Jämtlands län via en applikation som både tillhandahåller information grafiskt genom kartor, samt text, och även möjlighet att lösa fiskekort online arbetar Vattenenheten aktivt för att förenkla för den som vill fiska i Jämtlandsfjällen.

Nya länsstyrelsen.se

I maj 2018 lanseras Nya länsstyrelsen.se, en extern webbplats för alla 21 länsstyrelser med både nationellt och regionalt innehåll. Utvecklingen av webbplatsen är ett resultat av länsstyrelsernas gemensamma webbstrategi som beskriver hur vi strategiskt och övergripande ska arbeta med vår webbnärvaro för att kunna erbjuda den service våra brukare kräver och behöver samt nå den effektivitet vi internt eftersträvar för att möta de behov och utmaningar som den digitala utvecklingen innebär och därmed också bidra till att uppfylla regeringens mål för digitalisering.

Övrig förvaltning

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader för verksamhet 20* och 21*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	3,3	2,4	1,6
Årsarbetskrafter kvinnor	2,8	2,4	2,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,66	2,25	1,96
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	7 177	6 073	5 074
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,25	2,96	2,66
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 212	1 544	1 280
Antal beslutade ärenden	1 219	1 244	1 269
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	7	18
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	33 901	29 613	23 698

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Kameraövervakning 211

Länsstyrelsens inspektion av kameror enligt tillsynsplan beskrivs närmare under kapitlet Övergripande samordningsuppdrag, stycket Länsstyrelsens tillsynsuppgifter.

Jakt och viltvård

Länsstyrelsens arbete inom 218 Jakt och viltvård redovisas under kapitlet Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd, uppdrag 1.23. under rubrikerna Tillsyn och Vilt- och rovdjursförvaltning.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 218, Jakt och viltvård ¹⁾	61

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 218 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 63.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Länsstyrelsen i Jämtlands län har ett resultat för jakt och viltvård i brukarundersökningen som ligger i paritet med övriga länsstyrelser och riksgenomsnittet.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med rationaliseringsåtgärder i syfte att höja effektiviteten och hastigheten, med bibehållen rättssäkerhet, i handläggningen. Sett till de tre senaste åren har antalet ej beslutade ärenden äldre än två år kontinuerligt minskat från 18 ärenden år 2015 till endast två ärenden vid 2017 års utgång, inom övrig förvaltning. Samtidigt har bidragsutbetalningarna ökat med 43 procent under samma period. Denna resultatutveckling är glädjande och måluppfyllelsen får anses vara god.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Övrig förvaltning utgör en relativt liten del av Länsstyrelsens totala verksamhet och den ligger normalt i intervallet 2–3 procent av den totala verksamheten, både mätt i verksamhets-

kostnader och antalet engagerade årsarbetskrafter. Verksamheten är dock viktig ur ett medborgar- och företagsperspektiv eftersom den till stor del handlar om ärenden vars avgörande utgör en förutsättning för medborgarens eller företagarens möjligheter att fullfölja sina planer. En korrekt och snabb handläggning av dessa förvaltningsärenden både underlättar och bidrar därför till länets utveckling.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen.

Under 2017 har arbetet med att administrera Riksdags-, Kommun- och Landstingsvalet 2018 börjat. Skrivelse till samtliga kommuner gick ut under våren. Skrivelsen var en upplysning till kommunerna att de skall se över sina valdistrikt. Utdrag från valdatasystemet angående valdistrikten bifogades - utvisande antal röstberättigade och namn på samtliga valdistrikt i respektive kommun. Enligt vallagen ska bland annat valdistrikten ha ett visst antal röstberättigade. Det får inte bli för få röstberättigade i ett valdistrikt, då kan valhemligheten sättas ur spel. Kommunerna har därefter inkommit med förslag på eventuella sammanslagningar eller förslag att inga ändringar ska göras. Länet har åtta kommuner varav hälften har inkommit med ändringar. En kommun har valt att ändra samtliga valdistrikt, vilket medförde stort arbete då inlämnat förslag från kommunen inte var godtagbart utan fick göras om. Länsstyrelsen har efter att förslagen har godkänts fått hjälp av GIS-resurs vid annan länsstyrelse att rita om kartorna i GIS-skiktet.

Då säkerheten vid 2018 års val har fått än högre uppmärksamhet än tidigare har information/utbildning skett centralt via Säpo. Länsstyrelsen deltog med ett antal representanter för valet.

Valmyndigheten har även 2017 haft utbildning för Länsstyrelsens personal. En dag var vikt enbart för nya valarbetare och därefter var det en fortsättningsutbildning under två dagar. Fokuset var riktat på den nya vallagen och säkerhetsarbetet.

Internt på Länsstyrelsen har en genomförandegrupp för valet bildats för att övergripande gå igenom vad som väntar och diskutera vad som ska göras, när det ska göras och var ansvaret ska ligga. Förutom rent valtekniska frågor har risk- och säkerhetsanalys, personalrekrytering till sammanräkningen, lokaler, möblering, utrustning, skyltning, in- och utpassering, säkerhet, telefoni, data, IT, P-koll, informationsinsatser internt och externt, presskonferenser, eller liknande diskuterats, planerats och ansvarsfördelats. Gruppen bildades i slutet av 2017 och kommer regelbundet att träffas för att planera fortsättningen av valarbetet.

Löpande under året har handläggningen av efterträdarval skett efter begäran från regionen och kommunerna.

Trafikföreskrifter

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återsrapporteringskraven.

Volym och kostnader (avser verksamhet 25*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,6	0,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,24	0,29	0,30
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	500	549	522
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,23	0,27	0,27
Antal ärenden, inkomna och upprättade	310	273	226
Antal beslutade ärenden	314	275	227
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under 2017 har arbetet med att löpande handlägga de inkomna ansökningarna som har kommit från allmänheten om i första hand sänkning av hastighet men också ansökningar om tillstånd för tävling på väg. Det kan röra sig om rallytävlingar och cykeltävlingar, men även andra tävlingar/arrangemang som sker på vägarna eller i dess närhet som kräver en viss åtgärd. Detta kan vara marknader, cruising med mera. Inte sällan kommer ansökan sent så det blir en brådskande handläggning för att sända ärendet på remiss och bevaka ärendet så det fattas beslut i rimlig tid innan arrangemangets start. Länsstyrelsen har deltagit på möten med polis, kommun och arrangör av cruising för att få till ett så bra beslut som möjligt. Detta samarbete har ansetts av cruisingarrangörerna som väldigt betydelsefullt och positivt.

Länsstyrelsen har deltagit i en gemensam träff med andra länsstyrelser för att diskutera gemensamma problem och få en samsyn i frågor om trafikfrågor såsom i första hand hastigheter och tävlingar.

Löpande under året har beslut från Trafikverket inkommit om ledningsdragningar längs med vägar eller att det dras under vägen. Dessa ärenden har kontrollerats i GIS-skikt om det finns anledning till återkoppling vad gäller förekomst av till exempel fornlämning eller växtskydd. Antal ärenden under året har ökat med cirka 70 ärenden mot 2016.

Samlad bedömning av resultat

Bra resultat har uppnåtts med en liten resursinsats.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Uppnådda indirekta resultat i form av goodwill och goda samarbetsrelationer med både andra myndigheter som Polisen, Trafikverket, kommuner med flera och med allmänhet, föreningar och arrangörer är viktiga för Länsstyrelsens och statens anseende i samhället. Upparbetade rutiner och kontakter för effektiv handläggning bidrar till detta.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 28*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	2,0	1,0	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor	7,0	5,6	5,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,93	3,14	3,33
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	7 558	6 925	6 791
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,42	3,38	3,57
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 130	1 034	1 040
Antal beslutade ärenden	1 116	967	1 082
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Inga stora förändringar kan noteras i de redovisade siffrorna. Verksamheten har löpt stabilt under året.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 2826, Offentlig kontroll av djurskydd.	-

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Någon brukarundersökning av området 2826 har inte skett på grund av för litet urval.

Samlad bedömning av resultat

Samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Samordning av åtgärder mot djursjukdomar har varit och är en viktig del av Länsstyrelsens uppdrag, men den tar tid och har inte varit prioriterad. Under året har förslag till ny rutin för hanteringen av anmälningspliktiga sjukdomar på häst tagits fram. Länsstyrelsen bedömer dock att fler åtgärder bör utföras för att lyfta området ytterligare framöver, bland annat då det finns allvarliga sjukdomar, inklusive zoonoser som kan smitta människor, även kopplat till sällskapsdjur.

Samordning av livsmedelskontroll

Under året har Länsstyrelsen arrangerat samordningsträff inom livsmedelskontrollen med chefer, politiker, med flera ute i kommunerna och med Livsmedelsverket. Dessa möten är viktiga forum för berörda parter att mötas och för att besluta om samverkansåtgärder. Facit hittills är att tre kommuner i länet nu beslutat om att samverka med en annan kommun inom livsmedelskontrollen och därmed öka den kritiska massan och skapa en robust och välfungerande organisation som ger en likvärdig kontroll.

Revision Livsmedelskontroll

Under 2017 har Länsstyrelsen utfört två ordinarie revisioner av kommunernas livsmedelskontroll. Genom Länsstyrelsens möte för beslutsfattare inom livsmedelskontrollen har tre

kommuner beslutat att samverka i två olika konstellationer för att skapa en effektiv och likvärdig kontroll. Länsstyrelsens bedömning är att revisioner och Länsstyrelsens insatser, i form av länsmöten för samordning och beslutsfattarmöten för samverkan, har en effekt på kommunernas offentliga kontroll. I de flesta fall sker en förbättring, åtminstone på enskilda områden. Dock är många kommuner hårt pressade av den generella glesbygdsproblematiken vilket medför att det är svårt att upprätthålla kontinuitet vad gäller personalresurser. Det är svårt att bedriva en verksamhet med kontinuerligt hög nivå under omständigheter där kompetent och erfaren personal har hög rörlighet.

Ovan angivna åtgärder faller även inom uppdrag 2.4 inom Agenda 2030.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Livsmedelsverkets revision av Länsstyrelsens livsmedelskontroll i primärproduktionen

Livsmedelsverket har under 2017 utfört revision av Länsstyrelsens livsmedelskontroll i primärproduktion med skuggkontroll inom honungsproduktion. Av revisionen framkom ett antal brister men det övergripande intrycket var ändå att Länsstyrelsen har en fungerande kontrollprocess. För de brister som påtalats har Länsstyrelsen redovisat åtgärdsplan till Livsmedelsverket.

Riskbaserad kontroll av livsmedel i primärproduktionen

Kontrolluttaget sker till viss del genom uttag mot bakgrund av riskklassificering i primärproduktionsregistret Primör. Lokal kännedom och historik, även från andra kontrollområden, spelar också in på det riskbaserade uttaget. Ungefär hälften av kontrollerna tas ut i samband med uttaget av tvärvillkorskontroller. Även i tvärvillkorskontrollerna utför Länsstyrelsen en fullständig offentlig kontroll av livsmedel.

Myndigheten har inte haft någon fastställd kompetensförsörjningsplan för att säkerställa kompetensen, men har under året deltagit vid de utbildningstillfällen som erbjudits inom primärproduktionen. Länsstyrelserna i de fyra nordligaste länen, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, har ett fungerande samarbete kring bedömningar, organisation, kompetens och planering av kontroll samt har bland annat återkommande så kallade Fyrlänsträffar inom primärproduktionen. Detta förstärker den befintliga kompetens som finns hos den egna länsstyrelsen. Inför 2018 är ett projekt för kontroll av mjölkproduktion planerat. Utvärdering av kontrollresultat och checklista kommer ske gemensamt.

Samordning av livsmedelskontrollen

Länsstyrelsen hade som målsättning att under 2017 genomföra två länsmöten för livsmedelskontrollens samtliga aktörer inom länet vilken har uppfyllts. Länsstyrelsen har vid länsmötena samlat livsmedelsinspektörer från kommuner och Länsstyrelsen, personal från landstingets smittskyddsenhet, Livsmedelsverkets officiella veterinärer, samt statsinspektörer från Livsmedelsverket.

Syftet har varit att höja kunskapsnivån inom kontrollverksamheten. Vid länsmötena och revisionerna har goda exempel lyfts, presentationer av aktuella frågeställningar har hållits och kontakter har förmedlats mellan kommuner som erfarenhetsmässigt har något att erbjuda varandra i kunskap och kompetens.

Samverkan i livsmedelskontrollen

Länsstyrelsen har mot bakgrund av de goda erfarenheterna ifjol fortsatt med att arrangera möte för beslutsfattare inom livsmedelskontrollen. Länsstyrelsen bedömer att dessa möten

har varit uppskattade och deltagarna har fått insikt i betydelsen av likvärdighet i livsmedelskontrollen och varför samverkan är nödvändig.

Kontroll djurskydd

Länsstyrelsen har under 2017 utfört djurskyddskontroll av såväl inkomna anmälningar som uppföljning av tidigare kontroller och djurförbudsärenden. Den största andelen kontroller utförs dock som normalkontroller. Mycket tid har i år gått även till utlämnande av handling till allmänheten. Vissa ärenden har även inneburit ett stort medialt fokus på djurskyddskontrollen.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.

Veterinärers verksamhet

Tillsynen av veterinärers verksamhet har i år prioriterats ned. Vägledning och rådgivning till veterinärer i hur de ska agera för att leva upp till samhällets krav på legitimationsyrket utifrån veterinärt ansvar, djurskydd, ansvarsfull läkemedelsanvändning, vårdhygien, smittskydd, med mera har skett när detta varit påkallat men inga större egeninitierade insatser har gjorts.

Djursjukdomar

Under 2016 har en ny sjukdom som drabbar hjortdjur nått Europa. Sjukdomen, Chronic wasting disease⁶, CWD, har drabbat hjortdjur i Norge, men har ännu inte nått Sverige. På grund av det stora antalet älgar och renar inom länet och länets närhet till konstaterade fall av smittan på norska sidan, har insatser för ajourhållning och analys av information och spridande av bearbetad information varit nödvändig.

2017 påbörjades ett pilotprojekt för övervakning av CWD hos älg i Jämtlands län, mot bakgrund av de smittade älgar som funnits precis på andra sidan norska gränsen. Under 2018 är planen att det EU-gemensamma övervakningsprogrammet ska starta.

Under året fram till 2017-12-14 har 35 fall av anmälningspliktiga sjukdomar rapporterats till Länsstyrelsen. Sjukdomarna har hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, i vissa fall i samverkan med kommunernas hälsoskyddskontor och smittskyddsläkaren.

Antibiotikaanvändning och Länsstyrelsens kontroll av läkemedel

Länsstyrelsen är den enda myndighet som kontrollerar förskrivning, hantering och användning av antibiotika gällande djur. Länsstyrelsen är också den enda myndighet som kontrollerar smittskydd och vårdhygien i veterinära verksamheter, samt att djurhållare och anordnare av besöksverksamheter, exempelvis vårdhundar, håller sig till hygienreglerna och vidtar adekvata smittskyddsrutiner. Därigenom har Länsstyrelsen ett mycket stort inflytande i arbetet med att minska antibiotikaresistens och förekomsten av läkemedelsrester i livsmedel.

⁶ Chronic Wasting Disease CWD är en anmälningspliktig prionsjukdom som varit känd hos olika hjortdjur i Nordamerika sen 1960-talet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.5

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen för livsmedelskontrollen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

Länsstyrelsen har arbetat utifrån fastställd kontrollplan. Länsstyrelsen lever upp till de nationella målen men har under 2017 inte nått ända fram för de egna satta målen som varit något ambitiösare. Detta beror till stor del på att andra kontrollområden har fått prioriterats. Länsstyrelsen har beaktat detta i sin planering för kommande år.

I juni 2017 utförde Livsmedelsverket revision av Länsstyrelsens livsmedelskontroll i primärproduktion med skuggkontroll inom honungsproduktion. Av revisionen framkom ett antal förbättringsområden men att Länsstyrelsen ändå bedömdes ha en fungerande kontrollprocess.

Regleringsbrevsuppdrag 1.6

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. För djurskyddskontrollen avses de specifika mål som Statens jordbruksverk och länsstyrelserna har satt upp och för kontrollen av foder och animaliska biprodukter och den kontroll som bedrivs enligt förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m. och lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. avses de specifika mål länsstyrelsen har satt upp. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

Länsstyrelsen har arbetat utifrån fastställd kontrollplan för *livsmedelskontrollen* och har uppfyllt de nationella målen för kontrollen.

Avseende *djurskyddskontrollen* har Länsstyrelsen med god marginal klarat alla de nationella målen avseende antal kontrollerade objekt och handläggningstid för samtliga kontrollområden förutom vad gäller andelen obefogade anmälningsskontroller. Andelen fysiska kontrollen av denna grupp är totalt sett liten varför varje ärende får ett stort statistiskt genomslag. Länsstyrelsen har fokuserat på att arbeta förebyggande mot vissa målgrupper där det är känt att risken för att djur far illa är högre, exempelvis vid missbruksproblematik, då detta bedöms ha stort genomslag och ger en större djurskyddsnytta.

För *foderkontrollen* har de nationella målen uppnåtts, men inte de egna satta målen. Detta beror till stor del på att andra kontrollområden har fått prioriterats. Länsstyrelsen har beaktat detta i sin planering för kommande år.

Inom kontrollområdet *animaliska biprodukter* har det inte utförts något prioriterat arbete under året på. Länsstyrelsen är medveten om bristen och avser att arbeta vidare med frågan kommande år.

Inom *kontrollområde av husdjur* har fokusområde legat på kontroll av förskrivning av läkemedel. Dessa har samordnats med arbetet med kontroll och provtagning på djur. Länsstyrelsens egna mål har inte uppnåtts till fullo, enbart 1/3 av kontrollerna har utförts. Detta på grund av personalsituation bland nyckelpersonal.

Arbete med *provtagning på djur* har prioriterats och utförts efter direktiv från Livsmedelsverket men några nationella mål finns inte för arbetsområdet.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	4	8	7
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	4,9	3,7	3,1
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,5	0,5	0,4
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,1	0,2	0,2
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,0	0,1	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

En viss nedgång i kontrollen av tillsynen över djurhälsopersonal har skett, vilket beror nedprioritering till förmån för andra uppgifter.

Inga stora förändringar kan noteras i de redovisade siffrorna. Verksamheten har löpt stabilt under året. Utifrån föregående års arbete med utveckling av våra arbetsformer ser vi i år en ökning av årsarbetskrafterna i kontrollarbetet.

Angående kontroll av animaliska biprodukter har även där omprioritering medfört att kontroll inte har utförts. Den är dock med i planeringen för kommande år. Länsstyrelsen bedömer att den minskning av kontroll som skett inte har någon större betydelse sett till det enskilda året.

Regional tillväxt

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 30*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	3,5	4,6	4,1
Årsarbetskrafter kvinnor	5,4	3,9	4,9
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,91	3,98	4,65
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 646	9 671	10 671
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	5,27	4,72	5,60
Antal ärenden, inkomna och upprättade	79	81	122
Antal beslutade ärenden	71	61	94
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	43 593	14 697	36 277

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltande myndighet för Interreg Sverige- Norgeprogrammet 2014–2020. Programmet tillhör organisatoriskt Näringslivsenheten. Enheten handlägger även den del av 1:1 medlen som återfördes till Länsstyrelsen 2015. Variationen i arbetskraft fördelat på numerär och kön handlar till största del om omsättning av personal och nyrekryteringar. Under 2017 har dock personalstyrkan utökats något mer än vad tabellen visar men effekten reduceras något till följd av sjukskrivningar. När det gäller utbetalningar så följer det plan och prognos. Nedgången mellan 2015 och 2016 beror på att det gamla programmet varit stängt för projektverksamhet sedan 31 augusti 2014 men under 2015 gjordes slututbetalningar i det programmet och de första besluten i det nya programmet togs 2015.

Länsstyrelsen hade planerat att göra utbetalningar i det nya programmet under hösten 2015 och gjorde även någon enstaka förskottsutbetalning men tvingades stoppa vidare utbetalningar i väntan på att ESV skulle godkänna handläggningssystemet systemet NYPS2020. Utbetalningarna kom igång igen 2016 och ökar nu ständigt med antalet beslut.

Samlad bedömning av resultat

Inom ramen för 1:1 medlen pågår en rad samarbeten mellan Region Jämtland Härjedalen, som har det regionala tillväxtsansvaret, och Länsstyrelsen.

Ett av områdena är arbetet med den årliga ”Regiondagen” och den årliga rapporten ”Läget i länet” där utgångspunkten för samarbetet är den regionala utvecklingsstrategin RUS.

Under året har det utarbetats ett projektförslag i samverkan mellan Region Jämtland-Härjedalen, Länsstyrelsen och Tillväxtverket som syftar till en förstärkt samordning av vår stödhantering. Något beslut har dock inte hunnit fattas under 2017.

Vidare har Länsstyrelsen under året inlett en förstudie tillsammans med LRF som syftar till att ta fram ett underlag till ett regionalt skogsprogram där Region Jämtland Härjedalen finns representerade i styrgruppen för programmet.

För Interreg Sverige Norge har genomförandet och förvaltningen fungerat tillfredsställande. Beslutstakten för EU-medlen är bra. Besluts- och utbetalningstakten når målet för det så det så kallade N+3 målet som innebär att under det fjärde året ska första årets budget vara utbetald. Regionbildning i Sverige och regionsammanslagning i Norge påverkar programmet. Det finns förbättringsmöjligheter när det gäller att kommunicera projektens resultat.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Se vidare under redovisningen av Länsstyrelseinstruktionen 5 § p7, 6 § p3, 4 samt redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.11, 1.12.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag.

Under 2017 har Länsstyrelsen fortsatt arbetet med att förenkla för företag och medborgare i länet inom olika områden, allt ifrån hemsida, dialogmöten till framtagande av blanketter med mera. Nedan redovisas några exempel:

- Under 2017 har arbetet med att informera om Landsbygdsprogrammet fortsatt och det har varit en viktig del i arbetet att gå ut med information om programmet till företag i länet. Det har skett genom riktade informationsträffar och genom att ha tydlig och aktuell information på Länsstyrelsens hemsida. Vidare har Partnerskapsträffar hållits för att sprida information om programmet och dessa fungerar som ytterligare en kontaktyta ut mot företagen.
- Länsstyrelsens lantbruks- samt näringslivsenhet har deltagit i olika arbetsgrupper tillsammans med Jordbruksverket i syftet att utveckla IT-stöden för att öka användarvänligheten för stödsökande.
- Länsstyrelsen skickar ut nyhetsbrev en till två gånger i månaden till lantbrukare, andra aktörer och intresserade av landsbygds och lantbruksinformation. Där finns aktuell information om kurser samt även information om stöden. Nyhetsbrevet är uppskattat av mottagarna och har en stor spridning i länet.
- Näringslivsenheten har fortsatt sitt arbete med att förenkla handläggning med byggedmedel. Blanketter och vägledning har tagits fram för ansökan om utbetalning. Dialog med kommunrepresentanter genomförs två halvdagar per termin.
- Eldrimner, det nationella centrumet för mathanverk, arbetar för regelförenklingar för mathantverksföretag på flera sätt bland annat gällande slakt, livsmedelskontroller och avgifter inom livsmedelsförädling. Personalen har rådgivande funktioner i olika expertgrupper initierade av exempelvis Livsmedelsverket, olika departement, universitet samt nationella och regionala organisationer och nätverk som LRF och olika hushållningssällskap. Eldrimner tillfrågas även ofta i remissarbete för framtagande av olika riktlinjer inom livsmedelsförädling.
- En annan väg i att förenkla för företag är genom utbildning. Eldrimner verkar för att likvärdighet ska gälla vid livsmedelskontroller i hela landet och har bland annat utbildat livsmedelskontrollanter i det arbetet. Genom att utbilda mathantverksföretagare inom livsmedelslagstiftning och säker livsmedelshantering bidrar verksamheten till en ökad förståelse och för tolkning av lagstiftning. Eldrimner tar fram branschriktlinjer inom olika branschområden vilket också förenklar för företag.
- För att korta ned tiden för att få beslut av Miljöprövningsdelegationen, MPD, har ett avtal upprättats med Länsstyrelsen Västernorrlands län där Länsstyrelsen Jämtlands län stöttar upp handläggningen för att få snabbare beslut till företagen. För att korta

handläggningstider och underlätta vid förprövningar/samråd är framtagande av E-tjänster fortsatt prioriterat.

- Översyn har även gjorts löpande av information på hemsidan för uppdatering av uppgifter med mera. Exempelvis har länsstyrelserna för att underlätta för företag att anlita transportör av avfall under 2017 tagit fram och lagt ut ett sökbart webbregister⁷, över företag/personer som har tillstånd att transportera och hantera avfall. Ett omfattande arbete har utförts för att registrera tidigare lämnade beslut angående avfallstransporter.
- För att förenkla för företag har processen med att göra vissa anmälningar och ansökningar om tillstånd har sedan något år e-anmälan via webb införts. Detta gäller bland annat besiktning av djurstallar, tillstånd till hantering av farliga kemikalier, anmälan om transport av farligt avfall, kontroll av avfallstransportörer, registrering av livsmedelsanläggningar för primärproduktion, anmälan för 12:6 samråd, anmälan om transport eller hantering av farligt avfall och ansökan om veterinär till offentlig tävling.
- För vissa ärendetyper kopplade till miljöbalken, bland annat anmälan om 12:6 samråd och anmälan om vattenverksamhet enligt 11:9a, följer handläggningstiden av gällande regelverk, för de angivna ärendegrupperna sex respektive åtta veckor. För att förenkla för företag och medvetandegöra detta, kommuniceras detta i regel genom samtal eller information till företag och verksamhetsutövare på ett tidigt stadium. Information om handläggningstiden finns även tillgängligt på Länsstyrelsens hemsida.
- Det tvärsektoriella arbetet som inleddes under 2015 för att skapa ett vägledande dokument till arrangörer av stora evenemang i länet, har fortsatt under 2017. Bakgrunden till detta arbete är de två VM-arrangemang som sker i Jämtlands län under år 2019, alpina VM i Åre och VM i skidskytte i Östersund. Det ordnas kontinuerligt även andra större tävlingsarrangemang i vårt län. En första version av vägledningsdokumentet⁸ blev klart i början av 2016 och finns publicerat på startsidan på vår hemsida, där hänvisas även till andra myndigheter som en arrangör kan behöva kontakta för att få rätt tillstånd. Arbetet i den tvärsektoriella gruppen fortgår och vägledningsdokumenten kan komma att revideras under tiden fram till 2019.
- Länsstyrelsens naturvårdsenhet arbetar med dialog och en ständig strävan att korta handläggningstider i olika ärenden. Ett exempel är dialogen med fåbodbrukare och rennäringensföretag för att förenkla och kunna fatta snabbare beslut på ärenden gällande skydds jakt.
- Inom vilthandläggningen har arbetet fortsatt med toleransnivåuppdraget för att nå acceptabla rovdjursförluster av ren för rennäringen.
- Inom arbetet med reservatsbildningar hålls löpande beredningsmöten med skogsnäringen med syfte att främja långsiktighet och förutsebarhet för skogsnäringen.

⁷ www.kontrolleraavfallstransportorer.se

⁸ Vägledning vid stora event. Länsstyrelsens diarienumr 100-5122-2016.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

3. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är förvaltande och attesterande myndighet för vissa program inom målet Europeiskt territoriellt samarbete inom EU:s strukturfonder enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006.

Interreg Sverige-Norgeprogrammet 2007 – 2013

En slutrapport och slutgiltig betalningsansökan för programmet skickades in till Europeiska kommissionen den 23 mars. Under september gjordes kompletteringar rörande faktiska utbetalning av EU-stödet enligt begäran från kommissionen.

Den 19 december meddelades att slutrapporteringen var godkänd och den 29 december kom en slututbetalning på cirka 18 mnkr in till programmet. Interreg Sverige-Norgeprogrammet 2007–2013 är nu i kommissionens ögon avslutat.

Interreg Sverige –Norge 2014 – 2020

Beslut om det nya programmet togs den 16 december 2014. Den förvaltande myndigheten, FM, är lokaliserad till Näringslivsenheten vid Länsstyrelsen Jämtlands län för Interreg Sverige-Norgeprogrammet. I FM ingår även attesterande funktion som ligger under den administrativa enheten på Länsstyrelsen. I den totala genomförandeorganisationen finns även ett sekretariat på Näringslivsenheten. Landshövdingen är ytterst ansvarig för förvaltningen av programmet men det dagliga arbetet leds av en programchef.

Sex utlysningssomgångar har nu genomförts varav två under 2017. Dessa har resulterat i 88 projekt vid årsskiftet som fått beslut om att ta del av 68,7 procent av programmets totala budget. Närmare 100-talet utbetalningarna har hanterats i handläggningssystemet Nyps2020 under året och fyra utgiftsdeklarationer har skickats in till EU-kommissionen. Nyps2020-systemet har fungerat tillfredställande. Under året skulle ett förvaltingsavtal mellan användarorganisationerna av Nyps2020 och Tillväxtverket kommit tillstånd men så har ännu inte skett. Aktiviteter och rapporteringar sker enligt tidpunkter angivna i regleringsbrev och förordningar till nationell nivå och till EU-kommissionen.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

4. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är ansvariga för kontroller enligt artikel 23.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1299/2013 av den 17 december 2013 om särskilda bestämmelser för stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden till målet Europeiskt territoriellt samarbete.

Kontrollerna på förvaltande myndighet har omfattat granskning av ansökningar om utbetalning av EU-medel inklusive verifierade underlag och läges- och slutrapport för projekt som ansökt om utbetalning. Arbetat har gått enligt plan och projekten har fått sitt stöd löpande. Kontrollanterna har gjort administrativa kontroller av samtliga utgifter som stödmottagarna skickat in och ansökt utbetalning om under året. De har dessutom utfört tio stycken på platskontroller enligt beslutad urvalsmodell.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

13. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är behöriga myndigheter enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, vid kontroller och inspektioner avseende de program som anges i 3. Förordning (2017:250).

Länsstyrelsen i Jämtland är behörig myndighet vid kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning när det gäller kontroller och inspektioner inom Interregprogrammet Sverige-Norge. Inga oegentligheter har upptäckts vid på platskontroller och för uppdraget som helhet som behörig myndighet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.11

Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på områden, inom den regionala tillväxtpolitiken, där samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet och hur denna samverkan har utvecklats. Detta innefattar särskilt genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020, inklusive territoriellt samarbete avseende insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

Samverkan mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen

Länsstyrelsen har, sedan bildandet av Region Jämtland Härjedalen 1 januari 2015, samarbetat med regionen kring bland annat regional tillväxt. Länsstyrelsen och Regionen har utformat en gemensam överenskommelse som utgör grunden för vårt samarbete på lednings- och sakområdesnivå. Under året har samarbete med koppling till regional tillväxt skett inom följande områden:

Fondsamverkan

Tillväxtverket har sammankallat och formerat en gruppering kring uppdraget för regional fondsamverkan. Länsstyrelsen deltar i arbetet med representation från Landsbygdsprogrammet och Interreg Sverige-Norge. Övriga deltagare är ESF-rådet, Region Jämtland Härjedalen, Länsstyrelsen Västernorrland, Region Västernorrland samt Leader. Arbetet syftar till att öka kunskapen om de olika strukturfonderna som finns tillgängliga i länet och öka synergier i arbetet med information, handläggning och regelverkstolkning. Gruppen har haft tre möten under året.

Länspartnerskapsmöten

Länsstyrelsen ingår i Länspartnerskapet för strukturfonder som leds av Region Jämtland Härjedalen. I partnerskapet ingår de länsrepresentanter som också ingår i strukturfondspartnerskapet Jämtland-Härjedalen/Västernorrland. Länsrådet är Länsstyrelsens ordinarie ledamot i partnerskapet och under året har Länsstyrelsen deltagit i de två möten som hållits.

Strukturfondspartnerskapsmöten

Länsstyrelsen ingår även i Strukturfondspartnerskapet i Mellersta Norrland som under programperioden leds av Region Jämtland Härjedalen. Partnerskapet har till uppgift att prioritera bland godkända ansökningar till de regionala strukturfondsprogrammen samt till det nationella socialfondsprogrammet. Landshövdingen är Länsstyrelsens ordinarie ledamot i partnerskapet och under året har Länsstyrelsen deltagit i de två möten som hållits.

Analys- och samverkan

Länsstyrelsen och Regionförbundet har under flera år diskuterat samverkan och kring analysfrågor, för statistik och analys och även sett över indikatorer för att följa upp länets regionala utvecklingsstrategi. Detta arbete leds av Region Jämtland Härjedalen och har lett fram till ett treårigt gemensamt samverkansprojekt på temat Läget i länet⁹. I projektet ingår att varje år arrangera en konferens som riktar sig till företrädare för såväl offentliga aktörer som näringsliv. Dessutom tas en årlig rapport fram om läget i länet och länets utveckling kopplad till den Regionala Utvecklingsstrategin. Med analyser utifrån, färsk siffror kring länets befolkningsutveckling och annan statistik följs det tidigare arbetet upp, analys av nuläget och hur prognoserna ser ut för de närmaste åren. I förberedelserna inför årets regiondag har representanter från Länsstyrelsens ledningskansli, samhällsenhet samt näringslivsenhet deltagit.

Samverkan kring stödhantering

Näringslivsenheten deltar regelbundet på de träffar för näringslivschefer som anordnas av Region Jämtland Härjedalen. Vid träffarna deltar näringslivschefer från alla kommuner i länet. Utöver detta har Näringslivsenhetens stödhandläggare regelbundna kontakter med regionens stödhandläggare.

Serviceförsörjning

Länsstyrelsen hanterar Landsbygdsprogrammets projektstöd till kommersiell och viss offentlig service där den främsta målgruppen är servicegivare i serviceglesa områden. Under året har arbetet med rådgivningsinsatser påbörjats. Även detta sker inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2014–2020. Övriga kommersiella stöd hanteras genom förordningen 2000:284 om stöd till kommersiell service och handläggs av Region Jämtland Härjedalen.

Jordbruksverket har under senare delen av året reducerat budgeten för investeringsstödet till kommersiell service med 17 procent. Den totalt budgeten för Jämtlands län är nu drygt 36 mnkr efter en minskning med knappt 7,5 mnkr. Skälet till reduktionen, vilket gäller samtliga län, är omfördelningar inom ramen för Landsbygdsprogrammet.

Region Jämtland Härjedalen förvaltar regionala serviceprogrammet. Länsstyrelsen har och har haft en god dialog under året med regionen gällande servicefrågor. Detta gäller även med kommunerna där samtliga nämnda parter genomför kontinuerliga möten i det formaterade serviceforum som finns i länet.

Länsstyrelsen har tillsammans med kommunerna och lokala aktörer arbetat fram en projektansökan som inlämnats till Tillväxtverket under året. Projektansökan handlar om att stärka servicen under krissituationer, vilken går under namnet SOT-punkter¹⁰ i Jämtlands län. Inom projektet inryms grundläggande betaltjänster som en komponent, vilket är ett område som Länsstyrelsen har arbetat vidare med inom ramen för Post- och telestyrelseprojektet.

Klimat och energi

Att utveckla länets arbete inom klimat och energiområdet är en viktig tillväxtfråga. Ett förändrat klimat påverkar i hög grad turismnäringen, lantbruket och skogsbruket. Länet är starkt beroende av vinterturismen och de arbetstillfällen detta skapar. Klimatförändringen kan på sikt innebära ett behov av ökat uttag av vatten för att producera konstsnö i syfte att hålla ”snögarantin”. Inom lantbruk och skogsbruk kan klimatförändringarna bland annat medföra risk för nya typer av skadeangrepp och behov av nya utsäden och varianter av

⁹ Länsstyrelsens diarienumr 301-1936-2016. Länk till rapport [Läget i länet](#).

¹⁰ SOT, service- och trygghetspunkter.

träd för plantering. För att anpassa jord- och skogsbruket till ett förändrat klimat krävs förberedelser och ett omfattande underhållsarbete, något som ställer krav på både gamla och nya verksamhetsutövare inom näringen.

Klimatförändringarna ställer också högre nya krav på samhällsplanering och infrastruktur. Sedan 2015 drivs en VM-dialog under landshövdingens ledning där relationerna mellan större idrottsevenemang och miljö- och tillväxtmål diskuteras. Vid dessa möten deltar Länsstyrelsen, Region Jämtland Härjedalen, skidnäring, berörda kommuner och andra intressenter i syfte att hitta gemensamma lösningar. Samverkan i det bildade Klimatrådet mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen är strategiskt viktig i arbetet med att ha en sammanhållen syn på länets utmaningar och behov av insatser inom klimat och energiområdet. Klimatrådets övergripande syfte är att verka för att målen i länets klimatstrategi nås. För närvarande har 40 aktörer undertecknat avsiktsförklaring om att delta i rådets verksamheter. Inom rådet finns fyra arbetsgrupper – biobränslen och transporter, energieffektivisering, livsstilsförändring, samt klimatanpassning. Med stöd av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden har arbetsgruppen för biobränslen och transporter genomfört en förstudie om utbyggnad av tankstationer av så kallad multifueltyp i länet, där flytande biobränslen, biogas och laddstationer ska tillhandahållas. Arbetsgruppen för energieffektivisering har också med stöd av EU-medel utvärderat tekniska lösningar för effektivare energianvändning i fastigheter. Livsstilsgruppen kommer under året att söka finansiering för en rollspelsinriktad utbildningssatsning för elever i grundskolans högstadium. Inom området klimatanpassning görs riktade satsningar med stöd till kommuner och olika sektorer som till exempel besöksnäring, hälsa och sjukvård samt lantbruk och skogsbruk. Se vidare under sakområde Klimat och energi.

Integrationsarbetet

Länsstyrelsen ansvarar i den Regionala överenskommelsen, RÖK, för mottagning, etablering och integration. Den är kopplad till den Regionala utvecklingsstrategin, RUS, för länet. I den lyfts integrationen som en viktig tillväxtfråga inom demografi, kompetensförsörjning och bibehållen service. I rapporten Läget i länet konstateras att länet står för stora demografiska utmaningar och att en ökad inflyttning av unga och en ökad andel utomnordiskt födda betydligt skulle förbättra förutsättningarna för en positiv utveckling inom många områden i länet. Under året har Länsstyrelsen tillsammans med Region Jämtland Härjedalen samverkat kring en konferens med inriktning på kompetensförsörjning, integration och nyanländas betydelse för detta. Se vidare under sakområde Integration.

Jämställdhet

Länsstyrelsen har i uppdrag att regionalt samordna insatserna för genomförandet av den nationella jämställdhetspolitiken i länet. Detta sker i samverkan med regionala och lokala aktörer och är organiserat inom referensgruppen REJÄL. Insatserna utgår från Länets Jämställdhetsstrategi. Se vidare under sakområde Jämställdhet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.12

Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.

Länsstyrelsens del av det regionala tillväxtanslaget under utgiftsområde 19 omfattar cirka sex miljoner kr årligen. Medlen används i en rad åtgärder kopplade till den regionala utvecklingsstrategin. Till exempel har medel använts för att finansiera ett direkt samarbete

mellan Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen i form av en årlig konferens, Regiondagarna. I samarbetet inför regiondagarna har Länsstyrelsen ingått i en beredningsgrupp som tagit fram rapporten Läget i länet¹¹. Rapporten är en uppföljning och sammanställning direkt kopplad till den regionala utvecklingsstrategin har utgjort en bärande del i konferensen. Se mer under stycket Analyssamverkan ovan.

Vidare har medel använts för inrättandet av ett klimatråd där Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen ingår. Se mer under stycket Klimat och energi ovan.

Ett axplock av exempel där 1:1-medlen använts är inom följande områden:

Verksamhets- område	Projekt/verksamhet
Turism	Hållbar skoterturism i Frostviken. Delfinansiering ERUF
Regional tillväxt	Läget i länet 2015–2017. Samarbete mellan region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelse.
Hållbarhet och miljö	Klimatråd. Samarbetsprojekt mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen. Smart Green Region. Medfinansiering Interreg Sverige Norgeprogrammet.
Kulturmiljöer	Upprustning av hembygdsgårdar. Medfinansiering av projekt inom Landsbygdsprogrammet.

Regleringsbrevsuppdrag 3.55

Länsstyrelserna ska fortsätta förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Länsstyrelserna ska redovisa insatser kring hur man enligt 5 § punkt 7 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion förenklar för företag. Av redovisningen ska framgå:

en redogörelse för företagets nöjdhet gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstid utifrån den länsstyrelsegemensamma brukarundersökningen samt arbetet med särskilda insatser för att förbättra dessa områden,

en uppföljning av de av länsstyrelserna utvalda fyra ärendetyperna förprövning av djurstallar, samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, miljöprövningsdelegationernas prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. samma balk och anmälan om ändring av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet,

mål och måloppfyllelse för handläggningstid för de utvalda ärendetyperna samt motivering till avvikelser, samt hur den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag när ett nytt ärende inleds inom de utvalda ärendetyperna.

För ärenden om prövning av miljöfarlig verksamhet ska redovisningen avse den totala handläggningstiden (median) och hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål (regeringsbeslut den 1 december 2011 [S2011/10148/SFÖ m.fl.] med uppdrag till vissa länsstyrelser) om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen av samtliga länsstyrelser i de delar där det är tillämpligt. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen. Uppgifterna ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2018.

Förenkla för företag och effektivisering

För att förenkla samt effektivisera processen med vissa anmälningar har e-anmälan via webben införts sedan tidigare, bland annat för besiktning av djurstallar, tillstånd till hantering av

¹¹ Länsstyrelsens diarienumr 301-1936-2016. Länk till rapport [Läget i länet](#).

farliga kemikalier, anmälan om transport av farligt avfall, kontroll av avfallstransportörer, registrering av livsmedelsanläggningar för primärproduktion, anmälan för 12:6 samråd, anmälan om transport eller hantering av farligt avfall och ansökan om veterinär till offentlig tävling.

Tabell 1

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2016	Beskriv resultatet av insatserna
282 Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	Ej undersökt	-
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	Ej undersökt	-
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	Ej undersökt	-

Kommentar till Tabell 1: Särskilda insatser 2016 (RB 3.55)

Ingen av ärendegrupperna ingick i brukarundersökningen för Jämtlands län 2016.

Tabell 2

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2017	Beskriv förväntat resultat
282 Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	Ej undersökt	-
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	Se kommentar nedan	-
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	Ej undersökt	-

¹⁾ Från komplett ansökan

Kommentar till Tabell 2: Särskilda insatser 2017 (RB 3.55)

Ärendegrupperna 282 och 555 kunde inte undersökas i brukarundersökningen 2017 på grund av för få ärenden. Ärendegrupp 525 undersöktes och resultatet för Jämtlands läns Nöjd-index blev 69 vilket är något över Nöjd-index snittet 65 för samtliga länsstyrelser. Ytterligare information finns under sakområdet Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd och där om Brukarundersökningen.

Tabell 3

Handläggningstider 2017				
VÄS	Mål	Mål- uppfyllelse (%)	Motivering till eventuell avvi- kelse	På vilket sätt kommuniceras den förväntade handlägg- ningstiden till företag
282 Ansökan om för- provning djurstall ¹⁾	56	97		
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	78	Om hänsyn tas till tid för kom- pletteringar för att handläggning ska kunna ske ligger måloppfyl- lelsen på 97 %.	Handläggningstiden är lagstyrd till 6 veckor och kom- municeras i regel i samtal eller information till företag och verksamhetsutövare på ett ti- digt stadium. Information om handläggningstiden finns även tillgängligt på Länsstyrelsens hemsida.
551 Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap. Mil- jöbalken – Ansökan om tillstånd (koncentrerad)	180			
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfar- lig verksamhet	75	2)		

1) Från komplett ansökan

2) Utfallet är 100 procent men det grundas på endast fyra(4) beslut under 2017.

Kommentar till Tabell 3: Handläggningstider (RB 3.55)

För ärenden med målsatta handläggningstider görs även återkommande uppföljningar för att kontrollera handläggningstiden mot uppsatta mål.

Tabell 4

Handläggningstider, median ¹⁾	ÅR					
Ärendetyp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
282 - Ansökan om förprov- ning djurstall ²⁾	41	8	17	3	2	4
525 - Samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken	66	— ¹⁾	55	23	38	23
551 - Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap Miljöbal- ken (koncentrerad) ²⁾						
555 - Anmälan ändring till- ståndspliktig miljöfarlig verk- samhet	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾

Källa: Årsredovisningar 2012–2013 samt rapport Handläggningstider ur Platina 2014–2017.

1) Medianen redovisas ej om färre än 10 ärenden/beslut.

2) För VÄS 282 och 551 beräknas handläggningstid från komplettdatum (utom för år 2012 då det beräknades från in/upp-
datum)Kommentar till Tabell 4: Handläggningstider, median, för de fyra ärendetyperna år 2012–2017
(RB 3:55)

För ärenden med målsatta handläggningstider görs även återkommande uppföljningar för att kontrollera handläggningstiden mot uppsatta mål.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finan- siering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	105	165	0,3
varav förvaltande myndighet	63	99	0,20
varav attesterande myndighet	42	66	0,10
varav kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013

Inga kostnader har under 2017 bokförts på detta strukturfondsprogram som avslutats under 2017. En schablonberäkning är därför gjord utifrån en beräknad arbetsinsats motsvarande 0,3 årsarbetskrafter av de kostnader som under året belastat strukturfondsadministrationen avseende programperioden 2014–2020.

Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finan- siering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	3 182	4 966	7,5
varav förvaltande myndighet	358	559	0,85
varav attesterande myndighet	63	99	0,15
varav kontroller i territoriella program	850	1315	2,00

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020

Tabellen har justerats ned manuellt med 0,3 årsarbetskrafter som flyttats till Tabell 3.1. Justeringen avser uppskattade kostnader avseende strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013. Resterande 4,5 årsarbetskrafter avser projekthandläggare och chefer.

Infrastrukturplanering

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 34*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,1	0,9	0,4
Årsarbetskrafter kvinnor	0,1	0,4	0,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,08	0,58	0,40
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	200	1 305	797
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,09	0,64	0,42
Antal ärenden, inkomna och upprättade	52	64	98
Antal beslutade ärenden	52	61	97
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	143	8 982	30 126

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Väs 343 Fysiks planering av vägar, järnvägar m.m.

Antal ärenden angående väg- och järnvägsplaner har minskat från 2015 till 2017. Även om man konstaterar en minskning av antal ärenden har vissa ärenden varit mer komplexa och tidskrävande i handläggningen, som till exempel E14/E45 förbifart Brunflo och förbifart Sveg (E45-Rengsjön-Älvros).

Bredbandsinfrastruktur

År 2014 tecknade Länsstyrelsen avtal om att få disponera särskilda medel från Post- och telestyrelsen, PTS, för att i två utpekade områden investera i förbättrad redundans¹². PTS beviljade Länsstyrelsen 35 mnkr för två sträckor; Åsarna – Ljungdalen - Mittådalen samt Gäddede -Stekenjokk - gränsen mot Västerbotten. Dessa nya fiberförbindelser har, utöver en större robusthet i näten, även gett vissa mindre byar efter stråken tillgång till fiber att ansluta befintliga och kommande byanät till. Fiberförbindelsen på sträckan Åsarna – Ljungdalen - Mittådalen blev klar under 2016 medan sträckan från Gäddede till gränsen mot Västerbotten färdigställdes under hösten 2017. Projekten har genererat stora utbetalningar under 2015 och 2016 med en slutlig utbetalning 2017.

Samlad bedömning av resultat

Regeringens mål är att 95 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredbandsförbindelse med 100 Mbit/s år 2020. För att nå denna målsättning krävs att investeringarna fortsätter ligga på hög nivå. Bredbandsinfrastrukturen i länet har dock brister, i synnerhet i glesbygds- och andra områden där det inte finns kommersiell bärkraft för att fullt ut avgiftsfinansiera fiberutbyggnad. Länsstyrelsens samarbete med PTS i byggandet av de två ovan nämnda ”fibermotorvägar” är mycket viktiga. Dessa ”motorvägar” öppnar möjligheter för byar i deras närhet att ansluta byanät. Genom landsbygdsprogrammet bidrar Länsstyrelsen till finansieringen även av dessa mindre byanät. Denna combo av insatser bidrar både till

¹² Redundans byggs in i system som måste ha hög tillförlitlighet. I datorsystem kan flera datorer arbeta parallellt, så att om en av dem havererar så tar den andra över. Det kan också betyda att informationsutbyte kan ske över flera alternativa vägar ifall en väg bryts.

regeringens måluppfyllelse och till att skapa förutsättningar för boende och företagande i glesbygd.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Infrastruktur för bredband

Länsstyrelsens arbete med bredbandsutbyggnaden i länet präglas av det nationella målet om att Sverige ska ha ett bredband i världsklass med den nya visionen om ”ett helt uppkopplat Sverige” år 2025. Detta sker främst genom hantering av stöd till bredbandsutbyggnad i Landsbygdsprogrammet. Jämtlands län har fått en tilldelad budget på 164 mnkr i för att stödja bredbandsutbyggnad i länets landsbygdsområden. 157 mnkr har beviljats till projekt i länets alla kommuner fram till nu. Länsstyrelsen inväntar beslut om den utökade budget som kan bli tillgänglig för 2018 då ny beslutsomgång förväntas utlysas.

Utöver dessa medel finns fortsatt medel kvar för utbyggnad även i det Regionala Struktur-fondsprogrammet för mellersta Norrland 2014–2020. Dessa medel är avsedda för stöd till så kallade ortssammanbindande nät. Samverkan sker kontinuerligt i dessa ärenden mellan handläggare på Länsstyrelsen och Tillväxtverket.

Den regionala bredbandskoordinatör har inlett arbetet med en uppdatering av länets bredbandsstrategi från 2012 och Länsstyrelsen kommer att ingå i arbetsgruppen för det arbetet.

Hållbar samhällsplanering och boende

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 40* och 41*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	3,4	3,1	2,9
Årsarbetskrafter kvinnor	2,5	2,3	2,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,58	2,54	2,64
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 176	5 960	5 712
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,80	2,91	3,00
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 022	874	845
Antal beslutade ärenden	1 151	841	815
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	46	5
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	90

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antal ärenden har ökat konstant de senaste tre år. Den största ökningen, cirka 35 procent, har skett mellan åren 2016 och 2017. Orsakerna är att antalet ärenden ökat vad gäller de kommunala detaljplanerna samt granskning av kommunala strandskyddsdispenser. Även antalet ärenden inom bostadsstöden har ökat, framför allt solcellsstödet. Den utökade ersättning för administrativa kostnader har bidragit till en mer effektiv handläggning. Antalet beslutade ärenden har ökat samtidigt som antalet ej beslutade ärende äldre än två år minskat.

Samlad bedömning av resultat

Sakområdet hållbar samhällsplanering och boende omfattar flera verksamhetsområden. Under året har det varit en generellt hög belastning med många komplicerade ärenden. Ärendehandläggning har varit hög avseende både översiktsplaner, detaljplaner, strandskydd och statsstöd till boende. Trots detta har handläggningen av ärenden genomförts inom målen för handläggningstiderna. Länsstyrelsen har, i syfte att underlätta, även haft ett fokus på rådgivning, tillsynsvägledning samt samordning/samverkan. Detta har bidragit till att hålla den kommunala planprocessen i gång samt att inrikta kommunernas planer mot en hållbar samhällsplanering i enlighet med relevanta nationella mål.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Översiktsplaner och sammanfattande redogörelse

Kommunernas arbete med aktualisering av kommuntäckande översiktsplaner, ÖP, har under året fortgått. Detsamma gäller deras framtagande av fördjupade översiktsplaner, FÖP. Nästan alla länets kommuner har aktuella kommuntäckande översiktsplaner. Bergs och Härjedalens kommuner kommer att anta nya översiktsplaner under 2018.

Länsstyrelsen har gett råd och stöd till kommunerna vid ett flertal tillfällen i samband med inplanerade kommunbesök eller vid särskilda möten med fokus på översiktsplanering. De frågor som lyfts har varit aktuella konflikter angående olika riksintressen, framför allt rennäring och kulturmiljövård. Även miljö kvalitetsnormer för vatten, dagvatten med mera har diskuterats.

Länsstyrelsen har handlagt 14 översiktsplaneärenden under 2017, vilket är i linje med tidigare år. Länsstyrelsen har även tagit fram en regional Sammanfattande redogörelse, del 1. Det regionala underlaget kommer att uppdateras årligen av Länsstyrelsen. För närvarande pågår arbetet med avsnitt, del 2, som är specifika för varje kommun i länet. Den regionala delen består av underlag som beskriver alla allmänna intressen som har betydelse för den kommunala planeringen. Rapporterna blir ett viktigt stöd för kommunerna inför aktualiseringsprövningar under nästa mandatperiod. I och med framtagandet av Sammanfattande redogörelse får kommuner ett bättre och uppdaterat underlag att utgå ifrån i deras arbete med översiktsplaner. Tillgången till underlaget kommer sannolikt att leda till mer kompletta översiktsplaner, med tydligare koppling till nationella och regionala mål. Följaktligen kommer även planernas vägledande roll att bli tydligare.

Detaljplaner

Antalet detaljplaneärende har ökat konstant hos Länsstyrelsen, från 91 stycken 2015 till 154 stycken år 2017. Ärendena berör cirka 90 detaljplaner i olika skeden. Endast i ett fall har Länsstyrelsen prövat och upphävt kommunens beslut att anta en detaljplan. Ökningen kan förklaras med att länets kommuner de senaste åren har antagit flera fördjupade översiktsplaner och därefter detaljplaner som nu är under utbyggnad. Ökningen kan även ses som konsekvens av ett utökat exploateringstryck och följaktligen förhöjt bostadsbyggande i vissa kommuner, särskilt i Östersund och Åre kommuner. Länsstyrelsens rådgivande roll i samråds- och granskningsskedet bidrar till en bättre kvalitet i den kommunala fysiska planeringen. Länsstyrelsens handläggningstid visar att handläggningen klaras i tid för 95 procent av ärenden.

Strandskydd

Länsstyrelsen har under 2017 granskat 177 inkomna kommunala beslut om dispens från strandskyddet. Antal ärenden har i stort sett varit oförändrat de senaste tre åren. Av dessa har Länsstyrelsen överprövat tio och upphävt två beslut, vilket även det är i linje med tidigare år. Handläggningen har klarats inom angiven tidsram i alla ärenden.

Länsstyrelsen bidrar genom sin roll som granskare till att strandskyddsbestämmelser följs av kommuner. Den kontinuerliga dialogen i frågan med samtliga kommuner har förbättrat kommunernas handläggning av strandskyddsärenden. Det har medfört att onödiga prövningar av ärenden kunnat undvikas.

Tillsyn och tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har under året genomfört en dag om tillsynsvägledning, med fokus på miljöfrågor, ovårdade tomter och andra frågor som berör kommunernas tillsynsverksamhet enligt plan- och bygglagen. Behovet av erfarenhetsutbyte kring frågan om ovårdade tomter har uppmärksamats i flera sammanhang och av olika kommuner i länet. Samtliga kommuner och Region Jämtland-Härjedalen deltog vid ett seminarium som tog upp goda exempel och olika rutiner. Länsstyrelsen uppfattade via dialogen att kommunerna ökade sin kunskap kring hanteringen av vissa tillsynsfrågor vid seminariet. Det kommer att leda till fler korrekta beslut och en mer enhetlig handläggning av tillsynsärenden.

Bostadsförsörjning

Bostadsbehovet ser olika ut i länet. Även förutsättningar och utmaningar skiljer sig relativt mycket. Länsstyrelsen har under året besökt samtliga kommuner i länet i syfte att föra en dialog om bostadsläget. Mötena har varit nödvändiga för att starta en dialog om kommunernas lägesbild, men även för att tydliggöra Länsstyrelsens roll i frågan. Kommunerna har i samband med mötena lyft sina egna behov av stöd samtidigt som Länsstyrelsen har lyft sin nya uppgift att verka för att tillgodose behovet av bostäder.

Mötena har inneburit att beslutsfattare hos kommunerna fått ett regionalt perspektiv i bostadsfrågan. De har även tagit del av de senaste statliga initiativen samt av olika möjligheter till ekonomiskt stöd för bostadsbyggande. Förhoppningen är att det ska leda till en bostadsförsörjning utifrån regional och kommunala förutsättningar.

Regionalt forum för samhällsplanering – tema Jämställdhet

Länsstyrelsen har inrättat ett regionalt forum för samhällsplanering. Forumet är en arena där berörda aktörer, i huvudsak länets kommuner och region Jämtland Härjedalen, kan föra en dialog och utbyta erfarenheter om aktuella frågor inom samhällsplanering. 2017 var temat jämställdhet i samhällsplanering. Seminariet innehöll olika föreläsningar som kompletterades med dialog och goda exempel. Nämnas kan feministisk stadsplanering, trygghet och brottsprevention i fysisk miljö samt jämställda dialogprojekt. Kommunernas handläggare inom samhällsplanering fick ökad medvetenhet och kunskap i frågan om jämställdhet i samhällsplaneringen. Hos Länsstyrelsen finns förhoppningen att detta bidrar till att översikts- och detaljplaner innehåller utförligare jämställdhetsanalyser. Både genom den egna kunskapen som insikten att Länsstyrelsen kan lämna stöd i frågan.

Genomförandet av träffar med fokus på olika sakfrågor varje år är en del av Länsstyrelsens åtgärdsprogram för miljömålet God bebyggd miljö. Ett etablerat regionalt forum för samhällsplanering kommer att bidra till en positiv utveckling, inte bara för miljömål utan även för andra relevanta områden.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

9. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Förordning (2017:222).

Förordningen med uppdraget om bostadsbehov trädde i kraft 1 juli 2017. Länsstyrelsen har under året deltagit i länsstyrelsegemensam dialog omkring regleringsbrevets uppdrag 13¹³ som fokuserar på samma fråga och som rapporterades till Näringsdepartementet i september.

Länsstyrelsen har initierat en intern dialog för att kartlägga på vilket sätt bostadsfrågan kommer in i olika verksamheter hos Länsstyrelsens samtliga enheter. Kartläggningen kommer sedan att användas för att identifiera arbetssätt/åtgärder som varje berörd enhet kommer att vidta med syfte att verka för att bostadsbehov tillgodoses i länet. Relevanta insatser i frågan beskrivs under Andra väsentliga prestationer och resultat, Bostadsförsörjning.

Länsstyrelsen har informerat kommunerna angående det nya statliga bidraget för sanering av förorenade områden inför bostadsbyggande. Information om bidraget har publicerats på Länsstyrelsens webbplats för att även nå andra aktörer. Östersunds kommun har lämnat in redovisningar inför kommande bidragsansökan samt uppgift om ytterligare fyra områden som kan bli aktuella under de närmaste åren. Bergs kommun utreder möjligheterna för ett område.

Länsstyrelsen granskar ansvarsutredningar, undersökningsrapporter samt ekonomiska utlåtanden inför vidarebefordra till Naturvårdsverket. Länsstyrelsen stöttar dessutom kommunerna i ansökningsprocessen.

¹³ Se bilaga Regleringsbrevsuppdrag 2017, uppdrag 3.13.

Energi och klimat

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 42*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,3	1,2	0,9
Årsarbetskrafter kvinnor	1,9	1,3	1,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,40	1,18	1,09
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 016	2 567	2 482
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,37	1,25	1,30
Antal ärenden, inkomna och upprättade	70	27	35
Antal beslutade ärenden	44	31	18
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	720

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Verksamhetskostnaderna inom området har ökat till följd av nya uppdrag och utökade administrativa ersättningar för detta. Främst är det ”Klimatklivet” som står för ökningen både vad gäller antalet beslutade ärenden som verksamhetskostnad.

Samlad bedömning av resultat

Visionen för 2030 för det regionala klimatarbete i Jämtlands län lyder: ”Genom god samverkan mellan organisationer och medborgare och med hjälp av nationella styrmedel är Jämtlands län år 2030 en fossilbränslefri region och nationellt en ledande exportör av förnyelsebar energi. Länet har därtill utvecklat ett långsiktigt robust samhälle genom att löpande förutse och aktivt förekomma de sårbarheter och möjligheter som följer med ett förändrat klimat”. Detta bidrar även till flera målområden inom Agenda 2030.

En av Länsstyrelsens prioritering för 2017 har varit att samordna och driva arbetet med länets Klimatstrategi 2014–2020. En viktig part i detta är länets Klimatråd. Där ingår förutom Länsstyrelsen, Region Jämtland Härjedalen samt ett 40-tal andra aktörer. Dessa företag, kommuner, intresseorganisationer och utbildningsinstitutioner har åtagit sig att inom ramen för sin egen verksamhet bidra till genomförandet av de prioriterade åtgärderna i klimatstrategin. Under 2017 har fokus legat på energieffektivisering inom offentliga och privata fastighetsbolag samt på utsläppsminskningar inom den tunga transportsektorn. En förstudie har genomförts för att identifiera behovet av biodiesel till länets åkerier och möjligheter att åstadkomma en fungerande distribution. Livsstils- och beteendefrågor hanteras i en särskild arbetsgrupp som utvecklar en metodik för att arbeta med energi- och klimatfrågor i grundskola och gymnasium.

En annan omfattande insats under 2017 var det årliga Klimatseminariet som arrangerades i september av Länsstyrelsen med flera. Syftet med seminariet var att sprida kunskap om det senaste inom energi- och klimatarbetet, inspirera och vara en mötesplats för politiker, tjänstemän, företagare och allmänhet. Temat för 2017 års konferens var ”Fossilfritt Jämtland-möjligheter i en modernare morgonvärld” och programmet innehöll bland annat föredrag om regeringens budgetsatsningar på energi- och klimatarbete, om nattåg och dagtåg till och från länet, hållbar konsumtion och om hur man som privatperson kan klimatbanta.

Länsstyrelsen har under året som första länsstyrelse valt att delta i regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige. En effekt av detta är att Länsstyrelsen kommer att se över och uppdatera sin mötes- och resepolicy för att kunna minska de interna klimatutsläppen och verka som föregångare i länet. Inför alpina VM i Åre och skidskytte-VM i Östersund år 2019 har Länsstyrelsen startat projektet ”Fossilbränslefri VM-region 2019”. Ett gemensamt ställningstagande om att skapa en fossilbränslefri VM-region 2019 och en handlingsplan med åtgärder för att nå dit är ett resultat så här långt.

Vidare om samlad bedömning av resultat framgår i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 3.16.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Andra väsentliga prestationer och resultat framgår i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 3.16.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

I enlighet med samordningsuppdraget i Länsstyrelseinstruktion 5§ arbetar Länsstyrelsen med att öka kunskapen om klimatförändringarnas påverkan på samhället, näringar samt människors hälsa och miljön. Under året har ett flertal kunskapshöjande insatser riktats till länets olika intressenter. Resultatet av Länsstyrelsens arbete bedöms vara gott. Ett flertal verksamheter och organisationer har själva initierat samarbeten med Länsstyrelsen för att höja kunskapsnivån i den egna organisationen men även insatser riktade till allmänheten. Några exempel på aktörer är Länsförsäkringar, Dille naturbruksgymnasium och Lantbrukarnas riksförbund. Arbetet bidrar även till Agenda 2030, delmålet 13.3.

Se vidare under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1:16.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.16

16. Länsstyrelserna ska redovisa insatser med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska det i redovisningen ingå vilka insatser som görs på länsstyrelsen och hos kommunerna i länet, vilken effekt länsstyrelsen bedömer detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat samt hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har under året haft som mål att stödja offentliga och privata aktörer i klimatanpassningsarbetet. Detta har bland annat skett genom att tillhandahålla planeringsunderlag. Men även genom att finnas som ett stöd vid processer inom olika verksamheter. Resultatet av arbetet med klimatanpassning tillsammans med länets kommuner bedöms vara gott. Under 2017 har tre av åtta kommuner påbörjat ett aktivt arbete med klimatanpassningen med stöd från Länsstyrelsen. Vidare har Länsstyrelsens tillsammans med Ragunda och Strömsunds kommun deltagit i ett projekt med SMHI med fokus på att ta fram ett webbaserat klimatanpassningsverktyg. De kommunerna har parallellt påbörjat en process för att

skriva en klimatanpassningsplan med stöd från Länsstyrelsen. Även Åre kommun har under året påbörjat arbetet med en klimatanpassningsplan som resulterat i en tidsplan för 2018 samt att en arbetsgrupp bildats tillsammans med representanter från Länsstyrelsen.

Klimatanpassning i beredskapsarbetet

Under 2017 har Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare tillsammans med projektledare för krisberedskap skapat ett faktaunderlag om hur klimatanpassning kan inkluderas i kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser. Underlaget har skapats för att ge en överblick över de utmaningar och möjligheterna som finns i klimatanpassningsarbetet för Jämtlands län.

Faktaunderlaget har presenterats vid två träffar, initierade av Länsstyrelsen och riktade sig till länets kommuner och Region Jämtland Härjedalen. En av träffarna genomfördes som workshop. Kommunerna fick därigenom möjlighet att praktiskt arbeta med klimatanpassningsplaner och risk- och sårbarhetsanalyser. Deltagarna upplevde workshopen som lärorikt och som en bra start på arbetet.

Kommunal samverkan

Strömsund och Ragunda kommun har under Länsstyrelsens samordning ansökt om medel för att ingå i ett projekt för att skapa ett webbaserat klimatanpassningsverktyg för det kommunala arbetet med klimatanpassning. Projektet har bestått av två fysiska träffar på SMHI i Norrköping och cirka sex besök hos kommunerna. Vid kommunbesöken har arbetet främst varit att finnas som stöd för kommunens klimatanpassningsgrupp som fått olika typer av uppgifter. Resultatet av projektet har blivit att båda kommunerna påbörjat arbetet med att ta fram analyser för att göra en klimatanpassningsplan.

Länsstyrelsen har under 2017 arbetat för att stödja Åre kommun i processen med att påbörja arbetet med en klimatanpassningsplan. Kommunen hade sitt uppstartsmöte för klimatanpassning tillsammans med flera representanter på Länsstyrelsen. Arbetet har resulterat i strategisk planering för insatser under 2017 där Länsstyrelsen har en roll som delvis samordnare men även som kunskapsstöd.

En skyfallskartering lanserades under 2017 där länets kommuner bjöds in till dialog om underlaget och en genomgång av användningsområdet. De som deltog var främst tjänstemän inom vatten och avlopp, teknisk förvaltning, omsorg och samhällsplanering. Dialogmötet mottogs bra och genomgången var uppskattad av deltagarna.

Klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner för samebyar utvalda i pilotprojekt
Länsstyrelsen har tagit initiativ till, och medverkat i arbetet med, klimat- och sårbarhetsanalyser samt klimatanpassningsplaner för samebyar i hela renskötselområdet. Detta görs i samverkan med Sametinget, samt länsstyrelserna i Västerbotten, Västernorrland, Dalarna och Norrbotten. Syftet med studien är att för pilotsamebyarna ta fram en samlad bild hur förändringar i klimatet kan påverka förutsättningarna för renskötseln, identifiera problem och analysera möjliga förslag till åtgärder. Ett ytterligare syfte med projektet är att de framtagna sårbarhetsanalyserna och handlingsplanerna ska kunna användas som utgångspunkt för samtliga samebyars arbete med klimatanpassning. Projekt är under uppstart och fortsätter under 2018.

Kommuntorné för länets jord- och skogsbrukare

Länsstyrelsen har tillsammans med Lantbrukarnas riksförbund anordnat åtta informationsträffar för länets medlemmar. Vid dessa träffar har Länsstyrelsen informerat om länets förväntade klimat och hur ett förändrat klimat kan påverka de verksamheter som ingår i jord- och skogsbruksnäringar. Förutom Länsstyrelsen så har även Länsförsäkringar berättat om

hur verksamheter kan skyddas vid storm och andra skador som kan uppstå på skog. Även Norrskog har informerat om hur de ser på ett förändrat klimat och hur de arbetar för att förebygga skador.

Förutom ett informativt budskap så har medlemmarna arbetat i grupper och identifierat hur de själva ser på de egna verksamheterna i ett förändrat klimat. Deltagarna har uttryckt att träffarna varit väldigt informativ och att de kommit till insikt kring hur deras verksamheter kan komma att påverkas av ett förändrat klimat.

Föreläsning om klimatets påverkan på människors hälsa

Länsstyrelsen har arrangerat en föreläsning om hur klimatförändringarna påverkar människors hälsa. Förutom medlemmar i länets Klimatråd¹⁴, var studenter och lärare vid Mittuniversitetet, avdelningen för Omvårdnad, bland annat sjuksköterskeutbildning, inbjudna. Även anställda vid de kommunala förvaltningarna inom vård och omsorg hade fått inbjudan. Responsen var positiv både från kommunanställda som studenter och privatpersoner. Önskemål om en föreläsning riktad till tjänstemän och chefer inom kommunal och regional sjukvård efterfrågades.

Föreläsning om framtidens turism

I ett förändrat klimat krävs innovativa idéer för att ställa om verksamheter inom turismnäringen. Länsstyrelsen har arrangerat en föreläsning om hur framtidens turism kan komma att se ut i länet. Dagen avslutades med en workshop om hur länets aktörer inom turismnäringen ser på framtiden inom sina respektive arbetsområden. Deltagarna upplevde att föreläsningen var inspirerande, bland annat för att ny teknik användes. Några upplevde oro kring att ett snöfattigt Jämtland skulle orsaka stora problem för länets besöksnäring. Dagens syfte, att lyfta ett relevant problem och diskutera uppfylldes fullt ut. Diskussionen var många och kan ses som starten för framtida ny tankar och idéer.

Utmaning för studenter vid Mittuniversitetet med fokus på klimatanpassning för sjukvård och turism

Studenter vid Mittuniversitetet har under året bjudits in för att delta i Samhällsutmaning 2.0. Ett tjugotal studenter, uppdelade i grupper, fick i uppdrag att utifrån länets klimatscenarion arbeta med att utveckla klimatanpassning för vård och omsorg samt länets turism. Studenterna presenterade därefter sina innovativa idéer för Klimatrådet i Jämtlands län. Från deltagarna fick studenterna tips och idéer på hur de kunde utveckla sina idéer ytterligare. Efter utmaningen uppmanades studenterna att fylla i en enkät. Huvuddelen av deltagarna gav utmaningen högsta betyg och motiverade detta med att utmaningen gett dem större kunskap om ämnet och att det var ett spännande sätt att lära sig på. En av grupperna gick sedan vidare med sin idé och vann bästa idé i en innovationstävling.

Frukostseminarium om ekonomiska risker i ett förändrat klimat

Länsstyrelsen har arrangerat ett frukostseminarium för allmänheten om hur ett framtida klimat kan påverka möjligheterna att försäkra fastigheter och verksamheter. Samarbetspartner i detta var ett av länets försäkringsbolag som representerades av bland annat naturskadespecialist Pär Holmgren. Deltagarna upplevde seminariet som en ögonöppnare. Flera av deltagarna efterfrågade längre seminarier kring detta ämne och för flera olika intressenter, bland annat för byggsektorn.

¹⁴ Länets Klimatråd drivs gemensamt av Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen och har för närvarande 40 deltagande aktörer (företag, kommuner, intresseorganisationer och utbildningsinstitutioner)

Naturbruksgymnasier erbjuder lektioner inom klimatarbete för jord och skogsbruk
Länsstyrelsen har tillsammans med ett av länets Naturbruksgymnasium genomfört en lektion ute i naturen om hur klimatet kan komma att påverka jord- och skogsbruk, jakt och fiske. Dessutom behovet inom olika verksamheter att skapa nya rutiner och arbetssätt i ett förändrat klimat. Lektionen blev väl mottaget av eleverna och ett framtida möte blev planerat för att se till att besöken blir mer långsiktiga.

Länsstyrelsen interna samordning

Arbetet med klimatanpassning berör många verksamheter inom Länsstyrelsen. För att klimatanpassningsarbetet ska få ett brett genomslag är det tvärsektoriella arbetet en nödvändighet. Under året har Länsstyrelsen genomfört riktade insatser till de olika enheternas ”klimatbevakare”. Syfte har varit att både bidra till en kunskapsutveckling, men även att inspirera. För att identifiera vilket arbete som utförs inom Länsstyrelsen med koppling till klimatanpassning så har det även genomförts en intern uppföljning av åtgärderna i Klimatstrategin. Samtidigt identifierades ett antal planerade åtgärder inom myndigheten för de kommande tre åren. Detta har sammanställts och kommer användas som ett underlag för det kommande arbetet och uppföljningen.

Länsstyrelsens arbete med grön infrastruktur har en naturlig koppling till klimatanpassning, det har därför utförts ett antal stödinsatser i processen att ta fram en regional handlingsplan för Grön Infrastruktur. Det pågår även en aktiv samverkan inom sakområdet kulturmiljö.

Länsstyrelsen undersöker möjligheterna att utföra en GIS-analys av förorenade områden och miljöfarlig verksamhet kopplat till klimatpåverkan.

Kulturmiljö

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 43*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,6	1,2	1,6
Årsarbetskrafter kvinnor	3,0	3,3	2,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,04	2,13	2,13
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 823	4 237	3 820
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,18	2,07	2,01
Antal ärenden, inkomna och upprättade	410	474	461
Antal beslutade ärenden	444	497	537
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	4	7
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	383	317	102

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Bidragsutbetalningar finns inom projekten "Skötsel Lillhärjådalen", "Fornvård Jämtlands län" samt "Källa". De avser medel från Riksantikvarieämbetet där Länsstyrelsen beviljat ett bidrag, men där stödmottagaren ännu inte slutredovisat varför de inte betalats ut.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 431, Fornminnen	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 432, Byggnadsminnen	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 433, Kyrkliga kulturminnen	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 434, Byggnadsvård	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 435, Fornminnes- och kulturlandskapsvård	-

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Någon brukarundersökning av ärendegruppen 43* har inte genomförts på grund av för litet antal ärenden i respektive ärendegrupp. Inte heller sammanslagningar av ingående ärendegrupper bedömdes ge tillräckligt statistiskt underlag och/eller skulle istället ge svårtolkade resultat på grund av spridningen i ärendetyperna.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens kulturmiljöarbete utgår från de nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet, miljö kvalitetsmålen och länsstyrelseinstruktionen § 5 som bryts ner i en kulturmiljöstrategi. Fokusområden i strategin är lokal förankring, förmedling, mångfald, tillgänglighet, rådgivning och tillsyn. För att uppnå målen följs kulturmiljöarbetet upp och utvärderas och uppdateras. Det sker i den årliga verksamhetsplaneringen. Myndighetens uppdrag i regleringsbrevet samt lagar och förordningar styr prioriteringen av verksamheten. Till följd av detta har projekt som tidigare inte prioriterats startats upp under året. Det har även inverkat på fördelningen av kulturmiljöanslaget, inriktningen på olika projekt samt andra aktiviteter.

Den samlade bedömningen är att den interna samverkan där kulturmiljö ses som en viktig resurs inom Länsstyrelsen fortsätter att utvecklas. Se vidare under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1:17.

Länsstyrelsen bedömer att den externa samverkan för länets kulturmiljöarbete bedrivs utifrån dess förutsättningar och bemanning samt att arbeten pågår inom de utvecklingsområden som efterfrågas såväl regionalt som nationellt. Se vidare under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1:18.

Tillsyn har genomförts enligt tillsynsplan.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under 2017 har medarbetarna vid kulturmiljö haft särskilt fokus på jämställdhetsintegrering. Det övergripande målet har varit att Länsstyrelsens kulturmiljöarbete ska leda till en bredare historieskrivning där kvinnor, män, flickor och pojkars historia kommer fram. Och att verka för de jämställdhetspolitiska målen i länet och därmed följa § 5 i Länsstyrelseinstruktionen. Konkret har det inneburit att medarbetarna vid kulturmiljö självständigt ska genomföra jämställdhetsanalyser i ärenden och tillämpa jämställdhetsintegrering vid beviljade av kulturmiljöbidrag och projekt. Att bredda inriktning och öka jämställdhetsintegreringen inom verksamheten tar tid, men det är helt nödvändigt för att nå en bred och modern historieskrivning. Men för att kunna bedöma effekten behövs statistik och beskrivningar för hur mäns och kvinnors villkor tas tillvara inom sakområdet. Under året genomfördes dialogseminarium på temat *Genus och kulturmiljöer*. Inbjudna till konferensen var andra regionala aktörer inom kulturmiljöområdet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.17

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärsektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas. Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för arbetet med att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet.

Tvärsektoriellt arbete

Sakområdet har efterfrågats i allt högre omfattning inom det tvärsektoriella arbetet inom myndigheten till exempel inom friluftsuppdraget, bildande av nationalpark och uppdraget om grön infrastruktur. Under året har kulturmiljö hanterat över 400 internremisser. En stor del av remisserna är planärenden, miljöskyddsärenden och från naturvården. Inom myndighetens sakområden samhällsplanering - boende och miljöskydd ingår idag kulturmiljöperspektiven som en självklar del i begreppen miljö och hållbar utveckling. Därav remitteras många ärenden från dessa sakområden internt till myndighetens byggnadsantikvarier och arkeologer. Vidare så deltar tjänstemän med kompetens inom kulturmiljöfrågor vid samråd och granskning av planer.

I samband med att Länsstyrelsen lämnar synpunkter på kommunernas planförslag upplyser Länsstyrelsen om befintliga kulturmiljöunderlag och de kända kulturhistoriska värden som planerna berör. Medarbetare från kulturmiljö deltar även vid träffar med kommunernas plan och bygglovshandläggare vilka anordnas av Länsstyrelsens planhandläggare. På dessa träffar diskuteras aktuella frågor, lagändringar och specifika temaområden som till exempel kulturmiljöfrågor.

En bred samordning av uppdrag och projekt inom myndigheten krävs för att kulturmiljö ska integreras i hela arbetsprocessen i tidigt skede. Under året påbörjades en förstudie om klimattförändringarnas påverkan på länets kulturmiljöer. Förstudien¹⁵ ska dra upp riktlinjer för kommande arbete och på sikt ge högre grad av beredskap hos kommunerna. Länsstyrelsens arbetar med en gemensam strategi för ökad tillgänglighet i skyddade områden. Strategiarbetet leder till höjd kompetens hos handläggarna och fler natur- och kulturmiljöer blir tillgängliga för alla. Under hösten arrangerades workshopen *Friluftsliv för alla* på temat hur ska fler människor kunna komma till skydda natur och kulturmiljöer.

Bidraget till hembygdsgårdar inom landsbygdsprogrammet har nyttjats fullt ut. Det är resultatet av god intern samverkan inom Länsstyrelsen som bidrar till att utveckla länets hembygdsgårdar till än mer attraktiva besöksmål. I år genomfördes den årliga träffen för nätverket svenska kulturlandskap i Jämtlands län. Under en rundresa besökets fler natur- och kulturmiljöer i Storsjöbygden samt fåboden Östra Arådalen. Träffen utsågs till årets höjdpunkt inom nätverket. På naturvårdens öppet hus dag i Västråbodarna som ligger i Oviksfjällens fåbodvallsområde berättade kulturmiljö om fåbodkulturen. Marntallåsen är ett naturreservat med höga kulturvärden. Områdets byggnader har restaurerats i ett naturvårdsprojekt som finansierats med medel från Landsbygdsprogrammet. Projektet är en effekt av god samverkan mellan naturvård och kulturmiljö som bidrar till största möjliga kulturmiljönytta.

Utveckla arbetet mellan naturvårdsintressen, småskalig vattenverksamhet och kulturmiljöintressen

Länsstyrelsen har under 2017 arbetat med ett särskilt tillsynsprojekt med riktat tillsyn mot små vattenkraftverk och dammar. Flera av de uttagna anläggningarna är av äldre eller okänt datum där några har stora kulturmiljövärden. Det interna avstämningsarbetet mellan sakområdena Kulturmiljö, Vatten och Miljöskydd har i detta arbete varit viktigt för att bedöma lämpliga åtgärder för att bevara anläggningarnas kulturmiljövärden samtidigt som de ekologiska målen för vattendragen ska nås.

Vad gäller samverkan mellan naturvård och kulturmiljövård vid reservatsbildningar och exploateringar av fåbodlandskapet behöver området utvecklas. Kulturmiljö och vattenenheten har under året haft möten om hur en strategisk och effektiv samverkan kan utvecklas. Därigenom har konflikter förebyggts. Men mycket arbete kvarstår inom arbetet med kulturmiljöer vid sjöar och vattendrag. Under kommande år måste området prioriteras och resurser avsättas. Vi ser även att det finns ett behov av ökad styrning och samordning när projekt startas upp. Många gånger saknas resurser avseende byggnadsantikvarisk och arkeologisk kompetens. I dessa ärenden är Länsstyrelsens antikvariska roll att pröva tillstånd och bedriva tillsyn. Rådgivning och uppdrag i projekt upphandlas av konsult. Rollfördelningen måste tydliggöras i det kommande arbetet.

Kulturmiljö och miljö kvalitetsmålen

Arbetet med miljö kvalitetsmålen är en naturlig del i den löpande verksamheten. Kopplingar mellan insatser och miljö målsarbetet görs kontinuerligt. Prioriterade miljö mål är levande sjöar och vattendrag, god bebyggd miljö och levande skogar. Under miljö målsdagarna i Östersund fanns kulturmiljö som valbar workshop.

Samarbetet med Skogsstyrelsen inom projektet Fornlämningar och Skogsbruk¹⁶ har fortsatt under 2017 med Riktad kulturvärdesinventering – hotade lämningar. Syftet har varit att fort-

¹⁵ Länsstyrelsens diari nr 424-9060-2017

¹⁶ Tidigare FURA-projektet

satt minska den tidigare så omfattande skadegörelsen på fornminnen i samband med avverkningar. Årets tillsyn visar på att färre fornlämningar är skadade. Om resultatet är representativt har en tydlig förbättring av hänsynen i samband med avverkning och markberedning/plantering skett. Det kan vara ett resultat av ett flerårigt arbete med utbildningsinsatser, rådgivning och samordning mellan myndigheter och skogsnäringen.

Regleringsbrevsuppdrag 1.18

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer samt nationella myndigheter. Samspelet och dialogen avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna och de regionala utvecklingsstrategierna, ska särskilt belysas.

Samverkan Region Jämtland Härjedalen, Länsstyrelsen och andra myndigheter

Länsstyrelsen verkar för att implementering de nationella målen för kulturmiljöarbetet inom Region Jämtland Härjedalen men dessa ska även kunna inspirera och vägleda politiken på regional och kommunal nivå. Insatser för bevarande och utveckling av den regionala kulturmiljön görs i nära samarbete mellan myndighetsinsatser från kommuner och Länsstyrelse samt fastighetsägare och Stiftelsen Jamtli samt insatser från Härjedalens Fjällmuseum.

Samverkan inom Länsgrupp Norr och Kulturmiljöforum bidrar till ett effektivare kulturmiljöarbete. Under året var Länsstyrelsen i Jämtlands län värd för Kulturmiljöforums årliga majmöte. Länsstyrelsen har tagit emot Riksantikvarieämbetes insynsråd för att föra dialog om roller och ansvarsfördelning mellan Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet. Länsstyrelsens hanteringen av kulturmiljövårdsanslaget, KMV, har granskats av Riksantikvarieämbetet. Resultatet av granskningen var smärre justeringar av skrivningar i bidragsbesluten som ökar rättssäkerhet.

Samverkansprojekt över länsgränser i norra Sverige

Länsövergripande projekt pågår som ger samordningsvinster och kompetensutveckling. Projekten drivs av Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län. Det är projekt "Varsamt tillgängligt" som ska öka tillgängligheten i ett antal kulturmiljöer och som i Jämtlands län utgår från "Design för alla". Det är en strategi för ett inkluderade samhälle. Genom projektet har kulturmiljö etablerat samarbete med Handikapp samverkan, Östersunds kommun, Jamtli och Jämtland Härjedalens Turism i tillgänglighetsfrågor. Kulturmiljö presenterade projektet på konferensen Funk i 4D som arrangerades i Östersund i år.

Under slutet av året startade arbetet med en treårig bidragssatsning "Berättelser från Saepmie". Ambitionen med projektet är att nå en bredare historieskrivning, uppmärksamma fler samiska kulturmiljöer och att öka kunskapen och engagemanget för det samiska kulturarvet. Bidraget tas ur 7:2 anslaget och lämnas till dokumentationer, informationsinsatser och restaureringar i samiska kulturmiljöer. Upptakten till kampanjen var en publik arkeologisk utgrävning av en samiska boplatz vid Lill Kärmsjön norr om Junsele i Västernorrland.

Se mer under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.26.

Länsstyrelsen deltar även i länsövergripande projekt för att utveckla rutiner och handläggning som ska leda till en förenkling för företagare inom skogsbruket, ökad kunskap hos verksamhetsutövare, samt bättre skydd och bevarande av forn- och kulturlämningar i skogen.

Kulturmiljöbidrag och prioriteringar

Medlen används till skydd, vård och kunskapsförmedling i anslutning till olika objekt och miljöer. I uppdraget ingår också att utveckla användandet av kulturmiljöer på ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt och som en tillgång för samhälle. Fördelningen av medel mellan vård, tillgänglighet och kunskapsunderlag följer i stort treårsplanen för kulturmiljöbidraget med ett undantag som är att bidragen till vård och förvaltning av skyddad bebyggelse och kulturresevat ligger kvar på samma nivå.

När det gäller bidrag till lagskyddade kulturmiljöer prioriteras fortfarande byggnadsminnen, fornvårdsmiljöer i fornvårdsprogram samt kulturresevatet Lillhärjåbygget, det vill säga kärnverksamheten, 2 och 5 §. Det är åtaganden som måste få kosta om kulturmiljöerna ska hålla hög nivå och vara långsiktigt hållbara. Länsstyrelsen har under de senast åren även prioriterat inventeringar av forn- och kulturlämningar för att öka kunskapen i hela länet. För 2017 registrerades cirka 300 nya fornlämningar, däribland många samiska lämningar. De senaste årens sjunkande anslag till kulturmiljövård gör att konkurrensen om medlen blir tuffare, då antalet ansökningar ökar. Det påverka möjligheten till att bilda nya kulturresevat, nya byggnadsminnen och att vårda och tillgängliggöra fler fornvårdsmiljöer. Ska Länsstyrelsen samtidigt verka för de nationella kulturmiljömålen och arbeta med nya uppdrag måste resurser finnas för det. Bidragsgivningen har haft fokus på skyddade kulturmiljöer och kunskapsunderlag. Men även ansökningar som speglar underrepresenterade grupper i samhället har prioriterats. Detta för att bredda länets kulturhistoria. Nedan följer några exempel på beviljade bidrag ur årets KMV-anslag:

- Skyddade kulturmiljöer

I september bjöd Länsstyrelsen in fastighetsägare och förvaltare av länets byggnadsminnen till "En dag om byggnadsminnen". Syftet med dagen var att informera om bidrag, tillstånd och att ge ägarna till byggnadsminnen möjlighet att knyta kontakter. Under året har Länsstyrelsen upphandlat fornvården i länet enligt framtagna skötselplaner. Resultatet är att 20 fornlämningsmiljöer har vårdats vad gäller slätter, röjning och städning. Effekten av skötseln blir att ett urval av kulturmiljöer i länet blir tillgängliga för medborgarna och inbjuder till att fler besöker dem. Länsstyrelsen samverkar med Skogsstyrelsen inom arbetsmarknadsåtgärden "Gröna jobb" och en del enklare arbeten inom fornvården utförs i projektet. Kulturresevatet Lillhärjåbygget, bedriver kunskapsöverföringen som sker genom utbildningen "Hållbar kunskap" som drivs av Bäckedals folkhögskola. I utbildningen förenas tradition med nyskapande och den bidrar till att främja den lokala kulturen. Insatsen bidrar även till Agenda 2030 delmål 8.9.

- Kunskapsunderlag

Arbetet med att inspirerar kommunerna till att ta fram kunskapsunderlag och kulturmiljöprogram pågår. Under året har Länsstyrelsen stöttat Ragunda kommun, i deras arbete att ta fram ett kulturmiljöprogram. Länsstyrelsens ambition är att fortsätta satsningen på kulturmiljöprogram nästa år. Målet är att samtliga kommuner i länet så småningom ska ha program knutna till översiktsplanen som är välfungerande planeringsunderlag, samt är inkluderande med en modern syn på kulturarv.

- Nya berättelser

Ett exempel är inventering av Änge sameskola och Fjällgård ålderdomshem. Miljön speglar viktiga politiska och sociala skeenden som i hög grad berörde och fortfarande berör det samiska samhället och som på ett grundläggande sätt påverkade enskilda individers och familjers liv. Andra exempel är skrifterna "Sockenlappar i Jämtland" samt "Spår av romer och resande – i Jämtland och Härjedalen" som sätter fokus människors närvaro i kulturlandskapet som inte alltid lämnat tydliga spår efter sig. Syns vi inte så finns vi inte!

I ”Sommarfjösset” har projektledaren försökt sätta ord på vad en sommarladugård representerar och vilken betydelse den har haft för människorna i en viss bygd. Flera berättarföreläsningar har genomförts där även uppgiftslämnarna medverkat. Föreläsningarna har fått uppmärksamhet i lokalmedia och satsningen har skapat ett stort engagemang hos lokalbefolkningen.

Tabell 4.1: Kulturmiljö

Länsfakta kulturmiljö	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	11 295	10 964	10 598
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	95	96	96
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	100	100	100
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	61	61	61
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	390 000	390 000	390 000
Kulturresevat, antal	1	1	1
Kulturresevat, yta (ha)	2 698	2 698	2 698
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	37,5	12,5	12,5

Källa: Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se), Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen, Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader, Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård, Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat, Andel kommuner med kulturmiljöprogram – Miljömålsportalen, indikator ”Planering kulturmiljö”.

Kommentar till Tabell 4.1: Kulturmiljö

Uppgifterna om antal fornlämningar är hämtade från RAÄ:s registrering av antal fornlämningar i FMIS 2018.-01-23. Nya registreringar i FMIS är ett resultat av årets fältinventeringar. Antalet byggnadsminnen har minskat på grund av hävning av ett beslut, dnr 432-4151-17.

Tre kommuner har kommunala kulturmiljöprogram, Ragunda, Östersund och Härjedalen. Ragunda har tillkommit under 2017 och Härjedalens program antogs 2017-06-12.

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2017	2016	2015
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	383	317	102
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	7 494	8 021	8 127

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarssystem KÄLLA

Kommentar till Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Bidrag, vilka Länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut avser här projekten ”Skötsel Lillhärjådal”, ”Fornvård Jämtlands län” samt ”Källa”. De avser medel från Riksantikvarieämbetet där Länsstyrelsen beviljat ett bidrag, men där stödmottagaren ännu inte slutredovisat varför de inte betalats ut. I årsredovisningarna för 2016 och 2015 har dessa siffror inte redovisats i denna tabell.

Riksantikvarieämbetet fördelar medel enligt nyckeltal. Bidraget till kulturmiljövård utbetalas av RAÄ enligt anslagsram på begäran av Länsstyrelsen. I årsredovisningen 2016 för året 2016 angavs beloppet för Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen, till 8715 tkr vilket var beslutsramen för 2016. Beloppet har nu rättats till 8021 tkr, det som faktiskt betalades ut 2016.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 45*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	5,7	6,5	5,7
Årsarbetskrafter kvinnor	3,0	2,5	2,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,82	4,22	4,44
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	10 787	10 943	11 297
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,88	5,34	5,93
Antal ärenden, inkomna och upprättade	185	195	190
Antal beslutade ärenden	191	193	179
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	3	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Verksamheten har legat på en stabil nivå både vad gäller verksamhetskostnad som bemaning under åren 2015–2017.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har i samverkan med övriga aktörer inom krisberedskapssystemet i länet under år 2016 och 2017 genomfört de regionala övningarna Hubbe 1 och Hubbe 2. Genom förberedelserna inför och genomförande av övningarna har organisationerna testat sina planer och krisorganisationer. Det har resulterat i ett värdefullt underlag för den fortsatta utvecklingen av krisberedskapen i länet. Med tanke på det höga deltagarantalet, cirka 490 personer, har insatserna nått en stor del av befintlig personal hos länets aktörer inom krishanteringsområdet. Utvärderingen av övningen är under bearbetning, men den preliminära bedömningen är att vi behöver planera och genomföra fler övningar.

Länsstyrelsens deltagande i Krisberedskapsveckan fick stort genomslag i media med flera reportage i tidningar och radio. Vår bedömning är att vi genom detta nått en stor del av länets befolkning och inverkat på invånarnas medvetenhet om olika risker och samhällets sårbarhet i olika situationer. Målsättningen med insatsen var förutom ökad medvetenhet, att invånarna ska vidtagit åtgärder för sin hemberedskap.

Enligt länsstyrelseinstruktionen ska Länsstyrelsen ”minska risken för olyckor och begränsa skador på egendom och människors liv”. Länsstyrelsen kan konstatera att antalet eldstadsrelaterade bränder i länet har minskat under de senaste åren. Vi bedömer att vår tillsyn bidragit till detta då rengöring och brandskyddskontroller varit ett återkommande tema vid Länsstyrelsens tillsynsbesök under många år.

Inom risk och sårbarhetsarbetet har Länsstyrelsen tagit fram en process, vid namn Karsa, för att samordna risk- och sårbarhetsarbetet tillsammans med klimatanpassningsarbetet. Arbetet har blivit mycket uppmärksammat på andra håll i landet och representanter för vår Länsstyrelse har även informerat om detta arbete i andra län.

När det gäller Civilt försvar har Länsstyrelsen under 2017 intensifierat arbetet ytterligare. Länsstyrelsen har ett samarbete med övriga norrlandslän, kallat Nordsam. Länsstyrelsen har också deltagit i Försvarsmaktens möten, övningar och utbildningar i syfte att höja kunskapen.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsens insatser för att uppfylla kraven enligt länsstyrelseinstruktionen

En central del i länets krishanteringsförmåga är att vi själva har en väl fungerande beredskap och lednings/samordningsförmåga med kunnig och kompetent personal. Grunden för detta är att vi har trygga och vana tjänstemän i beredskap, TiB, som självständigt ska kunna starta den samordning som behövs. Av de händelser som inträffat under året framkommer att Länsstyrelsens TiB:ar har en god förmåga att snabbt komma igång med en ledningsfunktion för samordning och information och för att leda samordningsarbetet.

Under året har Länsstyrelsen genomfört en regional övning, Hubbe 2, där personal i Länsstyrelsens krisledning deltagit. Övningens målsättning var att arbeta med ledning, kommunikation, lägesbild samt uthållighet över två dygn. Övningen innehöll även praktiska inslag, till exempel en evakuering av en djurbesättning. Under övningen testades även förstärkning från annat län. Syftet med detta var att pröva den samverkansöverenskommelse som träffats inom ramen för det så kallade Nordsamsamarbetet. Som en del i detta förstärktes vår stab av tre medarbetare från länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten.

Länsstyrelsen genomför sedan några år tillbaka även veckovisa prov med Rakel-systemet tillsammans med polis, räddningstjänst, kommunerna, region Jämtland Härjedalen, Försvarsmakten, SOS Alarm, Trafikverket och Vattenregleringsföretagen. Proven leds av Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap, TiB. De återkommande proven har resulterat i att våra TiB:ar och våra kontaktpersoner inom de andra berörda organisationerna som deltar i proven känner sig trygga med systemet. Länsstyrelsen deltar även i nationella tester av Rakel-systemet.

Under 2017 har vi berörts av två händelser som krävt lednings- och samordningsinsatser från Länsstyrelsen. Dels en bussolycka i Härjedalen där en skolklass från södra Sverige drabbades svårt, dels en snöstorm i länet under hösten.

I samband med bussolyckan beslutades att Länsstyrelsens TiB, chef för krisorganisationen samt kommunikatör skulle sköta samordningsarbetet från Trygghetens Hus där även SOS Alarm, Jämtlands räddningstjänstförbund och polisen finns grupperade. I samordningsarbetet deltog, utöver organisationer från länet, även Härjedalens kommun, MSB, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Marks kommun och polisens regioncentral i Umeå. Att bedriva samordningsarbetet från Trygghetens Hus var positivt. Flera av de berörda organisationerna i länet finns där. Dessutom finns den teknik som behövs för samordningsarbetet.

I samband med inrapportering av lägesbild från berörda organisationer då snöstormen pågick, fick vi tillfälle att pröva delvis nya rutiner. Förutom att testa en ny rutin kunde vi identifiera eventuella brister och utvecklingsmöjligheter.

Inför Östersunds fotbollsklubbs, ÖFK, första match i Europaleague bildade Länsstyrelsen en inriktnings- och samverkansfunktion, ISF, vid Trygghetens Hus. Detta med anledning av den riskanalys som gjordes inför matchen. I ISF ingick representanter för Region Jämtland Härjedalen, SOS-alarm, Östersunds kommun, Jämtlands räddningstjänstförbund, polisen och Länsstyrelsen. Arbetet koordinerades av Länsstyrelsen. Vår förmåga sattes aldrig på prov då allt förflöt lugnt.

Utveckling av organisationernas gemensamma krishanteringsförmåga

Ett viktigt forum för utvecklingsarbetet i länet är krishanteringsrådet. Krishanteringsrådet består av länets aktörer inom krisberedskapsområdet. Krishanteringsrådet leds av en styrgrupp med uppgift att inrikta det övergripande förberedande krisberedskapsarbetet i länet. Styrgruppen, som leds av landshövdingen, består av polisområdeschefen, regiondirektören, en kommunchefsrepresentant, chefen för Jämtlands räddningstjänstförbund samt chefen för militärdistrikt norr. Deras inriktningsbeslut får därmed ses som väl förankrade.

En annan viktig del i vårt arbete för att utveckla den gemensamma krishanteringsförmågan är att driva och/eller delta i nätverk med aktörer i krishanteringssystemet. Syftet med arbetet i nätverken är bland annat att skapa kontakter och rutiner för samverkan över myndighetsgränserna och på så sätt förenkla samordningsarbetet vid en samhällsstörning. Grundläggande för en framgångsrik krishantering är kunskap om varandras organisationer, regelverk och arbetssätt. Exempel på nätverk är:

- Säksam Z – Kommunernas och regionens säkerhetsansvariga.
- Älvgrupper – Indalsälven/Ljungan, Ljusnan och Ångermanälven.
- Älvnätverket – ett nationellt forum för dammsäkerhet och flödesberedskap.
- RSF – Regional samverkansfunktion för hantering av farliga ämnen.
- Gränsräddningsrådet – Räddningstjänsterna i gränskommuner, Polis, Politi, Regionen, Helseforetak Midt-Norge. Länsstyrelsen Jämtland och Fylkesmannen i Nord- och Sør-Trøndelag.
- Styrgruppen för Trygghetens Hus – Räddningstjänsten Jämtland, Polisen/Fjällräddningen, SOS Alarm, Region Jämtland/Härjedalen – Ambulansen och 1177/Vårdguiden, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Svenska Kyrkan, Försvarsmakten.

Enligt våra regionala risk- och sårbarhetsanalyser behöver förmågan förbättras inom flera områden. Framför allt gäller detta samverkan vid stora olyckor med omfattande insatser. Vår övning, Hubbe 2, var ett led i att analysera och förbättra den förmågan.

Norrlandslänens samarbete – Nordsam

Länsstyrelsen har under året fortsatt samarbetet med de sex nordligaste länsstyrelserna. Syftet med samarbetet är att stärka samhällets beredskap och förmåga att hantera kriser i Sveriges sex nordligaste län. Länsstyrelsernas krishanterings- och kriskommunikationsförmåga samt kapaciteten i det förebyggande arbetet har stärkts under året genom övningar och fortsatt utveckling av metoder, gemensamma rutiner och stöddokument. Länsstyrelserna har under året bland annat tagit fram gemensamma stöddokument avseende uppföljning och granskning av kommunernas arbete med krisberedskap samt deltagit vid varandras tillsynsbesök enligt lagen om skydd mot olyckor i syfte att göra likvärdiga bedömningar och främja rättssäkerheten. Nordsam har även fortsatt att utveckla arbetet för att kunna förstärka och avlösa varandra vid kriser och samhällsstörningar. Detta har bland annat prövats i samband med larmövningar samt i samband med Jämtlands regionala övning Hubbe 2 och Dalarnas Gränsövning Eldstorm i november samt Gävleborgs regionala övning X-Stream i december 2017. I dessa övningar har länsstyrelserna tillämpat personalförstärkning till krishanteringsorganisationerna samt förstärkning till övningsledningsorganisationen. Metoder och arbetssätt för stabsarbete har utbytt mellan länsstyrelserna i Nordsam vilket ytterligare har stärkt förmågan till att förstärka varandra vid händelse av en samhällsstörning.

Projekt Räddning och samverkan i gränsland - ROSIG

Syftet med projektet är att förbättra förmågan till samverkan mellan Norge och Sverige och att kunna använda säkra och robusta kommunikationssystem över gränsen. Under åren har det visat sig att det är av största vikt att skapa goda förutsättningar för att bygga upp en förmåga för gränsöverskridande samverkan. Under året 2017 har vi utifrån resultatet av tidigare genomfört samarbete över nationsgränsen tagit fram en handlingsplan för utbildningar och övningar för perioden 2018–2020. Fokus är att stärka samverkan i samarbetet på ledningsnivå för den regionala och lokala nivån tillsammans med civilsamhället där näringslivet är en viktig part. Vi arbetar vidare med konceptet att lära oss om varandras organisationer, arbetssätt, resurser och lagar som styr för att effektivisera samverkan vid gränsöverskridande händelser. Detta för att bygga förmågan att ta höjd för samverkan vid händelser som vi idag inte kan förutse. Vi har under planeringsarbetet mer och mer fokuserat på helheten för området då vi inser hur strategiskt viktig sträckan Trondheim-Östersund-Sundsvall är vid höjdberedskap.

Beroendeanalyser

Länsstyrelsen bedriver tillsammans med Åre kommun, Ragunda kommun och Region J/H ett projekt kring beroendeanalyser. Projektet handlar om att skapa konkreta åtgärder för att stärka robustheten i samhällsviktiga transporter, förstärka medvetenheten kring sårbarheter samt skapa en ökad dialog och förståelse mellan samhällsviktig verksamhet och leverantörer. Steg 1 och 2 genomfördes under 2017 och steg 3 planeras att genomföras i den första delen av 2018.

Andra viktiga insatser

Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna

Länsstyrelsernas tillsyn av kommunal räddningstjänst syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. I Jämtlands län bedriver Åre kommun räddningstjänsten i den kommunala organisationen medan övriga sju kommuner bildat ett förbund för räddningstjänst – Jämtlands räddningstjänstförbund. Det finns därmed bara två ”räddningstjänstkommuner” i Jämtlands län.

Under 2017 har Länsstyrelsen gjort en uppföljning av det tillsynsbesök som genomfördes 2016 hos Åre kommuns räddningstjänst. Syftet med uppföljningen var att se hur anmärkningar från 2016 åtgärdats. Länsstyrelsen har också genomfört tillsynsbesök hos Jämtlands räddningstjänstförbund. Dessutom har Länsstyrelsen genomfört en särskild tillsyn i samband med arbetsmarknadskonflikten inom förbundet sommaren 2017.

Länsstyrelsen bedömer att kommunerna uppfyller lagens krav på ”ett med hänsyn till lokala förhållanden likvärdigt och tillfredställande skydd”. Länsstyrelsens bedömning grundar sig på MSB:s enkätundersökning, olycksundersökningar samt genomförda tillsynsbesök. En brist som vi noterat vid tillsynsbesöken är att det i många fall saknas insatsplanering i den utsträckning som skulle vara önskvärt. Insatsplanering är som vi ser det en viktig förutsättning för att möjliggöra att insatserna ”kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt”. Vi har för avsikt att under 2018 fortsätta följa upp hur förbättring på det området sker.

Ett nationellt problem är svårighet att rekrytera personal till räddningstjänsten. I samband med tillsynsbesöket hos Jämtlands räddningstjänstförbund diskuterades frågan om möjligheten att rekrytera fler kvinnor till räddningstjänsten. Idag är andelen kvinnor cirka 15 procent. En strategi som förbundet arbetar efter är att förbättra lokaler på stationerna med bland annat bättre hygienutrymmen.

Uppföljning av kommunerna enligt LEH

Länsstyrelsen ska följa upp kommunens krisberedskap och krisförberedelser enligt lag (2006:544) om kommuners- och landstingsuppgifter inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH, samt göra en bedömning huruvida kommunen nyttjat den statlig ersättning, som utgår för kommunens uppgifter enligt lagen (2006:544), på ett riktigt sätt. Detta utförs minst en gång under varje mandatperiod per kommun.

Under 2017 gjordes uppföljningar hos Åre kommun och Strömsunds kommun.

De förbättringsområden som Länsstyrelsen ser behov av är:

- Att inkludera referenser i nästa inlämning av kommunens risk- och sårbarhetsanalys
- Att skapa ett samverkansorgan mellan kommunen och representanter för de aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område, vilket kan ske i ett befintligt nätverk.
- Att utveckla arbetet med styrdokumentet och beskriva på ett tydligare sätt hur de ska arbeta med de åtgärder som prioriterats i risk- och sårbarhetsanalysen
- Inkludera klimatförändringarna i nästa RSA.
- Utveckla analyserna i RSA: n.

Regional risk- och sårbarhetsanalys

Alla bevakningsansvariga myndigheter ska enligt Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap analysera om det finns sådana hot och risker eller sådan sårbarhet som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet hos myndigheten. Det innebär att myndigheterna ska analysera hot och risker som är mindre sannolika, men som kan ge stora konsekvenser för myndighetens möjlighet att upprätthålla verksamheten. Under 2017 har fokus på olika seminarier kring identifiering av samhällsviktig verksamhet legat samt framtagandet av KARSA.

Regional riskhanteringsprocess

Vi har sett ett behov i den regionala risk- och sårbarhetsanalysen av att samverka med andra aktörer för inhämtning, analyser, sammanställning och åtgärdsidentifiering. Den regionala risk- och sårbarhetsanalysen är idag skriven utifrån Länsstyrelsens perspektiv, det är därför av stor vikt att skapa en process för att inkludera andra aktörer för att göra den mer regional.

En arbetsgrupp som skapats samlades för ett möte för att ta fram denna process. Den process som togs fram handlar om att skapa en samverkan och göra en sammanställning av de åtgärder som behövs göras i länet utifrån ett regionalt perspektiv. En åtgärdsidentifiering samt en åtgärdsprioritering genomförs som därefter lyfts upp till arbetsutskottet och vidare till krishanteringsrådet. Där är det viktigt att man kommunicerar med de olika arbetsgrupperna som finns för att se om det finns åtgärder som de sett ur ett regionalt perspektiv. Därefter lyfts det fram olika behov av exempelvis övningar, scenarioanalyser, workshops och beroendeanalyser. Genom att göra en åtgärdsidentifiering får man en bra överblick av vilka aktörer som skulle kunna vara med i de olika övningarna, workshops eller analyserna. En implementeringsplan är framtagen år 2017 för hur den regionala riskhanteringsprocessen ska fungera i praktiken.

KARSA – En faktasammanställning om klimatanpassning och risk och sårbarhetsarbete i länet

Det finns ett behov i länet att utveckla klimatanpassningen för att förebygga framtida klimatrisker. Länsstyrelsen har därför inlett ett arbete i syfte att skapa ett kunskapsunderlag för arbete med klimatanpassning och risk- och sårbarhetsanalyser. Underlaget kommer att färdigställas i februari 2018. Materialet syftar till att skapa förståelse för behovet av att klimat-

anpassa verksamheter hos organisationer runt om i länet. Genom detta arbete kommer aktörerna kunna utveckla arbetet med klimatanpassningsplaner samt att integrera klimatanpassning i bland annat översiktsplanering, detaljplanering, lov- och tillståndsgivning samt risk- och sårbarhetsanalyser. Vidare ser vi ett stort behov av att skapa ett samarbete inom och mellan länets kommuner och andra aktörer i dessa frågor som är mycket viktiga för människors hälsa och säkerhet. Berörda parter får kunskap om hur det kan skapas tydliga arbetsrutiner och möjligheter att förhindra skador i vårt samhälle och i vår miljö.

Civilt försvar

De senaste årens ekonomiska satsningar på civilt försvar har nu börjat ge resultat både kunskaps- och verksamhetsmässigt. Arbetet med civilt försvar i länet har därför under 2017 all mer börjat finna sina former. En mer konkret samverkan med kommuner och region J/H har initierats, bland annat har vi genomfört en gemensam utbildning om säkerhetsskydd, offentlighet och sekretess. Länsstyrelsen har informerat länets kommunalråd om kommunernas ansvar och uppgifter vid höjd beredskap. Länsstyrelsen har också deltagit i Försvarsmaktens möten, övningar och utbildningar i syfte att höja vår egen kompetens. Vi har deltagit i arbetet med att bryta ner den nationella grundsynen till en regional grundsyn och tillsammans med norra militärdistriktet, MRN, arrangerat "totalförsvarsdagar". Vi har även haft ett gemensamt gränsövervakningsseminarium samt samverkat med försvarsmakten i planfrågor. Länsstyrelsen deltar också i den nationella samverkan som sker mellan länsstyrelserna.

I vårt interna arbete har vi påbörjat arbetet med krigsplaceringar och en genomgång av vilka verksamheter inom Länsstyrelsen som måste fungera under högsta beredskap. Vi har också genomfört interna informationsinsatser till Länsstyrelsens ledningsgrupp och personal. Radio och lokalpress har intervjuat oss om civilt försvar. En liten ökning av ansökningar om att få bli skyddsobjekt går att skönja.

För att beredskapsplaneringen ska vidareutvecklas, anser Länsstyrelsen att det behövs en bättre beskrivning med konkretiserade målsättningar av hur Sverige ska fungera vid höjd beredskap. Denna behöver utarbetas gemensamt av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Försvarsmakten och övriga berörda centrala myndigheter.

Krisberedskapsveckan 2017

Välinformerade och engagerade invånare är en viktig tillgång vid en samhällskris. Inte minst i budgetpropositionen för 2018 lyfter regeringen fram vikten av att människor har kunskap om hur man förbereder sig för olika kriser och inför höjd beredskap. Fokus på krisberedskapsveckan 2017 handlade om vad människor själva kan göra och bidra med vid allvarliga samhällsstörningar, men Krisberedskapsveckan innebär också att vässa kommunens egen kommunikation om lokala hot och risker. I Jämtlands län startade vi arbetet med en kick-off för länets kommuner i början av april. Under själva krisberedskapsveckan i maj så var alla kommuner aktiva på ett eller annat sätt. De flesta av kommunerna la ut filmerna som MSB tillhandahöll samt en film om viktigt meddelande, VMA. I länet la vi gemensamt ut en film om dagen, måndag till fredag. Flera andra aktiviteter skedde runt om i länet bland annat föreläsningar om "krislådor" och information från civilförsvarsförbundet. Vi noterade att kampanjen fick stor uppmärksamhet i media och vi bedömer att arbetet varit en framgång.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.20

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder de har vidtagit för att:

- utveckla och stärka tillsynen över kommunerna enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, samt
- utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser så att analyserna i större utsträckning kan utgöra underlag för beslut om åtgärder inom länsstyrelsernas olika verksamheter.

Länsstyrelserna ska också redovisa resultatet av detta arbete.

Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna

Länsstyrelsen arbetar efter en tillsynsplan som innebär att formella tillsynsbesök genomförs i varje räddningstjänstkommun vart annat år. För att utveckla och stärka tillsynen bedriver Länsstyrelsen ett samarbete med övriga norrlandslän inom ramen för Nordsamsamarbetet. Syftet med samarbetet är att vi ska bedriva en likvärdig och rättssäker tillsyn. Viktiga delar i detta har varit att jämföra hur vi skriver våra tillsynsrapporter och att delta i tillsynsbesök i andra län. Se mer under Andra väsentliga prestationer och resultat.

Regleringsbrevsuppdrag 1.21, st. 1

Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt fortskrider och vilka resultat som har uppnåtts. Länsstyrelserna ska särskilt beskriva vilka åtgärder som vidtagits för att stödja, samordna och följa upp kommunernas arbete med krisberedskap.

Sammanfattning av Länsstyrelsens bedömning:

Länsstyrelsen har gjort en bedömning för redovisning av regleringsbrev 21. Alla kommuner i länet har lämnat in en risk- och sårbarhetsanalys samt ett styrdokument. Kvaliteten på risk- och sårbarhetsanalyserna är varierande. Länsstyrelsen har av den anledningen besökt två av länets kommuner i syfte att stödja dem i arbetet med att förbättra och fördjupa analyserna. Båda kommunerna har därefter lämnat in nya risk- och sårbarhetsanalyser som uppfyller kraven.

Vi bedömer att kommunernas planering och genomförande av åtgärderna i risk- och sårbarhetsanalysen och kopplingen till styrdokumentet som delvis uppfyllt. Grunden till bedömningen är att åtgärderna i risk- och sårbarhetsanalysen inte lyfts upp på ett sådant detaljerat sätt i styrdokumentet som önskas och att en plan för genomförande av dessa saknas eller är bristfällig. Detta beror till stor del på att informationen om styrdokumentets upplägg varit vag.

Länsstyrelsen anser att det är för tidigt för att göra en bedömning av huruvida åtgärderna påverkat kommunernas förmåga att förebygga och åtgärda kriser. Vi bedömer att kommunerna delvis uppfyller sin åtaganden enligt kommunöverenskommelsen men att kvaliteten varierar mellan kommunerna. Som exempel kan nämnas att flera av kommunerna saknar samverkansorgan. Bedömningen av hur kommunerna uppfyller sina uppgifter enligt kommunöverenskommelsen varierar därför mellan kommunerna. Länsstyrelsen anser att samtliga kommuner uppfyller kraven enligt de uppsatta villkor som finns för ersättning från staten. Övrig rapportering av Regleringsbrevsuppdrag 21¹⁷ lämnades till MSB, den 31 oktober, 2017.

¹⁷ 450-4780-2017

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återsrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 5*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	53,2	51,9	48,1
Årsarbetskrafter kvinnor	33,7	29,3	22,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	37,93	38,34	36,67
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	95 945	92 803	83 915
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	43,44	45,28	44,07
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 794	2 740	2 644
Antal beslutade ärenden	2 492	2 869	2 445
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	53	79	112
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	12 699	8 026	16 735

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Regeringens fortsatta satsning med höjda anslag till naturvård för bland annat slutförande av naturreservatsärenden har under året resulterat i en fortsatt positiv trend avseende beslut i ärenden äldre än två år.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 511, Skydd av områden och arter	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 515, Tillsyn av områdesskydd	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken ¹⁾	69
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 5558, Anmälningsärende gällande ändring av tillståndspliktig verksamhet	-

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 525 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 18 deltagande länsstyrelser är 65.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Brukarundersökning inom 5* har under 2017 enbart skett inom ärendegrupp 525 – Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

För ärendetyperna inom 5558 var det för få ärenden för att vara ett tillräckligt statistiskt underlag. Ett annat problem är att det ofta är samma företag som har flera ärenden vilket leder till att samma företag återkommande får Länsstyrelsens brukarundersökning att svara på och flera av gruppernas respondenter har varit föremål för tidigare brukarundersökningar relativt nyligen. Det finns då en stor risk för ”enkättrötthet” och att svarsviljan försämras.

Av utfallet för ärendegrupp 525 ligger Länsstyrelsen Jämtlands län bra till med Nöjd-index (NI) på 69 vilket ligger över NI-snittet på 65 för samtliga länsstyrelser. Länsstyrelsen har även ökat något jämfört med tidigare undersökning år 2014 då NI var 68.

Brukarna upplever att det är svårt att nå rätt person via telefon. Länsstyrelsen har där ett uppdrag att se över om detta kan förbättras, till exempel att man i telefonkatalogen tydliggör ansvarsområden och vilka handläggare som har kompetens att ta emot och svara på frågor på övergripande nivå. Länsstyrelsen ser i övrigt inget åtgärdsbehov i nuläget.

Se mer redovisningen av Regleringsbrevsuppdrag 3.55.

Samlad bedömning av resultat

Operativ tillsyn och tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har utfört tillsyn utifrån tillgängliga resurser och de risker och behov som förevarit. Den egeninitierade tillsynen är emellertid hårt prioriterad och får ofta stå tillbaka för den händelsestyrda tillsynen.

Länsstyrelsen har förhållandevis hög andel egna tillsynsobjekt inom miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Därtill finns ett stort antal torvtäkter i länet, som efter det att nya bestämmelser trädde ikraft den 1 januari 2017, räknas som miljöfarliga verksamheter. Mycket tid har lagts på ett antal ärenden i domstol, främst avseende vattenbruk¹⁸, men även för vattenverksamheter.

Länsstyrelsen har under året fortsatt och prioriterat arbetet med dammsäkerhetsklassificering av länets bestånd av dammar i konsekvensklass 2 enligt RIDAS¹⁹.

Ett aktivt tillsynsarbete har bedrivits gentemot ansvariga verksamhetsutövare vid ett flertal anläggningar för att öka efterbehandlingsarbetet avseende förorenade områden.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen gör årligen tillsyn eller tillsynsvägledning av kommuner och kommunal verksamhet. I samband med detta ger Länsstyrelsen en samlad återrapporering av all tillsyn vid ett tillfälle till den kommunala ledningen utöver rapporteringen till respektive nämnd och verksamhet. Detta sker årligen i två av länets åtta kommuner enligt ett rullande schema. Varje kommun får därmed en samlad återrapporering vart fjärde år. Återrapporeringen sker såväl genom en samlad rapport som genom ett möte där återrapporering sker. Under 2017 skedde en koncentrerad tillsyn av Strömsund och Åre kommuner.

Under året har även återrapporering skett av den tillsyn som gjordes under 2016 av Berg och Härjedalens kommuner. Länsstyrelsen noterar att båda kommunerna tagit tag och åtgärdat de problem med sin tillsyn enligt miljöbalken som Länsstyrelsen påtalade vid tidigare granskning för fyra år sedan. Båda kommunerna bedöms ha kontroll över sin verksamhet, men att det fortfarande finns vissa mindre utmaningar att arbeta vidare med.

Länsstyrelsen har även arbetat i samverkan med kommunerna gällande små/enskilda avlopp.

Länsstyrelsen har även återkommande tillsynsvägledningsträffar där samtliga länets kommuner inbjuds att delta. I år skedde en träff i maj och teman för dagen var bland annat miljömedicin och miljögifter, skrotbilar, Seveso-tillsyn och tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter, GRÖT.

Länsstyrelsen har även haft en tillsynsvägledningsdag angående geokemi och marktekniska miljöundersökningar angående förorenade områden.

Länsöverskridande samarbeten kring tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har anordnat en träff med länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Gävleborg. En samordning om kommande tillsynsvägledning har inletts med

¹⁸ Fiskodlingar

¹⁹ Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet, Ridass

övriga norrlandslän för att ge kommunerna möjligheter att samverka med flera andra kommuner. Kommunerna ska även ges möjlighet att delta fysiskt eller via Skype vid tillsynsvägledningsträffar och kurser inom norrlandslänen. Detta kan kombineras till regionala träffar där en del av dagen samordnas med Skype-föredrag.

Länsöverskridande samarbeten kring tillsyn

Länsstyrelsen har ett samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Det har träffats avtal om samarbete om tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad avseende parker som är placerade vid och över länsgränsen.

Den långa handläggningstiden hos Miljöprövningsdelegationen är emellertid ett stort problem för Länsstyrelsens möjlighet att kunna planera sin verksamhet och tillsyn. Detta gäller också länets näringsliv och samhällets möjligheter att planera sina verksamheter och investeringar.

Tillsyn miljöområdet

Länsstyrelsen har en förhållandevis hög andel egna tillsynsobjekt inom miljöfarlig verksamhet. Därtill tillkommer en hög andel tillsynsobjekt inom vattenverksamheter då det finns mycket vattenkraft, regleringsdammar och snöstillverkning i länet. En särskild satsning har skett för tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad, främst avseende uppfyllande av villkor avseende kompensation och reglering av renskötsel i området, vattenkraft, täkter som omfattas av reglerna i 9 kap. miljöbalken. Inom vindbruket läggs mycket tid på tillsyn under uppbyggnad för att lösa konflikter och frågor som uppstår mellan olika näringar och intressen, såsom vindbruk och rennäring när dessa ska verka inom samma område. Antalet konflikter avseende vindkraft ökar och även klagomålen om störningar, främst i form av buller. Därtill har viss händelsestyrd tillsyn utförts främst inom vattenverksamhet, vattenbruk.

Länet har ett stort antal stora kraftverks- och regleringsdammar. De nya dammsäkerhetsbestämmelserna trädde ikraft 2014. De har fortsatt inneburit ett stort arbete för Länsstyrelsen under 2017 med att besluta om dammsäkerhetsklass för dammarna. Med detta arbete följer även ökat krav på att bedriva tillsyn av dammsäkerheten.

Länsstyrelsen har under 2017 även fått ett riktat uppdrag samt medel av Havs- och vattenmyndigheten om att bedriva förstärkt arbete med tillsyn, prövning och omprövning av vattenverksamheter. Detta kopplat till arbetet med vattenförvaltningen och åtgärdsprogrammen och för att nå miljökvalitetsnormer och uppfylla miljömålen för sjöar och vattendrag som är fysiskt påverkade med fokus på dammar och vattenkraft. För arbetet har ett antal mindre anläggningar och verksamheter valts ut. Flera av de uttagna anläggningarna är av äldre eller okänt datum där några har stora kulturmiljövärden. Det interna avstämningsarbetet mellan sakområdena Kulturmiljö, Vatten och Miljöskydd har i detta arbete varit viktigt för att bedöma lämpliga åtgärder för att bevara anläggningarnas kulturmiljövärden samtidigt som de satta målen för vattendragen ska nås. Arbetet bedöms komma att fortsätta även under kommande år.

Inom arbetet med efterbehandling av förorenade områden, EBH, har Länsstyrelsen bland annat vidareförmedlat bidrag till SGU²⁰, huvudman för projekt angående åtgärdsförberedande arbeten vid Järpens massafabrik. Bidrag har även betalats ut till konsulter för undersökningar vid Ytteråns tjärfabriker respektive vid Ulriksfors sulfittfabrik och Fångsjön. Se vidare i rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.22 nedan.

²⁰ SGU, Sveriges geologiska undersökningar.

Under 2017 har särskild insats lagts på Seveso-tillsyn av utvalda täkter i samverkan med kommuner och räddningstjänst. Länsstyrelsen har även deltagit i en 3-dagars utbildning i riskanalys inom området.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Ärendehandläggning av tillstånd och dispenser med mera

Vid ansökningar om tillstånd och dispenser i skyddade områden, görs en samlad bedömning och en avvägning mellan det enskilda och det allmänna intresset för att upprätthålla syftet med skyddet.

Under 2015 och 2016 har Länsstyrelsen arbetat aktivt med att uppmärksamma regelverket kring barmarkskörning i terräng. 2016 valde Länsstyrelsen att upphäva ett generellt undantag för körning till jaktstugor i samband med älg- och björnjakt. Detta tillsammans med en informationskampanj har inneburit att allmänhetens kunskap om regelverket har ökat.

Genom en ökad kunskap hos allmänheten fortsätter antalet dispensansökningar att öka. Det har även inkommit fler anmälningar och samtal om problem med markskador i samband med barmarkskörning. Länsstyrelsen anser att fortsatta informations- och tillsynsinsatser i nära samarbete med polisen är nödvändig för att stävja problem orsakade av terrängkörning.

2016 upphävde Länsstyrelsen generella undantag inom statliga skoterregleringsområden. Undantagen gällde för körning på snötäckt mark till stugor och fiskevatten inom regleringsområden. Att upprätta sådana generella undantag är dock inte juridiskt korrekt och därför har arbetet påbörjats att upprätta föreskrifter inom regleringsområdena som inkluderar dessa undantag. Under 2017 har detta arbete slutförts och ligger nu ute på remiss hos olika berörda instanser.

Under hösten 2017 uppdagade regeringen brister i terrängkörningsbestämmelserna när det gäller kommunernas rätt att besluta om kommunala skoterregleringsområden. Det finns inte lagstöd för kommuner att besluta om detta vilket innebär att alla kommunala skoterregleringsområden i landet är ogiltiga. Regeringen har gett Länsstyrelserna i uppdrag att besluta om dessa regleringsområden tills dess att en lagändring har genomförts och kommunerna får rätt att besluta om detta själva.

Under 2017 beslutade Länsstyrelsen om bildande av Skåarnjas naturreservat, tidigare kallat Stekenjokk. I samband med det beslutades även att tidigare tillträdesförbud inte ska vara inkluderat i reservatsföreskrifterna, istället ska beslut tas årligen om djurskyddsområde för att kunna anpassa tidsperioden efter rådande förhållanden.

Antalet frågor och ansökningar om dispens från det generella biotopskyddet har fortsatt öka under 2017. Främst handlar det om frågor och ansökningar för påverkan på alléer och främst i stadsmiljö, men det blir även fler frågor och dispensansökningar på biotopskydd i jordbruksmiljöer.

Länsstyrelsen bevakar i mån av tid att naturvärden ges tillräcklig hänsyn i kommunernas planarbete. Under 2017 har några planer som krävt dispens från artskyddet kommit in för samråd, de har berört orkidéer som kommer påverkas negativt av en exploatering. Under året har mycket arbete skett kring vägar i länet och Trafikverkets inventering av artrika vägar har bidragit till flera ansökningar om dispens från artskyddet för framför allt orkidéer.

Under 2017 driver Miljösamverkan Sverige ett projekt om Stärkt Grön Tillsyn. Syftet med detta är att bidra till att länsstyrelserna blir mer aktiva och samspelade när det gäller grön tillsyn. Arbetet har tagit fram ett handläggarstöd samt genomfört en tillsynsinsats under hösten.

Länsstyrelsen har deltagit i en handläggarträff i maj och i mån av tid genomfört tillsynsinsatser under sommaren/hösten.

Länsstyrelsen har under året gjort betydande arbetsinsatser vid vindkraftsetableringar och andra exploateringar.

Ett flertal ärenden om misstanke om brott mot miljöbalken har lämnats vidare till polis och åklagare, det har bland annat handlat om brott mot strandskyddet, negativ påverkan på Natura 2000 områden och brott mot föreskrifter i naturreservat.

Sjöar och vattendrag

Natura 2000

Inom ramen för regeringsuppdraget från 2014 om att föreslå nya Natura 2000-områden har ännu inte något beslut fattats av regeringen för de föreslagna områdena. För Jämtlands del gäller det bland annat utökning av de befintliga Natura 2000-områdena Dammån, Åreälven och Näkten. Behovet av ett regeringsbeslut inom kort för den sistnämnda utökningen är en angelägen förutsättning för det slutliga genomförandet av Life + projektet Triple Lakes.

För länets limniska bevarandeplaner pågår en stor revideringsprocess och för Åreälvens Natura 2000-område har en fördjupad bevarandeplan arbetats fram och förankrats.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har fortsatt beståndsovervakning och kartläggning skett av flodpärlmussla och flodkräfta. Även återetablering av flodpärlmussla har skett genom utsättning i sex vattendrag.

Tidsbegränsade projekt

Inom projekten Triple Lakes och Vattenvård Storsjön, som startades 2014, ingår förutom fysiska restaureringsåtgärder även framtagande av planeringsunderlag, utredningar samt utbildning och rådgivning. Projektet Vattenvård Storsjön avslutades 2017 medan Triple Lakes fortsätter fram till halvårsskiftet 2019.

Inom projektet fördjupad bevarandeplan för Åreälvens Natura 2000-område har en fördjupad bevarandeplan arbetats fram och förankrats med berörda aktörer. Projektet avslutades 2017.

Länsstyrelsen har tillsammans med andra myndigheter och aktörer ansökt om ytterligare tre LIFE-projekt under året samt tre särskilda åtgärdsprojekt från Havs- och vattenmyndigheten.

Arbete med att bevara och utveckla biologisk mångfald

För att öka kunskapen om den biologiska och kemiska statusen i länets försurade sjöar och vattendrag, fortsatte arbetet med den omfattande omarbetningen av effektuppföljningen under 2017. Inventeringarna under 2017 visar att läget har fortsatt att försämrats i delar av länet. För de målområden som följts upp efter kalkning uppnåddes de vattenkemiska målen vid cirka 80 procent av mätpunkterna, men både bottenfauna-provtagningarna och elfisken i de försurade områdena visar på en fortsatt försämring i delar av länet. Under 2017 fortsatte arbetet med att motverka effekterna av försurningen, därför har Bergs-, Härjedalens- och Ragunda kommun beviljats statsbidrag för kalkning i 18 åtgärdsområden. I 17 av dessa åtgärdsområden spreds kalk med doserare i vattendrag och i fyra spreds kalk på sjöar och våtmarker.

Under 2017 påbörjades även arbetet med att ta fram nya åtgärdsprogram för länets åtgärdsområden. Åtgärdena fastställs under våren 2018 och sträcker sig över perioden 2018 till 2022.

Länsstyrelsens vattenlaboratorium i Östersund

Inom ramen för Länsstyrelsernas regionala kalkeffektuppföljning skickar i dagsläget 14 länsstyrelser, från Skåne i söder till Västerbotten i norr, sina vattenprover till Länsstyrelsens vattenlaboratorium²¹ för analys. Laboratoriet utför årligen cirka 16 000 kemiska vattenanalyser från drygt 5000 sjöar och vattendrag i landet. De vattenkemiska undersökningarna syftar främst till att kontrollera måluppfyllelsen av genomförd kalkning och utgör ett underlag för planering av kommande kalkspridningar. Under 2018 kommer ytterligare en Länsstyrelse att skicka vattenprover till laboratoriet för analys.

Länsstyrelsen har en person anställd som kvalitets- och teknisk ansvarig för laboratoriet. Inhyrd personal från Hjortens Lab i Östersund utför de vattenkemiska analyserna vid Länsstyrelsens laboratorium.

En viktig samarbetspartner för laboratoriet är SLU, institutionen för vatten och Miljö i Uppsala. Med SLU bedrivs ett nära samarbete avseende metodutveckling, kompetensutbyte, internrevision och backup av analystjänst. Laboratoriet utför även uppdrag åt HaV och Umeå universitet.

Under 2018 kommer laboratoriet att analysera surhetstillståndet i ett vatten, pH med en ny metod som för många vatten kommer att visa ett något lägre, surare pH än med traditionell metod. Detta kommer att ge Länsstyrelserna ett bättre beslutsunderlag för kommande kalkningsverksamhet.

Övriga restaureringsinsatser

Under verksamhetsåret 2017 har sammantaget, utöver pågående kalkningsverksamhet, ett flertal restaurerings- och fiskevårdsprojekt genomförts i syfte att uppnå miljökvalitetsnormer, gynnsam bevarandestatus, och förbättrad situation för hotade arter. Flera Natura 2000-områden har berörts av dessa arbeten. I cirka 40 vattendragssträckor, varav några Natura 2000-områden har sten, block och lekgrus återförts vattendragen för att återskapa livsmiljöerna som påverkats av tidigare flottningsverksamhet. Eliminering av vandringshinder har genomförts vid drygt 20 vägövergångar och fyra dammar.

Vattenförvaltning

Under 2017 krävde vattenförvaltningen insatser och resurser, utöver de särskilda sakanslagen, som finansierades av Länsstyrelsens förvaltningsanslag. Eftersom vattenförvaltning är ett paraplyuppdrag för många andra arbetsuppgifter inom enheten optimeras och effektiviserar arbete genom tvärssektoriellt arbetssätt. Under 2017 har arbetet fokuserats på att samla in, strukturera och säkra underlagsmaterial för korrekta beslut och bedömningar samt bidra i det nationella projektet gällande Åtgärdsplaner Vattenkraft.

Skydd av värdefulla naturområden

Inga nya limniska reservat har bildats under 2017

²¹ Länsstyrelsens vattenlaboratorium i Östersund är ackrediterat enligt kravstandarden ISO/IEC 17025:2005 och granskas av Swedac, nationellt ackrediteringsorgan för Sverige som kontrollerar efterlevnaden av kravstandarden.

Förvaltning och skötsel av skyddad natur

Den skötsel som genomförts inom limniska skyddade områden utgörs främst av vattendragsrestaurering, eliminering av vandringshinder som vägtrummor och mindre funktionslösa dammar samt utläggning av lekgrus i vattendrag och sjöar.

Miljöövervakning

För att följa miljötillståndet i länet genomför Länsstyrelsen regional miljöövervakning enligt fastställt miljöövervakningsprogram inom åtta olika programområden. Länet har ett speciellt fokus på fjällmiljön där regional miljöövervakning skett under året av vegetation, smådäggdjur, fåglar, vattenkvalitet, ljus- och temperaturförhållanden i fjällsjöar, lufthalter, samt nedfall av försurande och övergödande ämnen. Samarbete med Umeå universitet pågår inom forskningsprojekt om produktion i fjällsjöar och effekten på fiskbestånden i ett förändrat klimat. Under året har samarbete med fiskevårdsområdesföreningar och fjällfisket bidragit till att fisk samlats in för att kunna analyseras på miljögifter.

Jämtlands län är projektledare för fyra länsstyrelsegemensamma delprogram: Fjällvegetation, Nyckelarter i fjällen, Trädgräns i fjällen samt Grundvattennivåer i Norrland. Dessa genomförs i samarbete med övriga fjäll- respektive norrlandslän. Den regionala utvärdering av Krondroppsnätet²² som Länsstyrelsen samordnat har slutförts under året. Tillsammans med SGU och Länsstyrelsen i Skåne har arbetet med att etablera ett nytt gemensamt delprogram för grundvattennivåer påbörjats.

Projekt Felles Fjellrev II

Projekt Felles Fjellrev II är ett Interregprojekt under perioden 2016–2019 där Länsstyrelsen i Jämtland är projektägare på svensk sida och Miljödirektoratet är projektägare på norsk sida. Projektområdet omfattar fjällområdet i Jämtlands och Västerbottens län samt Tröndelag och Nordlands fylken. Projektets mål är att stärka fjällrävspopulationen i området genom riktade stödinsatser i form av utfodring och jakt på rödrev. I länet finns 55 foderautomater där fjällrävarna utfodras med hundfoder.

Fjällrävarna inventeras genom att lyor besöks under vinter och sommar vilket sker i samarbete med Stockholms universitet. Under 2017 konstaterades 19 föryngringar i Jämtlands län, de flesta i området kring Helags. I projektet finns även en omfattande informationsinsats, främst riktad mot barn och unga, genom sociala medier, animerad film, barnbok och broschyrer. En stor del av information och kommunikationsarbetet sköts av WWF. Projektet deltog under december i Musikhjälpen, ett arrangemang av Sveriges Radio och Radiohjälpen, med att auktionera ut en upplevelse i form av att få följa med ut till fjällrävens vardag. Denna upplevelse auktionerades ut för 34 tkr och kommer att genomföras i Helagsområdet tillsammans med Länsstyrelsen och STF. Under oktober deltog tre personer från Länsstyrelsen vid en internationell konferens om fjällräv i Kanada. Mer detaljerad information finns i lägesrapporteringen som sker tre gånger per år till Interreg. Dessa och mycket annan information om projektet finns på www.fellesfjellrev.se.

Nationalparksprocessen Vålådalen-Sylarna-Helags

Länsstyrelsen driver tillsammans med Naturvårdsverket ett projekt för att ta fram ett förslag till bildande av en ny nationalpark i området Vålådalen-Sylarna-Helags. I uppdraget ingår att samla synpunkter från olika intressegrupper och genomföra utredningar, för att ta fram

²² Krondroppsnätet omfattar 64 provytor i skog och på öppet fält fördelade över hela landet. Här mäts lufthalter, nedfall(deposition) och markvattenkemi. Ett stort antal ämnen och parametrar mäts, däribland svavel- och kväveföreningar, som har stor betydelse för försurnings- och övergödningsproblematiken.

ett så välgrundat underlag som möjligt inför beslut. Länsstyrelsen ska arbeta i dialog med de som bor, verkar och använder området, samt sprida information om hur projektet fortlöper. Delaktighet och engagemang från berörda parter ska göra att en eventuell nationalpark kan få en bra utformning och hög acceptans.

Under januari-april 2017 uppstod ett stopp i arbetet, på grund av att berörda samebyar, Tåssåsen, Handölsdalen och Mittådalen, inte upplevde sig få svar på för dem mycket viktiga frågor, exempelvis hur rätten att åberopa 28 § i Jaktförordningen (1987:905) för att skydda renar från rovdjursangrepp. Man kom därmed inte framåt i processen. Det medförde att Naturvårdsverket och Länsstyrelsen kom överens om omorganisation av projektet, varvid nya projektledare anställdes. Under juni till december har organisationen setts över, projekt- och tidsplan reviderats och arbetet omstartats. Processen beräknas pågå under 2018–2019 inför ett beslut om eventuell inriktning för nationalpark.

Ledutredningen, som påbörjades under 2016 och är ett deluppdrag inom nationalparksprojektet, har fortsatt under hela 2017. Den ska redovisas till Naturvårdsverket i slutet av året.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 a §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsens mål- och uppföljningsarbete

Jämtlands läns åtgärdsprogram för åren 2017–2020 fastställdes efter revidering i december 2016, och utgår från de nationella miljö kvalitetsmålen. Av de 16 nationella, prioriteras sju mål²³ i Jämtlands län utifrån länets specifika förutsättningar.

Länsstyrelsens uppföljning av miljö målen har skett utifrån Naturvårdsverkets anvisningar. För varje miljö kvalitetsmål finns en utsedd miljö målsbevakare på Länsstyrelsen, som ansvarar för att redovisa de åtgärder som genomförts av länets aktörer under året. Åtgärderna har analyserats och bedömts vad gäller måluppfyllelsen för respektive mål. Utifrån detta har

²³ Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö samt God bebyggd miljö

förslag på nya åtgärder för att nå målen identifierats. Uppföljningen fastställs av länsledningen och rapporteras till Naturvårdsverket. Underlaget presenterades i form av en rapport på Länsstyrelsens hemsida och har skickats till länets kommuner för kännedom.

Uppföljning av miljö kvalitetsmålen 2017 har visat att tre av tolv bedömda mål är nära att nås till år 2020. Bedömningen av övriga nio mål visar att de inte kommer att nås till år 2020.

Länsstyrelsen har utöver denna bedömning översiktligt redovisat det arbete som bedrivs i länet för att nå *Begränsad klimatpåverkan*, *Skyddande ozonskikt* och *Säker strålmiljö*. Bedömning av dessa tre mål görs enbart på nationell nivå. Förslag på nya åtgärder för miljöarbetets utveckling redovisas också inom ramen för uppföljningen.

En samverkan med Skogsstyrelsen har legat till grund för uppföljningen av *Levande skogar* som Skogsstyrelsen beslutar om.

Målbedömningar för miljö kvalitetsmålen liksom analysen av 28 miljömålsindikatorer har rapporterats till Naturvårdsverket.

Utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

En stor del av Länsstyrelsens ordinarie arbete har bidragit till att miljö kvalitetsmålen kan uppnås. Det handlar om miljö tillsyn av företag, miljö rådgivning till lantbrukare utifrån landsbygdsprogrammet, arbete med förorenade områden, skydd och skötsel av natur- och kulturmiljöer, arbete för en hållbar samhällsplanering, olika former av stöd och bidrag som betalas ut till miljö åtgärder med mera.

Länsstyrelsen har under 2017 publicerat fem nyhetsbrev riktade till myndighetens medarbetare. Nyhetsbrevens har presenterat de viktigaste nyheterna inom miljö- och klimatarbetet. En intern enhetsturné genomfördes av samma anledning. En effekt av turnén blev förslag på utveckling av den interna miljö målssamordningen. Exempelvis efterfrågades interna seminarier kring aktuella miljö frågor, vilket kommer att genomföras under 2018.

Länets kommunalråd har informerats vid ett möte och kommunstyrelse eller kommunfullmäktige har besökts i fem av länets kommuner. Syftet har varit att öka kunskapen om och genomförandet av åtgärdsprogrammet hos politiker.

Inför varje beslutsmöte²⁴ på Länsstyrelsen ska en bedömning göras av vilka miljö kvalitetsmål som påverkas och på vilket sätt. En utvärdering genomfördes under 2017. Utifrån denna har bedömningsmallen som ska fyllas i inför beslutsmötet utvecklats.

Jämtlands läns åtgärdsprogram för miljö målen perioden 2017–2020, innehåller åtgärder riktade såväl till Länsstyrelsen som till kommunerna och andra aktörer. Åtgärdsprogrammet har använts som underlag vid Länsstyrelsens verksamhetsplanering. Av de åtgärder som berör Länsstyrelsen har cirka 45 genomförts eller är pågående, medan 15 åtgärder inte påbörjats än.

Nedan redovisas ett urval av Länsstyrelsens genomförda åtgärder under 2017:

1. Begränsad klimatpåverkan

Länets klimatpåverkan är liten i ett globalt perspektiv, men det är viktigt att den begränsas, speciellt utsläppen från transportsektorn. Länet är också en stor nettoexportör

²⁴ Beslut av länsledningen efter föredragning av ansvarig handläggare på Länsstyrelsen

av förnybar energi, och den produktionen ökar framförallt genom ökad installation av vindkraft. Eftersom utsläppssiffror släpar efter kan inte effekterna av 2016 eller 2017 års insatser ses än, men däremot kan konstateras att länets klimatpåverkande utsläpp, som minskat under ett antal år, ökade med 2,5 procent per capita år under år 2015²⁵. Vad gäller förnybar elproduktion av vindkraftel så ökade installerad effekt år 2015 med cirka 2 procent jämfört föregående år och motsvarade knappt 10 procent av Sveriges totala effekt.²⁶

Länsstyrelsens viktigaste insats under år 2017 har varit att samordna arbetet med Jämtlands läns Klimatstrategi 2014–2020 genom Klimatråd Jämtlands län²⁷. Klimatrådet drivs gemensamt av Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen och har för närvarande 40 aktörer bland annat företag, kommuner, intresseorganisationer och utbildningsinstitutioner. Under 2017 har fokus legat på energieffektivisering inom offentliga och privata fastighetsbolag och på utsläppsminskningar inom den tunga transportsektorn. En förstudie har genomförts för att identifiera behovet av biodiesel till länets åkerier och möjligheter att åstadkomma en fungerande distribution.

En annan omfattande insats under 2017 var det årliga Klimatseminariet som arrangerades i september²⁸. Temat för 2017 års konferens var Fossilfritt Jämtland-möjligheter i en modernare morgonvärld. Programmet innehöll bland annat föredrag om regeringens budgetsatsningar på energi- och klimatarbete, om nattåg och dagtåg till och från länet, hållbar konsumtion och om hur man som privatperson kan klimatbanta.

Cirka 470 personer bland andra politiker, tjänstemän, företagare och allmänhet deltog på plats. Seminariet resulterade i flera nyhetsinslag i tv, radio och lokaltidningar, vilket bidrog till spridning av seminariet. Av utvärderingen kan man se att av de svarande blev över 40 procent inspirerade att få bättre kunskap om sin egen klimatpåverkan och 38 procent inspirerade att åka mer tåg och mindre flyg i framtiden. Skulle denna påverkan hålla i sig så bidrar seminariet till en minskad klimatpåverkan.

Länsstyrelsen Jämtlands län har som första länsstyrelse valt att delta i regeringsinitiativet *Fossilfritt Sverige*. En effekt av detta är att Länsstyrelsen har påbörjat en översyn av mötes- och resepolicy i syfte att minska de interna klimatutsläppen samt verka som en föregångare i länet. En annan effekt av detta är att Länsstyrelsens tillsammans med övriga statliga myndigheter under 2018 ska skicka en skrivelse till Regeringskansliet och efterfråga bättre möjlighet att delta i distansmöten som arrangeras av Regeringskansliet, för att därigenom minska antalet flygresor för möten i Stockholm.

Länsstyrelsen har infört alpina VM i Åre och skidskytte-VM i Östersund år 2019 startat projektet "Fossilbränslefri VM-region 2019". Ett gemensamt ställningstagande om att skapa en fossilbränslefri VM-region 2019 och en handlingsplan med åtgärder för att nå dit är ett resultat så här långt. Den långsiktiga effekten förväntas bli ökat intresse för klimatfrågor hos organisatörerna men även hos organisatörer för andra evenemang, ökad medvetenhet hos publik och TV-tittare om att Jämtlands län arbetar aktivt med frågorna och att evenemanget bidrar till att investeringar och insatser som kan leva kvar i länet även efter VM 2019 genomförs och bidrar till en varaktig minskning av växthusgasutsläppen i Jämtlands län.

²⁵ <https://www.miljomal.se/>

²⁶ <https://www.miljomal.se/>

²⁷ <http://www.klimatradz.se/>

²⁸ i samarbete med Region Jämtland Härjedalen, Östersunds kommun och Länsförsäkringar

Ovan nämnda insatser bidrar även till Agenda 2030, delmål 7.2 och 13.

2. God bebyggd miljö och Frisk luft

För andra året i rad har Länsstyrelsen organiserat ett tematiskt forum för hållbar samhällsplanering. 2017 var temat jämställdhet i samhällsplanering. Syftet med de årliga mötena med de kommunala planhandläggarna är att det ska bidra till ökad kunskap och kompetens och långsiktigt att höja kvaliteten på de kommunala översiktsplanerna med fokus på en hållbar samhällsplanering och möjligheten att nåt *God bebyggd miljö*. Detta bidrar även till Agenda 2030, delmål 11b.

Miljömålet *Frisk luft* är nära att nås i Jämtlands län. Det som saknas är framförallt kunskap om hur luftkvaliteten egentligen är. Länsstyrelsen har därför bjudit in kommunerna till en workshop för att höja deras kunskap om ämnet och inspirera till utökad provtagning. Förhoppningen är att initiativet ska leda till en samverkan om luftfrågor och att vi ska få ökad kunskap om länets luftkvalitet. Seminariet kommer att arrangeras i februari 2018. Ovan nämnda insats bidrar även till Agenda 2030, delmål 3.9.

3. Giftfri miljö

För miljömålet Giftfri miljö finns fyra länsgemensamma utmaningar utpekade i det regionala åtgärdsprogrammet:

- ökade kunskaper om skadliga ämnen via konsumtionsvaror,
- minskade utsläpp av miljögifter,
- minskat antal förorenade områden i länet,
- ingen uranbrytning.

Nedan redovisas några av de insatser som gjorts under året för att hantera dessa utmaningar.

Länsstyrelsen²⁹ har planerat ett seminarium inom giftfri vardag för allmänheten, med fokus på byggprodukter. Seminariet kommer hållas i januari 2018. Önskad effekt är att hemmabyggare via ökade kunskaper kommer att efterfråga och använda material som är mindre miljö- och hälsoskadliga.

I oktober 2017 hölls ett seminarium om kemikaliekrav i upphandling arrangerat av Länsstyrelsen, Kemikalieinspektionen och Upphandlingsmyndigheten för upphandlingsansvariga på Region Jämtland Härjedalen och kommunerna. Förväntade effekter är att det kommer ställas fler kemikaliekrav på varor i upphandlingar framöver och att fler miljö- och hälsoskadliga ämnen fasas ut i större mängder.

Utöver detta har Länsstyrelsen inom tillsynen informerat och kontrollerat industrier som hanterar kemiska produkter. Detta förväntas ge effekter i form av mer kunskap om farliga ämnen bland verksamhetsutövare samt utfasning av dessa ämnen, utfört screening och provtagning av förorenade ämnen samt arbetat vidare med efterbehandling av förorenade områden. Länsstyrelsen stödjer kommunerna med underlag och verkar för att miljömålen får genomslag i samhällsplaneringen.

Ovan nämnda insatser bidrar även till Agenda 2030, delmål 3.9.

²⁹ I samarbete med Region Jämtland Härjedalen, Östersunds kommun och Mittuniversitetet

4. Levande sjöar och vattendrag och övriga vattenmål

Länsstyrelsen har arbetat med de vattenrelaterade miljökvalitetsmålen utifrån EU:s ramdirektiv för vatten, vattenförvaltningen. Arbetet har fokuserats på konkret åtgärdsarbete kopplade till länets utmaningar, i form av kalkning av förurningspåverkade vattendrag, restaurering av flottledspåverkade vattenmiljöer och med att ta fram åtgärdsplaner för länets 21 vattensystem.

Åtgärdsplanerna syftar till att beskriva vilka åtgärder i form av till exempel tillsyn, inventering, restaurering och skydd som behövs för att nå miljökvalitetsnormer och god ekologisk status i varje vattensystem. Under 2017 fortsatte arbetet med vattensystemplaner för Storsjöns, Dammåns, Vålån-Storbodströmmens, Övre Indalsälvens samt Gimåns vattensystem. Utöver detta arbetades en generell plan fram som beskriver länet i stort och själva arbetet med vattensystemplanerna.

Konkret åtgärdsarbete

Länsstyrelsen har genomfört ett antal konkreta åtgärder under 2017 utifrån länets utmaningar kring vattenfrågor. Exempel nedan:

- Fastställande av nio nya vattenskyddsområden
- Statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag för att lindra effekterna av förurning.
- Genomförande av ett 40-tal restaureringsprojekt i vattendrag som påverkats av tidigare flottningsverksamhet. Vattendragsrestaurering, eliminering av vandringshinder som vägtrummor och mindre funktionslösa dammar, samt utläggning av lekgrus i vattendrag och sjöar för att förbättra reproduktionsmöjligheterna för fisk.
- Under år 2017 har tre vattenvårdsprojekt som startades år 2014 fortlöpande; LIFE-Triple Lakes, Vattenvård Storsjön och Fördjupad bevarandeplan för Åreälvens Natura 2000-område.

Det konkreta åtgärdsarbetet har bland annat resulterat i att fler vattenförekomster uppnår eller kan uppnå God ekologisk status.

Uppföljning, inventering med mera

Länsstyrelsen har genomfört ett antal insatser under 2017 för att hantera länets vattenrelaterade utmaningar. Exempel nedan:

Länsstyrelsen har följt upp effekterna av restaureringsåtgärder och utförd kalkning genom vattenkemisk provtagning, elfiske och undersökningar av bottenfauna.

- Beståndsovervakning och kartläggning skett av flodpärlmussla och flodkräfta (även återetablering av flodpärlmussla).
- Miljöövervakning har gjorts enligt det regionala miljöövervakningsprogrammet, vilket i år även har inkluderat utökade miljögiftsundersökningar för att ge bättre underlag för att bedöma tillståndet i länets yt- och grundvatten.
- I arbetet med att bistå vattenmyndigheten med underlag inför nästa förvaltningscykel fokuserade Länsstyrelsen arbetet under 2017 på att ta fram åtgärdsplaner för vattenkraft samt kvalitetssäkring, dataläggning och tillgängliggörande av interna dataunderlag. Åtgärdsplaner för vattenkraft syftar till att definiera ekologisk potential och behov av åtgärder i dessa vatten, vilka tas fram inför beslut 2018. Statusklassning och riskbedömning av perfluorerade ämnen³⁰ i grundvatten som nu är ute på samråd visar på god status i länets grundvattenförekomster.

³⁰ Perfluorerade ämnen, PFAS

- Under 2017 har vattenkemiundersökningar fortsatt och kompletterats med provtagning och analys av kiselalger i 11 bäckar som är mer eller mindre jordbrukspåverkade inom Storsjöns vattensystem med syftet att öka kunskapen om övergödning i länet.

Genomförda uppföljnings- och inventeringsinsatser har resulterat i ökad kunskap om länets vattenmiljöer som bland annat kommer att användas i kommande åtgärdsprioriteringar och statusklassningar.

Ovan nämnda insatser bidrar även till Agenda 2030, delmål 6.5 och 15.1.

5. Levande skogar och övriga gröna mål

För miljömålet Levande skogar finns fyra länsgemensamma utmaningar utpekade i den regionala åtgärdsplanen:

- Bevara och utveckla natur- och kulturvärlden, inklusive biologisk mångfald i skogen.
- Implementera skonsammare och bättre anpassade brukningsmetoder.
- Skydda naturliga skogsmiljöer och speciellt de unika kalkbarrskogarna.
- Skapa en utveckling mot grön infrastruktur.

Inom Åtgärdsprogramarbetet för hotade arter finns ett fokus på att utveckla och bevara lövvärden i skogslandskapet och detta sker i dialog och samarbete med skogsbruket som genom sin planering kan göra stora insatser över sina arealer.

I kontakterna med markägare i ett konfliktfyllt naturreservatsärende har Länsstyrelsen uppmuntrat och accepterat alternativa skötselmetoder för att värna naturvärden i ett påtänkt naturreservat. Initiativ har tagits för att starta ett samverkans- och dialogprojekt med skogsägarna för att tillsammans arbeta för att utveckla och bevara biologisk mångfald.

Länsstyrelsen har fattat beslut om 32 nya naturreservat under året omfattande cirka 35 000 hektar varav cirka 1000 hektar produktiv skogsmark. Vidare har markaffärer genomförts med markägare inom 26 blivande reservat. Myndigheten har genomfört en utbildningsdag i fält för virkesköpare i länet med tema kalkbarrskog och vid en skogsdag för markägare presenterat KOMET-programmet. Länsstyrelsen har uppdaterat cirka 200 bevarandeplaner inom Natura2000, de flesta dominerade av skogsmark.

Länsstyrelsen har uppdaterat de skogliga värdeetrakterna med avseende på Grön infrastruktur men också utifrån den reviderade nationella skogsstrategin. Myndigheten har även påbörjat ett samarbete med SCA skog och Länsstyrelsen Västernorrland där vi närmar oss ett sätt att arbeta praktiskt med Grön infrastruktur. Landskapet där arbetet sker ligger i gränslandet mellan de två länen och tar främst sikte på gällande sällsynta fjärilar.

Ovan nämnda insatser bidrar även till Agenda 2030, delmål 15.1.

6. Ett rikt odlingslandskap

För miljömålet Ett rikt odlingslandskap finns sex länsgemensamma åtgärder utpekade i den regionala åtgärdsplanen. Avgörande för alla dessa är jordbrukets lönsamhet och fortlevnad i länet.

Länsstyrelsen har under 2017 varit medarrangör för tre studieresor i länet³¹. Syfte har varit att informera om och diskutera förutsättningar och problemställningar för ett aktivt jordbruk i länet samt att åskådliggöra jordbruksverksamhetens betydelse för odlingslandskapet och dess värden.

Länsstyrelsen har under 2017 deltagit i en samverkansgrupp med Region Jämtland Härjedalen, LRF, Östersunds kommun, Torsta AB och Jämtland-Härjedalen Turism i framtagande av en regional livsmedelsstrategi. En första version av strategin presenterades 2017 och ett fortsatt arbete pågår med att färdigställa en Regional Mat-/Livsmedelsstrategi Jämtland Härjedalen under 2018. Strategin ska samla alla aktörer i länet som på olika sätt ingår i livsmedelskedjan, till och med konsumtion. Den ger bättre förutsättningar för aktiv jordbruksproduktion i länet, vilket är en förutsättning för att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Strategin ska också sprida kunskap om kopplingen mellan råvaruproduktion, levande landsbygd och attraktiv miljö. Strategin kommer att leda till en regional handlingsplan för att nå målen.

Inom Länsstyrelsens ordinarie arbete finns aktiviteter som bidrar till arbetet med uppfyllande av miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Exempel på detta är arbetet med att handlägga och betala ut de olika EU-jordbrukarstöden samt investeringsstöden inom landsbygdsprogrammet, vilket finns beskrivet under sakområdet Lantbruk och landsbygd. Jordbrukarstöden utgör en betydande del för jordbruksföretagens ekonomi och är väsentliga för att stimulera länets jordbrukare att bruka marken. Likaså är investeringsstöden viktiga för att utveckla och driva ett aktivt jordbruk i länet framåt.

Ovan nämnda insatser bidrar även till Agenda 2030, delmål 2.4.

7. Storslagen fjällmiljö

För miljömålet Storslagen fjällmiljö finns tio länsgemensamma åtgärder utpekade i det regionala åtgärdsprogrammet 2017–2020. Länsstyrelsen har genomfört flera aktiviteter kopplade till dessa åtgärder under 2017; deltagande i nationalparksprocess, samråd om markförstärkningsåtgärder, informations- och riktade tillsynsinsatser kring terrängkörning, reservatsbildning av Skåarnja, miljöövervakning, fjällrävsprojekt 2017–2019, åtgärder för bättre kanalisering och begränsning av slitage från vandring och cykling i fjällen, inventering av forn- och kulturlämningar i Oviksfjällen med mera. Aktiviteterna innebär bland annat till exempel utökat skydd mot exploaterande verksamheter, förbättrad kunskap om fjällmiljöernas värden och underlag till informationsinsatser och förvaltningsåtgärder, ökad medvetenhet kring frågor som rör terrängkörning och markslitage med mera.

Stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen och verka för att de får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidrar till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Exempel på viktiga insatser under året redovisas nedan:

- Länsstyrelsen³² arrangerade 30–31 maj 2017 den nationella konferensen *Miljömålsdagarna* för över 270 deltagare. En konferens med fokus på hur vi nationellt, regionalt och kommunalt kan arbeta för att nå miljökvalitetsmålen. Utvärdering visade bland annat att konferensen gav deltagarna en uppdatering av det

³¹ Målgrupp Bräcke kommun, Miljömålsdagarna, Nätverket Svenska Kulturlandskap

³² I samarbete med Naturvårdsverket, RUS, Sveriges kommuner och landsting, Svenskt näringsliv, Östersunds kommun, Region Jämtland Härjedalen

svenska miljöarbetet och möjlighet att dela med sig av egna samt inspireras av andras goda exempel.

- Länsstyrelsen har samverkat med Region Jämtland Härjedalen inför deras framtagande av den nya länstransportplanen och besvarat den remiss som skickades för yttrande liksom remissen av den nationella transportplanen. För att nå det nationella målet 70 procent minskade utsläpp från transportsektorn år 2010–2030, är det viktigt att Länstransportplanen och den nationella transportplanen bidrar till och främjar hållbara transporter som ökad andel gång- och cykeltrafik samt tågtrafik som ett attraktivt färdssätt. Detta påtalades vid möten och i remissvar från Länsstyrelsen.
- Landsbygdsprogrammet arbetar med riktade stöd mot ett flertal områden anknutna till miljömålen och har som prioriteringar inom programmet att arbeta för återställandet, främjandet och bevarandet av ekosystem samt att främja resurseffektivitet och att stödja övergången till ett mer hållbart och klimattåligt jordbruk.
- Interreg Sverige-Norge har som uttalat mål att bidra till en hållbar tillväxt och använder sig av horisontella kriterier för att implementera detta i projekt. Hur projekten tänker att arbeta för hållbarhet ingår som en obligatorisk del i varje projektansökan och stort fokus läggs på det området när sekretariatet bedömer projekt och även när de beslutande organen prioriterar vilka projekt som ska få ekonomiskt stöd.
- Forum för hållbar samhällsplanering och Klimatråd Jämtlands län (beskrivna ovan) är båda exempel på hur Länsstyrelsen försöker stödja kommunerna i deras arbete.
- Vidare har Länsstyrelsen arbetat med sammanfattande redogörelser av statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanernas aktualitet. Arbetet har mynnat ut i ett regionalt underlag som beskriver alla allmänna intressen som har betydelse för den kommunala planeringen. Miljökvalitetsmålen och det regionala åtgärdsprogrammet lyfts fram som underlag i det arbetet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.22

Länsstyrelserna ska redovisa arbetet med att identifiera förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag samt en uppskattning i tid om när områden är aktuella för bidrag.

Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Dokumentation och information

Dokumentation och information är en viktig grund för provtagning och sanering av förorenade områden. Länsstyrelsen dokumenterar uppgifter om potentiellt förorenade områden, förorenade områden och sanerade områden i databasen EBH³³-stödet. Uppgifterna revideras och uppdateras kontinuerligt. För närvarande pågår en större nationell satsning på uppdateringar som ska vara slutförd i januari 2018.

Under 2017 har databasen utvecklats vidare och Länsstyrelsen har deltagit i testning av nya funktioner. Arbetet ska leda till bättre dokumentation, mer tillförlitlig statistik samt mer

³³ EfterBehandlings-stödet

samordning mellan olika myndigheter och sakområden. Kommunerna får numera en Excel-fil med alla data från databasen, de uppdaterar uppgifter och sänder tillbaka filen för uppladdning till databasen.

Länsstyrelsen har även skickat kartsikt till kommunerna för att de ska kunna använda uppgifterna vid planarbete samt tillsynskrav på privatfinansierade undersökningar och åtgärder. Förutom kommuner och andra myndigheter har konsulter, företag, advokatbyråer och privatpersoner begärt och fått uppgifter om olika områden inför ärenden, projekt, planarbete, exploateringar, vägarbeten och fastighetsköp.

Information om länets arbete med förorenade områden sammanställs i ett Regionalt program³⁴ som Länsstyrelsen uppdaterar årligen. Programmet omfattar vad som gjorts, läget i länet, vad som planeras under nästkommande tre år samt information om databas och kartmaterial. Programmet publiceras på Länsstyrelsens webbplats och skickas till kommunerna. En åtgärd inom i miljömålsarbetet består av att genomföra detta program.

Under hösten har Länsstyrelsen fått ett särskilt uppdrag från Naturvårdsverket att utföra en kartläggning av platser där brandsläckningsskum hanterats och därmed kan vara en källa till PFAS³⁵-föroreningar³⁶. Länsstyrelsen har även kontakter med Försvarsmakten angående redovisade PFAS-förorenade områden på Frösön³⁷.

Operativ tillsyn för att undersöka och åtgärda förorenade områden

Ett aktivt tillsynsarbete har bedrivits gentemot ansvariga verksamhetsutövare vid ett flertal anläggningar för att öka efterbehandlingsarbetet. Länsstyrelsen lämnar två exempel på större arbeten vid nedlagda verksamheter:

- Vid Hissmofors sulfitfabrik arbetar Länsstyrelsen för ett samordnat arbete över de olika delområden som påverkats av den nedlagda sulfitfabriken, kisaskeanvändning och tidigare sågverksamhet. Både tidigare och nuvarande verksamhetsutövare samt fastighetsägare är involverade och en kompletterad huvudstudie³⁸ slutförs vid årsskiftet. Under 2017 har Krokoms kommun, efter påtryckningar från Länsstyrelsen, tagit på sig ett huvudmannaskap för kommande bidragsansökningar för åtgärder. Länsstyrelsen har slutfört en omfattande ansvarsutredning inför åtgärder som resulterat i en mindre andel privat ansvar och en större andel som behöver finansieras via statliga bidrag. Tillsynsavgift har debiterats ansvariga³⁹.
- Vid Äggfors massafabrik/skrothantering har Länsstyrelsen förelagt en ansvarig verksamhetsutövare med vite att genomföra undersökningar på mark, yt- och grundvatten, sediment och byggnader. Vitesföreläggandet överklagades och dessutom har ett annat bolag övertagit verksamheten. Mark- och miljödomstolen avvisade överklagandet⁴⁰.

Det intensifierade tillsynsarbetet vid pågående verksamheter har fortsatt under året. Provtagningar har slutförts vid några anläggningar och pågår fortfarande vid sågverket i

³⁴ Länsstyrelsens diari nr 570-7602-17

³⁵ PFAS: högfluorerade ämnen som är svårnedbrytbara och ansamlas i levande organismer. Ett exempel är PFOS (perfluoroktansulfonat) som är svårnedbrytbart, bioackumulerande (ansamlas), kroniskt giftigt, reproduktionsstörande och giftigt för vattenlevande organismer.

³⁶ Länsstyrelsens diari nr 570-8905-17

³⁷ Länsstyrelsens diari nr 570-7509-17

³⁸ Länsstyrelsens diari nr 575-2623-15, 575-4676-15

³⁹ Länsstyrelsens diari nr 575-5030-17, 575-1364-17, 575-1365-17, 575-5029-17

⁴⁰ Länsstyrelsens diari nr 575-4243-17

Gällö⁴¹. Inledande diskussioner har dessutom förts vid flera anläggningar. Undersökningar pågår även vid Lundstams avfallsåtervinningsanläggning. Dessutom pågår saneringsåtgärder inom ett delområde där Försvarsmakten tidigare haft verksamhet och utfört vissa åtgärder⁴².

Tillsynsvägledning

Under 2017 hölls en tillsynsvägledningsdag om geokemi, miljötekniska markundersökningar och riskbedömning för kommunernas miljöinspektörer. Länsstyrelsen arrangerade även en samordnad tillsynsvägledningsdag för personal inom miljö- och bygg på kommunerna. På programmet stod bland annat giftfritt byggande, miljömedicinska frågor, riskkommunikation, ovårdade tomter, skrotbilar, förorenade områden samt övergivna hus och fastigheter.

Länsstyrelsen har anordnat en träff med länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Gävleborg. En samordning om kommande tillsynsvägledning har inletts med övriga norrlandslän för att ge kommunerna möjligheter att samverka med flera andra kommuner. Kommunerna ska även ges möjlighet att delta fysiskt via Skype vid träffar och kurser om tillsynsvägledning inom norrlandslänen. Detta kan kombineras till regionala träffar där en del av dagen samordnas med Skype-föredrag.

Undersökningar och utredningar med statliga medel inför åtgärder

Länsstyrelsen ansöker varje år om statliga bidrag för arbete med förorenade områden. Inför ansökan tas kontakter med kommunerna och andra berörda myndigheter. Kontakter med Trafikverket under förra året har medfört att Trafikverket genomfört en undersökning vid Bräcke gasverk under sommaren 2017.

Ytteråns tjärfabriker

Länsstyrelsen är huvudman för en större huvudstudie⁴³ inom området under 2016 - 2017. Kompletterande undersökningar har genomförts under året. Vissa markområden är kraftigt förorenade och användning av grundvattnet försvåras av förekomsten av starkt luktande ter-pener. Slutrapport väntas vid årsskiftet.

Ulriksfors sulfittfabrik och Fångsjön

Länsstyrelsen är även huvudman för en förstudie⁴⁴ som påbörjades under hösten och beräknas vara färdig under nästa år. Undersökningen omfattar mark, grund- och ytvatten, sediment och fisk.

Inom fabriksområdet finns bland annat en förskola. Provtagningen visade höga halter tungmetaller vid förskolans lekområde och en delsanering har snabbt utförts inom området. Länsstyrelsen har deltagit i informationsmöte med förskolan och föräldrar samt väglett kommunen i åtgärdsarbetet. Länsstyrelsen har kontaktat Klinisk Miljömedicin Norr som håller på att sammanställa en miljömedicinsk riskbedömning. Under tiden fortsätter projektet med övriga delar av området.

⁴¹ Länsstyrelsens diariernr 575-2860-17, 575-3584-17

⁴² Länsstyrelsens diariernr 575-3426-14, 575-5537-17

⁴³ Länsstyrelsens diariernr 577-695-16

⁴⁴ Länsstyrelsens diariernr 577-832-17

Fiberbanksprojektet

Fiberbanksprojektet⁴⁵ med fyra andra länsstyrelser i Norrland samt Statens geologiska undersökning, SGU, har slutredovisats och kommunicerats med berörda kommuner, verksamhetsutövare, fastighetsägare, fiskevårdsområdesföreningar med flera. Projektet har finansierats med medel från Havs- och vattenmyndigheten. I Jämtlands län undersöktes områden nedströms Hissmofors sulfitfabrik, Äggfors massafabrik och Pilgrimstad boardfabrik. Arbetet har fortsatt med bland annat miljömedicinsk riskbedömning av fisk.

Internt arbete

Ett stort antal internremisser angående detaljplaner och vägprojekt samt samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken har handlagts med avseende på förorenade och potentiellt förorenade områden. Länsstyrelsen har belyst var föroreningar kan förekomma samt vikten av att exploatörer undersöker och åtgärdar dem.

Länsstyrelsen undersöker möjligheterna att utföra en GIS-analys av förorenade områden och miljöfarliga verksamhet kopplat till klimatpåverkan.

Åtgärder med statliga bidrag

Länsstyrelsen har fört diskussioner med Östersunds kommun inför nästa års projekt med åtgärdsförberedande undersökningar och åtgärder vid Östersunds gasverk.

Länsstyrelsen har uppmanat Bräcke kommun att åta sig huvudmannaskap för åtgärder vid Grötingens tjärfabrik, som är ett riskklass 1-område. SGU, som är den andra myndighet som skulle kunna ta på sig ett huvudmannaskap för åtgärder, har tills vidare avböjt kommunens förfrågan.

SGU är huvudman för åtgärdsprojektet⁴⁶ vid Järpens industriområde och Länsstyrelsen deltar vid möten i projektgruppen. En åtgärdsansökan har skickats in men beslut från Naturvårdsverket förväntas i januari 2018. Åtgärdsförberedande arbeten har utförts under året i form av bland annat diskussioner mellan SGU och kommunen om detaljplanering för området.

Åtgärder inför bostadsbyggande

Länsstyrelsen har vid flera tillfällen vidareförmädat information från Naturvårdsverket rörande det nya bidraget för efterbehandling av förorenade områden inför bostadsbygge⁴⁷. Länsstyrelsen har också besökt sju av totalt åtta kommuner för att diskutera möjliga områden. Information och diskussioner har förts via telefonmöte med den åttonde kommunen. Information har publicerats på Länsstyrelsens webbplats för att nå även andra aktörer.

Östersunds kommun har för avsikt att lämna in en ansökan om bidrag för efterbehandling av förorenat område inför bostadsbyggande. Kommunen har lämnat in ansvarsutredning och huvudstudie och båda är godkända av Naturvårdsverket. Nästa steg är att lämna in ansökan för bidrag. Länsstyrelsen har granskat ansvarsutredningen och huvudstudien samt stöttat kommunen i ansökningsprocessen⁴⁸.

Bergs kommun undersöker möjligheterna att söka bidrag för ett område i Svenstavik.

⁴⁵ Länsstyrelsens diariernr 577-5885-14

⁴⁶ Länsstyrelsens diariernr 577-5762-14, 577-2923-17

⁴⁷ Länsstyrelsens diariernr 570-1873-17

⁴⁸ Länsstyrelsens diariernr 577-5586-17, 577-4419-17, 577-1451-17

Förorenade områden aktuella för byggande av bostäder				
Kommun	Område	Planeringsskede	Kommunens prioritering	Tidpunkt
Östersund	Storsjö strand, etapp 2	Detaljplanprocess pågår	1 - hög prioritet	2018 - 19
Östersund	Frösö Park	Samrådsskede för detaljplan	2 - mellanprioritet	1)
Östersund	Lit – Östersundshem	Utredningsområde	2 - mellanprioritet	Troligen efter 2020
Östersund	Ångbryggeriet	Utredningsområde	2 - mellanprioritet	Troligen efter 2020
Östersund	Söder – Östersundshem	Utredningsområde	3 - låg prioritet	Troligen efter 2020 ⁴⁹

¹⁾Tidpunkt okänd. Berörs delvis av PFAS-förorening från Försvarmaktens verksamhet.

Arbetet utgår även från den övergripande målformuleringen i Agenda 2030, mål 3.9 och 12.4

Regleringsbrevsuppdrag 1.23

Länsstyrelserna ska redovisa insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt och vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat samt insatser för artbevarande. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur, anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Områdesskydd

Länsstyrelsen har fattat beslut om 32 nya naturreservat under året omfattande cirka 35 000 hektar varav cirka 1000 hektar produktiv skogsmark. Den höga takten av beslutsfattande beror till stor del på de extra medel som tillförts för att slutföra naturreservatprocesser. Länsstyrelsen har även har god fart i genomförandet av markaffärer med markägare inom blivande naturreservat och har genomfört 26 stycken under 2017. Länsramen om 50 miljoner kronor för områdesskydd har myndigheten lyckats omsätta i god tid inför årsskiftet, tack vara det har vi fått ta del av ytterligare medel, från NV:s gemensamma pott samt från andra länsstyrelser som de inte kunnat omsätta, för att slutföra fler affärer än planerat. Länet skulle behöva en större länsram för markåtkomst för att kunna fullfölja regeringens ambitioner och nå arealmålet som finns formulerat i den nationella skogsstrategin.

Länsstyrelsen har under året fattat ett interimistiskt beslut om reservat för att hindra avverkning. Länsstyrelsen har genomfört en utbildningsdag i fält för virkesköpare i länet med tema kalkbarrskog och vid en skogsdag för markägare presenterat KOMET⁵⁰-programmet. Antalet områden som anmälts till Länsstyrelsen som så kallade KOMET-områden är cirka

⁴⁹ Oklart om det blir av med avseende på bullerfrågan

⁵⁰ Arbetsmetod som syftar till att tillvarata markägarnas intresse för att bevara biologisk mångfald genom att formellt eller frivilligt skydda områden med höga naturvärden. Den bygger på markägarnas egna initiativ till kontakt med Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen för bevarandearbetet.

20 stycken varav de flesta har så bra kvalitet att de bedöms kunna vara aktuella för områdesskydd. KOMET-arealen är dock liten och skulle bara fylla några enstaka procent av arealmålet.

Länsstyrelsen har uppdaterat cirka 200 bevarandeplaner inom Natura2000, de flesta områdena domineras av skogsmark. Alla bevarandeplaner kommer att fastställas vid ett tillfälle när allt är färdigställt. Reservatsbildning kom i stort medialt fokus under året där skiljelinjerna mellan olika intressen blev tydliga i ett ärende med många privata skogsägare inblandade. Länsstyrelsen har fått anledning att se över rutiner och arbetsmetoder och har också tittat på vilka faktorer och regelverk som skulle behöva ses över för att få en smidigare reservatsbildningsprocess. Initiativ har tagits för att starta ett samverkans- och dialogprojekt med skogsägare i detta område för att tillsammans se över hur produktion och bevarande av biologisk mångfald i ett landskap kan optimeras, ett exempel på grön infrastruktur i praktiken. Länsstyrelsen har tillsammans med skogsstyrelsen uppdaterat de skogliga värdeattrakterna med avseende på Grön infrastruktur men också utifrån den reviderade nationella skogsstrategin. Länsstyrelsen har överhuvudtaget ett gott och nära samarbete med skogsstyrelsen.

Åtgärdsprogram hotade arter

Information och rådgivningsinsatser

Rådgivning har genomförts för att förbättra eller åstadkomma skötsel på ett femtontal värdefulla gräsmarker där vi har kvar den ovanliga orkidén brunkulla och andra hotade gräsartersarter.

Rådgivning och dialog har skett med skogsbolag rörande hänsyn till lövvärden vid skogsbruksåtgärder inom ett större landskap i norra Jämtland. Rådgivningen har behandlat över tio avverkningsanmälda bestånd under året och lett till utökad hänsyn i samtliga fall. Syftet är att långsiktigt bevara och gynna konstaterat höga naturvärden knutna till lövskog i landskapet.

Under året har ett projekt där man undersökt biologiskt kulturarv i fem fåbodemiljöer i länet redovisats och en rapport med resultat och slutsatser från projektet har tryckts och publicerats.

Information om ett flertal hotade arter har framförts under vinter och vår vid medverkan i radioprogramserie i lokalradio.

Praktiska restaurerings och skötselåtgärder

Slåtter för att gynna den starkt hotade orkidén brunkulla har genomförts av ÅGP⁵¹- verksamheten i samarbete med markägare och ideella föreningar på sex oskyddade ängar i länet. För att behålla brunkullan och andra hävdgynnade arter måste dessa gräsmarker skötas årligen.

Ett stängsel har bekostats med ÅGP-medel för att få till bete på en cirka 0,5 ha gräsmark med bland annat brunkulla. Kontinuerlig skötsel med slåtter har varit svårt att få till så nu provas en lösning med hästbete.

Två betesmarker med mycket hög artmångfald, med bland annat brunkulla, fältgentiana, violett guldvinge, har restaurerats med hjälp av Skogsstyrelsens projekt LAMPA under 2017.

⁵¹ Åtgärdsplaner, ÅGP.

Restaureringarna har genomförts på totalt cirka två hektar betesmark som främst på grund av för lågt betestryck sakta växt igen.

I Härjedalen har ett igenväxande bestånd med den starkt hotade och störningsgynnade kärleväxten mosippa öppnats upp genom en större röjningsinsats under hösten. Antalet blommande mosippor har minskat under flera år på platsen främst på grund av skuggande och konkurrerande uppväxande sly, ungtallar och tjocknande mosstäcke. Förhoppningen är att åtgärden ska förbättra förutsättningen för blomning och föryngring av beståndet.

Inventering/kartläggning och uppföljning av biologisk mångfald:

Under året har hotade insekter knutna till flera olika skogstyper inventerats i länet. I ett mindre landskap i östra Jämtlands län undersöktes ytterligare förekomst samt förutsättningar för mycket ovanliga och krävande asplevande insekter. Inventeringen utmynnade i ett förslag på fortsatt förvaltning av två naturreservat samt omgärdande ännu oskyddat landskap.

En annan riktad inventeringsinsats gjordes under året för att hitta skogar där några av de mest hotade talllevande insekterna finns kvar. Tolv tallskogar undersöktes på flera platser i både norra och östra delarna av länet. Resultatet tyder på att finna dessa insekter och lämplig miljö för dem i dag då endast en av de eftersökta insekterna kunde återfinnas i ett av dessa undersökta områden.

Den mycket ovanliga granskogsberoende skalbaggen större barkplattbagge eftersöktes i 18 skogsområden under senare delen av sommaren utan resultat. Arten är beroende av mycket fina miljöer av gammal, fuktig och näringsrik granskog med stor täthet av död ved vilket i dag kan vara svårt att finna annat än i fjällnära skog.

Rapporter från samtliga undersökningar under året kommer att publiceras och spridas under nästkommande år. Förhoppningen är att markägare ska ta ansvar och tillsammans med Länsstyrelsen och andra aktörer arbeta för att gynna och behålla dessa ovanliga insekter genom att värna de värdefullaste livsmiljöerna från avverkning och förhindra att spridningsvägar försvinner.

Fortbildning och samverkan

ÅGP-verksamheten anordnade och höll i kurs för skogliga aktörer om bevarande och förvaltning av värdefulla lövbiotoper och hotade lövberoende insekter. Totalt 20 deltagare från tre länsstyrelser, Skogsstyrelsen, skogsbolag och skogsföretagare.

Ett examensarbete kopplat till Sveriges Lantbruksuniversitet påbörjades under året i samarbete med åtgärdsprogramsverksamheten i länet. Studiens syfte är att få ökad kunskap om den starkt hotade fjärilen violett guldvinge som har sitt starkaste fäste i Jämtlands län. Under sommaren har populationsstorlekar uppskattats och fjärilens spridningsmönster kartlagts bland populationer i länet. Arbetet förväntas vara klart och kunna presenteras i början på kommande år.

Friluftsliv

Förvaltning av skyddade områden

Verksamheten omfattar anläggning och underhåll av friluftsanläggningar, gränsmarkeringar samt informationsinsatser inom skyddade områden. Hela verksamheten utvecklas och utökas allt eftersom antalet skyddade områden ökar. Under 2017 har vi kunnat satsa både på extra personal och extra insatser. Under 2017 har mycket arbete lagts på förvaltning av

gräsmarker, friluftlivssatsningar i tätortsnära naturreservat och igångsättande av nya naturreservat.

Länsstyrelsen förvaltar på uppdrag av Naturvårdsverket drygt 200 mil sommar-, vinter- och skoterleder, såväl inom som utanför skyddade områden i fjällen. Förvaltningen av det statliga ledsystemet görs av Länsstyrelsens egen lokalt anställd fältpersonal, Naturbevakarna. De ansvarar för tillsyn och underhåll av sommar- och vinterledsmarkering, ruskmarkering av sjöis, skyltning, vägvisning, spångning samt reparationer och underhåll av de broar och rastskydd som ingår i det statliga ledsystemet. Arbetet med förvaltningen av de statliga lederna sysselsätter totalt fem årsarbetskrafter hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsen köper också in tjänster vid behov. Under året har Länsstyrelsen fortsatt deltagit i den arbetsgrupp som leds av Naturvårdsverket och där det nationella arbetet med en översyn av det statliga ledsystemet i fjällen utförs. Se mer under stycket om Satsningar längs det statliga ledsystemet i fjällen nedan.

Under tre dagar, den 14–16 mars, anordnade Naturvårdsenheten en nordlig förvaltarträff i Östersund. Inbjudna var reservatsförvaltare från de sju nordligaste Länsstyrelserna, Lapontatjuottjudus, samt Naturvårdsverket. Under träffen diskuterade vi olika skötsel- och förvaltningsfrågor, samt formerna för en fortsatt årlig sammankomst. En av dagarna gjorde vi ett studiebesök i Tysjöarnas naturreservat. Sammanlagt deltog cirka 20 personer.

Den 19 augusti anordnades Naturvårdsenhetens årliga evenemang i Marntallåsens naturreservat. Målet med dagen var att visa upp fäbodrestaureringarna på Västrårbodarna. Tillsammans med bland annat Jamtli, Jämtlands läns tälj nätverk och eldsjälarna anordnades aktiviteter, guidade turer och visningar av restaureringarna. Över 150 personer besökte Marntallåsen under dagen trots hällregn.

Med medel för särskilda insatser, 1:3-anslaget, gjordes en större satsning i Tännforsens naturreservat. Stigslingan på 1,2 kilometer restaurerades med ny markduk och grus samt förbättrad dränering. Även parkeringen nygrusades och fick förbättrad dränering.

För att förbättra tillgängligheten i Bjurälvens naturreservat har två nya torrdass satts upp längs den temaskyltade Bjurälvsturen på 10 kilometer. I Oldflon-Ansättens naturreservat har rastkåtan vid sjön Långvattnet bytts ut, även det för att öka tillgängligheten för besökare i området.

Uppföljning

Under året har länets population av jaktfalk följts upp, liksom effekten av höjningen av vattennivån i naturreservatet Tysjöarna med avseende på fågellivet. Analys av resultaten är dock ännu inte klara.

Besöksräkning har genomförts på flera platser, främst i Västra Jämtlandsfjällen och man kan konstatera att besöksstrycket slår nya rekord, både för fotgängare, cyklister och snöskoteråkare. Möjligen har de senaste årens branta ökning av besökare börjat plana ut, men det är för tidigt att säga säkert.

Tillgänglighetsstrategi och tillgänglighetsplan för länets skyddade natur- och kulturområden

Under år 2017 har arbetet med en uppdaterad version av en tillgänglighetsstrategi för länets skyddade natur- och kulturområden fortsatt. I september månad hölls en intern workshop på Länsstyrelsen Jämtlands län med syfte att bland annat diskutera ”prioriteringsgrunder för urval och klassning av områden och miljöer?” Under år 2018 är meningen att strategi och tillhörande dokument ska beslutas så att en plan för fortsatt tillgänglighetsarbete kan definieras och verkställas.

Tätortsnära naturreservat

Under 2017 har det fortsatt gjorts stora satsningar i våra tätortsnära naturreservat runt Östersund. Reservaten är viktiga för ett lättillgängligt friluftsliv för många människor.

- I naturreservatet Tysjöarna har det byggts ytterligare nästan en och en halv kilometer ny spång och västra och södra rastplatserna har utökats och försetts med nya friluftsanordningar. Arbetet med att byta ut den befintliga tillgänglighetsanpassade trärampen har påbörjats. Cirka 260 meter av totalt 1 200 meter har bytts ut under året. Även en ny tillgänglighetsanpassad mulltoa har byggts vid norra entrén. En andra beteshage har satts upp i norra delen så besökare kan se betesdjur från rampen.
- Ändsjöns naturreservat fick ny vägvisning under 2017. Några nya spångsträckor byggdes också. Två beteshagar på totalt 2,3 kilometer revs och byggdes nya. Nästa år kommer den tredje beteshagen att byggas ny.
- Skogsslingan i Önets naturreservat utanför Ytterån har röjts och fått ny vägvisning.

Framtidens Friluftsliv

Länsstyrelserna skall samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens friluftslivspolitik där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Inom ramen för uppdraget skall länsstyrelserna särskilt ha god samverkan mellan länsstyrelserna, Skogsstyrelsen, kommuner och andra berörda aktörer samt stärka arbetet med tätortsnära natur och genomföra insatser för att friluftsmålen ska få ökat genomslag inom bland annat samhällsplanering, utvecklings-, och tillväxtarbete samt naturvårdsarbete.

Friluftsuppdraget har under 2017 samlat länets aktörer; besöksnäringen, kommunerna, frivilligorganisationer med flera kring de tio målen för friluftslivet genom gemensamma workshops, möten regionala och nationella träffar. Under året som gått har kommunerna och Länsstyrelsen jobbat fram ett långsiktigt och hållbart forum för dialog och kunskapsutbyte, både mellan kommunerna och mellan kommunerna och Länsstyrelsen.

Ett norrländskt nätverk har skapats mellan friluftslivssamordnare i norra Sverige, med kontinuerliga träffar. Detta nätverk ger möjlighet till kunskapsutbyte men också möjligheter till gemensamma satsningar för att stärka friluftslivet på regional och nationell nivå.

Under 2017 har friluftslivsuppdraget implementerats på Länsstyrelsen och uppmärksamts i hela organisationen, en förutsättning för ett fortsatt arbete med gemensamma frågor.

Fortsatt ökat intresse för aktiviteter inom fjällområdet

Fjällturismen i Jämtlands län är väl utvecklad. Det leder till behov av att samråda angående påverkan på naturmiljön och renskötseln. Under 2016 ser vi fortfarande ett stort intresse hos privata aktörer att genomföra större friluftsbaserade aktiviteter i fjällmiljö, vilket kräver en samrådsinsats med aktörer, samebyar och andra berörda. Idag sker samrådsprocesserna med stöd av rennäringslagen, dispenser för områdesskydd och artskyddsförordningen.

Markkonflikt mellan renskötsel och rörligt friluftsliv upplevdes även 2017. Då var återigen vägen till Storulvån över Handölsdalens samebys kalvningsland öppen efter beslut av Trafikverket. Maj månad bjöd på många fina dagar med fortsatt mycket snö i området vilket lockade skidåkare från närområdet och från Norge. Följden blev ett stort besöksstryck på området då kalvningen hade satt igång. Länsstyrelsen gick då ut med en vädjan genom media och egen hemsida att undvika störning på renarna vilket rönnte uppmärksamhet. Vidare bedrevs tillsyn de helger som befarades få många besökare. Se mer under Rennäring och fjällförvaltning, redovisningen av Länsstyrelseinstruktion 6 §, p 1.

Cykling längs vandringsleder i fjällen har ökat markant de senaste åren. Inom Vålådalens naturreservat med utgångspunkt från Vålådalen är ökningen särskilt stor. Antalet besökare har femdubblats längs Blanktjärnsrundan och idag utgörs dessa av en tredjedel cyklist. Följden har blivit ett starkt markslitage som akut var tvunget att åtgärdas 2017. Länsstyrelsen i Jämtlands län har därför drivit ett projekt som åtgärdar de mest akuta problemen efter två leder i området, Blanktjärnsrundan och Vallbo-Grönvallen.

De markförstärkningsåtgärder som genomförts är att 900 meter av Blanktjärnsleden grusats. Ytterligare 150 meter har spångats efter Blanktjärnsleden och ytterligare 500 meter mellan Vallbo och Grönvallen. Fem rastplatser har iordningställts. En 40 meter lång trapp med viloplattform har byggts. Ny balkbro samt ett dass med förråd har lyfts dit med helikopter. Utöver det har ny skyltning tagits fram och beställts.

Ett antal mätpunkter som tidigare etablerats för att kunna mäta utfallet av insatserna över tid har utvärderats en första gång. Vissa tydliga resultat syns dock redan i terrängen, främst vid vissa ombyggda spänger där växtligheten bredvid spängerna redan börjat återhämta sig. Projektet har haft tre möten med en referensgrupp bestående av intressenter och expertis som varit behjälpliga med inspel.

Satsningar längs det statliga ledsystemet i fjällen

Länsstyrelsen sköter och förvaltar drygt 200 mil statliga vinter- och sommarleder i fjällen, med tillhörande rastskydd, broar, spångsträckor och informationsskytning. En riktad satsning på drygt 2 mnkr har under året gjorts framförallt på de statliga lederna i området runt Storulvån-Sylarna-Helags. 104 kilometer vinterled har fått ny kryssmarkering och 20 kilometer sommarled har fått ny ledmarkering. 4,9 kilometer spång har bytts ut mot ny spång, varav 1,7 kilometer cykelanpassad spång längs leder med högt tryck från cykling. 450 meter statlig sommarled har grusats i Vålådalen. Rövning av 3,3 kilometer sommarled har genomförts under året.

En fortsatt satsning på rastskydd har gjorts genom grusning framför sex rastskydd med stort markslitage i Storulvån-Sylarnaområdet. Brandinspektion har genomförts i 15 rastskydd samt påbörjande av förbättringsåtgärder. Åtgärdsarbetet fortsätter under vårvintern 2018.

Tre större broar har renoverats i Offerdals-, Helags- och Frostviksfjällen längs det statliga ledsystemet och flera mindre broar i länets fjällområden har renoverats.

Sophanteringen vid rastskydden längs länets fjälleder har avvecklats under vårvintern 2017, då hanteringen varit kostsam.

Utbyte till ny vägvisning längs lederna enligt den nya nationella standard som tagits fram har genomförts i Oviksfjällen. Här har 110 stycken nya vägvisare satts upp längs 120 kilometer led. Under hösten har 360 stycken nya vägvisare tagits fram till 320 kilometer led i Härjedalsfjällen och Skäckerfjällen. Dessa sätts upp vårvintern 2018.

Insatserna innebär att besökare på lederna kan färdas säkrare och därmed tryggt kan uppleva vår storslagna fjällmiljö.

Uppdrag Linbana som alternativ till bro längs statliga ledsystemet i fjällen

Under hösten har Länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket byggt en testanläggning för linbana som alternativ till bro längs statliga ledsystemet. En linbana i stället för en bro kan på rätt platser vara ett kostnadseffektivt alternativ utan att försämra ledsystemets funktion.

Testanläggningen har anlagts intill befintlig bro över Vålån, längs led Z 62 inom Vålådalens naturreservat. Arbetet har utförts under hösten 2017. Testanläggningen kommer att tas i bruk för allmänheten och utvärderas under sommaren 2018.

Aktörsutbildning i varumärket Sveriges nationalparker, Sonfjällets nationalpark.

Under hösten 2017 har Länsstyrelsen genomfört utbildningssatsningen för aktörer i Sveriges nationalparker för åtta lokala guideföretag samt två turistdestinationer som verkar i Sonfjällets nationalpark. Samverkansavtal om rätten att använda och verka för varumärket i sin verksamhet har efter utbildningen tecknats med samtliga deltagare.

Utbildningssatsningen syftar till att aktörer som verkar i eller i anslutning till Sonfjällets nationalpark ser ett betydande värde i att vara en del av att marknadsföra Sveriges nationalparker.

Lokala naturvårdsbidraget LONA

Länsstyrelsen har fortsatt att administrera projektansökningarna för det Lokala Naturvårdsbidraget, LONA, i enlighet med förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Under 2017 beviljade Länsstyrelsen tilldelning till 13 nya projekt, från sex av länets åtta kommuner. Det totala beviljade bidraget till nya projekt var 1 602 tkr, varav 931 tkr betalades ut 2017. Samtidigt administrerades redan pågående projekt och totalt 151 tkr betalades ut till sex av länets åtta kommuner. Framför allt är det projekt inom tillgänglighet och folkbildning som fått del av bidraget under 2017.

Extern information om naturvård

Nyhetsbrev

Länsstyrelsen har under året gett ut tre nyhetsbrev från Naturvårdsenheten. Nyhetsbrevet heter Läget i naturen och ambitionen har varit att komma ut med minst fyra nyhetsbrev per år. I år blev det av olika skäl bara tre nyhetsbrev. Antalet prenumeranter har ökat under året till 170 unika e-postadresser.

Kommunikationssatsningen Skyddad natur

Naturvårdsverkets satsning på kommunikation av skyddad natur har under året bestått av några få pressmeddelanden samt en rikstäckande skoltävling, Gilla Naturen. Vi har deltagit i satsningen genom att marknadsföra skoltävlingen Gilla Naturen på Länsstyrelsens externa hemsida samt med en länk i vårt nyhetsbrev Läget i naturen.

Ny broschyr om Sonfjällets nationalpark

Under året har Länsstyrelse tagit fram en ny broschyr om Sonfjällets nationalpark i den nya grafiska profilen för Sveriges nationalparker. Broschyren är tryckt på tre språk, svenska, engelska och tyska.

Reservatsskyltar

Trots få bildade reservat under 2016 så gjordes 18 nya skyltar till nya och gamla naturreservat. Det var flera gamla reservatsskyltar som behövde uppdateras och tryckas på nytt i enlighet med den grafiska profil som gäller för naturreservat.

Rovdjursförvaltning

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har under 2017 ansvarat för samverkansrådet i det norra rovdjursförvaltningsområdet. Ansvariga tjänstemän har haft regelbundna avstämningar i centrala rovdjursförvaltningsfrågor och ett samverkansrådsmöte har genomförts. Läget avseende länens licens- och skyddsjakter, processen för fastställande av områdesvisa miniminivåer, förvaltningsverktyget för rovdjur i renskötselområdet, det nationella arbetet med inventeringsanslagets fördelningsnyckel, överklagade skyddsjakter i Norrbottens län samt vargförvaltningen i Jämtlands län har diskuterats.

I oktober deltog samtliga viltförvaltningsdelegationer i det norra området i en träff i Umeå. I den gemensamma delen av programmet låg fokus på kunskapsuppbyggnad i viltförvaltningsfrågor varefter separata delegationsmöten genomfördes. Arrangemanget var mycket uppskattat av ledamöterna som gärna såg liknande gemensamma arrangemang vart annat år.

Länsstyrelsen har under vintern 2016/2017 kvalitetssäkrat 35,5 lodjursföryngringar. Fyra vargrevir har konstaterats beröra Jämtlands län och reviren var fördelade på två familjegrupper och två revirmarkerande par. Enstaka vargar kan dock ha förekommit i hela Jämtlands län. Antalet järvföryngringar som dokumenterades i länet var 33 föryngringar. Häckning av kungsörn har dokumenterats i 37 fall, varav 31 av dessa var lyckade. I länet finns en stabil stam av björn. Innan licensjakten 2017 startade beräknades björnstammen bestå av cirka 770–780 individer.

Länsstyrelsen i Jämtlands län vidhåller sin syn att det är bekymmersamt att gynnsam bevarandestatus enbart bedöms utifrån inventeringsresultat. Dåliga spårförhållanden på grund av snöbrist eller skare försvårar inventeringen och Länsstyrelsen efterlyser andra bedömningsgrunder. Inventeringen ger inte alltid en rättvisande bild, vilket kan betyda att stora delar av länet bedöms sakna rovdjur enbart för att det råder besvärliga spårförhållanden en vinter. Inventeringsresultaten bedöms vara centrala för förvaltningen och det är mycket viktigt att metoderna för inventering och modellerna för populationsuppskattningarna ger resultat som överensstämmer med den verkliga populationen i så stor utsträckning som möjligt.

Under 2017 har Länsstyrelsen beviljat skyddsjakt för att förebygga skador, främst för rennärningen, av rovdjur samt riktade skyddsjakter mot skadegörande individer. Under året har skyddsjakter inom länet resulterat i att 20 björnar, 9 vargar, 8 lodjur och 1 järv avlivats. Under 2017 har även ytterligare 70 björnar och 29 lodjur avlivats under licensjakt i länet. Arbetet med regeringsuppdraget om förvaltningsverket och utforma toleransnivåer och åtgärder för rennärningen har pågått under första halvåret 2017. De flesta toleransnivåplanerna är färdigställda, men inte beslutade. Arbetet kommer att återupptas efter sommaren 2018. I nuläget är skyddsjakt den främsta åtgärden som pekas ut i handlingsplanerna. När rovdjursstammarna balanserats kan andra förvaltningsåtgärder bli aktuella.

Länsstyrelsen har under 2017 fått resultatet från björnspillningsinventeringen som gjordes i Jämtland och Västernorrlands län under 2015. Resultatet visade att det i de båda länen fanns 1179 björnar, och populationsuppskattningen för Jämtland visade då på mellan 860 - 880 björnar. Resultatet användes i förvaltningen bland annat som en del av underlaget inför 2017 års licensjakt efter björn.

Klövviltsförvaltning

Länsstyrelsen administrerar en del av älgförvaltningen, bland annat om- och nyregistrering av licensområden och älgskötselområden och har under året handlagt sådana ärenden. Länsstyrelsen har under året också beslutat om tilldelning av antalet älgar för årets älgjakt. Länsstyrelsen har också påbörjat ett arbete tillsammans med klövviltsgruppen i Viltförvaltningsdelegationen och länsstyrelsen i Västernorrland för att ta fram en gemensam älgförvaltningsplan. Länsstyrelsen har under året förvaltat älgvårdsfonden och beslutat om uttag ur densamma, bland annat om arvoden till ledamöter i älgförvaltningsgrupperna och bidrag till skjutbanor. Länsstyrelsen har under året också handlagt frågor som rör kronskötselområden.

Småviltsjakt på renbetesfjäll

Småviltsjakt på renbetesfjäll beskrivs under kapitel Rennäring och fjällförvaltning under Länsstyrelseinstruktion 6 §, p2, stycke Jakten på renbetesfjäll.

Viltskador

Sammanlagt har 13 viltskadeärenden kommit in under 2017. Av dessa ärenden utgörs tre av ansökningar om ersättning för rovdjursangripna tamdjur, ett om rovdjursangripna hundar och två om viltskador på gröda. Antalet ersättningsärenden för skada på gröda har minskat från sju ärenden 2016 till två 2017. Ansökningar för skadeförebyggande åtgärder uppgår totalt till sju under 2017. Fem av dem avsåg ansökan om åtgärder för att förebygga skada av rovdjur varav två avsåg förebyggande åtgärder mot skada på gröda.

Antalet ersättningsärenden har minskat under 2017 jämfört med tidigare år, samma utveckling skedde för ansökningar om bidrag för skadeförebyggande åtgärder. Nedgången i antalet skador kan bero på att björnpopulationen har minskat genom licensjakter samt att skadeförebyggande åtgärder har vidtagits hos tamdjursägare. Utbetald ersättning och bidrag för 2017 är cirka 99,8 tkr.

Tillsyn

Länsstyrelsens målsättning är att fortsätta utveckla den operativa samverkan och samordningen med polisen avseende tillsyn av terrängkörning, artskydd, jakt och fiske. Detta sker till viss del redan idag men kan bli ännu bättre. Länsstyrelsen har genomfört ett stort antal besiktningar av fällda rovdjur under licens- och skyddsjakt. Länsstyrelsen har också haft tillsyn på en del åtlar som anmälts inför årets licensjakt på björn. Länsstyrelsen har också gjort skottplatsundersökningar vid vissa tillfällen under licensjakt.

Tillsynsinsatserna har under 2017 utförts i större omfattning än 2016 vilket har bland annat resulterat i ett flertal anmälningar av olovlig terrängkörning, olovlig jakt samt flera beslag av illegala åtelkameror i samband med licensjakten på björn. Tillsynsinsatserna har genomförts både av naturbevakare och i samarbete med polis. Men det samarbetet har minskat istället för att öka men vi jobbar vidare med att utveckla det operativa samarbetet och samordningen med polisen som vi påbörjade för några år sedan.

I Stekenjokksfjällen inrättades ett interimistiskt naturreservat 2012 med tillträdesförbud mellan 6 juni och 15 juli. Syftet var att förhindra plundring av fågelägg- och bon, efter att Rikskriminalpolisen 2012 uppdagade att internationella äggplundrare och fågelplundrare i flera års tid har besökt Stekenjokk för att komma åt områdets sällsynta fåglar. Tillträdesförbudet i området har även gällt mellan 1 juni och 30 juni 2013, 2014, 2015, 2016.

Länsstyrelsen har under året bildat ett naturreservat av området med namnet Skåarjna naturreservat. Tillsyn i området har gjorts i nära samarbete med Polismyndigheten i Jämtland. Under samma tidsperiod har Länsstyrelsen, efter diskussioner med Rikskriminalpolisen, gjort förstärkta tillsynsinsatser på Flatruet i Härjedalen för att även i detta område försöka förhindra boplundring.

Länsstyrelsens naturbevakare

Naturvårdsenhetens egen fältorganisation består av fältchef och 18 naturbevakare, som arbetar över hela länet med det praktiska utförandet av Länsstyrelsens uppdrag inom naturvård. De är till stor del Länsstyrelsens ambassadörer då de i sitt utåtriktade, dagliga arbete möter allmänheten ute i länet. Naturbevakarna medverkar vid flera event och mässor under året som representant för Länsstyrelsen. Naturbevakarna arbetar med de årliga inventeringarna av stora rovdjur, skötsel och underhåll av det 200 mil statliga ledsystemet i fjällen, skötsel och förvaltning av länets skyddade områden, besiktning- och provtagning av lodjur och björnar skjutna under licensjakterna, förebyggande åtgärder och besiktningar av skador

på tamdjur och gröda, orsakade av fredat vilt, jakt och fisketillsyn samt arbete med förebyggande av artskydds- och jaktbrott. De arbetar också i varierande omfattning i Länsstyrelsens olika Interreg- och LIFE-projekt, gällande till exempel förvaltning av fjällrävar, gräsmarks-skötsel och naturvårdsbränningar.

Regleringsbrevsuppdrag 1.28

Länsstyrelserna i Dalarnas, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ska i samråd med Sametinget och samebyarna i respektive län arbeta med förvaltningsverktyget för rovdjur inom renskötselområdet i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Arbetet bör ske i enlighet med regeringens proposition En hållbar rovdjursförvaltning (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14: MJU7, rskr. 2013/14:99). Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med förvaltningsverktyget fortskrider samt redovisa skadenivån för respektive sameby.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har, i samarbete med samebyarna i länet, Sametinget, Naturvårdsverket och de andra länsstyrelserna som är berörda av uppdraget, arbetat med att ta fram samebyvisa toleransnivåplaner för alla samebyar. Syftet med planerna är:

- att minska samebyns förluster av ren till högst tio procent räknat på samebyns faktiska renantal,
- att minska konflikterna i rovdjursförvaltningen,
- att vara en gemensam kommunikationsplattform och kunskapskälla för rennäringen och myndigheter i rovdjursförvaltningen.

Samrådsmöten kring toleransnivåplanerna genomfördes samlat under hösten 2016 och våren 2017. Förlustsiffror analyserades och områden med stor sannolikhet för att allvarlig skada kan uppstå identifierades för respektive sameby, både i åretruntmarker och vinterbetesmarkerna. En del av arbetet kvarstår för att fastställa toleransnivåplanerna men Länsstyrelsen bedömer att dialogmötena kring skador och skadeutsatta områden är verkningsfulla i arbetet med planering av lämpliga åtgärder för att reducera skadorna. Förlusterna i antal rivna renar ligger på ungefär samma nivå som åren innan. Skillnader i förlusterna som inte beror på antal födda kalvar, kalvöverlevnad eller som inte kan härledas till trafikolyckor eller annan känd dödlighet, varierar mellan åren inom samma sameby. Diskussionerna visar på ett genomsnitt på förluster för samebyarna på 15–40 procent. Genom att lägga förlustsiffrorna till intensitetskartor med känd rovdjursförekomst baserad på de årliga rovdjursinventeringarna ser Länsstyrelsen rimligheten i förlustsiffrorna för respektive sameby. I nuläget bedöms skyddsjakt vara den främsta lämpliga åtgärden för att förebygga eller förhindra fortsatt skada. När rovdjursstammarna balanserats kan andra åtgärder diskuteras.

Regleringsbrevsuppdrag 3.23

Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Naturvårdsverkets riktlinjer för handlingsplanerna ska tjäna som vägledning för arbetet. I uppdraget ingår att: identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden, redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bl.a. kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering, samarbeta med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, och involvera det civila samhället i arbetet.

Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2018. Vid genomförande av uppdraget ska effekterna av ett förändrat klimat beaktas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2018 av Länsstyrelsen i Västerbottens län. I denna redovisning integreras slutredovisningen från motsvarande uppdrag om grön infrastruktur i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2015 och 2016. Utvecklingen av arbetet ska även delredovisas samlat av Länsstyrelsen i Västerbottens län den 1 oktober 2017 till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samt i länsstyrelsernas årsredovisningar. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Under år 2017 har Länsstyrelsen påbörjat arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Samarbete pågår med Skogsstyrelsen samt andra länsstyrelser och centrala myndigheter för att ta fram underlag till handlingsplanen. Internt har flera arbetsgrupper bildats för att arbeta fram förslag till värde-trakter för de fem prioriterade naturtyperna *Skog*, *Sjöar och vattendrag*, *Våtmarker*, *Gräsmarker* och *Åkermark*. Vad gäller arbetsgruppen för *Skog* är Skogsstyrelsen en viktig samarbetspartner.

I samarbete med samtliga norrlandslän har en gemensam GIS-analys av lavskrikans potentiella habitat i hela den boreala skogen påbörjats.

Ett flertal kommunikationsinsatser har påbörjats, bland annat har en film om grön infrastruktur tagits fram. Byggandet av en webbsida om grön infrastruktur har påbörjats och det finns förhoppning om att flera län ska vilja publicera sina regionala handlingsplaner via den. Möten har hållits med länets kommuner, Region Jämtland Härjedalen, länets samebyar, Trafikverket och markägare. En kommunikationsinsats riktad till den skogliga sektorn har inletts tillsammans med Länsstyrelsen Västernorrland samt Skogsstyrelsen i regionen.

Den 25–26 april 2017 hölls konferensen ”Grön infrastruktur – men hur?” i Gävle. Konferensen riktade sig mot länssamordnare för grön infrastruktur och anordnades på frivillig basis av Länsstyrelserna i Gävleborgs län, Jämtlands län, Västernorrlands län och Örebro län.

Lantbruk och landsbygd

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 60*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	15,2	13,5	10,8
Årsarbetskrafter kvinnor	33,0	29,6	28,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	21,04	20,32	20,38
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	53 337	47 692	42 961
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	24,15	23,27	22,56
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	5 485	1 072	878
Antal beslutade ärenden ¹⁾	9 076	1 187	765
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	579	46	102
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	49	2 038

¹⁾ Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, miljöersättning för betesmarker och slätterängar samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för landsbygdsstöden (602) avseende åren 2015–2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015–2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden enligt ovan från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Se vidare om ärenden under redovisning av jordbrukarstöd nedan.

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

I de redovisade siffrorna i tabellen ingår verksamhet vid Eldrimner, nationellt resurscentrum för mathantverk, som beskrivs närmare under rubriken Landshövdingen har ordet. Eldrimner har 25,8 årsarbetskrafter men är en verksamhet som nästan inte har någon ärendehandläggning varför alla ärenden kan hänföras till övrig verksamhet inom sakområdet.

Den stora skillnaden i ärendemängd mellan 2016 och 2017 beror på att jordbrukarärenden tidigare inte har räknats med, se not ovan. Den största delen av Ej beslutade ärenden äldre än två år (st) hör till jordbrukarstöden. Av de 579 ärenden äldre än två år som hör till Lantbruk och landsbygd (60*) är 510 att hänföra till stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601). I Länsstyrelsens egna system Platina är antalet ärenden äldre än två år totalt 156 vilket är en siffra som kan jämföras med siffrorna för 2016 och 2015 ovan. Varför det är så många ärenden äldre än två år att hänföra till stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601) beskrivs närmare nedan.

Införandet av en ny jordbrukspolitik har medfört kostnadsökningar för administrationen av landsbygdsprogrammet och direktstöden. Ökad komplexitet samt hårda prioriteringar i IT-systemutvecklingen innebär en ökad resursåtgång i länsstyrelsernas handläggnings- och kontrollarbete inom både jordbruksstöd och landsbygdsstöd. Kontrollfrekvenserna som

2016 varit lägre återfördes åter till mer normal högre nivå för 2017. Kontrollinsatsen under 2017 har också påverkats av införandet av så kallade ”gula kort⁵²”.

Det har på samma sätt som under 2016 funnits ett släp i handläggningen av 2015 och 2016 års jordbrukarstödsansökningar plus efterarbete med fältkontroller som kvarstått från tidigare år.

Jordbrukarstöd

Länsstyrelsen ser en mångårig trend med minskande antal ansökningar om jordbrukarstöd. I Jämtlands län lämnades 1283 stycken SAM-ansökan in från jordbrukare 2017, en minskning med 49 stycken jämfört med föregående år. En ansökan består vanligtvis av ansökan om flera olika stödformer och betalas ut i flera omgångar, vilket medför att en enskild ansökan genererar ett flertal beslut. Länsstyrelsen har arbetat med utbetalningarna för 2017 års stöd parallellt med arbetet att färdigställa utbetalningar för 2015 och 2016 års stöd, vilket inneburit ökade kostnader. Under 2017 har Länsstyrelsen i Jämtlands län fattat cirka 12 570 stödbeslut i Jordbruksverkets IT-system Jorden och cirka 650 stödbeslut i Jordbruksverkets äldre system Ararat. Alla dessa ärenden och beslut ingår inte i tabellen ovan. Den statistik som för närvarande går att få fram är inte fullständig utan omfattar enbart information om gårdsstöd, förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare, nötkreatursstöd, miljöersättning för betesmarker och slåtterängar samt kompensationsstöd.

Den höga utgående ärendebalansen med avseende på jordbrukarstöden är orsakad av att Jordbruksverkets IT-system ännu inte är helt färdigbyggda. Det går i dagsläget inte att hantera brukarskiften, besluta om avslag, besluta om återkrav, besluta om åtaganden för miljöersättningar för betesmarker eller ekologisk produktion och därmed inte göra slututbetalningar för dessa stöd. För flera av stöden går det inte att ta beslut för de företag som blivit uttagna för kontroll.

Trots att vissa moment har effektiviserats jämfört med tidigare hantering saknar många delar fortfarande fungerande IT-stöd och de manuella, tidskrävande inslagen är omfattande. Delar av 2015, 2016 och 2017 års handläggning kommer att kunna slutföras först under 2018 och 2019. De olika handläggningsmoment som kvarstår från tidigare år ökar komplexiteten och därmed även risken för fel och det krävs ett omfattande merarbete för att bibehålla god struktur och ordning i handläggningen.

Landsbygdsstödet

För landsbygdsstödet har inflödet av ärenden minskat från föregående år för gruppen Ansökningar om stöd medan antalet Ansökningar om utbetalning ökar. Det är en naturlig utveckling då varje beslutat stöd kan generera ett flertal delutbetalningar innan slututbetalning sker. Hanteringen av landsbygdsstöden har fortsatt varit mer resurskrävande än förväntat på grund av att arbetsmoment och rutiner såsom prioritering av ansökningar med poängsättning och urvalskriterier, rimlighetsbedömningar, samt utlysningar. De effektiviseringsvinster som förväntades åstadkommas genom digital hantering av ansökan äts upp av ökad administration inom andra delar, till exempel högre krav på utredning av LOU, mallhantering och ökade dokumentationskrav.

Under 2017 har endast en beslutsomgång avseende bredband genomförts då tilldelad budget inte räckte till fler. Söktrycket för stöd till bredband är helt och hållet styrt till de datum för beslutsomgångar som fastställts. Inga ansökningar inkommer däremellan. Länsstyrelsens bedömningar är att detta beror på att antalet aktörer som söker har minskat kraftigt då det nu

⁵² Om man har ett fel får man en varning eller ett ”gult kort”. Länsstyrelsen följer året därpå upp alla som får ett gult kort för att kontrollera att felet inte kvarstår.

enbart är kommersiella bolag och kommunala aktörer kvar som söker. För övriga projekt- och företagsstöd konstateras att mer fokus på information till målgruppen behövs för att uppnå de målsättningar som programmet har.

Det saknas ännu funktionalitet för att göra ändringsbeslut i ansökan om utbetalning i systemet vilket påverkar överklagade ärenden där Länsstyrelsen bedömt att det kommit in uppgifter som ger grund för omprövning av ärendet. Enligt prognos skall denna funktion tillkomma tidigt 2018.

Samlad bedömning av resultat

Administrationen av jordbrukarstöden har fortsatt haft stora problem på grund av det högradiga beroendet av Jordbruksverkets system och rutiner, och detsamma gäller i stor utsträckning även för landsbygdsstöden. Länsstyrelsen har dock klarat att genomföra de moment som Länsstyrelsen rör över för att mildra effekterna på länets jordbruk och övriga landsbygdsföretag i möjligaste mån och har, där det varit möjligt kunnat utbetala medel i tid.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Lantbruket i länet

Lantbruket i Jämtlands län är en mycket viktig näring, både för att upprätthålla sysselsättningen på landsbygden och för samhället i stort. Lantbruket återfinns över hela länets yta och bidrar på många sätt till möjligheten för andra verksamheter att existera på landsbygden. Till exempel för att göra landskapet attraktivare såväl för åretruntboende som för besökande.

Lantbrukets situation är fortsatt pressad ekonomiskt, även om den senaste tidens förbättringar med till exempel prishöjningar på mjölk har underlättat något. Det är därför av största vikt att lantbruket får sina EU-stöd utbetalda i tid.

Länsstyrelsen arbetar fortlöpande med genomlysning av arbetsformerna för att på effektivaste sätt genomföra en korrekt och rättssäker handläggning av jordbrukarstöden. Granskning av handläggningen görs enligt uppställda rutiner. Ständiga förbättringar i arbetet med tydlig och enkel information, god kommunikation till, och bemötande mot, kunderna genomförs fortlöpande.

I arbetet med handläggningen av SAM-ansökningarna under 2017 har de ersättningar som hanteras i jordbruksverkets ”gamla” system, Ararat, utbetalats i tid.

Eftersom systemstödet inte är utvecklat har arbetet med de nya miljöersättningarna Fäbod-bete och Restaurering av betesmarker handlagts helt manuellt och utbetalats under 2017 enligt plan. För de ersättningar som handläggs i Jordbruksverkets nya system har Länsstyrelsen följt den utbetalningsplan som Jordbruksverket har fastställt. Länsstyrelsen har gjort egna uppföljningar av utbetalningsläget, där Länsstyrelsen haft kontroll på enskilda lantbrukare som av någon anledning inte kommit med till utbetalning. Länsstyrelsen har haft frekvent kontakt med Jordbruksverkets support om dessa ärenden för att kunna hålla även de drabbade lantbrukarna uppdaterade på läget för just deras ansökan, och för att kunna betala ut deras pengar så snart som möjligt.

Länsstyrelsen har liksom tidigare år anordnat informationsträffar om nyheterna i jordbrukarstöden ute i länet, och även erbjudit möjlighet att låna dator av Länsstyrelsen för att göra sin ansökan med support från Länsstyrelsepersonal. Träffarna har ordnats i orter som har längst avstånd till Östersund. Dessa informationsträffar var välbesökta. Länsstyrelsen har

haft öppet hus för sökande som fått möjlighet att göra sin SAM-ansökan på Länsstyrelsens lånedatorer.

Länsstyrelsen ser det som mycket viktigt att aktivt delta i arbetet för att effektivisera och förenkla för våra lantbruksföretag. Vi har erfarna och kunniga medarbetare som efterfrågas av Jordbruksverket och har deltagit i arbetet med att utforma rutinbeskrivningar, arbetsprocesser och i kravställandet av Jordbruksverkets nya systemstöd.

Kompetensutveckling inom Landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen erbjuder flera möjligheter till rådgivning för lantbrukare, och kompetensutveckling i grupp. Detta finansieras med medel ur Landsbygdsprogrammet för områdena Rikt odlingslandskap, Ekologisk produktion och Greppa näringen.

Under 2017 genomförde Länsstyrelsens egna rådgivare cirka 50 rådgivningar inom Rikt odlingslandskap och cirka 40 rådgivningar inom Ekologisk produktion. Länsstyrelsen erbjuder både kortare rådgivning via telefon och rådgivningsbesök med mer omfattande planering. De 44 rådgivningarna i Greppa näringen genomfördes av rådgivare som har upphandlats.

Förhållandevis mycket tid har under året lagts på gruppaktiviteter. Dessa arrangeras av Länsstyrelsens rådgivare, nästan alltid i samverkan med någon eller några av lantbrukets organisationer. Under 2017 kan särskilt nämnas utvecklad samverkan med Jämtlands nötköttsproducenter och Jämtlands fåravelsförening. Tillsammans har välbesökta gårdsträffar arrangerats för erfarenhetsutbyte med teman som betesplanering, brukarskifte, nybyggnation och växtodling, samt temadagar kring ”Lönsam nötköttsproduktion för hållbar miljö” respektive ”bete för får”. Syftet med de flesta gruppaktiviteter är att underlätta för fler att föda upp djur och att nyttja våra vallar och beten, för att bibehålla ett rikt odlingslandskap.

Inom Greppa näringen har arbetet bedrivits med fortsatt fokus på gruppaktiviteterna inom växtodling, som resurseffektiv spannmålsodling och vallodling, med syfte att få en ökad självförsörjningsgrad på gårdarna och i regionen. Länsstyrelsen har utvecklat samarbetet med Växtskyddscentralen i Uppsala, för att följa spannmålens och dess sjukdomars utveckling under säsong samt lära mer om integrerat växtskydd. En temadag kring uthålligt brukande av åkermarken har också arrangerats i bred samverkan.

Under året har även 16 nyhetsbrev skrivits med samlad information relevant för länets lantbrukare, som skickats via e-post.

Bredband

Utbyggnaden av bredbandsinfrastruktur är fortsatt en mycket viktig angelägenhet för länets utveckling. Länsstyrelsens insatser på området har under året varit intensivt kopplat till stödhanteringen. De fiberföreningar som beviljades stöd under 2016 har påbörjat sina grävningar och anläggningar av fiber under året och flödet av ansökningar om utbetalningar tar fart. Ett fåtal projekt har slutredovisats och endast ett är slututbetalt. Länsstyrelsen hade i september besök av Revisionsrätten som granskade ett av bredbandsprojekten i länet. Alldeles nyligen lämnade de besked om att Länsstyrelsen inte fick någon anmärkning på handläggningen vilket av revisionsinstansen uttrycktes vara ovanligt.

Länsstyrelsen har dock med oro konstaterat att flertalet av de mycket stora fiberprojekt som beviljats stöd inte har påbörjats trots att det gått mer än ett år sedan de blev beviljande. Länsstyrelsen följer detta tillsammans med kommuner och bredbandskoordinatören vid region Jämtland Härjedalen. I den senaste beslutsomgången valde Länsstyrelsen därför att villkora projektbesluten med ett datum för senaste projektstart. Detta följs upp efter sommaren 2018.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346).

Dödsboägda jordbruksfastigheter

Länsstyrelsen utövar tillsyn över de dödsbon som äger jordbruksfastigheter och att dessa fastigheter avyttras från dödsboet inom fastlagd tid. Länsstyrelsen har under 2017 bytt ansvarig handläggare för dessa ärenden och insatser för överlämning och upplärning har gjorts. Påminnelse om skyldigheten att avveckla fastighetsinnehavet har meddelats till 22 stycken dödsbon där tidsgränsen för avveckling går ut 2018-12-31.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.25

Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

- effektivisering och förenkling för företag och myndigheter,
- minskning av de administrativa utgifterna,
- en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och
- minskning av andel fel i stödhanteringen.

Vid genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet ska länsstyrelserna:

- redovisa genomförandet av programmen enligt riktlinjer från Statens jordbruksverk samt
- avseende Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 tillsammans med Statens jordbruksverk delta i utarbetande av ett styrnings- och uppföljningssystem (SUSS-LB och SUSS-JBR) med målet att arbetet ska vara slutfört under 2017.

Länsstyrelserna ska redovisa handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB och SUSS-JBR samt det samlade resultatet av arbetet under åren 2016 och 2017 med att upprätta åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar.

Uppdragen om genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet finansieras av medel från anslagen 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Effektivisering och förenkling för företag och myndigheter

Hantering av jordbrukarstöden

I syfte att underlätta vid ansökan av de olika jordbrukarstöden arbetar Länsstyrelsen bland annat med information och teknisk hjälp till de sökande. Länsstyrelsen anordnade under 2017 fyra träffar ute i länet, på orter som ligger på långt avstånd från Östersund, och de var liksom tidigare år välbesökta. Länsstyrelsen besökte Sveg och Funäsdalen i Härjedalens

kommun samt Strömsund och Jormvattnet i Strömsunds kommun. Länsstyrelsen informerade om nyheter samt bistod med tekniskt stöd vid ansökansförfarandet.

Länsstyrelsen arrangerar varje år inför ansökanperioden en konsultinformation, där de konsulter som arbetar med SAM-ansökningar i länet bjuds in till en informationsträff på Länsstyrelsen. Länsstyrelsen berättar där om årets nyheter inom stöden samt nyheter i SAM⁵³-internet, Jordbruksverkets e-tjänst för ansökan om jordbrukarstöd. Träffen är uppskattad av konsulter och de flesta som verkar i länet återkommer varje år.

Länsstyrelsen tillhandahöll datorer med möjlighet att boka tid dagtid för att fylla i sin ansökan. Tidigare försök att erbjuda kvällsöppet har endast haft en till två besökande, därför erbjöds inte detta under 2017.

Länsstyrelsen ser det som viktigt att ha tydlig och aktuell information på vår hemsida och följer rutiner för uppdateringar av denna. Lantbruksenheten skickar regelbundet ut ett nyhetsbrev till länets lantbruksföretag och övriga intresserade av lantbruk och landsbygdsfrågor med information om stöd, kompetensutveckling och andra aktuella frågor som berör målgruppen.

Länsstyrelsen samordnar i största möjliga mån besöken vid olika kontroller ute på gården för att förenkla för lantbrukaren. Eftersom Jämtland är ett stort län till ytan planerar vi även arbetet med kontroller ute i länet på ett sådant sätt att vi ska minimera bilkörningen för att på så vis utföra kontrollarbetet på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt.

Länsstyrelsen har som rutin att vid besök på gårdar och vid informationsträffar tillhandahålla Jordbruksverkets mallar för dokumentation och annat material, för att underlätta för lantbrukarna att uppfylla exempelvis de dokumentationskrav som finns i olika ersättningar.

Länsstyrelsen följer Jordbruksverkets föreskrift 2015:8 - GAR i sitt arbete med jordbrukarstöden för att arbeta på ett kvalitetssäkert sätt. Länsstyrelsen upprättar en mall för Intern Styrning och Kontroll, gör handläggningskontroller utifrån riskanalys, följer Jordbruksverkets handläggningstöd och fastställda rutiner för handläggning och kontroll.

Länsstyrelsen följer SUSS- planen som upprättas av Jordbruksverket och länsstyrelserna och använder denna som grund i arbetsplaneringen för jordbrukarstöden.

Länsstyrelsen deltar aktivt i Jordbruksverkets utbildningar gällande kontroll och handläggning i de nya systemen som erbjuds på plats eller via Lync/Skype eller motsvarande system.

Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder

Handläggningen av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder i Landsbygdsprogrammet har nu när programperioden nått halvtid kommit i fas där det stora antalet med inkomna ärenden från 2014–2015 är beslutade. Jordbruksverkets IT-system för handläggning har fått de flesta vitala funktioner i drift vilket underlättar handläggningen avsevärt. Länsstyrelsen anser dock att flera delar som skulle innebära förenklingar har gett motsatt resultat. Ett exempel på detta är de omfattande, detaljrika och komplexa beslutsmallar som ska användas. Denna hantering ger mycket onödigt merarbete som borde kunna undvikas med bättre funktionalitet i systemet.

Insatser för kompletterande information till stödmottagare, om regler för redovisning av kostnader och sanktioner för felredovisningar, behöver utformas då det visat sig vara svårt att göra korrekta redovisningar. Arbetet med detta har påbörjats under föregående år och

⁵³ Samordnad ansökan om EU-stöd för ett jordbruksföretag.

fortsätter. Ett exempel på detta är en informationsträff med stödmottagare som beviljats stöd till bredbandsutbyggnad. Stöd till bredband är ett område där det visat sig vara särskilt svårt att göra rätt då regelverket är mycket komplicerat och omfattande.

Vidare har Länsstyrelsen genomfört Partnerskapsträffar för att sprida information om programmet då de utgör ytterligare en kontaktyta mot företagen. Under 2017 arrangerades två träffar där den ena var en studieresa till ett antal stödmottagare som berättade om sina investeringar samtidigt som Länsstyrelsen fick tillfälle att informera om läget i programmet. Första mötet för året arrangerades via Landsbygdsnätverkets nätverksträff där parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande presenterades. Detta gav tillfälle till diskussion kring regionala utmaningar och möjligheter för landsbygdens utveckling.

Stöd till vattenbruk

Det stöd som i huvudsak är aktuellt för Jämtlands län ur Havs-och fiskeriprogrammet är stöd till produktiva investeringar i vattenbruk. Budgeten för programmet är nationell och medlen tog slut i ett tidigt skede. Då detta är väl känt inkommer inga ansökningar.

Utbetalningar i tid

Jordbrukarstöden

Länsstyrelsen planerar arbetet med handläggning och kontroll och fördelning av resurser i den årliga verksamhetsplaneringen. Planeringen följs upp löpande och omfördelning av arbete sker under året för att säkerställa att framförallt kontroller blir klara i tid för att möjliggöra att utbetalningar kan göras enligt fastställd plan.

Gällande kompensationsstöd, stöden för ekologisk produktion, omställning till ekologisk produktion och miljöersättning för betesmarker 2017 samt ersättningar för de åtaganden som kvarstår från programperioden 2007–2013 betalades 75 procent ut den 20 oktober.

- För 2017 är andelen av antalet beslutade direktstöd i genomsnitt 94 procent, vilket motsvarar 99 procent av pengarna.
- För förgröningsstöd är det inte möjligt att göra utbetalning före årsskiftet till de företag som varit uttagna till fältkontroll, men 88 procent av ansökningarna är utbetalda vilket motsvarar 90 procent av pengarna.
- Nötkreatursstödet är utbetalt till 90 procent av ansökningarna och 98 procent av pengarna. För ung jordbrukare 89 procent av ansökningarna och 91 procent av pengarna.
- För kompensationsstödet är antal utbetalda ansökningar 95 procent och 97 procent av pengarna, fältkontrollföretag återstår eftersom nödvändigt systemstöd inte är levererat än för att besluta dessa.
- Miljöersättning för betesmarker är 78 procent av ansökningar utbetalt, finns ej system för slututbetalning, andel av pengar är 75 procent.
- Totalt innebär det att 96 procent av pengarna är utbetalda för dessa ersättningar.

Manuell uppföljning har gjorts av följande ersättningar.

Miljöersättning för fåbodar och miljöersättning för restaurering av betesmarker handläggs helt manuellt, 100 procent av de stöden är beslutade och utbetalda i december.

Ekologisk produktion är 93 procent beslutade upp till 85 procent delutbetalning och omställning till ekologisk produktion är 89 procent beslutade upp till 85 procent delutbetalning. Slututbetalning ej möjlig att göra ännu för dessa stöd.

Länsstyrelsen har även gjort en extra delutbetalning av 10 procent till ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion för 2015 och 2016. Jordbruksverket har levererat system för att fatta beslut om åtagande för ekologisk produktion 2015, men bara för de som

endast söker växtodling. För Jämtland innebar det 13 beslut om åtagande 2015 och slututbetalning för 4 stycken ärenden.

Ansökan om åtagande för Fäbodbete 2017 har sökts av 15 stycken och alla fick bifall. Av de som ansökte om utbetalning 2017 har 84 fått bifall och en fått avslag.

För Stöd för restaurering av betesmarker söktes ett nytt åtagande av en lantbrukare under året. Åtta ansökningar om utbetalning av åtaganden 2017 har fått bifall och en har fått avslag.

Handläggningstider och måluppfyllnad

SUSS-JBR

SUSS⁵⁴-JBR har funnits i ett flertal år, och den tas fram i en arbetsgrupp med representanter för Jordbruksverket och Länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Jämtland deltar aktivt i detta arbete genom en representant från Lantbruksenheten i arbetsgruppen samt att Länsstyrelsen aktivt deltar med synpunkter när planen uppdateras. Länsstyrelsen har för jordbrukarstöden följt tidplanen samt uppnått alla de mål som fanns uppsatta i SUSS-JBR och Jordbruksverkets utbetalningsplan för 2017. Det finns ingen särskild mätning av handläggningstider gällande jordbrukarstöden utan det som mäts är uppnådda resultat vid avstämningar i tidplanen SUSS-JBR.

SUSS-LB

Länsstyrelsen deltar i arbetet med SUSS-LB främst genom att regelbundet leverera underlag för ärendebalanser.

Ansökan om stöd

Länsstyrelsen har under året haft vakanser och detta får i en mycket liten arbetsgrupp direkt påverkan på handläggningstider.

Ansökan om utbetalning

När det gäller utbetalningar av landsbygdsstöd har målet nåtts eller nära uppnått för samtliga stödformer. Detta är givetvis mycket glädjande men de många stora bredbandsprojekten som nu börjar komma in med redovisningar kommer att öka på handläggningstiderna. Målsättningen är fortsatt att klara målet men det kommer att bli en utmaning.

Åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar

Antal åtagandeplaner

Inför 2017 fanns nio ansökningar, med sammanlagt 37 block med ansökan om särskilda värden, kvar från 2016 att besöka i fält. Antalet är högre än beräknat från 2016 då det 2017 bedömts önskvärt med fältgranskning på fler av de kvarvarande blocken. Tre brukare med sammanlagt åtta block för slutbesiktning av restaureringsmark återstod också från 2016. Samtliga ansökningar om åtagandeplan besöktes i fält men slutbesiktningarna återstår.

Under 2017 omfattade ansökan om särskilda värden totalt 99 block fördelade på 31 brukare. Av dessa bedömdes 12 stycken, med tillsammans 45 block, vara möjliga att hantera på skärm medan resterande satts till fältgranskning.

Länsstyrelsen har under 2017 upprättat och kommunicerat 13 nya åtagandeplaner, varav nio stycken från 2016 års ansökan och fyra stycken från 2017. Därutöver kommunicerades två uppdaterade åtagandeplaner efter inkomna synpunkter 2017 på redan befintliga planer.

⁵⁴ Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan.

Det har kommit in 12 nya ansökningar om fåbodåtaganden 2017, samt tre ansökningar om utökningar av pågående fåbodåtaganden. Sju fältbesök gjordes medan resterande gjordes på skärm. Nya fåbodplaner upprättades för samtliga 15 stycken.

Under 2017 inkom endast en ansökning om restaurering av betesmark och slåtteräng. Ansökan omfattade ett block vilket besöktes i fält och resulterade i en upprättad restaureringsplan.

Tidsåtgång

För upprättande av åtagandeplaner är den genomsnittliga tidsåtgången per block cirka 5,8 timmar, inräknat planering, fältbesök/skärmgranskning, upprättande och kommunicerande av åtagandeplan. Tidsåtgången för arbete med fåbodplaner på skärm och i fält är omfattande.

Återstående arbete inför 2018

Det arbete som kvarstår med åtagandeplaner inför 2018 är fem ansökningar från 2017 med totalt tio block som ska besökas i fält och planer upprättas. Åtagandeplaner ska även upprättas och kommuniceras för ytterligare sex brukare om totalt elva block där fältbesök gjordes 2017, men där planerna ännu inte är kommunicerade. Samtliga som bedömts möjliga att göra på skärm är kvar till 2018. Utöver det kvarstår fyra slutbesiktningar av restaureringsmarker.

Antalet ansökningar om särskilda värden samt antalet block är färre 2017 jämfört med 2016, vilket till viss del kan förklaras med när startåret för programperioden infaller⁵⁵. Totalt upprättas 70 åtagandeplaner med 173 block under 2016–2017. Det är däremot svårt att säga hur många hektar betesmark och slåtteräng totalt som omfattas av särskilda värden, vilket skulle vara en intressantare jämförelsesiffra.

⁵⁵ Flest ansökningar första året i programperioden, vilket sedan går i skov om 5 år (åtagandeperioden är femårig).

Rennäring och fjällförvaltning

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 61*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	3,2	4,1	4,6
Årsarbetskrafter kvinnor	0,8	1,1	1,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,71	2,49	3,14
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 186	6 685	8 349
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,80	3,26	4,38
Antal ärenden, inkomna och upprättade	381	245	280
Antal beslutade ärenden	335	245	311
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	16	9	24
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 094	10 311	10 082

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Det ökade antalet ärenden som inkommit och beslutats under året i jämförelse med tidigare år förklaras av förändringarna i Rennäringsförordningens §3 vad avser förutsättningar för upplåtelse av småviltsjakt på renbetesfjäll genom ansökan om Närmare anknytning till Sverige.

Samlad bedömning av resultat

Intresset för aktiviteter i fjällvärlden i form av till exempel motionstävlingar, småviltsjakt, cykling samt övrigt friluftsliv ökade ytterligare under året inom de geografiska områden som redan sedan tidigare har haft ett högt besökarantal. Länsstyrelsen ser dock att även fjällområden där besökarantalet tidigare har varit mer blygsamt har fått fler besökare under året. Ett högt besökarantal samt att besökarna i vår del av fjällvärlden nu även ökar i tidigare lågt frekventerade områden ställer stora krav på Länsstyrelsens arbete med tillgänglighetsanordningar som ett led i arbetet för en långsiktigt hållbar besöksnäring. Delvis motstridiga intressen och behov vad gäller användning av fjällen för rennäring, friluftsliv och lokalt näringsliv har under året berett Länsstyrelsen utmaningar inte minst inom ramen för den pågående nationalparksprocessen inom området Vålådalen – Sylarna – Helags. Fjällförvaltningen har under året ställts inför nya utmaningar vid bedömning av vilka utländska medborgare som har rätt att delta fullt ut i småviltsjakten på renbetesfjäll genom sin närmare anknytning till Sverige.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Se redovisningen Länsstyrelseinstruktionen 6 § p 1, 2.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 6 §

1. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om rennäring m.m.

Rennäringen

Länsstyrelsens uppgifter i fråga om rennäring är att:

- fastställa det högsta renantal som varje sameby får ha och se till att det följs, genom renräkning,
- se till att samebyarna tar hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen,
- bevaka rennäringens riksintressen i samhälls- och miljöplaneringen,
- sköta Härjedalsförhandlingarna genom uppdrag,
- fastställa samebyvisa toleransnivåplaner i samverkan med rennäringen genom uppdrag.

Renräkning

Under året har Länsstyrelsen deltagit vid renräkning i Handölsdalens sameby. Renräkningen slutfördes februari 2017 men på grund av dåliga samlingar blev resultatet otillfredsställande. Räkningarna påbörjades igen hösten 2017 och genomfördes med bra skiljningar som grund. Räkningarna kommer att slutföras under februari 2018 och pekar på cirka 1000 renar för mycket. Det förs en dialog kontinuerligt med samebyn om hur och när en reduktion skall utföras.

Natur- och kulturmiljövårdshänsyn i rennäringen

Samebyarnas verksamhet i länet, framförallt i fjällmiljön under barmarkssäsongen, har en viktig övergripande betydelse för att miljö kvalitetsmålet en storslagen fjällmiljö ska uppnås. Men verksamheten kan även innebära negativ påverkan ur naturvårds- respektive kulturmiljövårdsperspektiv. Länsstyrelsen arbetar löpande i samtliga relevanta ärenden för att de negativa konsekvenserna, till exempel i form av körskador, ska minimeras.

Bevakning av rennäringens riksintressen

I samband med hanteringen av ärenden där Länsstyrelsen yttrar sig över planer och ansökningar om exploatering för bebyggelse eller infrastruktur under året har bevakningen av åtgärdernas påverkan på rennäringens riksintressen en viktig del.

Härjedalsförhandlingarna

Arbetet med att finna en långsiktig och varaktig lösning på renbeteskonflikten i Härjedalen fortsatte under 2017. Sommaren 2010 uppnåddes enighet mellan förhandlingsdelegationerna som representerade tre av de fyra Härjedalsbyarna, Tåssåsens, Handölsdalens och Mittådalens samebyar, och berörda markägare. I enlighet med det avtal som slöts mellan parterna 2011 bildades en samverkansgrupp med representanter från de tre samebyarna och från markägarna. Länsstyrelsen har av parterna utsetts som ordförande i samverkansgruppen. Samverkansgruppens uppgift är att följa utvecklingen i Härjedalen och hur avtalet efterlevs. Eventuella problem relaterade till avtalet lyfts i samverkansgruppen och hanteras skyndsamt för att förhindra att situationer uppstår som skulle kunna äventyra avtalet på sikt.

Under 2014 utvärderades vinterbetesavtalet i samverkansgruppen i enlighet med vad som överenskommits i avtalet. I utvärderingen konstaterades att avtalet fungerar på önskat sätt, att samverkansgruppen hanterar de frågor som uppstått och att eventuella skador på grund av renbete hanteras på i avtalet angivet sätt. Samverkansgruppen har haft tre ordinarie möten under 2017 och kan konstatera att situationen i Härjedalen upplevs som mycket bra av

såväl markägare som samebyarna och att inga förändringar har gjorts av avtalet med anledning av den utvärdering som gjordes 2014. Tidigare konflikter är lagda åt sidan och frågor och problem som uppkommer löses med dialog. Avtalet löper i en andra femårsperiod fram till 2021. Eventuella skador på skog och mark rapporteras och diskuteras i samverkansgruppen och man kan konstatera att antalet skogs- och markskador är betydligt färre än förväntat.

Under 2017 har dock två extra möten hållits i Samverkansgruppen med anledning av att Sametinget pekade ut nya riksintressen för ren i Härjedalen. Utpekandet har skapat stor oro hos markägarna. Man känner en oro för vad det innebär att man pekat ut riksintressen för ren på ett område där man har en avtalsenlig renbetesrätt och inte en renbetesrätt grundad på sedvana. Olika jurister har bjudits in för att försöka klarlägga den rättsliga situationen. Oron hos markägarna finns dock kvar.

Medlingsgruppen har under 2017 fortsatt arbetet med att förutsättningarna för det nu gällande barmarksavtalet för ett hundratal markägare i Messlingen-Särvsjöområdet ska bli så stabila som möjligt. Ett förslag till nu gällande avtal färdigställdes under 2013 och godkändes då av markägarrepresentanterna och Mittådalens sameby. Den kontaktgrupp som skapades under 2015 har under året haft återkommande möten – framför allt inför älgjakten för att minimera störningarna på jakten. En representant ur kontaktgruppen är även adjungerad i samverkansgruppen för vinterbetesavtalet och har deltagit i samverkansgruppens möten under året. Den samlade bedömningen är att även barmarksavtalet fungerar på avsett sätt.

En annan punkt som lyftes fram i förhandlingarna som viktig för att få en långsiktig stabilitet i avtalen är ett cirka sex mil långt renstängsel över Särvfjället i Härjedalen. Länsstyrelsen har tillsammans med övriga medverkande i medlingsgruppen aktivt arbetat med frågan under tidigare år bland annat med finansieringsfrågan och miljöprovningsfrågan. Länsstyrelsen har också sedan tidigare utsetts som ordförande i en grupp som bildats för att driva frågan framåt på olika plan. Ett flertal möten har hållits i gruppen. Under 2015 färdigställdes stängslet men samebyarna håller alltjämt på med justeringar som visar sig nödvändiga efter hand. Stängslet har under barmarksperioden visat sig ha avsedd effekt för renskötseln och både samebyarna och berörda markägare har varit positiva till den genomförda investeringen. Under sommaren 2017 har samebyarna vidtagit de första underhållsåtgärderna på stängslet och dessa kostnader har tagits av samebyarna själva då den långsiktiga finansieringen ännu inte är klar. Först under hösten 2017 blev den kortsiktiga finansieringsfrågan gällande underhåll av stängslet klar men gäller först för underhållskostnader för 2018. Finansiering finns nu för de närmaste åren. Den långsiktiga finansieringen är dock inte klar.

Medlingsgruppen har haft återkommande möten om reservbetesområdet i södra Härjedalen med anledning att rennäringen vill omvandla reservbetesområdet till permanent betesområde. Det gäller ett område som är cirka 295 000 ha och som ägs av såväl privata markägare som skogsbolag. Cirka 47 procent av bolagsskogen är idag omvandlad från reservbete till ordinarie betesområde genom avtal. Arbetet fortsätter för att omvandla hela området till permanent betesområde. Under hösten 2017 inleddes förhandlingsarbetet med de privata markägarna och de aktuella samebyarna i frågan. Arbetet fortsätter under 2018.

Medlingsgruppen har under 2017 arbetat med frågor som rör Ruvhten Sijte. Sedan 2015 har man stora problem med åretruntbetet som avtalades fram redan i början på 1970-talet. Området som uppgår till cirka 35 000 ha har inte betalats sedan 2015 och markägarna blir allt mer frustrerade över situationen. Stormöte har hållits med markägargruppen där medlingsgruppen uppmanade markägarna att inte säga upp gällande avtal utan ha tålamod medan medlingsgruppen arbetar på ett sätt att finna en lösning på situationen. Frågan har hanterats i ett projektförslag som diskuterats ett par gånger med näringsdepartementet. Ingen lösning har kunnat presenteras under 2017 men frågan hanteras vidare 2018.

Länsstyrelsen har tillsammans med övriga medverkande i medlingsgruppen fortsatt arbetet med det sexpunktsprogram som upprättades i anslutning till avtalet i syfte att långsiktigt säkra vinterbetesavtalet. De återstående punkterna är:

1. Frågan om Renskötselkonventionen ligger hos Landsbyggsdepartementet vilket innebär att den ligger utanför medlingsgruppens direkta påverkansmöjligheter. Länsstyrelsen och Jordbruksverket bevakar dock frågan aktivt och lyfter fram konsekvenserna för renbetet i Härjedalen.
2. Medlingsgruppen kommer att fortsätta diskussioner med de skogsbolag som är part i gällande förlikningsavtal för att om möjligt omvandla reservbetesområdet i förlikningsavtalet till enligt avtalet ordinarie vinterbetesområde.
3. Medlingsgruppen kommer att uppta förhandlingar med Ruvhten sijte och Idre sameby i enlighet med gällande uppdrag.

Fastställande samt tillämpning av samebyvisa toleransnivåplaner

Se redovisning av sakområde Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd, återrapportering regleringsbrevsuppdrag 1.28.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

2. Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om fjällförvaltningen i länen.

Fjällägenheter

Länsstyrelsen har i uppdrag att avveckla fjällägenheterna. Av de 15 fjällägenheterna bedömer Länsstyrelsen att sex fjällägenheter bör bevaras då de innehåller stora natur- och kultur- miljö-värden och/eller då en försäljning är olämplig ur rennäringshänseende. I dagsläget är fyra av fjällägenheterna i en friköpsprocess.

Fjällägenhetsavtalen är i regel tecknade sedan lång tid tillbaka och innefattar stora skyldigheter kring underhåll för Länsstyrelsen. Tillika är byggnadsbeståndet gammalt och majoriteten av byggnaderna ägs av staten. Avgifterna för upplåtelseerna är därtill förhållandevis låga varför förvaltningen medför en stor ekonomisk risk för Länsstyrelsen.

Exempelvis är Länsstyrelsen part i en process gällande ersättningskrav om minst 3 mnkr för en nedbrunnen byggnad på fjällägenheten Raukasjö. Frågan hanteras nu i Högsta domstolen där dom väntas mars 2018.

Länsstyrelsen har under de senaste åren prioriterat den fortsatta avvecklingen av länets fjällägenheter. Länsstyrelsen bedömer att det ligger en stor utmaning i att motivera arrendatorerna att friköpa fjällägenheterna. Som exempel på lösning diskuteras att genomföra renoveringar eller investeringar i arrendeställena för att på så sätt göra ett friköp mer attraktivt. En sådan lösning är dock mycket resurskrävande.

Länsstyrelsens Naturvårdsenhet erhöll cirka 1 mnkr från Jordbruksverket till underhåll av länets fjällägenheter under 2017. Medlen har huvudsakligen använts till två stora investeringar på lägenheterna Blomhöjden A, där bostadshuset renoverats, och Ränningsvallen där rivning av en stor ekonomibyggnad har påbörjats. Övriga medel har använts till åtgärder som service av elproduktionsanläggningar då ett antal lägenheter saknar fast ström, dörr och fönsterbyten samt vägkostnader utöver erhållna bidrag från trafikverket.

Sammanfattningsvis finner Länsstyrelsen det angeläget att även fortsättningsvis arbeta med avvecklingen av fjällägenheter och behöver finna nya vägar att motivera friköp.

Fortsatt ökat intresse för aktiviteter inom fjällområdet

Fjällturismen i Jämtlands län är väl utvecklad. Det leder till behov av att samråda angående påverkan på naturmiljön och renskötseln. Under 2016 ser vi fortfarande ett stort intresse hos privata aktörer att genomföra större friluftsbaserade aktiviteter i fjällmiljö, vilket kräver en samrådsinsats med aktörer, samebyar och andra berörda. Idag sker samrådsprocesserna med stöd av rennäringslagen, dispenser för områdesskydd och artskyddsförordningen.

Markkonflikt mellan renskötsel och rörligt friluftsliv upplevdes även 2017. Då var återigen vägen till Storulvån över Handölsdalens samebys kalvningsland öppen efter beslut av Trafikverket. Maj månad bjöd på många fina dagar med fortsatt mycket snö i området vilket lockade skidåkare från närområdet och från Norge. Följden blev ett stort besöksstryck på området då kalvningen hade satt igång. Länsstyrelsen gick då ut med en vädjan genom media och egen hemsida att undvika störning på renarna vilket rönt uppmärksamhet. Vidare bedrevs tillsyn de helger som befarades få många besökare.

Se vidare under sakområde Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd, redovisningen av regleringsbidrag 1.23.

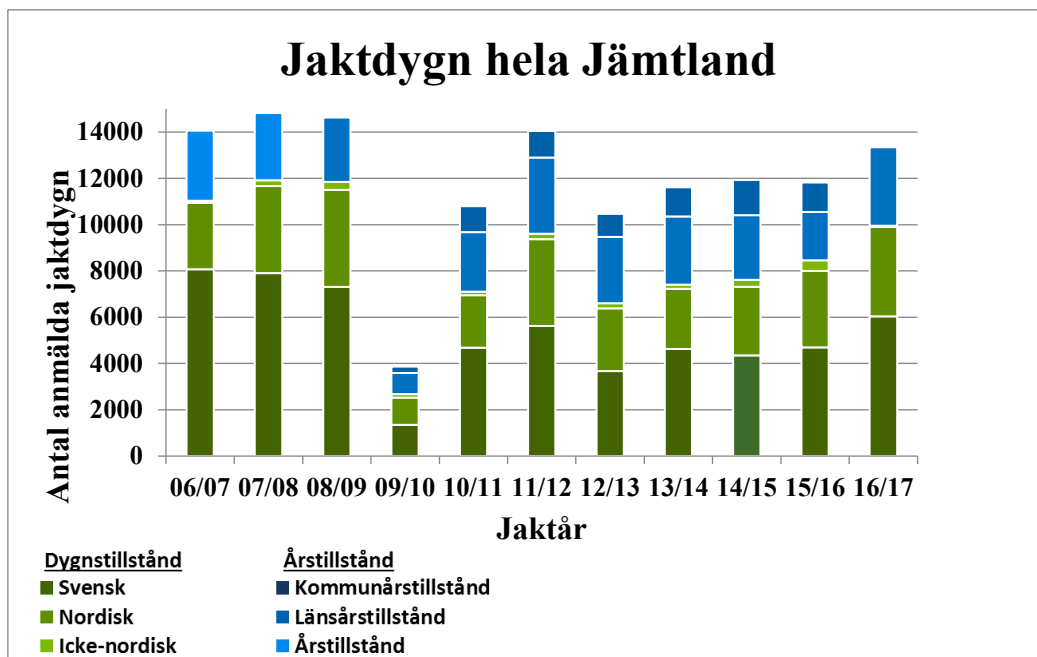
Jakt och fiske på renbetesfjäll

Jakten på renbetesfjäll

Länsstyrelsen har som markförvaltare ett uppdrag att i enlighet med 3§ rennäringsförordningen⁵⁶ upplåta småviltsjakt på renbetesfjällarna i Jämtlands län. Länsstyrelsen upplåter även fiske, älg-, björn- och lodjursjakt samt ett antal markupplåtelser. Totalt ger denna verksamhet intäkter på strax över 6 mnkr. Småviltsjakten avser framförallt jakt på skogshöns där den dominerande avskjutningen är på dal- och fjällripa. Totalt sköts 7636 ripor under perioden 25 augusti till 30 oktober 2017, vilket är den aktiva perioden som stående fågelhund används.

Länsstyrelsen har att förvalta småviltsstammarna inom renbetesfjällarna på ett adaptivt, öppet, respektfullt men även kostnadseffektivt sätt. Hänsyn tas till viktiga allmänna intressen såsom inverkan på den biologiska mångfalden, rennäringen och den lokala utvecklingen. Arbetet utförs i samverkan mellan myndigheter, forskning, samebyar och organisationer bland annat Jägareförbundet som tillsammans skapar en hållbar förvaltning. Under jaktåret 2016/17, se diagrammet nedan, har antalet jaktdagar ökat något i jämförelse med föregående jaktår som en anpassning till den lite bättre tillgången på ripa.

⁵⁶ Rennäringsförordning (1993:384)

Källa: NatureIT

Diagrammet är baserat på ”jaktår” från 1 juli år 1 tom 30 juni år 2. Så det blir lite förskjutningar i förhållande till texten. Den ljusblå stapeln 06/07 och 07/08 avser alla årstillstånd, både kommun- och länsårstillstånd, därav en annan färg. Åren efter har dessa delats upp.

Vad gäller påverkan på naturmiljön uppskattar Länsstyrelsen att jakten, när det gäller älg och björnjakt på renbetesfjällen, i ökad utsträckning bidrar till skador på mark och vegetation som en följd av terrängkörning i samband med uttransport av fällt vilt. Länsstyrelsen behöver ökad kunskap om omfattningen av körningen för att kunna vidta åtgärder som motverkar dessa skador.

Ett led i detta är att Länsstyrelsen avsåg bedriva riktad tillsyn på terrängkörning under 2017.

Under 2017 satsade Länsstyrelsen ännu mer på jaktbevakning och om möjligt bör även terrängkörningen på statens mark ses över men den bedömdes vara svår att prioritera även under 2017.

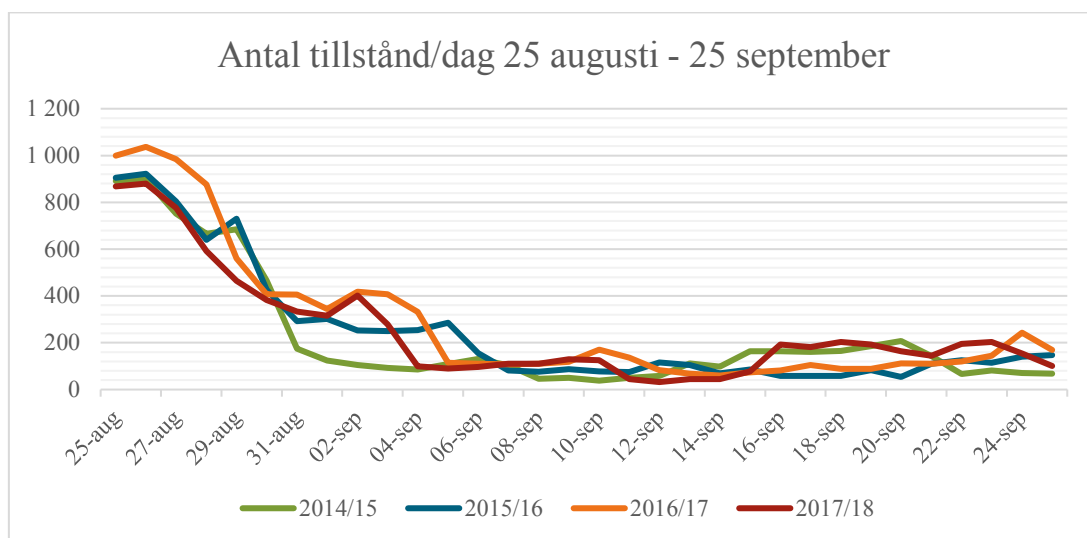
Inför jaktsäsongen 2017/18 har Länsstyrelsen under 2017 vidareutvecklat webbapplikationen NatureIT.se för att få en ännu bättre förvaltning av småviltsjakten på renbetesfjäll. Syftet med webbapplikationen är att uppnå en effektivare administration, ökad tillgänglighet och ännu större flexibilitet. Genom webbapplikationen NatureIT.se kan förvaltare både inom och mellan fjällänen samverka på enklare sätt.

Under budgetåret 2017 har Länsstyrelsen i Jämtland gjort flera uppdateringar av webbsajten NatureIT.se. Dessa medför också att det blir möjligt att utveckla verksamheter för förvaltarna, jägarna och andra intressen, vilket kan bidra till den lokala utvecklingen i länen. Även Länsstyrelserna i Västerbotten och i Norrbotten använder webbapplikationen. Driften av webbapplikationen NatureIT.se för köp av jakttillstånd har under året fungerat mycket bra.

Inför kommande jaktsäsong har samtliga återförsäljare på jakten avvecklats i Jämtlands län vilket ger ett tillskott på cirka 250 tkr som helt och hållet tillförs Länsstyrelsens administration. Inga driftproblem inträffade vid inledningen av årets försäljningsstart.

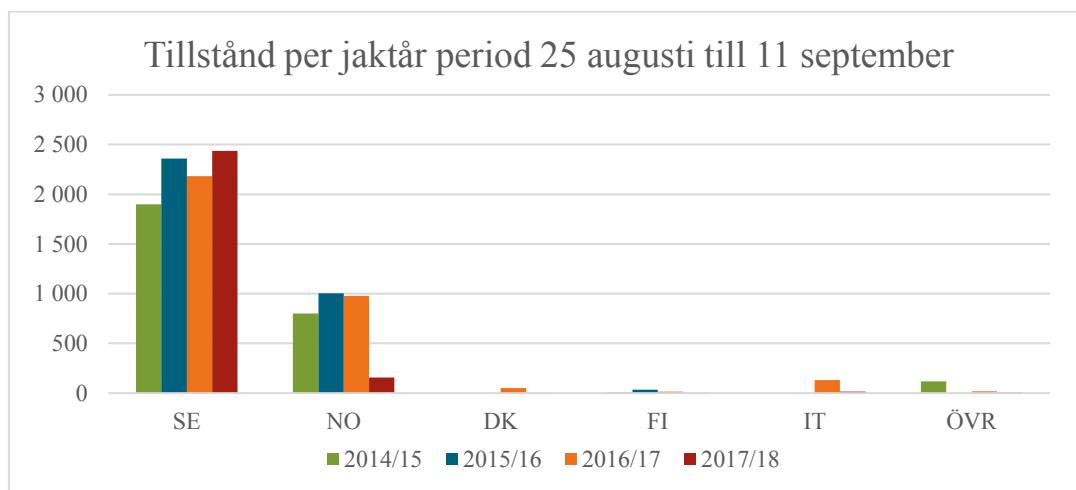
Inför jaktsäsongen 2017/18 gjordes en krävande insats på NatureIT för att bygga in lottningen i systemet. Lottning för jägare används i de fyra samebyarna Ruvthen Sijte, Mittådalen, Tåssåsens samt Handölsdalen. Detta lyckades synnerligen väl med ett bra fungerande system där det numera är omöjligt att dubbel-registrera jägare då deras anmälan knyts till deras ID i webbsajten NatureIT.se.

En uppdatering gjordes också för att hantera jägare som ej är bosatta i Sverige men som ska medges köp i webbsajten NatureIT.se om de uppfyller närmare anknytning till Sverige. I diagrammet nedan framgår det att det är något färre jägare och då framförallt norska jägare.

Diagrammet visar antalet jägare under de sista fyra åren för att visa hur stor påverkan blev för att jägare bosatta i Sverige hade förtur till ripjakten.

Att bara ge bosatta i Sverige förtur till ripjakten, under de första tre veckorna har gett större möjligheter för svenska jägare att få jaga då de har upplevt att de blivit undanträngda av utländska jägare. Diagrammet nedan visar att de var betydligt färre utländska jägare. Totalt gav Länsstyrelsen cirka 140 personer dispens för att ha så kallad närmare anknytning till Sverige.

Källa: NatureIT

Diagrammet visar hur många jägare och nationalitet som jagat de sista fyra åren. Det syns tydligt att det är färre jägare totalt och framförallt norska vid jaktpremiären 2017.

Fiske på renbetesfjäll

Fiske på Renbetesfjällen sker dels genom samebymedlemmars rätt till fiske enligt Rennäringslagen (SFS 1971:437) dels genom fyra olika sorters upplåtelser:

1. Allmänna tillstånd,
2. underupplåtelser,
3. särskilda tillstånd och
4. långtidsupplåtelser.

Den största andelen fisketillstånd säljs genom så kallade allmänna tillstånd vilka omfattar ett givet antal utpekade sjöar och vattendrag vilka upplåts till alla som vill fiska. De allmänna tillstånden säljs som 1-dygns, 3-dygns, 7-dygns och årstillstånd. Under 2017 har det sålts cirka 7200 tillstånd vilket innebär att kortförsäljningen i princip är densamma som för 2016. All försäljning sker numer genom en internetapplikation oberoende om fiskaren själv köper online eller genom återförsäljare. Andelen som köper online ligger på 45 procent vilket är ungefär samma nivå som 2016. Utöver de allmänna tillstånden beslutar Länsstyrelsen också om särskilda tillstånd och långtidsupplåtelser. Exempel då särskilda tillstånd medgetts är då samebymedlemmar önskat låta en enskild fiska på ett visst vatten eller då skolklasser eller pensionärsföreningar önskat göra gruppresor till fjälls där fiske är en aktivitet. Under 2017 medgavs knappt 130 tillstånd vilket är samma antal som 2016.

Långtidsupplåtelser innebär att en privatperson eller förening har medgetts en upplåtelse som sträcker sig över en längre tid. Innehavare av långtidsupplåtelser är exempelvis personer med anknytning till samebyn, före detta fjällägenhetsinnehavare och fiskevårdsområden som delar fiskerätt med staten. Tillstånden förlängs årsvis under en femårsperiod varefter alla tillstånd genomgår ett remissförfarande med respektive sameby. Antalet långtidsupplåtelser är cirka 120 stycken. Slutligen beslutar Länsstyrelsen om att enskilda personer eller företag kan ges rätt att själva upplåta fisket i ett visst vatten. Dessa upplåtelser innehas i princip endast av samebymedlemmar vilka valt att upplåta sina husbehovsvatten. Vanligtvis har personen eller företaget också byggt eller köpt någon form av boendeanläggning där fisketillstånd kopplas till boende. Denna form av upplåtelse har gett ett flertal samebymedlemmar ytterligare ett komplement i sin rennärlingsverksamhet. Underupplåtelser säljs dels via internetapplikationen dels via manuella block. Ambitionen är att öka andelen som säljs genom applikationen då den möjliggör fångstrapporering vilket är viktigt för en långsiktigt hållbar förvaltning. Under 2017 har det inte tillkommit några nya underupplåtelser. Under 2017 har cirka 300 tillstånd sålts genom internetapplikationen samt cirka 200 tillstånd via manuella block vilket innebär en minskning med cirka 100 tillstånd gentemot föregående år.

För att underlätta spridning av information kring fisket har Länsstyrelsen producerat den årliga Fjällfiskeguiden i vilken information om upplåtna vatten, fiskeregler med mera beskrivs. Guiden har tryckts i 13 000 exemplar och distribuerats till återförsäljare samt delats ut på Stockholms fiskemässa och lokala game fairs i Jämtland.

Länsstyrelsen samverkar också med Länsstyrelsen i Västerbotten, SCA och Statkraft för upplåtelser av fiske inom Borgafjäll KFO, Leipikvattnet och Långsåfisket.

I Länsstyrelsens uppdrag ingår även att upplåta fisket på ett långsiktigt hållbart sätt utan negativ inverkan på miljön. Länsstyrelsen har i samverkan med Umeå universitet och länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten genomfört andra året i ett fyraårigt projekt i syftet att öka kunskaperna om fiskets och klimatförändringars effekt på primär- och fiskproduktionen

i fjällvatten. För Länsstyrelsen i Jämtlands del innebär det att den genomfört vatten- och biologisk provtagning i ett tiotal fjällsjöar. Analysarbetet pågår vid Umeå universitet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.27

Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om fjällförvaltningen i länen. I myndigheternas redovisning av dessa uppgifter ska även framgå hanteringen av markärenden ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Handläggningen i upplåtelse- respektive friköpsärenden ska redovisas separat.

Markupplåtelse

Länsstyrelsen beslutar i enlighet med rennäringslagen (1971:437) om upplåtelse av mark på renbetesfjällen. Länsstyrelsen förvaltar även länets kvarvarande fjällägenheter.

Länsstyrelsen har ungefär 500 markupplåtelser av vilka den större delen utgör bostadsarrenden. Under 2017 inkom 38 ärenden avseende markupplåtelse varav majoriteten gällt överlåtelse av befintlig upplåtelse. Nyupplåtelse av mark sker restriktivt i enlighet med riktlinjerna i prop. 2016/17:1 utgiftsområde 23.

Friköp

Under året har friköp och nedläggning av fjällägenheterna Ljusnedal 7 samt Bågavattnet slutförts.

Vidare har Länsstyrelsens rennäringsdelegation avgett yttrande i fem ärenden om friköp av statlig mark ovan odlingsgränsen. I samtliga fall tillstyrktes ansökan.

Tabell 2.1: Rennäring

Länsfakta om rennäring	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Faktiskt antal renar i förhållande till tillåtet antal (%)	100	105	105
Antal samebyar	12	12	12

Källa: Samebyarnas renlängder.

Kommentar till tabellen Tabell 2.1: Rennäring

Länsstyrelsen har kontrollerat renantalet i Handölsdalens sameby under början på året, samebyns samlingar misslyckades och därför har kontrollen fortsatt under innevarande säsong och kommer att slutföras under 2018. Övriga byars renantal bygger på renlängder som skall ha inkommit till Länsstyrelsen före 1 juli årligen. Länsstyrelsens bedömning är att det verkliga antalet renar är något större än redovisat utifrån uppgifterna från samebyarna om hur deras samlingar har lyckats. Idre sameby ingår i de 12 samebyarna.

Fiske

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 62*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	2,0	2,6	2,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,3	0,1	0,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,03	1,28	1,07
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 405	2 607	2 324
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,09	1,27	1,22
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	466	440	511
Antal beslutade ärenden ¹⁾	469	433	512
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	150	940	506

¹⁾ Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015–2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015–2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under 2017 har utbetalningar i form av fiskevårdsbidrag varit lägre än tidigare år. Anledningen till detta är att åtgärdsarbetet i länet under 2017 till stor del finansierats av andra åtgärdsmedel, som projektmedel, bygdemedel eller liknande. För 2018 års verksamhet bedöms bidragsutbetalningarna kunna återgå till tidigare nivåer.

Samlad bedömning av resultat

Under 2017 har Länsstyrelsen arbete med fiskerelaterade frågor omfattat i princip samma områden som tidigare år. Turistfiskfrågorna har dock, på samma sätt som för 2016 och 2015, fått stå tillbaka då Länsstyrelsen inte längre har något pågående Turistfiskeprojekt. Det kommande projektet *Fiskekartan.se* blir därför en viktig aktivitet som kommer att underlätta för fisketurismen i länet.

En fungerande förvaltning av länets fiskevatten genom fiskevårdsorganisationen är helt avgörande för såväl fisketurism som fiskevårds- och andra restaureringsåtgärder som behövs för att uppfylla de vattenanknutna miljö kvalitetsmålen. Därför är den utveckling som Länsstyrelsen sett under flera år väldigt oroande. Engagemanget för fiskevården hos länets fiskevårdsorganisationer är fortfarande stort men liknande andra ideella verksamheter på landsbygden finns inte tillräckligt många intresserade personer att fylla platserna för styrelseledamöter. Därför är det kommande projektet, tillsammans med Fiskevattenägarna och Länsstyrelsen i Östergötland, viktigt att genomföra. I projektet kommer en kartläggning av situationen i de båda länen genomföras samt förslag till administrativa verktyg, som framöver kan stärka och förhoppningsvis säkerställa en fungerande fiskeförvaltning i länet, att arbetas fram.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Fiske

Turistfiske

Turistfisket i Jämtlands län utvecklas väl och flertalet fiskecamper noterar bra beläggning under året och ett bra bokningsläge inför 2018. De avslutade EU-projekten ”Utveckling av fiskeområden i Jämtlands län 2012 - 2014” med inriktning mot utländska gäster med gäddfiske som huvudinriktning har fortsatt att ge effekt och den goda fiskekvaliteten tillsammans med bra service till gästerna genererar nu nya gäster till länet. Ett projekt för att ta fram en nationell karttjänst, fiskekartan.se, där alla Sveriges 2000 fiskevårdsområden kommer att finnas digitalt med kontaktinformation om respektive område med mera har startat upp under 2017 och kommer att slutföras under 2018 med en demonstration på Sportfiskemässan. Länsstyrelsen Jämtlands län samverkar med Länsstyrelsen Jönköpings län och Lst-IT i en arbetsgrupp för projektet.

Försäljning av fiskekort

Slutsummeringen är ännu inte klar men prognosen för 2017 tyder på en ökning av antal sålda kort jämfört med 2016 då 116 000 fiskekort såldes exklusive fisket på renbetesfjäll.

Vattenbruk och produktion

Produktionen av matfisk under året har i stort varit oförändrad jämfört med föregående år där regnbågen dominerar med cirka 3000 ton och röding på cirka 500 ton. En ansökan om etablering av en stor kassodling om 2000 ton i Storsjön, inom allmänt vattenområde utanför Rödön, har överklagats till Mark- och Miljööverdomstolen och där avvisats. Svensk Fjällröding med verksamhet i Landösjön har ansökt om utökning med 1000 ton till totalt 1550 ton men den avslogs av Miljöprövningsdelegationen, MPD. Bolaget överklagade till Mark och miljödomstolen, MMD, som gav tillstånd till 632,5 ton foder. Beslutet har därefter överklagats av bolaget till Mark- och miljööverdomstolen, MMÖD, där förhandling avslutats under året och dom väntas. Tillståndet för Wangensten Fisk AB i Storsjön har av MMÖD fastställts till 550 ton foder i enlighet med tidigare MPD-beslut.

Utvecklingen mot landbaserade anläggningar i recirkulerande aquakultur system, RAS, för produktion av matfisk fortsätter i allt snabbare takt och en ansökan har lämnats in ifrån ett nybildat företag, Cold Lake AB, som vill etablera en sådan anläggning om 4000 ton röding på Kallsjöns strand i Åre kommun. Som upplysning kan nämnas att en större anläggning om 3000 ton röding har tagits i drift i Lierne kommun i Norge. RAS framstår alltmer som den bästa tillgängliga tekniken av bland annat miljömässiga skäl för odling av matfisk, främst röding. Utsläppen av näringsämnen går i en RAS-anläggning, till skillnad mot storskalig kassodling, att begränsa.

Anmälningsspliktiga sjukdomar i fiskodlingar och vildfisk

Länsstyrelsen medverkade under året i en nationell grupp som består av landets fiskodlarföreningar, Jordbruksverket, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, och Havs- och Vattenmyndigheten, HaV. I gruppen pågår diskussioner om hur man ska gå vidare med Bacterial Kidney Disease-frågan, BKD, där Sveriges garantier gentemot EU fortsätter men där Jordbruksverket har förslag på att ersätta garantierna med en frivillig lösning. BKD-situationen i Ströms Vattudal är fortfarande inte fullständigt utredd och mer provtagning på vild fisk längre upp i vattensystemet krävs för att hitta referensområden.

I länet har under 2017 ytterligare en fiskodlingsanläggning sanerats efter konstaterad smitta av BKD.

Förvaltning av fiskevatten

Förvaltningen av länets fiskevatten exklusive fisket på renbetesfjäll sköts idag via 200 fiskevårdsorganisationer där engagemanget fortfarande är stort men där det numera efterfrågas särskilda verktyg eller råd hur man kan göra när det inte finns tillräckligt många intresserade personer att fylla platserna för styrelseledamöter eller hur man går till väga för att slå samman områden. Som svar på denna efterfrågan har Länsstyrelsen tillsammans med länsstyrelsen i Östergötlands län och Sveriges Fiskevattenägareförbund tagit fram ett projekt som syftar till att kartlägga hur situationen ser ut i båda länen för att sedan arbeta fram administrativa verktyg som kommer att kunna användas även på nationell nivå. Projektet kommer att påbörjas under 2018.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 1.2: Fiske

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal fiskevårdsområden	163	163	163
Antal fiskelicenser	0	0	0
Antal personliga fiskelicenser	0	0	0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	3	0

Källa:

Kommentar till tabellen Tabell 1.2: Fiske

Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram: Det stöd som i huvudsak är aktuellt för Jämtlands län ur Havs- och fiskeriprogrammet är stöd till produktiva investeringar i vattenbruk. Budgeten för programmet ligger centralt och medlen tog slut i ett tidigt skede. Då detta är väl känt inkommer inga ansökningar.

Folkhälsa

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 70*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,2	0,1	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	1,8	0,8	0,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,83	0,42	0,48
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 953	1 720	1 517
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,34	0,84	0,80
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	39	30	34
Antal beslutade ärenden ¹⁾	34	30	52
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	2	0	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 716	45	31

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Länsstyrelsen i Jämtlands län har del av året 2016 samt hela 2017 har köpt konsulttjänst av Länsstyrelsen i Västerbotten vad gäller Alkohol och Tobakstillsynen. Det innebär att det saknas uppgift angående den årsarbetskraft som ingått i tjänsteköpet. Däremot syns detta i verksamhetskostnaderna som ökat från 2015 års 1,517 mnkr till 2,953 mnkr avseende 2017. En viss del består av utökade OH-kostnader, men den bedöms som marginell.

Vad gäller bidragsutbetalningar har de ökat markant. Till stor del beror detta på att en äldre verksamhetskod (706) använts 2017 vid utbetalning av ett statsstöd, om 1,451 mnkr, riktad till kommunernas arbete med personliga ombud. Från och med 2015 har arbetet med personliga ombud flyttats från området 70* till 81*.

Trots detta kvarstår 264 tkr vilket är en ungefärlig ökning om 210 tkr mellan åren 2016 och 2017. Det är i huvudsak bidrag inom ANDT som står för ökningen. Nämnas kan bidrag till "Små kommuner", "Rökfria skolgårdar" med mera.

Samlad bedömning av resultat

Under 2016 genomfördes en genomgång av vilka delmål inom folkhälsopolitiken som bedöms vara relevanta och genomförbara inom Länsstyrelsens kärnverksamhet. Länsstyrelsen gjorde då bedömningen att det finns en stor utvecklingspotential, men att utrymmet för intern samordning och kompetensutveckling är begränsat. Trots detta noterar Länsstyrelsen att det redan i dag sker ett betydande folkhälsoarbete inom myndigheten som bidrar till Folkhälsopolitiken.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Nämnas kan det arbete som Länsstyrelsen under 2017 genomfört inom hälsoskydd vilket innebär att upptäcka, förebygga och undanröja hälsorisker i miljön, både utom- och inomhus i syfte att förhindra att människor blir sjuka. Exempel på insatser som utförts som bidrar till målområden inom folkhälsa redovisas nedan:

- Fastställande av vattenskyddsområden och arbete mot kommunerna för att få fler vattentäkter skyddade.

- Sanering av förorenad mark för att få bort eller motverka spridning av tidigare föroreningar. I arbetet har även att samverka med och driva på kommunerna i detta arbete samt även vara förmedlare av bidrag till saneringsåtgärder vid kommunerna.
- Vid tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet verka för att folkhälsorelaterade konsekvenser, till exempel buller, minimeras. Vid tillsyn av tillståndsgivna verksamheter gäller motsvarande att kontrollera ett tillståndsvillkor efterlevs och i förekommande fall förelägga om åtgärder.
- Inom området "Goda matvanor och säkra livsmedel" har Länsstyrelsen under året arrangerat en samordningsträff inom livsmedelskontrollen med kommunerna och Livsmedelsverket. Syftet med detta viktiga forum är att få en gemensam bild samt besluta om samverkansåtgärder. Facit hittills är att tre kommuner i länet beslutat om samverkan med en annan kommun inom livsmedelskontrollen för att få upp den kritiska massan samt en robust och välfungerande organisation som ger medborgarna en likvärdig kontroll.
- Länsstyrelsen har även genomfört kontroller av primärproduktionen, det vill säga första ledet i livsmedelskedjan, vilket omfattar bland annat produktion av kött, mjölk, spannmål, grovfoder samt framställning av foderblandningar. I det ingår dessutom jakt, fiske, biodling, insamling av bär och svamp samt lagring och transport av både foder och livsmedel. Kontrolluttaget sker till viss del mot bakgrund av risk-klassificering i primärproduktionsregistret, men även lokal kännedom och historik är viktig i uttaget. Syftet med kontrollerna är att livsmedlen ska vara säkra och att befolkningen inte ska bli sjuka av dem. Under 2017 har Länsstyrelsen vidareutvecklat sitt arbete med tillsynen i livsmedelskedjan.
- Goda matvanor och säkra livsmedel säkras även inom arbetet med smittskydd. Länsstyrelsen är den enda myndighet som kontrollerar förskrivning, hantering och användning av antibiotika gällande djur. Länsstyrelsen är också den enda myndighet som kontrollerar smittskydd och vårdhygien i veterinära verksamheter. Även att djurhållare och anordnare av besöksverksamheter, exempelvis vårdhundar, håller sig till hygienreglerna och vidtar adekvata smittskyddsrutiner har kontrollerats. Länsstyrelsen ett mycket stort ansvar i arbetet att minska antibiotikaresistens och förekomsten av läkemedelsrester i livsmedel.
- Inom "Delaktighet och inflytande" samt "Fysisk aktivitet" har Länsstyrelsen i sina samrådsyttrande på olika kommunala planer beaktat möjligheterna till fysisk aktivitet i vardagen, som möjligheterna att gå och cykla till skolan och arbetet. Även behovet av en bred delaktighet från befolkningen påtalas, där samråd med till exempel samebyarna är av största vikt i ärenden de är berörda av.
- Länsstyrelsen har under året arbetat med regeringens friluftspolitik och målet att stärka arbetet med tätortsnära natur så att friluftslivet ska öka. Till detta har Länsstyrelsen kopplat en jämlikhetsaspekt. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att det finns en god tillgänglighet för medborgare som saknar körkort och/eller bil att nyttja naturen. Det tätortsnära reservatsarbetet har fortsatt under året och har fokus på områden som är tillgängliga via cykelvägar och/eller bussförbindelser.
- Inom kris- och beredskapsverksamheten har det förebyggande arbetet gentemot kommunernas räddningstjänst utvecklats och Länsstyrelsen noterar att andelen skorstensbränder för första gången på flera år minskat. Arbetet har skett utifrån tillsyn över lagen om skydd för olyckor, som är till för att skydda människors liv och hälsa.
- Det regionala tillväxtansvaret övergick 2015 från Länsstyrelsen till Region Jämtland Härjedalen. Länsstyrelsen har ett fortsatt utvecklingsansvar inom Miljömål, Integrations- samt Jämställdhetspolitiken.
- Inom miljömålsarbetet har Länsstyrelsen haft möten med Region Jämtland Härjedalen inför framtagande av den nya länstransportplanen samt lämnat remissyttranden på den nationella transportplanen. För att nå det nationella klimatpolitiska målet från

transportsektorn⁵⁷ är det viktigt att dessa dokument bidrar till- och främjar hållbara transporter vilket påtalats från Länsstyrelsen. Detta innebär bland annat förutsättningar för ökad gång- och cykeltrafik vilket är positivt även ur ett hälsoperspektiv.

- Länsstyrelsen har verkat för en förstärkning av asylhälsan med kompetenser inom kris- och trauma vilket genomfördes under 2016. Länsstyrelsen har under 2017 följt verksamheten och konstaterar att insatsen bidragit till en positiv utveckling vad gäller ensamkommande barns psykiska hälsa. Inom jämställdhetspolitiken har insatser genomförts med bäring på folkhälsomålet. Nämnas kan olika aktiviteter inom ”Mäns våld mot kvinnor” och ”Jämställd hälsa” med utgångspunkt i länets Jämställdhetsstrategi. Insatserna redovisas under sakområde Jämställdhet.
- Många barn i länet studerar på annan ort än hemmet, dels på grund av geografiska skäl, dels för att mindre gymnasieskolor har ett begränsat utbud. Att som 16-åring flytta hemifrån ställer stora krav både på ungdomen och föräldrarna. Länsstyrelsen har i samverkan med Härjedalens kommun tagit fram manualen ”Förälder på distans” som är ett metodstöd för att bedriva gruppverksamhet med föräldrar vars barn bedriver gymnasiestudier på annan ort. Syftet med materialet är att stärka relationen mellan förälder och barn samt visa på hur föräldraskap kan utövas på distans. Manualen har i första hand lanserats till övriga kommuner i länet, varav två kommuner kommer att påbörja föräldragrupper under 2018. Metodstödet är även tänkt att spridas utanför länet.

ANDT arbetet

Kunskapsfördjupande insatser med utgångspunkt i handlingsplanen 2017

I länet finns en regional ANDT-strategi som följer den nationella strategin. Som ett led att förverkliga målen i dessa strategier tas en årlig handlingsplan fram. Handlingsplanen tas fram tillsammans med kommuner, polis och idéburna organisationer. Fokusområden under 2017 har varit tobaks- och cannabisförebyggande arbete. Insatser inom ramen för dessa två områden har framförallt fokuserats på kunskapsfördjupning. Inom ramen för handlingsplanens fokusområden har Länsstyrelsen bland annat:

- Utvecklat det cannabisförebyggande arbetet genom att vara sammankallande för en arbetsgrupp med deltagare från kommun, ideella sektorn och Mittuniversitetet. Gruppen har under året haft som mål att få upp vikten av ett cannabisförebyggande arbete på agendan samt ge verktyg i det praktiska arbetet. Detta har genererat insatser som att bland annat introducera webbutbildningsmaterialet ”Koll på cannabis” samt anpassa detta till länets förutsättningar. Gruppen har även besökt en majoritet av länets gemensamma politiska och/eller chefsnätverk samt anordnat en konferens på ämnet med 100 deltagare.
- Länsstyrelsens ANDT-samordning har under året i samverkan med tillsyn initierat en kartläggning av i vilken utsträckning gymnasieskolgårdar i länet är rökfria. Kartläggningen visar att ytterligare arbete behövs riktat till skolor.
- ANDT-samordningen har även ingått i en arbetsgrupp tillsammans med Regionen i syfte att gemensamt utveckla och stötta det lokala tobaksförebyggande arbetet. Tyngdpunkt har varit tobaksfri duo samt att fler kommuner antar Tobacco Endgame⁵⁸. Detta har genererat i att ytterligare två kommuner antagit Tobacco Endgame och att en majoritet av länets kommuner nu arbetar med Tobaksfri duo.

⁵⁷ 70 procent minskade utsläpp från transportsektorn år 2010–2030.

⁵⁸ Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 är ett opinionsbildningsprojekt. Projektet syftar till att få till stånd ett politiskt beslut 2015 om ett slutmål för rökningen 2025.

Baserat på Skolelevers drogvanor 2016 framkom att Jämtlands län är ett högkonsumtionslän jämfört med övriga län. Med anledning av detta gav Länsstyrelsen CAN⁵⁹ i uppdrag att genomföra en kartläggning över ANDT-bruket i länet, både vad gäller unga och vuxna. Kartläggningen omfattade även hur det ANDT-förebyggande arbetet bedrivs på regional och lokal nivå, med specifika rekommendationer till varje kommun. Kartläggningen presenterades under slutet av 2017 och dess resultat har legat till grund för 2018 års handlingsplan och därmed förslag på åtgärder.

Samverkan externt och internt

Det har under en längre tid funnits stort behov av att skapa en tydlig styrstruktur som underlättar och stödjer det ANDT-förebyggande arbetet för länets regionala och lokala aktörer och som främjar samverkan. Med anledning av detta har Länsstyrelsen initierat flera plattformar för informations- och erfarenhetsutbyte och för att stimulera till mer samverkan. Länsstyrelsen har bland annat:

- För andra året i rad anordnat en träff för samtliga kommunala förvaltningschefer med syfte att diskutera ANDT-förebyggande arbete och samverkan samt presentera och förankra den handlingsplan (2017) som tagits fram.
- Utvecklat den regionala samverkansgruppen till att omfatta brottsförebyggande arbete i syfte att ytterligare förbättra samverkan mellan regionala aktörer och mellan fler områden. I gruppen ingår kommunpoliser, Länsstyrelsens ANDT-samordnare, brottsförebyggande samordnare och handläggaren för alkohol- och tobakstillsyn samt representant från studenthälsan på Mittuniversitetet. Under året har gruppen bland annat genomfört ett gemensamt kommunbesök som ett första försök att visa på hur samverkan mellan flera områden kan ge synergieffekter.
- Anordnat gemensamma träffar för lokala samordnare och handläggare för alkohol- och tobakstillsyn. Syftet har varit att stimulera till mer lokal samverkan mellan samordning och tillsyn. Fokus har framförallt varit på samverkansprocesser. Utfallet har bland annat varit att fler kommuner nu genomför gemensamma insatser och projekt.

Länsstyrelsen får allt fler uppdrag inom social hållbarhet. Under året har därför en kraftanstärkning gjorts för att skapa bättre intern samverkan mellan de olika uppdragen. Bland annat har en intern preventionsgrupp skapats där områdena ANDT-samordning och tillsyn, brottsförebyggande arbete, våld i nära relation, föräldraskapsstöd, integration och jämställdhet ingår. Detta har under året genererat att gruppen kartlagt de olika nätverk som var och en har. Syftet har varit att utveckla ett gemensamt sätt att kommunicera med våra olika målgrupper. Under året har även en gemensam konferens genomförts. Syftet var att öka kunskapen om drogpreventiva insatser, traumamedveten omsorg och människohandel för personer som möter och arbetar med ensamkommande barn och unga. Cirka 250 personer deltog i konferensen och genomslaget var gott. Flera av deltagarna har efterfrågat ytterligare satsningar.

⁵⁹ Centralförbundet mot Alkohol och Narkotika

Satsning på små kommuner

Små kommuners förutsättningar att bedriva ANDT- förebyggande arbete är ofta begränsade, vilket även kan skönjas i statistiken vad gäller exempelvis andelen dödsfall och vårdade på grund av alkohol. Som ett led i detta har en nationell målsättning varit att stimulera små kommuners ANDT- förebyggande arbete. I Jämtlands län har detta genererat att kommuner fått ansöka om projektbidrag för att utveckla arbetet. Detta har bland annat resulterat i att en kommun prioriterat en samordnartjänst för att kartlägga och intensifiera det förebyggande arbetet. Länsstyrelserna har även gemensamt gett CAN i uppdrag att studera små kommuners förutsättningar att bedriva ANDT- förebyggande arbete samt effekterna av detta jämfört med större kommuner. I Jämtland har tre kommuner inkluderats i denna studie.

Länsövergripande insatser

Under året har Länsstyrelsen samverkat med Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland inom ramen för projektet Tillsammans mot nättdroger. Fokus för arbetet har varit att ta fram en metodbeskrivning, påverka till förändrad lagstiftning, kvalitetssäkring, utvärdering och spridning av arbetet. Arbetet har bland annat genererat att ytterligare två kommuner i Jämtland anslutit sig.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i planering och genomförande av 4-länskonferensen tillsammans med Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten. Konferensen riktas till både lokala ANDT- samordnare samt handläggare för alkohol- och tobakstillsyn.

För att öka kunskapen inom ANDT-området och sprida erfarenheter bjöd Länsstyrelsen tillsammans med ANDT- samordningen i Västernorrland till en gemensam lunch till lunch träff för lokala samordnare. Dagarna var mycket uppskattade och kommer att genomföras även under 2018.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,

Se övrig redovisning av sakområde Folkhälsa.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH ¹)	2 386	1,9
<i>varav</i> Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	375	0,4
<i>varav</i> Fördelning av statsbidrag (704)	3	0,0
<i>varav</i> Alkohol- och tobaksärenden (705)	192	0,0
<i>varav</i> Alkoholärenden (7051 - 7053)	185	0,0
<i>varav</i> Tobaksärenden (7054 - 7056)	8	0,0
Totala kostnader (inkl. OH ¹)	2 953	

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret (dvs. 2017).

Kommentar till tabellen Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa

Se kommentarer till tabellen Volymer och kostnader ovan.

Jämställdhet

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 80*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,9	1,9	1,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,84	0,90	0,90
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 415	2 583	2 206
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,09	1,26	1,16
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	6	12	12
Antal beslutade ärenden ¹⁾	7	6	6
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	15	50	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Både verksamhetskostnaderna såväl som andelen av totala årsarbetskraft har minskat under året. Det är företrädesvis inom delmålet ”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra” som minskningen skett.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen noterar att det under året varit hög delaktighet och engagemang hos aktörerna i referensgruppen Jämställdhet i Jämtlands län, REJÄL, som är kopplad till arbetet med länets jämställdhetsstrategi. Deltagarna i gruppen har varit aktiva i arbetet med en ny jämställdhetsstrategi vilket även borgar för ökat genomslag av jämställdhetspolitiken i länet. Det externa arbetet har stärkts ytterligare i och med att jämställdhetsintegrering fått genomslag i flera av Länsstyrelsen sakområden och deras externa arbete.

Förutom ökad kunskap har det allmänna intresset för jämställdhetsintegrering ökat inom Länsstyrelsen. Allt fler enhetschefer och handläggare från flera sakområden har under året deltagit i interna utbildningar samt efterfrågat stöd från särskilt sakkunnig i jämställdhet. I flera fall har det funnits en tydlig koppling till att sakområden i sina uppdrag fått tydligare skrivningar om jämställdhet med krav på att hänsyn ska tas till kvinnor och mäns villkor i uppdragen.

Även fler aktörer utanför REJÄL, har efterfrågat stöd i arbetet med könsstereotypiska normer och värderingar. Nämnas kan Polismyndigheten samt olika förskolor. Under 2017 har även samverkan utvecklats med skola och idrottsförbund, vilka varit arenor som tidigare varit svåra att nå.

Sammantaget har Länsstyrelsens jämställdhetsarbete såväl internt som externt fått ökad legitimitet och uppskattning. Det är glädjande att även fler män har engagerat sig för ökad jämställdhet i länet genom deltagande i Länsstyrelsens insatser. Vi har även noterat att de aktörer som deltagit i våra insatser har inspirerats att ta initiativ till egna insatser inom den egna verksamheten.

Andra väsentliga prestationer och resultat

I samband med revideringen av länets jämställdhetsstrategi har processen med förankring kännetecknats av hög delaktighet och engagemang bland aktörerna som omfattas av målförslag i strategin. Aktörerna ingår i referensgruppen Jämställdhet i Jämtlands län, REJÄL, som stöds av landshövdingen.

Strategin följer samma upplägg som föregående, det vill säga den innehåller olika temaområden. Texterna har ändrats något och statistiken har uppdaterats. Vid revideringen har normer, maktordningar och vikten av männens engagemang i jämställdhetsarbetet lyfts. Länsstyrelsen anser att både kvinnor och män måste bidra till ökad jämställdhet inom de flesta livsområden.

Länsstyrelsen har utifrån regionala förutsättningar valt att prioritera några områden i strategin. Det innebär att extra fokus kommer att läggas på:

- De höga sjuktalen i länet, särskilt inom de kvinnodominerade branscherna.
- Den könssegregerade arbetsmarknaden.
- Det obetalda hem- och omsorgsarbetet.
-

De satsningar som Länsstyrelsen i Jämtlands län prioriterat i strategin bidrar också till Agenda 2030. Så som mål 1.2: Att till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner, samt mål 5.4: Att erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

En hög andel av kvinnorna i Sverige är eller kommer att bli ”fattigpensionärer”. Insatser sker enligt länets Jämställdhetsstrategi såsom att synliggöra behovet av heltidsarbete, delad föräldrapenning samt vård av barn, dela det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Men även vikten av att synliggöra löneskillnader, arbetsvillkor, hälso- och sjukvård samt rehabilitering.

REJÄL - Referensgruppen jämställdhet i Jämtlands län

REJÄL leds av landshövdingen. Under året har två träffar genomförts. Deltagarna har fått ta del av forskningsbaserade seminarier med olika teman. Här deltar även handläggare från ett flertal sakområden vid Länsstyrelsen.

Första träffen hade jämställd regional tillväxt som tema. Dagen innehöll föreläsningar och diskussioner om ”Det könsmärkta företagandet, ett hinder för jämställdhet”. Regionens handlingsplan för jämställd regional tillväxt presenterades samt Kontigos utvärdering av Tillväxtverkets arbete med jämställd regional tillväxt. Dagen resulterade i ökad kunskap hos deltagarna om kvinnor och mäns villkor för företagande i Jämtlands län. Även fler och nya kontaktvägar mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen skapades.

Träff nummer två hade fokus på arbetsmiljö och hälsa. Ett forskningsprojekt om genusmedvetet arbetsmiljöarbete i en kommun presenterades. Företagshälsan i Krokoms kommun berättade om sitt konkreta arbete med att integrera genusperspektiv i arbetsmiljöarbetet. Det fördes diskussioner om hur hälsofrämjande ledarskap kan ge friska organisationer. Även Regionens arbete med att minska sjuktalen presenterades. Dagen resulterade i att ett nytt nätverk bildades i länet som ska verka för ett skiftat fokus från individperspektiv till organisering av arbetsplatser, i första hand inom kvinnodominerade branscher.

Pilotskola - Machofabriken

Länsstyrelsen har under 2016–2018 utsett Jämtlands Gymnasium Fyrvalla till pilotskola i införande av ett normkritiskt förhållningssätt. Skolan är en yrkesförberedande skola för bygg, el, fordon, industri och VVS. Under 2017 har en utbildningsdag med Machofabriken genomförts. En framgångsfaktor är att hela ledningen aktivt stödjer arbetet och ser fördelarna med förändring av könsstereotypiska normer och ökad jämställdhet. Det har resulterat i att fler lärare efter utbildningen ville arbeta med machofabrikens metodmaterial. Det innebär även att flera blev bärare av det normkritiska arbetet i skolan.

Som ett led i stödet till pilotskolan inleddes även ett våldsförebyggande arbete med metoden ”mentorer i våldsprevention”, MVP, hösten 2017. Detta har möjliggjorts genom det interna samarbetet mellan Länsstyrelsens uppdrag inom jämställdhet, mäns våld mot kvinnor och det brottsförebyggande arbetet.

Maskulinitet/Machonormer

I samband med arbetet att stödja, pilotskolan Jämtlands Gymnasium Fyrvalla, för en utbildningsdag med Machofabriken, erbjöds även en extra extern utbildningsdag, Stark – hård och fnissig! Dagen handlade om hur normer för maskulinitet kan problematiseras och förändras. Detta genomfördes i samverkan med Jämtland Härjedalens fotbollsförbund. Målgrupp var ledare inom idrotten, andra ledare som möter unga i sitt arbete, beslutsfattare i frågor som rör unga och unga vuxna. Den ökade kunskapen om machonormer har medfört att och flera av idrottsförbunden efter utbildningen tagit egna initiativ till utbildningar riktade till idrottsledare på temat. Även samverkan mellan Länsstyrelsen, Jämtlands Gymnasieförbund och Ung företagsamhet/Jämtland har utvecklats. Utöver detta har deltagarna visat intresse för att ingå i ett nätverk som framgent bjuds in till utbildningsdagar och samverkansmöten.

Jämställdhetsläget i länet

Den statistik som togs fram 2016 ”Kvinnor och män i Jämtlands län 2016” har delats ut i mer än ettusen exemplar både externt och internt vid Länsstyrelsen. Syftet med att sprida statistiken har varit att den ska fungera som kunskapskälla när strukturer och villkor för kvinnor och män i länet ska synliggöras, analyseras och diskuteras. Bland annat deltog Länsstyrelsen vid firandet av internationella kvinnodagen, Feminism för allas lika värde, och informerade om jämställdhetsläget i länet utifrån den könsuppdelade statistiken.

Mäns våld mot kvinnor

Se mer redovisning sakområde Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter samt ovanstående insatser inom Machofabrik och Machonormer.

Länsstyrelsen har lyckats vidmakthålla effekterna från tidigare år samt driva arbetet framåt. Detta har lyckats genom den väluppbyggda organiseringen inom området såväl externt som internt. Under detta ”mellanår” har både resurser och insatser samordnats mellan flera olika uppdrag.

Vid revideringen av jämställdhetsstrategin har arbetet mot mäns våld mot kvinnor fått utökad utrymme i dokumentet. Arbetet har diskuterats och förankrats i Ledningsgruppen Myndighetssamverkan Våld i nära relationer. De övergripande mål som finns i den nationella tioåriga strategin har brutits ned till regionala målsättningar med koppling till den myndighetsövergripande regionala överenskommelsen om samverkan mot våld i nära relationer som finns i länet. Det innebär att kopplingen mellan den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor och den regionala jämställdhetsstrategin blir tydligare.

Länsstyrelsen har under året identifierat att det finns ett fortsatt behovet av mer kunskap rörande hedersrelaterat våld och förtryck. På uppdrag av länets myndighetsövergripande ledningsgrupp arrangerades konferensen; Samverkan vid hedersrelaterat våld och förtryck. Uppföljningen från konferensen visade på utvecklingsbehov inom flera områden, vilket kommer att tas vidare inom ordinarie samverkansstrukturer. En åtgärd som redan har vidtagits är att säkerställa att det finns information om kontaktpersoner vid respektive myndighet. Under året har Länsstyrelsen även försökt möta upp efterfrågan genom att stödja olika initiativ såsom ”En våldsfri vecka i Åre kommun” eller med kortare föreläsningar till olika aktörer, till exempel Svenska kyrkan.

Under ett flertal år har vi fått signaler från polisens barnutredare om hur förövare av sexuella övergrepp mot barn inspireras av pornografi. Med detta som utgångspunkt arrangerade Länsstyrelsen i samverkan med Kvinnojouren i Jämtlands län en visning av filmen ”Pornland” – hur porrindustrin kapar vår sexualitet” med efterföljande föreläsning och panelsamtal. Ungefär 100 personer deltog från socialtjänst, frivilligorganisationer, hälso- och sjukvården, skolan samt en del föräldrar. Arrangemanget fick stor uppmärksamhet i lokala medier såsom dagstidningar, radio och tv.

Våld och djur

Länsstyrelsens samordnare för att motverka mäns våld mot kvinnor har inlett ett arbete för att uppmärksamma kopplingen mellan våld mot kvinnor och barn och våld och försummelse av djur. Kommunernas länsövergripande samordnare har tillsammans med djurskyddshandläggare deltagit i nationell konferens för att gemensamt få kunskap om området. Detta har resulterat i att kunskapen har ökat hos olika aktörer samt att samverkan mellan Länsstyrelsen och kommunernas handläggare har ökat.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor,

Kulturmiljö

Sakområdet har fått extra stöd i jämställdhetsintegrering under 2017. Dialogmöten, samordnade remissvar samt seminarium om Genus och kulturmiljö för kommuner och muséer har genomförts.

Insatsen har resulterat i att medarbetare vid kulturmiljö anser att deras kunskap har ökat vad gäller teorier, jämställdhetsintegrering, könskonsekvens och jämställdhetsanalyser samt att deras kunskap att självständigt genomföra jämställdhetsanalyser har stärkts. Eftersom kulturmiljö sällan tar upp beslut till beslutsmöte och istället skriver många rapporter, tar fram skyltmaterial med mera kan det vara till stor nytta och hjälp att fundera mer över formuleringar, val av utpekade miljöer i det dagliga arbetet.

Samhällsplanering

Samhällsplanerarna också fått extra stöd i jämställdhetsintegrering under 2017. Dialogmöten, samordnade remissvar, utbildningsdag för kommunens handläggare och chefer har genomförts.

Samhällsplanerarna anser att deras kunskaper har ökat framför allt vad gäller begrepp/teorier och jämställdhetsmålen. De har länge gjort jämställdhetsanalyser inför beslutsmöte men bedömer att det är bra att ha dialog under gruppmöten någon gång per år med särskilt sakkunnig i jämställdhet. Handläggarna anser att deras kunskap att självständigt genomföra

jämställdhetsanalyser har stärkts och de fortsätter att följa upp hur kommunerna hanterar jämställdhet i planeringen.

Bygdemedel

Verksamheten har fått extra stöd i jämställdhetsintegrering under 2017. En kartläggning av bygdemedel har genomförts. Syftet var att få en bild över vad medlen går till och till vem samt ifall medlen gynnar både kvinnor och män, flickor och pojkar. Det har varit svårt att fastslå med exakthet hur fördelningen mellan könen ser ut då vi inte känner till hur fördelning av medlemmar ser ut, vilka som nyttjar föreningar och hembygdsgårdar eller liknande. Det vi kan se är att det är få ansökningar som handlar om exempelvis kultur eller ridskolor. De flesta ansökningar handlar om byggnationer, renoveringar till bygdegårdsföreningar, byalag och idrottsföreningar.

Vi befarar att det finns föreningar som kan söka men som dessvärre inte har nåtts av information kring vilka som har rätt till medlen. För att få in en större bredd av ansökningar ska Länsstyrelsen förbättra kommunikationen kring medlen för att därigenom öka möjligheterna att bygdemedel ska komma alla till godo.

Ledningsgrupp och övriga medarbetare

Ledningsgruppen har fått utbildning och har ställt sig positiv till en fortsatt utveckling. Samtliga enheter har under året antagit erbjudandet om särskild genomgång om jämställdhet. Innehållet har varit baskunskaper om teorier och begrepp, politiken och om jämställdhetsintegrering. Normers betydelse och kritik av densamma har fått ökat fokus. Det återstår dock en del arbete med att öka kunskap hos handläggare om hur de ska omsätta kunskapen i praktiken. Kopplat till varje träff har även enheternas verksamhetsplanering diskuterats samt vikten av att varje enhet beslutar vilket fokus de ska ha i verksamhetsplanen, under 2018, när det gäller jämställdhet. Sammantaget har arbetet resulterat i att kunskapen om jämställdhet har ökat, motståndet har minskat och styrkedjan har ett tydligare jämställdhetsfokus.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta,

Genom att internt sprida den generella könsuppdelade statistiken i ”Kvinnor och män i Jämtlands län 2016” och diskussioner om och kopplingar till Länsstyrelsens verksamheter har vi hållit frågan om könsuppdelad statistik levande. Detta har medfört att engagerade diskussioner om de olika livsvillkor som råder mellan kvinnor och män har ägt rum. Dessutom hur detta kan komma att spela roll i den dagliga handläggningen.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 6.1: Jämställdhet

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2017	2016	2015
Verksamhetskostnader inkl. OH ¹ (tkr)	2 415	2 583	2 206
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 691	1 204	1 051
varav övrig finansiering (tkr)	724	1 379	1 155
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,07	1,25	1,14
Verksamhetsintäkter	566	1 004	939

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

1) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Kommentar till tabellen Tabell 6.1: Jämställdhet

I tabell 80 Volymer och kostnader noteras att det är främst inom delmålet "Mäns våld mot kvinnor ska upphöra" som minskningen skett. Orsaken går att finna i tabell 6.1 och raden för "varav övrig finansiering" vilket innebär en sänkning med drygt 800 tkr från verksamhetsåret 2016 till 2017.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 81* och 82*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,1	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,4	0,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,09	0,21	0,19
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	311	460	425
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,14	0,22	0,22
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	7	7	3
Antal beslutade ärenden ¹⁾	7	7	0
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	1 275	1 181

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Enligt länsstyrelsernas gemensamma struktur för redovisning, VÄS 2017, gäller följande; ”Arbete med sektorsövergripande uppgifter som beskrivs i länsstyrelseinstruktionen, bland annat jämställdhet, barn, mänskliga rättigheter och folkhälsa, ska redovisas under den verksamhet där arbetet sker. Det innebär att den tid som redovisas i tabellen i huvudsak avser det övergripande arbetet inom 81* och 82*. Från och med 2016 ingår Länsstyrelsens Föräldrastödssamordning samt uppdraget Statsstöd till personliga ombud inom 82*. Detta påverkar starkt utvecklingen över tid.

Det finns inga bidragsutbetalningar under 2017 registrerade. Detta beror på att en äldre verksamhetskod (706) under Folkhälsa använts vid utbetalning av det årliga statsstödet till länets kommuner för deras arbete med personliga ombud. För 2017 uppgick stödet till 1 452 tkr. Det är samma statsstöd som anges 2016 och 2015.

Samlad bedömning av resultat

Arbetet med mänskliga rättigheter, MR, måste kopplas till den dagliga kärnverksamheten för att bli hållbart. Länsstyrelsens verksamhet utgår från instruktionen samt olika lagar och förordningar. Det både avgränsar arbetet med mänskliga rättigheter samtidigt som det ger mandat för insatser inom andra verksamheter. Till exempel saknar Länsstyrelsen mandat inom områden som arbetsmarknad, utbildningsverksamhet, socialtjänst samt sjukvård.

Länsstyrelsen har mångårig erfarenhet av verksamhetsintegrering i arbetet med miljömål och jämställdhet. Detta har inte varit möjligt att överföra till antidiskrimineringsarbetet. Orsaken är att diskrimineringsgrunderna saknar uppsatta mål till skillnad från arbetet med miljö- och jämställdhetspolitiken. Däremot är integrering av konventionsåtaganden möjligt genom sina uppsatta artiklar. Länsstyrelsen uppfattar att det under de senaste åren skett en betydande utveckling och en norm-förskjutning inom området. Ett exempel på detta är att förmiddagen vid årets personaldag ägnades till mänskliga rättigheter och hur dessa kan omsättas i praktiken.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har inte haft möjlighet att fullt ut omfördela resurser som täcker både ett hållbart internt och externt utvecklingsarbete. Samarbetet med andra myndigheter och organisationer sker inom de olika verksamheternas befintliga nätverk. Exempelvis inom kulturmiljö, där samverkan skett med Riksantikvarieämbetet, andra länsstyrelser, regionala aktörer som museer, kommunala kulturmiljöhandläggare med flera. Ett annat exempel är att Länsstyrelsen haft dialogmöten med olika kommuner angående detalj och översiktsplaner i områden som berör rennäring.

Årets personaldag i november inleddes med en föreläsning på temat MR och Agenda 2030. Att medarbetarna ser en koppling mellan den egna verksamheten och MR-arbetet är en viktig framgångsfaktor. Därför genomfördes, efter den inledande föreläsningen, en gruppuppgift vilken syftade till att ”gå från ord till handling”. Bland annat fördes diskussioner i grupperna om kopplingen mellan de ”sociala” delmålen i Agenda 2030 i relation till valda delar av artiklar från funktionshinderns- och barnkonventionen samt Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Arbetspasset avslutades med att omsätta artiklar och lagtext till konkreta exempel på insatser inom Länsstyrelsen uppdrag. Samtliga 24 grupper formulerade hur uppdragen hänger samman. Flertalet hade även förslag på konkreta insatser, företrädesvis inom funktionsnedsättning. Utifrån resultatet ser Länsstyrelsen att det behövs fortsatta dialoger om hur MR-arbetet kan utvecklas och genomföras i vardagen. Speciellt gäller detta inom nationella minoriteter, men även barnperspektivet.

Mer om Mänskliga rättigheter, MR, återfinns under avsnitten om Barnperspektiv, Funktionsnedsättning samt redovisning av uppdrag 1:26.

Kvinnokonventionen – CEDAW

Den kritik som Sverige fått gällande sitt arbete inom kvinnokonventionen gäller bland annat våldsutsatta kvinnors situation. Kritiken har främst berört arbetet på lokal nivå. De senaste åren har både samverkan mellan de olika aktörerna förbättrats liksom kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten i länet. Detta är viktiga framgångsfaktorer i att förbättra vårdkedjan för utsatta, men även för en tidig upptäckt. Dock har den ökade personalomsättningen samt inhyrd personal inom både landsting och kommuner medfört svårigheter att upprätthålla rätt kompetens inom området. Det har även hotat att förstöra den väl uppbyggda vårdkedjan. Därför har det under 2017 funnits ett fortsatt stort behov av utbildningsinsatser. I syfte att öka hållbarheten vad gäller kompetens, har året präglats av insatser som ska möjliggöra att länets kommuner samt hälso- och sjukvården blir självförsörjande vad gäller baskunskaper om våld. Det arbetet har bedrivits dels genom spridning av materialet ”webbkursomvald.se” i olika forum, men även genom att utbilda kursledare. Dessutom har riktade insatser till ”Centrum mot våld” genomförts. Centrum mot våld är en den länsövergripande verksamhet som gemensamt finansieras av, och finns till för, länets samtliga kommuner.

Insatserna har resulterat i att hälften av länets kommuner har kompetens att genomföra utbildningar inom den egna organisationen. Dessutom har mottagningsverksamheten vid ”Centrum mot våld” utvecklats som kunskapscentrum och därigenom kan bistå med basutbildningar till kommunerna. Även nyckelpersoner inom Region Jämtland-Härjedalen kan numera utbilda specifika grupper. Ett gott exempel är att hela Barn- och ungdomspsykiatrien utbildats i metodstödet ”webbkursomvald.se”.

Se mer i redovisning av sakområde Jämställdhet.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa,

Länsstyrelsen utgår från Barnkonventionen i sitt arbete. I nedanstående redovisningen finns därför hänvisningar till de olika artiklarna. Under årets personaldag var en av målsättningarna att öka kunskapen om Barnkonventionen, och framför allt, hur olika artiklar har bäring på den egna verksamheten.

Myndigheten strävar efter att ha ett barnperspektiv inom de uppdrag och verksamhetsområden som bedöms ha stor inverkan på, och betydelse för, barns bästa. Ett exempel på detta är Länsstyrelsens samrådsyttrande på olika kommunala planer inom samhällsplaneringen. I våra yttranden beaktas bland annat barns behov av lek och fritid, säkra gång och cykelvägar samt behovet av giftfria inom- och utomhusmiljöer (artikel 3). Ett exempel på Länsstyrelsens arbete med giftfri miljö är de insatser som genomfördes i Strömsunds kommun och det före detta fabriksområdet där det nu finns en förskola. Provtagning inom området under 2017 visade höga halter tungmetaller vid förskolans lekområde och en delsanering har under året utförts inom området. Länsstyrelsen har deltagit i informationsmöte med förskolan och föräldrar samt väglett kommunen i åtgärdsarbetet. Länsstyrelsen har kontaktat Klinisk Miljömedicin Norr som håller på att sammanställa en miljömedicinsk riskbedömning. Under tiden har projektet fortsatt med övriga delar av området.

Länsstyrelsen har under året genomfört utbildningar om barnäktenskap och könsstympning (artikel 18, 19, 24 och 34) i syfte att fler utsatta ska identifieras och därmed erhålla hjälp. Även ett material om könsstympning har tagits fram i samverkan med Regionen. Materialet kommer att spridas till föräldrar så att de ska få kunskap om lagen om könsstympning samt att få stöd i att inte könsstympa sina barn.

Inom Länsstyrelsen Integrationsuppdrag har vi identifierat ett behov av att förstärka stödet till ensamkommande barn i asylprocessen. Detta för att minska risken att barn ska utsättas för olika former av människohandel (artikel 19 och 34). Länsstyrelsens har inom uppdragen att ”minska mäns våld mot kvinnor” och ”mottagandet av ensamkommande barn” genomfört en utbildningsdag om barn som försvinner. Totalt utbildades ett 90-tal personer som arbetar med gruppen ungdomar som lever utanför samhällets skyddsnät.

Länsstyrelsen har även anordnat en utbildning om ensamkommande barn med fokus på förebyggande arbete och bemötande för att ge förutsättningar för ökad trygghet och hälsa. Deltagarna fick insikter om det förebyggande arbetet med Alkohol, Narkotika, Droger och Tobak. Utbildningen innehöll även avsnitt om hur prostitution och människohandel kan identifieras. Seminariet var välbesökt, 319 personer som arbetar med målgruppen deltog under dagen.

Länsstyrelsen deltar, tillsammans med Migrationsverket och Strömsunds kommun, i ett projekt för att förstärka återvändandeprocessen, ”Barns bästa vid återvändande”. Projektet syftar till att utveckla information och samverkan kring barn i asylprocess för att

ge barnen alternativa målbilder samt ökad trygghet i processen. En del i arbetet handlar om att utbilda olika personalkategorier som omger barnet (artikel 5).

Länsstyrelseinstruktion 5 §

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,

Länsstyrelsen har under 2017 fortsatt arbetet med att öka tillgängligheten för grupper med funktionsvariationer. Nämnas kan det tätortsnära arbetet med spångning, bygga ramper, sittplatser och sanitetsanläggningar i olika naturreservat. Grundtanken är att det ska skapas universella lösningar inom olika miljöer. Länsstyrelsen har under 2017 arbetat för att sprida kunskap om fiskevatten som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, bland annat genom artiklar i fjällfiskeguiden som handlat om fiske för rullstolsburna i vildmark.

I Länsstyrelsens arbete med ett reviderat Fornvårdsprogram har tillgänglighetsperspektivet varit viktigt. Inom projektet ”Varsamt tillgängligt” har det under 2017 genomförts en genomlysning av olika kulturmiljöers förutsättning för universella lösningar. Medarbetare inom kulturmiljö har även deltagit i möten för kulturresevathandläggare där fokus var tillgänglighetsfrågor.

Länsstyrelsen har i samverkan med Jämtlands gymnasieförbund och ”TRIS - tjejers rätt i samhället” genomfört en riktad insats till all personal vid särgymnasiet. Utbildning innehöll avsnitt om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld med fokus på barn. Dessutom fick personalen utbildning i Tris material ”Nå vidare”⁶⁰. Insatsen resulterade i att det nu pågår en planering för att starta upp grupper för eleverna.

Utifrån uppdraget⁶¹ att förmedla statsstöd till personliga ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar har Länsstyrelsen under året verkat för att antalet ombud i länet ska öka. Enbart 50 procent av kommunerna har under de senast åren haft en verksamhet. Under hösten 2017 har detta lyfts vid ett möte med samtliga kommunalråd. Efter detta har skriftlig information skickats till de kommunerna vilka saknar en verksamhet. Förhoppningsvis leder insatserna till en förbättring under 2018.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,

Se inledningen av sakområde Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter, Samlad bedömning av resultat samt Andra väsentliga prestationer och resultat. Vidare avsnitten ovan om barnperspektiv, funktionsnedsättning samt nedan, Regleringsbrevsuppdrag 1.26.

⁶⁰ Nå-vidare är ett projekt som arbetar med och för unga med intellektuell funktionsnedsättning som utsätts/riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

⁶¹ Förordning 2013:522, Statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personliga ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.26

Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § 5 förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redovisningen ska bl.a. innehålla information om hur länsstyrelserna har tillämpat lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i myndighetens interna och externa insatser utifrån målet för minoritetspolitiken. Vidare ska länsstyrelserna redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Länsstyrelsen har inte haft möjlighet att fullt ut omfördela resurser som täcker både ett hållbart internt och externt utvecklingsarbete. Fokus har därför legat på det interna arbetet i förvisningen att det på sikt ger avtryck i Länsstyrelsen externa arbete.

Länsstyrelsen ingår i ett sydsamiskt förvaltningsområde varför stort fokus lagt på frågor som berör samerna. Länsstyrelsen noterar även att det under olika perioder bakåt i tiden förekommit större grupper av romer i länet. I syfte att synliggöra detta har olika insatser genomförts. Nämnas kan ”Tattarstan” i Bergs kommun, som återfinns i Länsstyrelsens fornvårdsprogram⁶². Länsstyrelsen Jamtli förvaltar en av de största bildsamlingarna i landet av resande och romer under 1930–40 talet. Bilderna har använts i skriften ”Spår av romer och resande i Jämtland och Härjedalen”. Länsstyrelsen har lämnat bidragit till skriften i syfte att ge romer och resandefolket en tydligare plats på kartan i Jämtlands län samt ge en röst till de som fortfarande minns. Ett annat exempel är skriften ”Sockenlappar i Jämtland”.

Länsstyrelsen har även genomfört en inventering av Änge sameskola och Fjällgård ålderdomshem. Miljöerna speglar viktiga politiska och sociala skeenden som i hög grad berörde och fortfarande berör det samiska samhället.

Länsstyrelsen anser att kunskapen om mänskliga rättigheter ökat inom myndigheten och att detta påverkat vår ärendehantering, men att det finns ett fortsatt behov av att utveckla arbetet, främst vad gäller nationella minoriteter. Ett exempel på utveckling är Länsstyrelsens Djur- och miljöenhet som under året har satsat på att öka förståelsen och kunskapen om den samiska kulturen samt hur samer historiskt har betraktats och behandlats av staten och övriga samhället. Detta har bland annat skett genom besök på det sydsamiska kulturcentrumet Gaaltije och utställningen ”Vem ska bort” samt att medarbetarna sett filmen ”Sameblod”. Under året har Länsstyrelsen även arrangerat en föreläsning vid Gaaltije⁶³ riktad till den egna personalen samt deltagarna vid de årliga Kulturmiljödagarna som besöks av personal från länsstyrelserna samt Riksantikvarieämbetet. Även dialogen med samebyarna förbättras i olika frågor. Ett exempel är den utökade dialogen/samrådet som genomförts med de samebyar som är berörda av nationalparksprocessen.

Det finns även ett behov av att öka kunskapen om det samiska kulturarvet. Under 2018–2020 planerar Länsstyrelsen att särskilt lyfta fram berättelser om platser från Saepmie. Länsstyrelsen har därför under hösten 2017 gått ut med ett ”upprop” om att myndigheten vill ta del av nya berättelser från såväl kända som okända samiska kulturmiljöer. Berättelserna ska utgå

⁶² Dnr 453-977-2013

⁶³ Sydsamiskt kulturcentrum

ifrån en plats som sen ska tillgängliggöras genom information i till exempel broschyr/skrift, webbplats, skyltar eller berättarkvällar. Även medel till restaurering av kåtor och andra projekt som anknyter till samernas historia har avsatts. Syftet med insatserna är att förbättra kunskapen om lämningar från den samiska kulturen i vinterbeteslanden och skapa intresse för sydsamernas historia. Den treåriga satsningen startade under 2017 med en publik kurs/utgrävning av en kåta-plats samt lämningar efter en förhistorisk boplatz vid Lill-Kärmsjön i Junsele. Insatsen skedde i samverkan med läns museerna i Jämtland och Västernorrland.

Genom ökad kunskap om samernas historia och villkor hos olika myndigheter och allmänheten förbättras möjligheterna för samerna att få inflytande och delaktighet i olika frågor. Även risken för diskriminering och utsatthet minskar.

Länsstyrelsen har en fortsatt, i relevanta ärenden, bevakning av att kommunerna för en dialog med samebyarna i frågor inom samhällsplanering såsom översikts och detaljplaner. Det primära syftet är att säkerställa riksintresset rennäring, men även att hänsyn tas till samiska kulturmiljöer.

I nationalparksprocessen har delar av dokumentationen översatts till sydsamiska. Det finns möjlighet till sydsamisk tolk vid myndigheten samt tillgång till personal som talar sydsamiska.

Se mer inledningen av sakområde Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter under Samlad bedömning av resultat samt Andra väsentliga prestationer och resultat.

Integration

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 85*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,5	0,3	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor	4,9	1,7	1,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,37	0,95	0,70
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 458	2 157	1 569
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,47	1,05	0,82
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	41	32	29
Antal beslutade ärenden ¹⁾	20	30	33
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-139	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Länsstyrelsen har gått från två årsarbetskrafter 2016 till 5,5 årsarbetskrafter 2017 vilket innebär att antalet årsarbetskrafter mer än fördubblats under året. Anledningen till ökningen är det nya uppdrag som länsstyrelserna fått när det gäller Tidiga Insatser för Asylsökande, TIA.

När det gäller de totala verksamhetskostnaderna är även den ökningen kopplad till länsstyrelsernas nya uppdrag kring tidiga insatser för asylsökande.

Antalet ärenden inom integrationsområdet har framför allt påverkats av två nya förutsättningar under 2017. Det ena är att hanteringen av de frivilliga överenskommelserna med kommunerna om mottagandet av ensamkommande barn upphört och ersatts av lagstiftning som gör det obligatoriskt för samtliga kommuner att ha ett mottagande. Det andra är länsstyrelsernas nya uppdrag att fördela statliga utvecklingsmedel för genomförandet av tidiga insatser för asylsökande. Insatser för cirka 3,5 mnkr hanterades och beviljades under 2017 i Jämtlands län. Förutom medel för tidiga insatser för asylsökande, TIA-medel, har Länsstyrelsen även ansvar att hantera ansökningar av så kallade §37 och § 37a-medel för att utveckla beredskap och mottagningskapacitet för flyktingmottagande i kommunerna. Ärendena handläggs av Länsstyrelsen i Jämtlands län medan själva utbetalningarna av medlen hanteras av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Dessa ärenden utgör majoriteten av de ärenden som handlagts inom integrationsområdet under 2017.

Summan som redovisas i tabellen under rubriken "Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen" utgörs av återbetalning av ej förbrukade projektmedel från tre av länets kommuner som beviljats medel enligt §37. Medlen kommer att läggas ihop med de nya medel för §37 som Länsstyrelsen i Jämtlands län får att besluta om och utlysa under 2018.

Samlad bedömning av resultat

Under 2017 har mottagandet av asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn fortsatt fungerat bra i länet. För Länsstyrelsen har det framför allt varit två frågor som bedömts som särskilt viktiga under året. Det ena handlar om att anpassa beredskap och kapacitet i länet till nya förutsättningar med ett kraftigt minskande mottagande framöver, både när det gäller nyanlända och ensamkommande barn. Den andra frågan har varit utvecklingen av länsstyrelsernas nya uppdrag kring tidiga aktiviteter för asylsökande, TIA. Redovisningen nedan är

en sammanfattning av de särskilda redovisningar som är gjorda enligt regleringsbrevet för 2017.

Tidiga insatser för asylsökande

Samarbetet som byggts upp mellan berörda aktörer under året när det gäller att arrangera insatser för asylsökande i länet har fungerat bra och det finns nu en väl uppbyggd verksamhet och samverkan med civilsamhället.

För att få igång TIA-verksamheten har Länsstyrelsen under året bland annat:

- Gjort en kartläggning av behov och resurser i länet för att genomföra verksamhet.
- Arrangerat en informationsdag för kommuner och civilsamhället kring möjligheten att söka statliga medel för insatser.
- Genomfört informationsinsatser för civilsamhället ute i kommunerna.
- Utvecklat samverkan med och mellan länets aktörer genom att bilda nätverk för civilsamhällets aktörer och för kommunernas frivilligsamordnare.
- Arrangerat en temadag för erfarenhetsutbyte mellan projekt som genomförs i länet.
- Löpande fungerat som ett stöd för länets aktörer i planering och genomförande av insatser.
- Utvecklat rutiner för uppföljning av pågående insatser.

Resultatet av arbetet med TIA-insatserna är att det under året funnits aktiviteter för asylsökande på cirka 25 av de 33 orter i länet där Migrationsverket har boendeplatser. Enligt delrapporter från de projekt som beviljats medel för insatser är ett rimligt antagande att cirka 40–50 procent av målgruppen på cirka 1400–1500 personer deltagit i någon insats eller aktivitet. Det är svårt att ge en mera exakt bild då närvaron sällan registreras. Andelen kvinnor som deltagit är lägre än antalet män. Noteras kan att andelen kvinnor ökar om aktiviteten erbjuds på boendeorten. En utmaning för verksamheten är avsaknaden av en tillräckligt utbyggd kollektivtrafik i glesbygden.

Spridningen av insatser fördelat på de olika insatsområdena är relativt god. Tillgången är störst när det gäller svenska och samhällsinformation men det har även varit en god tillgång på hälsofrämjande aktiviteter. Det har bedrivits avsevärt färre aktiviteter när det gäller arbetsmarknadsinriktade insatser. Utifrån vad som erbjuds idag i länet finns det därför ett behov av att utveckla utbudet av insatser inom området arbetsmarknad under kommande år. Genom att tidigt följa upp projekt har Länsstyrelsen haft möjlighet att se till att projektmedlen används ändamålsenligt. Länsstyrelsen har under året haft en språkresurs som gjort det möjligt att även följa upp aktiviteterna direkt mot målgruppen. Genom detta har Länsstyrelsen både fått en bild av hur målgruppen upplever insatsen och hur målgruppens behov ser ut. Det ger goda förutsättningar för att orientera aktörer om målgruppens behov inför planeringen av projekt och insatser för 2018.

Mottagande av nyanlända

När det gäller mottagandet av nyanlända har det under 2017 funnits en fortsatt en god kapacitet samt politisk vilja att utveckla mottagandet i länet. Under året har Länsstyrelsens insatser framför allt fokuserats kring att hitta en balans mellan bibehållen kvalitet i mottagandet och anpassning till minskande läns- och kommunal. Under året har Länsstyrelsen bland annat:

- Fortsatt driva ett nätverk för länssamverkan för länets aktörer.
- Fortsatt driva arbetet med den regionala överenskommelsen för flyktingmottagandet, RÖK.

- Vid två tillfällen under året tagit fram lägesbilder till Regeringen kring viktiga funktioner för mottagandet⁶⁴.
- Tillsammans med Region Jämtland/Härjedalen arrangerat en Regiondag i länet med inriktning på kompetensförsörjning.
- Fört en aktiv dialog med länets kommuner kring framtida bosättning och länstal.
- Efter önskemål från kommunerna initierat ett länsnätverk kring anhöriginvandring och familjeåterförening.

Resultatet för 2017 är att länet under året har tagit emot det högsta antalet nyanlända hittills, cirka 1100 personer, vilket återspeglas i att trenden med ökande befolkningssiffror i länet håller i sig. Mottagandet av nyanlända ses av länets kommuner som en viktig komponent i det regionala utvecklingsarbetet. Samtliga kommuner nådde sitt kommunal för anvisning enligt bosättningslagen. I Länsstyrelsens dialoger med kommunerna om framtida lägre läns- och kommunal framkommer det att kommunerna i länet har en högre kapacitet för mottagande än vad kommunalen medger.

Kommunerna under året börjat upprätta bostadsförsörjningsplaner. I samband med det har Länsstyrelsen lyft vikten av att beskriva hur man avser tillgodose behovet av bostäder för nyanlända på längre sikt. I flera kommuner pågår projekt med stöd av §37-medel för att hitta och underlätta uthyrning av bostäder till nyanlända hos privata hyresvärdar.

Utrikesfödda ligger fortsatt högt i statistiken över arbetslösa i länet, i dagsläget cirka 32,6 procent jämfört med riket på 22,1 procent vilket inneburit att insatser när det gäller arbetsmarknad och utbildning varit viktiga under året. När det gäller andelen i arbete och utbildning 90 dagar efter man lämnat etableringsuppdraget ligger länet förhållandevis bra till med 45,7 procent i förhållande till riket som ligger på 32,8 procent. Lokala överenskommelser, LÖK, mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen har utvecklats till att omfatta även DUA⁶⁵-insatser och planer för att inkludera lågutbildade kvinnor i sysselsättning och studier håller på att tas fram.

Ensamkommande barn

Länsstyrelsens har under året fortsatt fokusera på att sprida information samt att vara ett stöd för samverkan i mottagandet av ensamkommande barn i länet. Kommunerna ser Länsstyrelsens nätverksträffar som viktiga för att samla berörda aktörer för en helhetsbild av läget, aktuell information, spaning framåt samt för att initiera utvecklingsområden. Frågor kring boendelösningar och att motverka psykisk ohälsa i målgruppen har dominerat under året. Under året har Länsstyrelsen bland annat:

- Fortsatt ett nätverk för samordning av länets aktörer.
- Genomfört utbildningsinsatser med fokus på psykisk hälsa, ANDT⁶⁶, människohandel samt Barn som försvinner.
- Tillsammans med Strömsunds kommun och Migrationsverket startat det nationella AMIF-projektet Barns bästa vid återvändande. Syftet är att utveckla stödet till ungdomarna under både asyl- och återvändandeprocess. Projektet kommer att pågå under tre år och omfatta kommuner spridda över hela landet.
- Gjort en regional kartläggning och påbörjat framtagandet av en regional plan kring Barn som försvinner.

⁶⁴ Diariennr 851-1560-17 samt 851-6185-17.

⁶⁵ Delegationen för unga och nyanlända till arbete.

⁶⁶ Alkohol-Narkotika-Droger-Tobak

Resultaten av insatserna är att arbetet med att anpassa kommunernas boendekapacitet för mottagandet är påbörjat. Samtliga kommuner har nu egna stödboenden där majoriteten av ungdomarna bor. Förutsättningar att bedriva egen HVB-verksamhet finns snart inte längre. Arbeta för samverkanslösningar i länet är initierat men har ännu inte kommit så långt. Ungefär 400 personer i länet har fått en fördjupad kunskap om hur man kan arbeta för att förebygga och hantera psykisk ohälsa, drogmissbruk och människohandel samt hur man kan förstärka stödet till ungdomarna i asyl- och återvändandeprocessen. Regionens asyl- och flyktinghälsa har anställt kompetens inom psykosociala frågor för att stödja kommunerna i gränslandet mellan egna insatser, primärvården och psykiatri, så kallat förstärkt vägledarstöd.

Kommunerna har med stöd från Länsstyrelsen också upprättat kommunala handlingsplaner för frågor om ANDT för målgruppen samt kompetensutvecklat personalen kring detta. Behoven inom psykisk ohälsa och missbruk upplevs som stora och ytterligare insatser behöver göras under kommande år. Skolan är ett annat område där insatser behöver utvecklas. Under året har initiala kontakter tagits och en kartläggning av resultaten på språkintruktionsprogrammen är på gång att genomföras av kommunerna. Resultaten får sedan visa vilka insatser som behöver prioriteras.

Fördelning av statsbidrag

Länsstyrelsen har under 2017 fördelat cirka 6,5 mnkr i stöd till civilsamhället och kommuner. Av dessa har cirka 3,5 mnkr fördelats för tidiga insatser för asylsökande, TIA och 3 mnkr inom ramen för § 37 och §37a för att förstärka kommunernas beredskap och mottagningskapacitet.

För att utveckla hanteringen av utvecklingsmedlen har Länsstyrelsen under 2017 genomfört informations- och uppföljningsinsatser till kommuner och civilsamhället som beskrivits ovan under rubriken Tidiga insatser för asylsökande. Insatserna omfattar även §37 och 37a.

Resultatet av insatserna när det gäller TIA-medlen är att sammanlagt 18 organisationer ansökte om medel omfattande drygt 4,7 mnkr varav närmare 3,5 mnkr kunde beviljas vilket innebär att samtliga tillgängliga medel för länet fördelades. Framför allt är det mindre föreningar, följt av folkbildningens aktörer, kommuner och trossamfund som beviljats medel. Medlen har bidragit till att det arbete som pågår inom civilsamhället fått en bra förstärkning i form av fler aktörer, möjlighet till avlastning och samverkan samt att aktörer som redan varit verksamma ett tag har kunnat öka kvaliteten på sina insatser. Med erfarenhet av hanteringen av TIA-medlen för 2017 ser Länsstyrelsen ett behov av att utveckla en tydlig struktur för informationsinsatser, erfarenhetsutbyte, kvalitetsutveckling och samverkan inför 2018. Strukturen ska tas fram i samverkan med civilsamhällets aktörer och kommunernas samordnare för insatser till asylsökande. Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att färdigställa former för detta.

När det gäller §37-medel sökte och beviljades sju av länets åtta kommuner ett sammanlagt stöd på cirka 1,8 mnkr under 2017. Samtliga beviljade medel enligt § 37 har syftat till att skapa fler boendemöjligheter för nyanlända i länets kommuner. Sex av sju beviljade projekt har handlat om att underlätta för privata hyresvärdar att hyra ut hela eller delar av fastigheter/lägenheter. Tillvägagångssätten i projekten varierar, som exempel har kommunerna:

- genom kommunala boendesamordnare erbjudit potentiella hyresvärdar, befintliga hyresvärdar och hyresgäster information, praktiskt stöd och en kontakt att vända sig till vid behov,
- upprättat en webbportal med information om behovet av bostäder, hur det praktiskt går till att hyra ut, information om till-, om- och nybyggnationer med syfte att hyra ut,

- samverkat med civilsamhället för att matcha hyresvärd och hyresgäst,
- samverkat med civilsamhället för att stötta i körkortsutbildningar som ett led i att öka möjligheten att bosätta nyanlända utanför centralorterna,
- SFI har tillgängliggjorts på orter utanför centralorter vilket bidragit till att bosättning kunnat ske på fler orter.

Enligt §37a beviljades länets samtliga kommuner ett sammanlagt stöd på cirka 1,2 mnkr. Genom insatserna utvecklas arenor som möjliggör möten för att bygga sociala nätverk mellan nyanlända, asylsökande, ensamkommande barn samt svenskar. Insatser har bidragit till att arenor för socialt nätverksbyggande i olika former har upprättats. Exempelvis har:

- personer efter intresse och livssituation matchats mot enskilda eller mot föreningar,
- mötesplatser upprättats,
- verksamheter för föräldraledig bedrivits med möjlighet att möta andra föräldralediga, både asylsökande, svenska och nyanlända.

Insatserna bedöms i hög grad stärkt samverkan mellan kommunen och civilsamhället och bidragit till stärkta nätverk för länets asylsökande och nyanlända.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under året har en väsentlig del av Länsstyrelsens arbete inom sakområde Integration utgjorts av regleringsbrevsuppdragen:

- 41, samordning av tidiga insatser för asylsökande⁶⁷,
- 42 samt 45, fördelning av statsbidrag⁶⁸,
- 44, kommunernas beredskap och mottagningskapacitet⁶⁹,
- 48, mottagandet av ensamkommande barn och unga⁷⁰.

Dessa har i särskild ordning redovisats till Arbetsmarknadsdepartementet via Länsstyrelsen i Jönköpings län. Se bilaga Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen.

Förutom ovan redovisade uppdrag som kan följande nämnas:

Etableringskoordinator i staten

Länsstyrelsen i Jämtlands län har under 2017 fortsatt drivit projektet Etableringskoordinator i staten i samverkan med Arbetsförmedlingen. Syftet är att vara ett stöd för statliga myndigheter i länet att utveckla verksamhet kring mottagande av nyanlända i praktik eller motsvarande insatser som moderna beredskapsjobb. Hittills har 12 myndigheter i länet tagit emot personer ur målgruppen. Projektet har under året utvecklats från att hitta praktikplatser och matcha dessa mot enskilda personer till att stärka myndigheterna till att själva hitta långsiktigt hållbara metoder för att ta emot fler praktikanter eller personer i andra insatser. Bland annat har Länsstyrelsen tagit fram ett antal filmer som är tänkta att fungera som ett stöd för myndigheterna i detta arbete. Arbetsförmedlingen har med det här projektet som modell startat liknande projekt i flera andra län under året.

⁶⁷ Diariennr 851-9051-17

⁶⁸ Diariennr 851-9053-17 samt 851-9066-17

⁶⁹ Diariennr 851-9318-17

⁷⁰ Diariennr 851-9262-17

Landsbygdsnätverket

Länsstyrelsen i Jämtlands län har under året representerat Länsstyrelsernas integrationsnätverk (LIN) i det nationella Landsbygdsnätverkets integrationsgrupp. Gruppen samordnas av Jordbruksverket och har till syfte att öka medlemsorganisationernas förmåga att involvera nyanlända och asylsökande i landsbygdsutvecklingen genom att öka medlemsorganisationernas delaktighet

Organisationsstyrning

Intern styrning och kontroll

Länsstyrelsens arbete med intern styrning och kontroll för att uppfylla myndighetsförordningens krav på verksamheten är omfattande. Länsstyrelsen ska följa internrevisionsförordningen (2006:1228) och därmed också förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Styrning och kontroll sker kontinuerligt och rutinmässigt och är helt eller delvis integrerade i Länsstyrelsens ordinarie verksamhetsprocesser, löpande uppföljning och de rutiner som ledning och enheter tillämpar. Vidare genomförs åtgärder enligt en handlingsplan för riskhantering. Den interna styrningen och kontrollen beskrivs utförligare i dokumentet Intern styrning och kontroll 2017, Länsstyrelsen Jämtlands län⁷¹.

Handlingsplan för riskhantering

Som en del i den interna styrningen och kontrollen finns en särskild plan för åtgärder under året utifrån identifierade risker i verksamheten. Övergripande genomförs riskarbetet enligt följande:

- *Höst*: framtagande av riskbild för kommande år i samband med verksamhetsplaneringen.
- *Årsskifte/kvartal ett*: Sammanställning, bedömning, fastställande, start av åtgärder.
- *Under verksamhetsåret*: Genomförande av åtgärder och uppföljning, dels vid tertiälupepföljningarna och dels vid behov i ledningsgruppen.
- *Höst*: Framtagande av riskbild för kommande år vid verksamhetsplaneringen. Slutbedömning av innevarande års åtgärder och utfall av risker.

Den beslutade Risk och handlingsplanen för 2017⁷² hade sex risker⁷³ med tillhörande åtgärder och/eller uppföljningspunkter. Åtgärderna görs för att minska sannolikheten att risken uppträder vid myndigheten. Det kan handla om utbildningsinsatser, kontroll av diarieföring, kvalitetsgranskning av beslut, kontroll av tidredovisning, riktade kontroller samt projektuppföljning i samband med tertiälupepföljningar med mera.

Risker med högst riskvärde vid årets början

Av risk- och handlingsplanen för 2017 framgår att det högsta riskvärdet vid årets början var 12 vilket en risk hade. Risk för *Bristande funktioner i IT-stöden*. De IT-stöd som avses hanteras i första hand av Jordbruksverket vilket gör det svårt för Länsstyrelsen att påverka men Länsstyrelsen får bära konsekvenserna. Två risker hade värde 9 och en värde 8. Riskvärde 9 är det högsta värdet inom gruppen där risken bör utredas eller bevakas. Värde 9 är dock inte att betrakta som alarmerande då modellens högsta riskvärde är 16. Risker med värdet 12 till 16 måste åtgärdas snarast. Länsstyrelsen har åtgärder på alla risker som tas upp i planen.

Uppföljning av åtgärder under året och bedömningar vid årets slut

För de åtgärder som redovisas i den myndighetsövergripande riskanalysen och handlingsplanen har ansvariga utsetts. Dessa svarar för att riskerna följs upp, och i förekommande fall, att åtgärder genomförs och följs upp.

⁷¹ Länsstyrelsens Dnr 106-1115-2018.

⁷² Länsstyrelsens Dnr 106-2733-2017.

⁷³ Riskerna: Bristande funktioner i IT-stöden, resursbrist, brister i ärendehantering, felaktigt genomförda upphandlingar, ekonomi i obalans, mutor och korruption eller andra oegentligheter.

Uppföljning av beslutade åtgärder har genomförts vid olika tillfällen bland annat vid ledningens tertiärluppföljningar där dels redan identifierade risker och åtgärder följs upp och dels se om det finns tillkommande risker.

Den interna styrningen och kontrollen för 2017 diskuterades översiktligt i Länsstyrelsens ledningsgrupp 2018-01-29 och utgående riskvärden för 2017 ändrades inte⁷⁴. Vidare påbörjades arbetet med 2018 års risker där riskerna för 2017 utgör stommen. I samband med rapportering diskuterade också ledningsgruppen sin bedömning av den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten, Detta som en del inför landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2017.

Annat väsentligt som Länsstyrelsen inte bedömer kan hänföras till annat lämpligt avsnitt i resultatredovisningen

Omfattande verksamhet och splittrad finansiering

Länsstyrelsen hemställer att regeringen låter göra en översyn och förenkling av länsstyrelsernas finansiering. En finansieringsreform måste komma till stånd, med inriktningen att de ekonomiska resurser som behövs för att genomföra Länsstyrelsens verksamhet ska tilldelas Länsstyrelsen direkt via förvaltningsanslaget. Med nuvarande finansieringsmodell går mer än hälften av resurserna omvägar, bland annat via centrala verk, vilket förorsakar fördröjningar, förseningar, komplicerad redovisning, merkostnader och effektivitetsförluster.

För närvarande får Länsstyrelsen merparten av sina medel tilldelade vid sidan om förvaltningsanslaget, i form av årliga bidrag från nationella myndigheter, vilket medför stora problem för såväl regeringens styrning och uppföljning som för Länsstyrelsens interna planering och resursanvändning. Under 2017 finansierades 43 procent av verksamheten vid Länsstyrelsen i Jämtlands län med förvaltningsanslaget och 57 procent finansierades av sakkanslag, bidrag från Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Tillväxtverket, Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet, Boverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, EU-bidrag, nationella projektmedel, eller liknande.

Utmärkande för den nuvarande finansieringsmodellen är att den inte vilar på någon samlad syn eller några generella riktlinjer för den totala verksamheten. Ett problem är att bidragsintäkterna i vissa fall inte fullt ut täcker - eller ens tillåts täcka - Länsstyrelsens overheadkostnader för berörda verksamheter. Overheadkostnaderna måste då finansieras inom ramen för förvaltningsanslaget med följd att myndighetsövergripande kostnader utgör en allt större andel av förvaltningskostnaderna och därmed inkräktar på möjligheten att utföra Länsstyrelsens kärnverksamhet i önskvärd omfattning. Det förekommer också att stödgivarnas fakturagranskning resulterar i att projektkostnader av olika skäl underkänns och måste finansieras av förvaltningsanslaget.

Ytterligare komplikationer är att bidragsnivåerna från centrala verk ofta inte fastställs förrän en bit in på det aktuella verksamhetsåret och då omfattar bidragsfinansiering bara för ett i år i taget, vilket försvårar möjligheten till långsiktig planering av berörda verksamheter. Ofta måste också tidskrävande upphandlingar göras för verksamheten. Medlen är dessutom ofta kopplade till skilda villkor och rutiner beträffande rekvisering och återrapportering. Dessa skillnader i hanteringen är kostsamma och administrativt betungande. Allt sammantaget resulterar i att det blir svårt för Länsstyrelsen att planera och genomföra verksamheten på ett långsiktigt och effektivt sätt.

Utredningen Statens regionala förvaltning (SOU 2012:81) gjorde en ordentlig genomgång av länsstyrelsernas finansiering. Utredningen ansåg att den splittrade finansieringen medför

⁷⁴ Riskanalys och åtgärdsplan för 2017. Länsstyrelsens diarienumr 106-2773-2017.

betydande olägenheter för länsstyrelserna och i slutbetänkandet föreslogs att länsstyrelserna skulle överta dispositionsrätten till drygt 760 miljoner kr som sex nationella myndigheter disponerar idag. Sakförhållandena har därefter fortsatt att utvecklas i samma riktning, förvaltningsanslaget minskar och övriga finansieringskällor ökar sin andel av den totala finansieringen.

Det är mot ovanstående bakgrund helt nödvändigt att regeringen låter göra en översyn och förenkling av länsstyrelsernas finansiering. I 2017 års budget har förvisso små steg tagits i rätt riktning genom att länsstyrelserna getts dispositionsrätt till några sakanslag. Fler åtgärder måste vidtas - och i större skala. En genomgripande finansieringsreform måste komma till stånd.

Årets resultat

Utfallet för Länsstyrelsens förvaltningsanslag för helåret 2017 slutar på ett underskott på cirka 487 tkr, vilket ryms inom anslagskrediten. Detta är en resultatförsämring med cirka 938 tkr i jämförelse med föregående år då ett överskott på cirka 451 tkr redovisades.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Länsstyrelserna skall nedan återrapporera en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Åtgärder i syfte att säkerställa kompetens för fullgörande av uppgifter

Under året har Länsstyrelsen:

- Med stöd av kompetensbaserad rekrytering, KBR, genomfört drygt fyrtio rekryteringar med god tillgång på kvalificerade sökande. Nyrekryteringar har genomförts bland annat inom integration och naturvårdsområdet och med anledning av omorganisationer har tre nya befattningar som funktionschef inrättats och rekryterats.
- Genomfört arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.
- Genomfört utbildningen "Leda utan att vara chef" för 17 medarbetare i motsvarande arbetsledande befattningar.
- Vid två tillfällen, vår och höst, genomfört introduktionsutbildningar med totalt 35 nyanställda.
- Fortsatt utbilda medarbetare i personlig effektivitet och effektiva möten.

Därutöver har ett antal kompetensutvecklande insatser erbjudits medarbetarna under året, bland annat projektledarutbildning och elektronisk dokumenthantering samt ett flertal andra informations- och utbildningsinsatser anordnade av olika nationella nätverk.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Kön	Ålder	2017			2016		
		Antal anställda ¹⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤29	3,7	– ²⁾	– ²⁾	4,6	– ²⁾	– ²⁾
	30–49	60,0	3,3%	55,9%	54,3	2,5%	71,0%
	50≥	53,6	6,2%	78,4%	55,4	5,2%	87,1%
	Alla	117,2	4,8%	71,4%	114,3	3,7%	81,1%
Kvinnor	≤29	7,2	– ²⁾	– ²⁾	5,5	– ²⁾	– ²⁾
	30–49	66,9	6,3%	74,9%	59,3	3,6%	58,8%
	50≥	54,1	3,4%	60,5%	49,7	4,4%	65,6%
	Alla	128,2	4,9%	69,8%	114,4	4,0%	60,2%
Samtliga	≤29	10,9	5,5%	71,4%	10,1	2,2%	0
	30–49	126,9	4,9%	69,5%	113,6	3,1%	63,6%
	50≥	107,7	4,7%	71,9%	105,0	4,8%	77,2%
Summa		245,4	4,8%	70,5%	228,7	3,8%	70,0%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, LISA hypergene

¹⁾ Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

²⁾ Enligt 7 kap. 3§ FÅB (2000:605) framgår att uppgifter för grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Kommentar till tabellen sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Den totala sjukfrånvaron har, sedan 2016, ökat med 1,0 procent. De flesta långtidssjukskrivningarna kan inte relateras till arbetet men några långtidssjukskrivningar har arbetsrelaterade faktorer. När sjukskrivningar bedöms vara arbetsrelaterade hanterar chefer med arbetsmiljöansvar dessa i nära samråd med företagshälsovården, som vi under året stärkt samarbetet med.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag 1.4

Länsstyrelserna ska bidra till en god förvaltningskultur. Ledarskapets och medarbetarskapets betydelse och rollen som statstjänsteman ska vara i fokus.

God förvaltningskultur, ledarskap, medarbetarskap och statstjänstemannarollen

Medarbetarskapets betydelse för en god förvaltningskultur har 2017 varit tema för den årliga personaldagen där all personal på Länsstyrelsen deltog. Temat medarbetarskap ska i detta sammanhang ses i en större kontext, där Länsstyrelsen under flera år, både på personaldagar och i många andra sammanhang, har arbetat långsiktigt med den statliga värdegrunden, med hjälp av bland annat Värdegrundsdelegationens material. Utifrån denna plattform har Länsstyrelsen utarbetat en egen värdegrund och fastställt de egna värdeorden *Öppenhet – Professionalitet och Respekt* samt bedrivit ett ledarutvecklingsprogram, som fortfarande pågår. I samband med personaldagen i november 2017 beslutades att Länsstyrelsen ska gå vidare med samma tema och utforma ett flerårigt program för medarbetarskap, med aktiviteter för all personal. Det arbetet påbörjades i slutet av året.

Länsstyrelsen publicerar löpande korta och lättfattliga artiklar på Intranätet, författade av en jurist och riktade till alla anställda, på tema jäv-muta-bestickning-etik och statstjänstemannarollen. Syftet är dels att sakligt informera personalen om regler, rättspraxis, lagstiftning, inträffade händelser och dels att stimulera till diskussioner om förhållningssätt till konkreta situationer i det vardagliga arbetet. Under 2017 har rubrikerna för de fem artiklarna varit "Bisyssla - vad får du göra vid sidan av din anställning", "Kolla inte upp saker privat", "Vad är okej att tacka ja till och vad bör du låta bli?", "Julgåvan kan stå dig dyrt" och "Chefsjuristen har fått en julkapp".

Två gånger under året har Länsstyrelsen arrangerat introduktionsutbildning, genomförd av en erfaren jurist, riktad till alla nyanställda. Utbildningen har omfattat ½ dags utbildning om jäv och sekretess samt ½ dag om förvaltningsrätt.

Landshövding, länsråd och biträdande länsråd har avsatt tid varje vecka för s.k. beslutsmöten. Ärenden för detta forum är sådana som ledningen enligt arbetsordningen ska besluta om eller frågor som är av principiell karaktär, kontroversiella eller konfliktfyllda och som ledningen därför ska känna till. Detta forum bidrar till en god förvaltningskultur dels genom att alla beslutsförslag kvalitetssäkras formellt och genom att ledningen är förberedd och uppdaterad i frågor som de kan bli konfronterade med bland annat från media.

Länsstyrelsens jurister bedriver löpande i det dagliga arbetet internkonsultativa insatser mot övrig personal i syfte att Länsstyrelsen ska hålla en hög nivå på handläggningsprocesser och beslut, vad gäller rättssäkerhet, formuleringar, språk, handläggningstider, besvärshänvisningar och andra formalia.

Länsstyrelsen har sedan många år en rutin, där varje medarbetare en gång per år skriftligt ska besvara frågan "Har du någon bisyssla"? Genom de svar som lämnas får Länsstyrelsen en bra bild över samtliga bisysslor, såväl tillåtna som otillåtna och kan i förekommande fall fatta beslut om vad som inte är en tillåten bisyssla.

Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr

VÄS-kod	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017	2016	2015
20–21	Övrig förvaltning	5 426	4 563	3 841
25	Trafikföreskrifter m.m.	361	389	376
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	5 640	5 085	5 007
30	Regional tillväxt	9 255	7 206	8 052
34	Infrastrukturplanering	149	964	583
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 773	4 004	3 982
41	Stöd till boende	717	329	234
42	Energi och klimat	2 208	1 888	1 903
43	Kulturmiljö	3 646	3 133	2 822
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8 380	8 321	8 840
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	14 616	13 037	12 381
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	43 217	44 090	36 207
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 257	2 439	2 608
53	Vattenverksamhet	4 441	2 912	4 049
54	Mineral- och torvfyndigheter	161	300	418
55	Miljöfarlig verksamhet	2 940	2 276	2 051
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	134	94	147
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 507	1 345	1 206
58	Restaurering	5 738	5 530	6 676
60	Lantbruk och landsbygd	41 454	37 324	33 717
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns)	5 062	5 339	6 750
62	Fiske	1 787	1 892	1 704
70	Folkhälsa	2 386	1 424	1 233
80	Jämställdhet	1 879	2 004	1 703
81	Nationella minoriteter	19	0	4
82	Mänskliga rättigheter	222	335	313
85	Integration	3 990	1 556	1 144
	Summa produktion	171 364	157 778	147 952
10	Myndighetsövergripande verksamhet	13 835	12 886	12 887
11	Administration och intern service	36 393	34 244	30 075
	Summa verksamhetskostnader exklusive resurssamverkan	221 592	204 908	190 914
99	Resurssamverkan ¹⁾	4 731	1 560	3 344
	Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkning²⁾	226 324	206 468	194 258

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

Kommentar till Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr

-

Tabell B - Verksamhetskostnader 2017

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl. OH		OH-kostnader		Kostnader inkl. OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20–21	Övrig förvaltning	5 426	2,45%	1 751	3,54%	7 177	3,25%
25	Trafikföreskrifter m.m.	361	0,16%	138	0,28%	500	0,23%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	5 640	2,55%	1 917	3,87%	7 558	3,42%
30	Regional tillväxt	9 255	4,18%	2 391	4,83%	11 646	5,27%
34	Infrastrukturplanering	149	0,07%	51	0,10%	200	0,09%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 773	1,70%	1 414	2,86%	5 187	2,35%
41	Stöd till boende	717	0,32%	272	0,55%	989	0,45%
42	Energi och klimat	2 208	1,00%	808	1,63%	3 016	1,37%
43	Kulturmiljö	3 646	1,65%	1 178	2,38%	4 823	2,18%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8 380	3,78%	2 407	4,86%	10 787	4,88%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	14 616	6,60%	4 728	9,54%	19 343	8,76%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	43 217	19,50%	11 214	22,64%	54 431	24,64%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 257	1,02%	850	1,72%	3 106	1,41%
53	Vattenverksamhet	4 441	2,00%	1 530	3,09%	5 972	2,70%
54	Mineral- och torvfyndigheter	161	0,07%	56	0,11%	217	0,10%
55	Miljöfarlig verksamhet	2 940	1,33%	1 110	2,24%	4 050	1,83%
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	134	0,06%	52	0,10%	185	0,08%
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 507	0,68%	355	0,72%	1 862	0,84%
58	Restaurering	5 738	2,59%	1 041	2,10%	6 778	3,07%
60	Lantbruk och landsbygd	41 454	18,71%	11 882	23,99%	53 337	24,15%
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	5 062	2,28%	1 124	2,27%	6 186	2,80%
62	Fiske	1 787	0,81%	618	1,25%	2 405	1,09%
70	Folkhälsa	2 386	1,08%	567	1,14%	2 953	1,34%
80	Jämställdhet	1 879	0,85%	536	1,08%	2 415	1,09%
81	Nationella minoriteter	19	0,01%	6	0,01%	25	0,01%
82	Mänskliga rättigheter	222	0,10%	64	0,13%	287	0,13%
85	Integration	3 990	1,80%	1 468	2,96%	5 458	2,47%
	Summa produktion	171 364	77,33%	49 529	100,00%	220 893	100,00%
10	Myndighetsövergripande verksamhet	13 835	6,24%				
11	Administration och intern service	36 393	16,42%				
	Summa verksamhetskostnader exklusive resurssamverkan	221 592	100,00%			220 893	100,00%
99	Resurssamverkan ¹⁾	4 731		699		5 431	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen ²⁾	226 324				226 324	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113–115)	23 244	18,28%				
	Nivå 2 (110–112, 116–119)	13 149	10,34%				
	Nivå 3 (100–109)	13 835	10,88%				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2–8)	127 126					

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (inkl 4).

Kommentar till Tabell B - Verksamhetskostnader 2017

-

Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

VÄS-kod	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017			2016	2015
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20–21	Övrig förvaltning	6,1	2,8	3,3	4,8	3,8
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,5	0,5	0,0	0,6	0,6
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,0	7,0	2,0	6,6	6,4
30	Regional tillväxt	9,0	5,4	3,5	8,4	9,0
34	Infrastrukturplanering	0,2	0,1	0,1	1,2	0,8
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4,9	1,5	3,3	4,9	5,1
41	Stöd till boende	1,1	0,9	0,1	0,4	0,0
42	Energi och klimat	3,2	1,9	1,3	2,5	2,1
43	Kulturmiljö	4,7	3,0	1,6	4,5	4,1
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8,7	3,0	5,7	8,9	8,6
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	18,0	9,8	8,2	14,4	14,0
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	47,6	13,9	33,7	49,1	38,3
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,4	1,9	1,6	3,5	3,1
53	Vattenverksamhet	6,2	1,9	4,3	3,8	5,7
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,2	0,0	0,2	0,4	0,5
55	Miljöfarlig verksamhet	5,0	3,9	1,1	3,2	2,9
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
57	Förorenade områden, efterbehandling	2,0	1,9	0,2	1,5	1,6
58	Restaurering	4,2	0,4	3,9	5,2	4,4
60	Lantbruk och landsbygd	48,2	33,0	15,2	43,0	39,3
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	3,9	0,8	3,2	5,3	6,1
62	Fiske	2,4	0,3	2,0	2,7	2,1
70	Folkhälsa	1,9	1,8	0,2	0,9	0,9
80	Jämställdhet	1,9	1,9	0,0	1,9	1,7
81	Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
82	Mänskliga rättigheter	0,2	0,1	0,1	0,4	0,4
85	Integration	5,4	4,9	0,5	2,0	1,3
	Summa produktion	198,1	102,7	95,4	180,5	163,1
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10,9	6,3	4,7	9,8	9,7
11	Administration och intern service	18,8	11,2	7,5	20,3	19,1
	Summa årsarbetskrafter exkl. resurssamverkan	227,8	120,2	107,6	210,7	191,8
99	Resurssamverkan ¹⁾	1,2	0,4	0,8	1,1	1,2
	Totalt antal årsarbetskrafter	229,1	120,6	108,4	211,8	193,0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

¹⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Kommentar till Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

-

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2017		2016		2015	
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	173	756	86	406	181	938
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	461	2 011	495	2 339	401	2 077

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell D – Representation

Beloppet avseende intern representation 2016 avviker mot jämförelseår vilket beror på att kostnaderna avseende detta års personaldag konterats på ett felaktigt sätt.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2017	2016	2015
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103	1 141	1 143	1 119
Lokalyta (m ²)	845	845	845
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 351	1 353	1 324
Lokaler¹⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113	5 730	5 875	5 727
Lokalyta (m ²)	5 460	5 575	5 690
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 049	1 051	1 007
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	25	28	30
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	24	26	29
Kontorslokaler²⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	4 235	4 465	4 465
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	18	21	23
Summa lokalkostnader	6 871	7 000	6 846

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

¹⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, när-förråd etc.

Kommentar till Tabell E – Lokaler

Ytan för Lokaler minskade vid halvårsskiftet 2016 med 230 m² från 5 690 m² till 5 460 m². Detta gav ett medelvärde för 2016 på 5 575 m². Under 2017 har ytan inte förändrats.

I tabellen ingår bara residenset och Länsstyrelsens lokaler på Residensgränd 7. Utöver dem hyrs lokaler om 2 261 m². Detta rör lokalerna för exempelvis Eldrimner i Ås, Vattenlaboratorium i Östersund, kontor i Ragunda och Strömsund, samt förråd och garage ute i länet.

I tidigare årsredovisningar har bara hyra ingått i lokalkostnad men nu redovisas även larm och bevakning, avskrivningar och lokalvård varför siffrorna för 2017, 2016 och 2015 uppdaterats manuellt. Förändringen av Lokalkostnader (tkr) 103 och 113 gör också att Lokalkostnad per m² (kr) och Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) delvis fått andra siffror än årsredovisningen för 2016.

Länsstyrelsen planerar inga större lokalförändringar.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2017

(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10–11)	27	154	432	555	58	2
Övrig förvaltning (20–21)	447	1148	64	1219	440	2
varav Stiftelser (206)					0	
varav Kameraövervakning (211)	6	69	33	99	9	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)					0	
Trafikföreskrifter m.m. (25)	17	307	3	314	13	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	97	766	364	1116	111	0
varav Livsmedelskontroll (281)	6	69	33	99	9	0
varav Djurskydd (282)	67	568	297	858	74	0
varav Smittskydd (283)	13	71	3	74	13	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	10	19	4	23	10	0
Regional tillväxt (30)	25	61	18	71	33	2
Infrastrukturplanering (34)	6	51	1	52	6	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	76	896	13	923	62	1
Stöd till boende (41)	237	112	1	228	122	1
Energi och klimat (42)	24	57	13	44	50	4
Kulturmiljö (43)	203	382	28	444	169	3
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	46	150	35	191	40	1
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	3	3	9	14	1	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	94	297	24	308	107	3
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	347	375	283	432	573	42
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	2	0	2	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	80	620	49	649	100	2
Vattenverksamhet (53)	61	285	41	265	122	1
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	39	212	38	196	93	0
Mineral- och torvfyndigheter (54)	23	41	2	59	7	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	98	524	45	560	107	2
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	80	317	42	350	89	2
Övrigt miljö- och hälsoskydd (56)	14	108	0	117	5	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	8	46	19	61	12	2
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	3	8	6	14	3	2
Restaurering (58)	25	16	19	41	19	1

A	B	C	D	E	F	G
Lantbruk och landsbygd (60) ¹	5889	5440	45	9076	2298	579
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	5439	4622	17	8382	1696	511
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	116	341	40	335	162	16
Fiske (62) ¹⁾	44	459	7	469	41	0
Folkhälsa (70)	24	30	9	34	29	2
Jämställdhet (80)	3	3	3	7	2	0
Nationella minoriteter (81)	0	1	0	1	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	2	4	2	6	2	
Integration (85)	12	34	7	20	33	
Summa	8 045	12 708	1 567	17 597	4 723	666
varav Vattenmyndighetens ärenden ²⁾	-	-	-	-	-	-
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden ³⁾	-	-	-	-	-	-

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

¹⁾ Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, miljöersättning för betesmarker och slätterängar samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden enligt ovan från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

²⁾ Länsstyrelsen Jämtlands län är inte vattenmyndighet.

³⁾ Länsstyrelsen Jämtlands län har ingen miljöprövningsdelegation.

Kommentar till Tabell F – Redovisning av ärenden 2017

Ingående balans är justerad jämfört med utgående balans för 2016 med hela 5 335 ärenden. För Lantbruk och landsbygd (60*) är skillnaden 5 394 vilket är fler än hela differensen. Den huvudsakliga anledningen till den stora differensen är att det tidigare inte varit möjligt att ta fram ingående eller utgående balans för hela Lantbruk och landsbygd (60*). Däremot har delar av inkomna, upprättade och beslutade ärenden ingått i statistiken.

För övriga ärendegrupper är skälen till hur differenserna uppstår inte är helt klarlagda. Det troligaste är att händelser från föregående år kan ha registrerats efter att uttaget till årsredovisningen skett trots att detta helt ska undvikas. Detta kan gälla ankomst- eller upprättandedatum eller datum för beslut och avslut. Länsstyrelsen arbetar dock kontinuerligt med att förbättra detta.

Antal ärenden äldre än två år har också ökat kraftigt men 510 ärenden är att hänföra till Lantbruk och landsbygd (60*) vilka tidigare inte varit möjliga att räkna. En jämförelsesiffra vid samma metod som föregående års 194 ärenden är nu 156 ärenden, en fortsatt minskning. Cirka 60 av dessa ärenden gäller dödsboägda jordbruksfastigheter. Ett dödsbo har upptill fyra år på sig att avyttra fastigheten vilket gör att det i processen kan finnas ärenden öppna under en relativt lång tid.

För VÄS 28* har den största ärendegruppen utgjorts av djurskyddsärenden (282) och där av externt initierade ärenden. Av ärendebalanserna inom ärendegruppen finns inget att påtala.

För VÄS 53* - 57* är balanserna inom kontroll. För verksamhetsområde 57*- Förorenade områden och efterbehandling är några ärenden äldre än två år och gäller projekt eller tillsynsärenden med undersökningar och åtgärder av förorenade områden. Sådana ärenden pågår ofta under flera år så de två ärenden som är äldre än två år är inget anmärkningsvärt.

Övriga ärendegrupper kan ha kommenterats i respektive sakområde.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017
(samtliga ärenden oavsett databas)

Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹⁾	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10–11)	1	0	0
Övrig förvaltning (20–21)	28	9	5
varav Stiftelser (206)	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	4	1	1
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	6	0	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	11	6	0
varav Livsmedelskontroll (281)	-	-	-
varav Djurskydd (282)	11	6	0
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	1	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	46	21	1
Stöd till boende (41)	3	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	0	0	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	0	0	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	16	9	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	3	2	0
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	1	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	10	9	3
Vattenverksamhet (53)	4	4	2
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	4	-	-
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	2	1	0
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	0	1	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	1	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	1	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	1	-	-
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	9	1	0
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	8	1	0
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	2	0	0
Fiske (62)	0	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	144	61	11
varav Vattenmyndighetens ärenden ⁴⁾	-	-	-

Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹⁾	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	Varav antal ändrade ärenden ³⁾
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden ⁵⁾	-	-	-

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2017.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2017 oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

⁴⁾ Länsstyrelsen Jämtlands län är inte Vattenmyndighet.

⁵⁾ Länsstyrelsen Jämtlands län har ingen miljöprövningsdelegation.

Kommentar till Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017

Av de 61 ärendena som avgjorts under 2017 har elva ärenden ändrats vilket motsvarar cirka 18 procent.

Överklaganden inom verksamhetsområde 28* domineras av överklaganden inom 282 – Djurskydd med elva ärenden varav sex har avgjorts i övre instans. Då dessa ärenden i flertalet av fallen berör omhändertagande av djur eller fråga om djurförbud är det ärenden som ofta väcker starka känslor hos berörda, varför antalet överklagande ärenden inte är anmärkningsvärt. Av överklagade och avgjorda ärenden har Länsstyrelsens beslut fastställt i samtliga överklagade ärenden.

Tabell H – Handläggningstider

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål i dagar	Utfall %		
VÄS	Beskrivning	2015–2017	2017	2016	2015
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ⁵⁾	45			
204	Begravningsfrågor ⁵⁾	45			
211	Ansökan om kameraövervakning ³⁾	120	100	91	
212	Auktorisation av bevakningsföretag ⁵⁾	180			
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen ¹⁾	90	86	100	100
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	97	100	100
282	Anmälningsärenden djurskydd	90	96	98	98
403	Överklagande av lov, förhandsbesked ^{2, 11)}	150	75	59	
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ^{2, 7)}	120	90		
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen ³⁾	180	78	92	
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn ³⁾	180	51	73	
525	Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	78	82	77
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁹⁾	21	95	91	87
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ⁴⁾) ¹⁾	180			
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	100	12)	13)
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	100	96	100
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	100	96	98
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3, 5, 10)}				
	Företagsstöd	180	42	33	
	Projektstöd	180	48	49	
	Miljöinvesteringar	180	50	14)	
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{3, 5, 9)}				
	Företagsstöd	180	-	15)	
	Projektstöd	180	-	16)	
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3, 6, 9)}				
	Företagsstöd	120	69	88	
	Projektstöd	120	94	17)	
	Miljöinvesteringar	120	100	18)	
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{3, 6, 9)}				
	Företagsstöd	120	18)	18)	
	Projektstöd	120	18)	18)	
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	99	97	94
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	100	97	99

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.²⁾ Uppdrag 3.13 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2017.³⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2016.⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Väster- norrlands, Västerbottens och Norrbottens län.⁵⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Kalmar, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.⁷⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av

ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

⁸⁾ Nytt mål om 120 dagar fr o m år 2017.⁹⁾ Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken¹⁰⁾ Målet enligt SUSS LB (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB-stöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg Dawa.¹¹⁾ För åren 2015–2016 ingick bygglov 40322 i dessa ärenden, men fr.o.m. 2017 har de urskiljts från övriga lov och fått en egen uppföljning.¹²⁾ Utfallet 0 procent grundas på två ärenden.¹³⁾ Utfallet 50 procent grundas på fyra ärenden.¹⁴⁾ Utfallet 67 procent grundas på tre ärenden.^{15, 16)} Inga eller för få ärenden. I År 2016 hade felaktig värdena 33 och 49 angivits.¹⁷⁾ Utfallet 86 procent grundas på sju ärenden.¹⁸⁾ Inga ärenden.

Kommentar till Tabell H – Handläggningstider

VÄS 525 – 12:6 samråd ligger på ett utfall på 97 % (4 ärenden sena av 170 totalt) om hänsyn tas till gjorda kompletteringar för att handläggning ska kunna ske.

VÄS 602 Ansökan om stöd: Handläggningstider för beslut om stöd är långt ifrån tillfredsställande. Länsstyrelsen har under året haft sjukfrånvaro och vakanser i en mycket liten arbetsgrupp vilket direkt påverkat på handläggningstiderna.

VÄS 602 Ansökan om utbetalning: När det gäller utbetalningar av landsbygdsstöd har målet nåtts eller nära uppnåtts för samtliga stödformer. Detta är givetvis mycket glädjande men de många stora bredbandsprojekten som nu börjar komma in med redovisningar kommer att öka handläggningstiderna. Handläggningen av utbetalningar till bredband är mycket arbetskrävande. Målsättningen är dock fortsatt att klara målet men det kommer att bli en utmaning.

Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2015	2016			2017						2017
	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Nettoutfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Netto budget	Nettoutfall	Akkumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-71	86	345	-259	170	91	170	214	0	-123	-453
Registreringsavgift för jaktområden	52	18	0	18	20	14	0	59	20	-45	25
Delgivning	7	13	0	13	5	29	5	0	0	29	49
Övrig offentligrättslig verksamhet	34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	34
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	-161	3 138	2 420	717	3 300	3 461	3 300	3 917	0	-456	100
Fjällförvaltning	2 184	2 307	1 646	660	2 500	2 174	2 200	1 968	300	206	3 050
Övrig uppdragsverksamhet	-8	480	0	480	0	1 392	0	10	0	1 382	1 854
Summa totalt	2 037	6 042	4 411	1 629	5 995	7 161	5 675	6 168	320	993	4 659
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	22	117	345	-228	195	134	175	273	20	-139	-345
Summa uppdragsverksamhet	2 015	5 925	4 066	1 857	5 800	7 027	5 500	5 895	300	1 132	5 004

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till tabellen avgiftsbelagd verksamhet

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall av Länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet i jämförelse mot budget. Uppställningen utgår från indelningen av avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras enligt bilaga 5 till länsstyrelsernas regleringsbrev.

Kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är högre än intäkterna. Orsakerna till detta kan vara flera: Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person. Kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning vilket innebär att vi har många bomkörningar. När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera samt att vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

Sammanställning väsentliga uppgifter	2017	2016	2015	2014	2013
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
Utnyttjad	5 520	6 813	5 563	6 422	6 785
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	32	29	14	112	302
Räntekostnader	-176	-197	-47	-33	-50
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	-	-	-	-	-
Utfall	17 740	15 520	13 328	15 315	16 490
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	-	-	-	-	-
Utfall	17 237	7 414	45 302	45 276	65 928
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 Länsstyrelserna m.m.</i>					
Beviljad	4 002	3 784	3 714	3 646	3 582
Utnyttjad	487	0	1 857	3 391	735
<i>Utgiftsområde 19 19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder</i>					
Beviljad	599	600	600	8 800	8 800
Utnyttjad	0	0	201	0	4 642
<i>19 01 003 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013</i>					
Beviljad	0	0	0	6 000	7 500
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 Länsstyrelserna m.m.</i>					
Summa anslagssparande	0	451	0	0	0
<i>Utgiftsområde 19 19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder</i>					
Summa anslagssparande	3 269	3 360	0	2 801	0
<i>Utgiftsområde 19 01 003 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013</i>					
Summa anslagssparande	0	3 162	11 674	30 277	15 183
Bemyndiganden					
Tilldelat	10 000	12 000	10 000	210 000	210 000
Åtaganden	0	7 637	2 815	123 446	168 157
Personal					
Antal årsarbetskrafter ¹⁾	229	212	193	200	200
Medeltal anställda ²⁾	245	229	214	214	236
Driftkostnad per årsarbetskraft	975	961	992	981	946
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-5 930	7 865	24 144	-78 767	77 451
Balanserad kapitalförändring	17 517	9 652	-32 167	25 893	-53 158

¹⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

²⁾ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen sammanställning över väsentliga uppgifter

Av beviljad låneram har 1 184 tkr ianspråktagits för anläggningstillgångar som inte var lånefinansierade per den 31 december 2017.

Finansiell redovisning

Resultaträkning (Tkr)

		2017-01-01-- 2017-12-31	2016-01-01-- 2016-12-31
Verksamhetens intäkter	Not		
Intäkter av anslag	1	97 905	88 016
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	17 740	15 520
Intäkter av bidrag	3	111 030	110 228
Finansiella intäkter	4	49	43
= <i>Summa intäkter</i>		226 723	213 806
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	- 151 159	- 135 409
Kostnader för lokaler		- 9 782	- 11 314
Övriga driftskostnader		- 62 299	- 56 831
Finansiella kostnader	6	- 190	- 215
Avskrivningar och nedskrivningar		- 2 894	- 2 699
= <i>Summa kostnader</i>		- 226 324	- 206 468
Verksamhetsutfall		399	7 338
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras	7	17 237	7 414
Skatteintäkter m.m.		0	0
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet	8	- 23 566	- 7 919
= <i>Saldo</i>		- 6 330	- 505
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	9	6 008	5 693
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	10	15 814	21 041
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	11	85 817	54 859
Finansiella intäkter		6	0
Finansiella kostnader	12	- 320	- 173
Avsättningar till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	13	1 670	- 5 515
Lämnade bidrag	14	- 108 996	- 74 873
= <i>Saldo</i>		0	1 032
Årets kapitalförändring		- 5 930	7 865

Balansräkning

Tillgångar (Tkr)

		2017-12-31	2016-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	Not		
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		0	0
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>	15	0	0
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet		351	124
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		6 487	6 987
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>	16	6 838	7 111
Utlåning			
Utlåning		39	39
<i>Summa utlåning</i>	17	39	39
Varulager m.m.			
Fastigheter		8	8
<i>Summa varulager</i>	18	8	8
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 513	1 605
Fordringar hos andra myndigheter		6 765	7 377
Övriga kortfristiga fordringar	19	737	646
<i>Summa fordringar</i>		9 015	9 628
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		2 441	3 251
Upplupna bidragsintäkter		31 954	23 982
Övriga upplupna intäkter		176	7 735
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	20	34 570	34 968
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket		11 007	12 374
<i>Summa avräkning med statsverket</i>	21	11 007	12 374
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	22	30 750	38 468
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	23	434	258
Kassa och bank	24	78 888	90 451
<i>Summa kassa och bank</i>		110 072	129 177
<i>Summa Tillgångar</i>		171 550	193 305

Balansräkning

Kapital och skulder (Tkr)

		2017-12-31	2016-12-31
Myndighetskapital	Not		
Statskapital		43	43
Balanserad kapitalförändring		17 517	9 652
Kapitalförändring enligt resultaträkning	25	- 5 930	7 865
<i>Summa myndighetskapital</i>	26	<i>11 630</i>	<i>17 560</i>
Fonder			
Fonder		72 077	73 748
<i>Summa fonder</i>		<i>72 077</i>	<i>73 748</i>
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	27	675	112
Övriga avsättningar	28	1 168	868
<i>Summa avsättningar</i>		<i>1 843</i>	<i>980</i>
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	29	5 520	6 813
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		7 854	7 075
Leverantörsskulder		10 181	10 154
Övriga kortfristiga skulder	30	2 776	2 791
Depositioner	31	434	258
<i>Summa skulder</i>		<i>26 765</i>	<i>27 090</i>
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		23 340	17 109
Oförbrukade bidrag		35 895	56 817
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	32	<i>59 235</i>	<i>73 927</i>
<i>Summa skulder och kapital</i>		<i>171 550</i>	<i>193 305</i>
Ansvarsförbindelse			
Raukasjö 1:1		3 000	3 000

Anslagsredovisning (tkr)

Anslagsredovisning Anslag	Ingående överförings belopp	Ärets tilldelning enl regl. brev	Omdisponera- rade anslags- belopp	Nyttjande av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings belopp
1 5:1 19 Länsstyrelsema m.m. förvaltningskostnader Jämtlands län, ramanslag	451	100 041	650			101 142	- 101 629	- 487
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder. Länsstyrelsen i Jämtlands län, ramanslag	3 360	5 995			- 3 360	5 995	- 2 726	3 269
19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013. Territoriellt program Sverige- Norge 2007-2013, ramanslag	3 162				- 3 162			
Summa:	6 972	106 036	650	0	- 6 521	107 137	- 104 355	2 782
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen har inte kommit upp i en beslutsvolym som räcker till för att uppnå utbetalningar i nivå med anslaget.								
19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013. Territoriellt program Sverige- Norge 2007-2013, ramanslag Programmet har avslutats och slutreglerats under 2017.								

Finansiella villkor

Belopp i tkr

Villkor tkr	Utfall tkr
----------------	---------------

1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. (förvaltningskostnader)

Länsstyrelsen i Jämtlands län disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten.	9 000	5 520
--	-------	-------

Länsstyrelsen i Jämtlands län har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret.	7 000	0
---	-------	---

Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	4 002	487
--	-------	-----

Länsstyrelsen i Jämtlands län ska finansiera samverkansorganet i länet	4 905	4 905
--	-------	-------

Länsstyrelsen i Jämtlands län ska svara för den svenska offentliga medfinansieringen av tekniskt stöd i det territoriella programmet Sverige-Norge.

19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder

Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	599	0
--	-----	---

Länsstyrelsen i Jämtlands län har rätt att nyttja del av anslaget för uppföljning och utvärdering.	500	247
--	-----	-----

19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013. Territoriellt program Sverige-Norge

Programmet har avslutats och slutreglerats under 2017.	0	0
--	---	---

Redovisning av beställningsbemyndigande

Redovisning av beställningsbemyndigande
Belopp i tkr

Anslag	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år	2018	2019	2020	2021
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Jämtlands län	10 000	7 637	7 457	4 200	2 257	1 000	0	
Summa	10 000	7 637	7 457	4 200	2 257	1 000	0	
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Jämtlands län								

Utestående åtagande utgör mindre än 75% av bemyndigandet.
Länsstyrelsen arbetar för att komma i balans med tilldelat bemyndigande och utbetalningar i nivå med anslag men ytterligare insatser återstår innan resultatet är uppnått.

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Utfall 2017-01-01-- 2017-12-31
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 000	1 388
2537 Miljöskyddsavgifter	3 175	3 623
2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	80	128
2714 Sanktionsavgifter m m	10	96
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	320	0
4137 Återbetalning av övriga lån, Statens Jordbruksverk	0	22
6313 EG:s regionalfond 2007-2013. Interreg IV	0	18 310
Summa	4 585	23 567

Kommentarer

EG:s regionalfond 2007-2013 Interreg IV har under 2017 slutreglerats och avslutats.

Enligt ESV:s föreskrifter ska redovisningen mot inkomsttitlar ske på underindeld nivå. Eftersom de beräknade beloppen i regleringsbrevet genomgående gjorts på aggregerad nivå har länsstyrelsen valt att redovisa på den aggregerade nivån.

Tilläggsupplysningar och noter**Kommentarer till noter**

Belopp i tusentals kronor.

Redovisnings- och värderingsprinciper**Allmänt**

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, samt förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Semesterlöneskulden

Från och med 2009 fanns två principer för semesterlöneskulden. Den ena innebar att all intjänad semester till och med 2008 avräknades utgiftsmässigt vid uttag, detta till skillnad från den andra principen som innebar att semester intjänad 2009 och framåt anslagsavräknades vid intjänandet. Från och med andra halvåret 2017 så redovisas uttag av gammal semester på samma sätt som uttag av årets semester, det vill säga via anslagsavräkning.

ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge

Alla in- och utbetalningar avseende ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge sker i euro.

Dispositionsrätter

Länsstyrelserna har 2017 fått dispositionsrätt över medel på sakanslag som tidigare betalats ut till länsstyrelserna som bidrag från andra myndigheter. Länsstyrelsen Örebro står som mottagare för dessa medel och beslutar och fördelar dessa medel vidare till övriga länsstyrelser.

Undantag från redovisningsregler

Länsstyrelsen har undantag från bestämmelserna i 3 kap 1 § andra stycket Förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag när det gäller redovisning för uppgifter i 2 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion.

Regleringsbrevets anvisningar avseende verksamhetskostnader m.m. utgör ett undantag från 3 kap 2 § i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

Förändrade redovisningsprinciper

Från och med 2015 periodiseras inte längre några bidrag i samband med delårsrapport och årsbokslut. I samband med bokslutet 2017 upptäcktes en periodiseringspost som var beloppsmässigt större än normalt, (ca 6 mnkr), vilket föranledde ett avsteg från principen och en periodisering gjordes av en enskild bidragsutbetalning.

Från och med 2015 redovisas förskottsinbetalningar från ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge i enlighet med ESV:s rekommendationer som oförbrukade bidrag.

Värdereglering av fordringar

Fordringar har upptagits till de belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Värdereglering av skulder

Skulder har upptagits till nominellt belopp.

Värdering av anläggningstillgångar

Med anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav, d v s har en ekonomisk livslängd överstigande tre år och kostar 20 tkr eller mer (exklusive moms). Även objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 20 tkr klassificeras som en anläggningstillgång.

Anläggningstillgångarna skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Möbler, förbättringsutgifter annans fastighet	5 år
Datorutrustning, bilar mm	4 år
Immateriella tillgångar	3 år

Undantagna från avskrivning är kulturtillgångar.

Värdering av övriga tillgångar

Jordfondens fastigheter

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris med justeringar för gjorda åtgärder.

Räntestöd

Räntestöden har upptagits till de belopp som beräknas bli betalda.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 20 tkr.

Finansiella intäkter och kostnader

Pga rådande ränteläge genererar vårt lån avseende anläggningstillgångar hos Riksgäldskontoret en ränteintäkt och våra medel på räntekonto/bygdemedel/depositioner en räntekostnad.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till 2018-01-05

Övriga upplysningar

Ansvarsförbindelser

Länsstyrelsen i Jämtlands län är inblandad i en juridisk process kring den av staten ägda fjällägenheten Raukasjö 1:1 som brann ned år 2009. Arrendatorn har med försäkringspengar byggt ett nytt bostadshus. Arrendatorn har till Arrendenämnden dels yrkat att jordägaren (staten) haft byggnadsskyldighet att ersätta bostadshuset med ett nytt, dels att Arrendenämnden ska fastställa kostnaden för arbete som arrendatorn har utfört avseende uppförande av ersättningsbostad till 3 mnkr. Processen har fortsatt till Hovrätten som i dagsläget ännu inte meddelat dom, oavsett utgång är sannolikheten för fortsatt tvist stor. Risken för att Länsstyrelsen blir ersättningsskyldig, med upp till 3 mnkr, med anledning av processen kvarstår fortfarande.

Ersättning till ledamöter i Insynsrådet och ledande befattningshavare 2017**Skattepliktig ersättning och andra förmåner.**

	Ersättning	Förmån	Totalt
Landshövding			
Jöran Hägglund	1 188	238	1 426
Länsråd			
Susanna Löfgren	994	10	1 004
Biträdande länsråd			
Bengt-Åke Strömquist	768	20	788
Insynsrådets ledamöter			
Anna-Caren Säterberg	6	1	7
AnnSofie Andersson	5	0	5
Jeanette Kråk	5	1	6
Katarina Nyberg Finn	3	0	3
Mats Svensson	5	1	6
Mats Tinnsten	5	0	5
Per Åsling	5	0	5
Stephan Jerand	3	0	3

Ledande befattningshavares styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter**Jöran Hägglund, landshövding**

Dina Försäkringar AB (516401-8029) Styrelseledamot

Executive Strategy AB (556830-9628) Styrelseledamot, ordförande

Susanna Löfgren, länsråd

SLU:s styrelse Styrelseledamot

Bengt-Åke Strömquist, bitr länsråd

Inga uppdrag

Insynsrådets ledamöters och suppleanters styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter.**Anna-Caren Säterberg**

Sveriges Geologiska Undersökning insynsråd

AnnSofie Andersson

Jämtkraft AB

Rådhus AB

Östersunds Sport och Event AB

Peak Region AB

Katarina Nyberg Finn

OK Detaljhandel AB

Lundstams Återvinning AB

Moxter AB

Fastighets AB Norrtull

GPS Kognition Utredningshem AB

Lundstams Återvinning Åre AB

HERAB, Härjedalens Entreprenad & Renhållning AB

HeMa Lön Mittsverige AB

Nyberg & Finn - Verksamhetsutveckling AB

Skiers 365 AB

Hugin o Munin HVB AB

New Shoes Nordic AB

Stephen Jerand

Inga uppdrag

Jeanette Kråk

Inga uppdrag

Per Åsling

Enaforsholm fjällgård AB

Trångsviksbolaget AB

Åse Bruk AB

Skatteverkets insynsråd

Mats Svensson

Holiday Club Sports & Spa Hotels AB

Persson Invest AB

Örmdalen Exploatering AB

Ica Hotel AB

Management Support in Åre AB

Aktive Travel Management in Åre AB

Mats Tinnsten

EssgePlast AB

Miun Holding AB

Essgeverktug AB

OSD Research and Development AB

MIUN Venture AB

Essge Invest AB

MIUN Bridges AB

ÅRSREDOVISNING 2017
Dnr 106-1070-2018

LÄNSSTYRELSEN JÄMTLANDS LÄN

Not 1 Intäkter av anslag		2017	2016
1 5:1 19	Länsstyrelserna förvaltningskostnader	96 282	87 606
19 1:1 19	Regionala tillväxtåtgärder	1 623	1 807
19 1:3 2	Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	0	-1 397
Summa intäkter av anslag		97 905	88 016

Beloppet 2016 för Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013 avser korrigering av felaktig anslagsavräkning 2015

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar		2017	2016
§§ 4 Avgiftsförordningen			

Intäkter av avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen

Intäkter av utbildning och konferenser	3 046	2 278
Intäkter av konsultuppdrag	7 946	7 721
Försäljning av publikationer	359	185
Intäkter av övriga avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen	78	418
	11 428	10 601

Offentligrättsliga avgifter som disponeras av myndigheten

Avgifter jaktområden	14	18
Arrendeavgifter	2 526	2 535
Övrigt	1 512	590
	4 052	3 144

Övriga intäkter i verksamheten

Reavinster	72	239
Fällavgifter ålgar	1 579	1 148
Övrigt	610	388
	2 260	1 775

Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	17 740	15 520
--	---------------	---------------

Intäkter och kostnader avseende jaktområden	2017	2016
Avgifter jaktområden	363	565
Kostnader jaktområden, inkl OH	-556	-623
	-193	-58

Skillnad mellan åren i Övrigt, inom Offentligrättsliga avgifter, avser till största delen området Tillsyn dammsäkerhet.

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not, då noten innehåller allt som bokförts på konto 31* och tabell "Avgiftsbelagd verksamhet" enbart baseras på 9*-projekt

Not 3 Intäkter av bidrag	2017	2016
Intäkter från statliga myndigheter		
Kammarkollegiet	11 967	9 468
Riksantikvarieämbetet	1 571	1 661
Länsstyrelsen i Örebro län	9 226	1 513
Arbetsförmedlingen	1 521	1 245
Naturvårdsverket	41 524	44 074
Statens jordbruksverk	19 216	19 300
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	4 928	5 354
Havs- och vattenmyndigheten	11 330	11 608
Övriga motparter	2 660	5 527 *
	103 942	99 749
Intäkter från övriga		
EU-kommissionen, Lifeprogram för miljö- och klimatpolitik	801	1 388
ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge	4 756	6 865
Övriga	1 531	2 226
	7 088	10 479
Summa intäkter av bidrag	111 030	110 228

Ökning i Intäkter från statliga myndigheter beror till största delen på ökad finansiering från Länsstyrelsen i Örebro, avseende dispositionsrätter, och Kammarkollegiet avseende projekt Nationellt resurscentrum för mathantverk.

Minskningen i Intäkter från övriga beror till största delen av att jämförelsetalet för 2016 innehåller intäkt av bidrag för både 2015 och 2016. 2015 låg alla kostnader för ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge mot kapitalförändringen då det ej var klart från ESV hur detta skulle redovisas.

* Föregående års jämförelsetal har justerats jämfört med årsredovisningen för 2016. Övriga motparter har ökats med 596 tkr, då ej väsentliga belopp har redovisats tillsammans.

Not 4 Finansiella intäkter

Ränteutäkter på lån hos Riksgäldskontoret
Övriga finansiella intäkter

2017	2016
32	29
17	14
49	43

Not 5 Kostnader för personal

Lönekostnader
varav Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)
Övriga kostnader för personal

2017	2016
-101 257	-90 842
-591	-440
-49 902	-44 566
-151 159	-135 409

Skillnaden mellan åren beror på ökat antal årsarbetskrafter.

Not 6 Finansiella kostnader

Räntekostnader på räntekonto hos Riksgäldskontoret
Övriga finansiella kostnader

2017	2016
-176	-197
-14	-18
-190	-215

Not 7 Intäkter av avgifter och ersättningar som inte disponeras

Verksamhet	Inkomstittel	Intäkt/Kostnad t.o.m 2015	Intäkt/Kostnad t.o.m 2016	Intäkt 2017	Kostnad 2017	Intäkt/Kostnad t.o.m 2017	Ackumulerad Intäkt/Kostnad utgående 2017
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter		-400	-784	1 388	1 837	-482	-1 666
2528 Avgifter vid Bergsstaten		-314	-186	0	41	-41	-540
2537 Miljöskyddsavgift		331	364	3 623	2 707	774	1 468
2552 Övriga offentligtgrätsliga avgifter		57	39	128	32	96	193
2714 Sanktionsavgifter mm		162	268	96	0	0	0
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet		78	63	0	0	0	0
4137 Återbetalning av övriga näringslån, Kammarkollegiet		0	0	22	0	0	0
Övriga intäkter som inte disponeras		40 656	2 206	11 980	0	0	0 *
varav:							
6313 09 Sverige - Norge (Lst Jämtland)		40 656	2 711	18 310	0	0	0
Summa		40 570	1 970	17 237	4 617	347	-545

Noten är omarbetad jämfört med 2016 för att överensstämma med motsvarande tabell i Regleringsbrevet.

* I Övriga intäkter som inte disponeras ingår periodavgränsningsposter för Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013 med 6 835 tkr, bokförd mot kapitalförändringen.

Not 8 Medel som tillförts statens budget från uppördsverksamhet

Medel som tillförts statens budget från uppördsverksamhet

2017	2016
-23 566	-7 919
-23 566	-7 919

Interreg Sverige-Norge 2007-2013 har under 2017 avslutats och slutreglerats med inbetalning från EU-kommissionen.

Not 9 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag

01 05 001 019 Länsstyrelserna förvaltningskostnader
19 01 001 019 Regionala tillväxtåtgärder
19 01 003 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013

2017	2016
4 905	4 830
1 103	627
0	235
6 008	5 693

Not 10 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag

Länsstyrelsen i Örebro län
Socialstyrelsen
Naturvårdsverket
Statens jordbruksverk
Post- och telestyrelsen
Havs- och vattenmyndigheten
Övriga myndigheter
Summa

2017	2016
228	2 552
1 452	1 225
5 587	2 343
1 548	718
143	6 515
5 801	6 514
1 055	1 175
15 814	21 041

Förändringen mellan åren beror till största delen på avslutade projekt finansierade från Länsstyrelsen i Örebro och Post- och telestyrelsen, avseende Kanalisationsstöd och Bredband.

ÅRSREDOVISNING 2017
Dnr 106-1070-2018

LÄNSSTYRELSEN JÄMTLANDS LÄN

Not 11 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2017	2016
Samefonden	4 351	4 682
Ålgårdsfonden	662	1 227
Bygdemedel	31 240	33 837
Life - program för miljö- och klimatpolitik	6 768	282
ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge	42 796	14 830
Summa	85 817	54 859

Ökningen mellan åren består till största delen av slututbetalning för ett Life-projekt och ökad inbetalning från EU-kommissionen avseende ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge, detta som en följd av ökade utbetalningar från Förvaltande myndighet.

Not 12 Finansiella kostnader i transfereringsavsnittet	2017	2016
Räntekostnader, Bygdemedel	-320	-173
	-320	-173

Not 13 Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2017	2016
Ingående balans	73 748	68 232
Årets förändring	-1 670	5 515
Utgående balans	72 077	73 748

Varav

Ålgårdsfonden		
Ingående balans	2 812	2 050
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	662	1 227
Lämnade bidrag	-719	-465
Utgående balans	2 754	2 812

Bygdemedel

Ingående balans	70 936	66 183
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	774	713
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	31 240	33 837
Finansiella intäkter	6	0
Finansiella kostnader	-320	-173
Lämnade bidrag	-33 314	-29 624
Utgående balans	69 323	70 936

Not 14 Lämnade bidrag	2017	2016
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-54 713	-27 295
Lämnade bidrag till övriga, samt vissa förluster och periodiseringar	-54 283	-47 579
Summa Lämnade bidrag	-108 996	-74 873

Inom verksamhetsområden		
Myndighetsövergripande verksamhet	-4 905	-4 830
Övrig förvaltning	-33 901	-29 613
Regional tillväxt	-43 736	-14 697
Samhällsplanering och boende	-383	-9 299
Naturvård och miljöskydd	-18 249	-8 026
Lantbruk och landsbygd	-6 244	-7 039
Folkhälsa	-1 716	-45
Järnställighet	139	-1 325
	-108 996	-74 873

Varav finansiering genom EU-fonder

Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	0	-235
ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge	-42 796	-14 830
Life - program för miljö- och klimatpolitik	-6 768	-282

Den totala ökningen mellan åren beror på ökad utbetalning av bygdemedel, ökad utbetalningstakt i programmet ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge och slututbetalning i stora projekt så som Life och saneringsåtgärder. En total ökning i Lämnade bidrag trots minskade bidragsutbetalningar inom IT-infrastruktur och Folkhälsa genom Bredbandsprojekt och projekt angående Personligt ombud.

Not 15 Immateriella anläggningstillgångar	2017	2016
IB anskaffningsvärde	105	105
Årets anskaffningar	0	0
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	0	0
Summa ack.anskaffningar	105	105

IB ack.avskrivningar	-105	-105
Årets avskrivningar	0	0
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	0	0
Summa ack. Avskrivningar	-105	-105

UB Bokfört värde	0	0
-------------------------	----------	----------

Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	0
---	----------	----------

Not 16 Materiella anläggningstillgångar	2017	2016
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
IB anskaffningsvärde	2 536	2 472
Årets anskaffningar	283	64
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	0	0
Summa ack.anskaffningar	2 819	2 536
IB ack.avskrivningar	-2 412	-2 372
Årets avskrivningar	-57	-40
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	0	0
Summa ack. Avskrivningar	-2 469	-2 412
UB Bokfört värde	351	124
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
IB anskaffningsvärde	24 447	21 824
Årets anskaffningar	2 440	3 989
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	-907	-1 366
Summa ack.anskaffningar	25 980	24 447
IB ack.avskrivningar	-17 460	-15 923
Årets avskrivningar	-2 843	-2 659
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	810	1 122
Summa ack. Avskrivningar	-19 493	-17 460
UB Bokfört värde	6 487	6 987
Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	6 838	7 111
Den totala reavinsten för året är 72 tkr och totala reaförlusten är 97 tkr Utrangering av anläggningstillgångar gjordes under hösten 2017 efter inventering.		
Not 17 Utlåning	2017	2016
Räntestöd		
Ingående balans	39	39
Utgående balans	39	39
Summa utlåning	39	39
Not 18 Fastigheter	2017	2016
Jordfondens fastigheter	8	8
	8	8
Not 19 Övriga kortfristiga fordringar	2017	2016
Uppbördsfordringar	488	262
Diverse övriga utomstatliga fordringar	3	149
Övrigt	246	235
	737	646
Not 20 Periodavgränsningsposter	2017	2016
Förutbetalda hyror	2 171	2 094
Övriga förutbetalda kostnader	270	1 157
Summa förutbetalda kostnader	2 441	3 251
Upplupna bidragsintäkter		
Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	31 586	23 836
Varav		
Statens jordbruksverk	31 241	23 533
Övriga statliga myndigheter	346	303
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	368	146
varav finansiering genom EU-fonder		
Life- program för miljö- och klimatpolitik	0	0
Totala upplupna bidragsintäkter	31 954	23 982
Övriga upplupna intäkter		
Fordran mot EU, Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	0	0 *
Övriga upplupna intäkter	176	1 405
	176	1 405
Summa periodavgränsningsposter	34 570	28 638

Förändringen mellan åren beror till största delen på ökad fordran mot Statens Jordbruksverk avseende projektverksamhet vid Eldrimner.

* Fordran mot EU, vid slutavstämning inför avslut av Interreg Sverige-Norge 2007-2013 upptäcktes ett förskott utbetalt 2009 som var felmärkt av Riksgäldskontoret och därför missats i sammanställning över utbetalda förskott. Istället för en upplupen intäkt 20161231 på 6 330 tkr så skulle det varit en förutbetald intäkt på 2 005 tkr. Föregående års jämförelsetal har justerats både på upplupna intäkter och förutbetalda intäkter jämfört med årsredovisningen 2016.
Skillnaden i Övriga upplupna intäkter beror bl.a. på att fakturering vattenprover utfördes under december 2017.

ÅRSREDOVISNING 2017
Dnr 106-1070-2018

LÄNSSTYRELSEN JÄMTLANDS LÄN

Not 21 Avräkning med statsverket	2017	2016
Uppbörd		
Ingående balans	-260	-678
Redovisat mot inkomsttitel	-23 566	-7 919
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	23 339	8 337
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	0	0
Skulder avseende uppbörd	-487	-260
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	0	-120
Redovisat mot anslag	2 726	1 272
Medel hänförliga till transf. m.m som betalats till icke räntebärande flöde	-2 726	-1 152
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-451	1 857
Redovisat mot anslag	101 629	93 288
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-100 691	-95 596
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	487	-451
Fordran avseende semesterlöneskuld ej redovisad mot anslag		
Ingående balans	442	1 294
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-442	-852
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	442
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	12 642	18 266
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	64 108	75 852
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-45 130	-74 291
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	-20 613	-7 184
Saldo	11 007	12 642
Summa avräkning med statsverket	11 007	12 374
Not 22 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2017	2016
Anslagsmedel	-562	451
Avgifter	3 703	3 612
Bidrag	10 681	10 567
Övriga fordringar/skulder	16 928	23 839
	30 750	38 468
Varav kortsiktigt likviditetsbehov: 16 000 tkr		
Not 23 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2017	2016
Tillgodohavande på konto för depositioner	434	258
	434	258
Not 24 Kassa och bank	2017	2016
Bank, bygdemedel	69 323	70 936
Valutakonto	9 565	19 515
	78 888	90 451
Skillnaden mellan åren beror på mängden projektutbetalningar och när utgifterna är deklarerade mot EU kommissionen för ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge.		
Not 25 Årets kapitalförändring	2017	2016
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	993	1 630
Semesterlöne- och löneskuld	442	852
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av externa medel	-442	-852
Övriga periodiserade kostnader RTA	-594	5 709
Summa verksamhetsutfall	399	7 338
Uppbörd		
Övriga periodiserade kostnader SCR	-6 330	-505
Transfereringar		
Övriga periodiserade kostnader RTA	0	1 032
Summa Transfereringar	0	1 032
Summa årets kapitalförändring	-5 930	7 865
Förändringen mellan åren i Verksamhetsutfallet beror till största delen på högre kostnader för Länsstyrelsens laboratorium och avslut av Interreg Sverige-Norge 2007-2013, Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan respektive Övriga periodiserade kostnader. I Uppbörden beror förändringen på återföring av fordran avseende Interreg Sverige-Norge 2007-2013 I Transfereringsavsnittet beror förändringen på en korrigering av Interreg Sverige-Norge 2007-2013 som gjordes 2016 på grund av en felaktig anslagsavräkning 2015.		

Not 26 Förändring av myndighetskapalet

	Stats- kapital	Donations- kapital	Balanserad kapital- förändring, anslags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring uppbörds- verksamhet	Kapital- förändring enl resultat- räkningen	Summa
Utgående balans 2016	43		-33 077	2 073		40 656	7 865	17 560
<i>varav</i>								
<i>Ej avskrivningsbara tillgångar</i>	43							43
<i>Sadd lån (4132)</i>			17 676					17 676
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Transfereringsavsnittet</i>			679				1 630	2 309
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Verksamhetsavsnittet</i>							5 709	5 709
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR, Uppbördsavsnittet</i>						40 656	-505	40 151
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan, Verksamhetsavsnittet</i>				2 073				2 073
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan, Transfereringsavsnittet</i>							1 032	1 032
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR</i>			-51 432					-51 432
Ingående balans 2017	43		-33 077	2 073		40 656	7 865	17 560
Årets förändring								
<i>varav</i>								
<i>Föregående års kapitalförändring</i>			5 709	1 630	-505	1 032	-7 865	
<i>Sadd lån (4132)</i>								
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>							993	993
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Verksamhetsavsnittet</i>							-594	-594
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR, Uppbördsavsnittet</i>							-6 330	-6 330
Summa årets förändring							-5 930	-5 930
Utgående balans 2017	43		-27 369	3 703	-505	41 688	-5 930	11 630

Not 27 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	2017	2016
Ingående avsättning	112	219
Årets pensionskostnader	918	-3
Årets pensionsutbetalningar	-355	-103
Utgående avsättning	675	112

Not 28 Övriga avsättningar

	2017	2016
Kompetensväxlingsåtgärder		
Årets förändring	300	270
Utgående balans	1 168	868
Omstruktureringsåtgärder		
Årets förändring	0	0
Utgående balans	0	0
Summa övriga avsättningar	1 168	868

Det finns inga intecknade eller beslutade kompetensväxlingsåtgärder för 2018 ännu.

Not 29 Lån i Riksgäldskontoret

	2017	2016
Låneskuld Riksgäldskontoret IB	6 813	5 563
Under året nyupptagna lån	1 587	3 948
Under året gjorda amorteringar	-2 880	-2 698
Utgående skuld	5 520	6 813

Beviljad låneram enligt regleringsbrev uppgår till 9 000 tkr.

Not 30 Övriga kortfristiga skulder

	2017	2016
Personalens källskatt	2 436	2 268
Övriga kortfristiga skulder	341	523
<i>Övriga kortfristiga skulder bestående av</i>		
<i>Transfereringar under utbetalning</i>	0	0
<i>EU-medel för vidarebefordran</i>	0	0
<i>Övrigt</i>	341	523
Summa	2 776	2 791

Not 31 Depositioner

Deponerade medel hos Riksgäldskontoret
Ränta

2017	2016
435	258
-1	0
434	258

Not 32 Periodavgränsningsposter

Upplupna kostnader

Upplupna löner inkl sociala avgifter
Upplupna semesterlöner inkl sociala avgifter
Övriga upplupna kostnader

2017	2016
1 049	946
11 315	10 777
10 976	5 386
23 340	17 109

Oförbrukade bidrag

Oförbrukade bidrag från annan myndighet
varav

Kammarkollegiet
Riksantikvarieämbetet
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Naturvårdsverket
Statens Jordbruksverk
Post- och telestyrelsen
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Havs- och vattenmyndigheten
Övriga statliga myndigheter

23 610	29 969
1 523	2 885
982	1 111
826	1 748
1 112	1 137
3 702	297
2 374	9 785
1 376	1 721
1 308	895
1 770	1 410
4 898	5 672
3 738	3 308
23 610	29 969

De inomstatliga bidragen förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:

-inom tre månader
-mer än tre månader till ett år
-mellan ett till tre år
-mer än tre år

6 000	15 000
13 000	7 000
4 600	8 000
0	0
23 600	30 000

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner

varav finansiering genom EU-fonder

Life - program för miljö- och klimatpolitik

ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge

12 285	26 849
5 633	6 647
5 449	18 497

Summa oförbrukade bidrag

35 895 **56 817**

Övriga förutbetalda intäkter

Förutbetald intäkt mot EU, Interreg Sverige-Norge 2007-2013

Summa förutbetalda intäkter

0	2 005 *
0	2 005

Summa periodavgränsningsposter

59 235 **75 931**

Ökning av Övriga upplupna kostnader mellan 2016 och 2017 beror på ej utbetalt åtgärdsbidrag finansierat av HaV 2017, periodiserat i bokslutet med 5 550 tkr.

Minskningen av oförbrukade bidrag mellan åren beror till största delen på högre nyttjandegrad av beslutad finansiering och stora projekt som har avslutats efter upparbetande av tidigare oförbrukade bidrag. Beror även på ökade projekt-utbetalningar i ERUF 2014-2020 program Sverige-Norge.

*Övriga förutbetalda intäkter, vid slutavstämning inför avslut av Interreg Sverige-Norge 2007-2013 upptäcktes ett förskott utbetalt 2009 som var felmärkt av Riksgäldskontoret och därför missats i sammanställning över utbetalda förskott. Istället för en upplupen intäkt 20161231 på 6 330 tkr så skulle det varit en förutbetald intäkt på 2 005 tkr. Föregående års jämförelsetal har justerats både på upplupna intäkter och förutbetalda intäkter jämfört med årsredovisningen 2016.

Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen

Följande uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna berör Länsstyrelsen i Jämtlands län och återrapporteras på anvisat sätt och inte i årsredovisningen. Uppdragsformuleringarna har förkortats och/eller omformulerats av utrymmesskäl.

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum ¹⁾	Mottagare	Diarienummer
1.21, st. 2	Bedömning av kommunerna gällande överenskommelse om kommunernas krisberedskap.	2017-10-31	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	450-4780-2017
1.29	Länsstyrelserna ska i Hermes redovisa prognoser med tillhörande kommentarer för 2017–2020.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	Redovisat i Hermes
1:30	Länsstyrelserna ska i en samlad redovisning redovisa utfall och prognos för verksamheter som finansieras såväl av förvaltningsanslag som av andra intäkter.	2017-05-03 2017-10-25	Finansdepartementet	Redovisat i Hermes
1:31	Länsstyrelserna ska redovisa prognoser för anslagsbelastning avseende anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 för 2017–2021.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	Redovisat i Hermes
3.1	Bidra till satsning på moderna beredskapsjobb	2017-08-01	Statskontoret	Lämnat via webbenkät
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	282-9286-2016 Uppdraget samredovisat med uppdrag 3.3 och 3.4
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2017, Fi2017/02789/RS)	2018-02-01	Statens jordbruksverk	282-8941-17
3.3	Foder och animaliska biprodukter (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-28	Statens jordbruksverk	282-9286-2016 Uppdraget samredovisat med uppdrag 3.2 och 3.4
3.4	Allmänna veterinära frågor (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	282-9286-16 Uppdraget samredovisat med uppdrag 3.2 och 3.3
3.5	Medverka i Tillväxtverkets uppdrag att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet och uppföljning av anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.			-
3.6	Redovisningar av bemyndigande gällande anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, utg.omr. 19 Regional tillväxt.		Tillväxtverket	300-2801-2017
3.7	Redovisa beslutade, utbetalade och inbetalade EU-medel samt uppnådda resultat av territoriella programmen Nord, Botnia-Atlantica och Sverige-Norge 2014–2020.	2017-04-06	Tillväxtverket	304-1150-2017
3.8	Redovisa fördelningen av den svenska beslutade och utbetalda medfinansieringen av territoriella programmen Nord, Botnia-Atlantica och Sverige-Norge 2014–2020.	2017-03-21	Tillväxtverket	-
3.9	Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel totalt, m.m., avs. de territoriella	2017-03-21 2017-09-29	Tillväxtverket	-

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum ¹⁾	Mottagare	Diarienummer
	programmen Nord, Botnia-Atlantica, Norra periferin och Arktis samt Sverige-Norge 2014–2020.			
3.10	Bredband i världsklass.	2018-02-01	Post- och telestyrelsen	341-1007-2018
3.11	Granska kommunernas tillsyn av ovårdade fastigheter.	2018-01-31	Boverket	404-6196-2017
3.12	Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen	2018-01-31	Boverket	404-6196-2017
3.13	Handläggning och rådgivning för att möta behovet av bostäder	2018-02-28	Boverket	2)
3.14	Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning	2017-06-15	Boverket	405-4415-17
3.15	Användandet av digital teknik	2017-05-31	Boverket	400-3094-2017
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – länsstyrelserna arbete enligt uppdraget.	2018-01-26	Länsstyrelsen i Östergötlands län (lst Dalarna)	425-989-2018
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – sammanställning och bedömning av länsstyrelsernas arbete	2018-03-31	Miljö- och energidepartementet	2)
3.17	Sevesotillsyn	2018-02-28	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	Redovisat via Zefir samt via Dnr 458-1063-2017 och 458-1154-2017
3.18	Stärkt säkerhetsarbete	2018-02-22	Miljö- och energidepartementet, kopia till Justitiedepartementet	2)
3.19	Miljötillsyn	2018-02-15	Naturvårdsverket	500-9311-17
3.20	Utsläpp av enskilda avlopp	2018-03-30	Havs- och vattenmyndigheten	2)
3.21	Förelägganden inom ramen för tillsyn över vattenverksamheter	2017-04-01	Lst Jämtland/Miljö- och energidepartementet	530-199-2017
3.22	Skydd av värdefulla naturområden	2018-02-15	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten	500-9126-2017
3.23	Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur*	2017-10-01 2018-10-01	Miljö- och energidepartementet	511-6320-2017
3.24	Havs- och vattenmiljö: användning av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö.	2018-02-15	Havs- och vattenmyndigheten	500-9256-2017
3.25	Havs- och vattenmiljö: se över om det finns ytterligare vattenförekomster.	2018-02-28	Miljö- och energidepartementet	2)
3.26	Strandskydd	2018-02-15	Naturvårdsverket	526-412-2018
3.27	Friluftsliv	2018-02-15	Naturvårdsverket	530-375-2018
3.28	Kostnader för hantering av jordbruksstöd	2017-02-01	Statens jordbruksverk	601-9467-2016
3.29	Gemensam inlämningsfunktion	2018-03-31	Näringsdepartementet	2)
3.31	Grundläggande betaltjänster	2017-12-01	Lst Dalarna/Näringsdepartementet	341- 8531-2017
3.32	Fiske	2017-02-01	Havs- och vattenmyndigheten	623-308-2017
3.33	Folkhälsa – ANDT	2018-01-31	Lst Örebro/Folkhälsomyndigheten	706-9285-2017
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	2)

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum ¹⁾	Mottagare	Diarienummer
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	Har redovisats i form av webbenkät till Länsstyrelsen Stockholms län som redovisat hela uppdraget.
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	2)
3.38	Jämställdhet: främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	2017-03-31	Socialdepartementet	801-852-2017
3.39	Jämställdhet: strategier för jämställdhetsintegrering 2014–2016	2017-02-15	Socialdepartementet	801-909-2017
3.40	Integration: lägesbilder avseende vilken påverkan som aktuella förändringar i antalet asylsökande och nyanlända har.	2017-04-20 2017-10-20 Samt vid behov	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-1560-2017 851-6185-2017
3.41	Integration: samordna tidigare insatser för asylsökande	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-9051-2017 Handläggning
3.42	Integration: statsbidrag till verksamheter för asylsökande	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	2) 851-9053-2017 Handläggning
3.43	Integration: lägesbild över befintlig och planerad verksamhet med insatser för asylsökande	2017-06-16	Arbetsmarknadsdepartementet	851-3794-2017 2017-05-29
3.44	Integration: kommunernas beredskap och mottagningskapacitet	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	2) 851-9318-2017 Handläggning
3.45	Integration: ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-9066-2017 Handläggning
3.46	Integration: förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	2) 851-135-2018 Handläggning
3.47	Integration: portalen www.informationsverige.se	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	2)
3.48	Mottagande av ensamkommande barn och unga: kommunernas beredskap och kapacitet	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	2) 851-9262-2017 Handläggning
3.49	Mottagande av ensamkommande barn och unga: nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner	2017-12-15	Socialdepartementet	851-1254-2016
3.53	Föräldrastöd: stöd till föräldrar med barn i tonåren	2017-02-15 2018-02-15	Socialdepartementet	Samverkan skett med Lst Örebro
3.55	Förenklingsarbete för företag*	2018-03-31	Lst Kronoberg/Näringsdepartementet	2)
3.56	Regional samordning inom det brottsförebyggande området	2018-02-15	Justitiedepartementet	Vi enkät till Lst Örebro och till BRÅ 706-6225-2017

* Uppdraget redovisas också helt eller delvis i årsredovisningen för år 2017.

1) Datum då uppdraget enligt regleringsbrevet senast ska redovisas.

2) Slutredovisning ännu ej inlämnad.

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2017

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Östersund den 16 februari 2018

Jöran Hägglund
Landshövding Jämtlands län

Länsstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland